

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Προς ένα νέο αναπτυξιακό σχεδιασμό

Επιμέλεια:
Μπασιακούλης Σωκράτης

Επιβλέπων:
Λαλένης Κωνσταντίνος

Βόλος, Σεπτέμβριος 2004

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 4228/1
Ημερ. Εισ.: 20-12-2004
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2004
ΜΠΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Προς ένα νέο αναπτυξιακό σχεδιασμό

Επιμέλεια:

Μπασιακούλης Σωκράτης

Επιβλέπων:

Λαλένης Κωνσταντίνος

Βόλος, Σεπτέμβριος 2004

στους γονείς μου και στον αδερφό μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Β	9
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	10
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	15
Α.1. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	16
A.1.1. Έννοια του σχεδιασμού	16
A.1.2. Στρατηγικός σχεδιασμός.....	18
A.1.2.1. Έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού	18
A.1.2.2 Στόχοι και προϋποθέσεις.....	19
A.1.3. Στρατηγικά Πολεοδομικά Σχέδια	20
A.1.3.1. Περιεχόμενο	20
A.1.3.2. Διαδικασία εφαρμογής.....	21
A.1.3.3. Παραδείγματα στρατηγικών σχεδίων.....	23
Α.2. ΤΟ ΝΕΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	24
A.2.1. Αλλαγές οικονομικών παραγόντων σχεδιασμού	24
A.2.2. Το ελληνικό σύστημα πόλεων και οι επιπτώσεις του νέου οικονομικού περιβάλλοντος	28
A.2.3. Ο ρόλος των ελληνικών πόλεων μεσαίου μεγέθους.....	29
Α.3. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ	30
A.3.1. Έννοια ανταγωνιστικότητας.....	30
A.3.2. Μέτρηση ανταγωνιστικότητας των πόλεων	32
A.3.3. Ανάγκη ανταγωνιστικότητας πόλεων.....	33
A.3.4. Τομείς παρέμβασης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των πόλεων.....	34
Α.4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΕΩΝ	35
A.4.1. Έννοια και ανάγκη συνεργασίας.....	35
A.4.2. Συμμετοχή των ελληνικών πόλεων σε δίκτυα.....	37
Α.5. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	38
A.5.1. Εξέλιξη και περιεχόμενο της έννοιας	38
A.5.2. Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.....	41
ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄ : ΑΝΑΛΥΣΗ.....	47
Β.1. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	48
Β.2. Ο ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	51
B.2.1 Γεωγραφικά χαρακτηριστικά.....	51
B.2.2. Οικονομικά χαρακτηριστικά	52
B.2.3. Χωροταξικά χαρακτηριστικά.....	53
Β.3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	56
B.3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη	56
B.3.1.1. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού	56
B.3.1.2. Πληθυσμιακή πυραμίδα.....	58
B.3.1.3. Νοικοκυριά	61
B.3.1.4. Αστικότητα	62
B.3.2. Μορφωτικό επίπεδο	62
Β.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	64
B.4.1. ΑΕΠ και απασχόληση.....	64
B.4.1.2. ΑΕΠ και απασχόληση στο ν. Ημαθίας.....	64

<i>B.4.1.3. Απασχόληση και ΑΕΠ στο Δ. Βέροιας</i>	65
<i>B.4.2. Οι επιχειρήσεις στο νομό και το δήμο</i>	68
<i>B.4.2.1. Κατανομή ανά τμήμα και διαχρονική εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων</i>	68
<i>B.4.2.2 Κλαδική διάρθρωση των επιχειρήσεων του Δ. Βέροιας</i>	74
<i>B.4.3. Συμπεράσματα για τις επιχειρήσεις και την οικονομία της πόλης</i>	77
B.5. ΧΩΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	79
<i>B.5.1. Υφιστάμενες χρήσεις γης του Δήμου</i>	79
<i>B.5.1.1. Βασικές χρήσεις γης</i>	79
<i>B.5.1.2. ΖΟΕ Βέροιας – υφιστάμενη κατάσταση</i>	80
<i>B.5.1.3. ΖΟΕ Βέροιας – υφιστάμενη μελέτη τροποποίησης</i>	84
<i>B.5.2. Πολεοδομική οργάνωση της Βέροιας</i>	87
<i>B.5.2.1. Πολεοδομικές ενότητες της Βέροιας</i>	87
<i>B.5.2.2. Χρήσεις γης Βέροιας</i>	90
<i>B.5.2.2.1. Κεντρικές λειτουργίες</i>	90
<i>B.5.2.2.2. Βιομηχανία – βιοτεχνία - χονδρεμπόριο</i>	91
<i>B.5.2.2.3. Αστικό πράσινο – ελεύθεροι χώροι</i>	91
<i>B.5.2.2.4. Εγκαταστάσεις μαζικών μέσων μεταφοράς</i>	91
<i>B.5.2.2.5. Ιδιαίτερες χρήσεις</i>	92
<i>B.5.2.3. Κυκλοφοριακή οργάνωση της πόλης</i>	92
<i>B.5.2.3.1. Οδικό άξονες υπερτοπικού χαρακτήρα</i>	93
<i>B.5.2.3.2. Αστικό οδικό δίκτυο</i>	93
<i>B.5.2.3.3. Εναλλακτικά σενάρια διευθέτησης κυκλοφορίας</i>	95
<i>B.5.2.3.4. Στάθμευση</i>	96
<i>B.5.2.3.4. Οδικά τροχαία ατυχήματα</i>	97
<i>B.5.2.3.5. Συγκοινωνίες</i>	97
B.6. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	99
<i>B.6.2. Ενέργεια</i>	99
<i>B.6.2.1. Ηλεκτρική ενέργεια</i>	99
<i>B.6.2.2. Εναλλακτικές μορφές ενέργειας</i>	100
<i>B.6.3. Ύδρευση</i>	100
<i>B.6.4. Άρδευση</i>	101
<i>B.6.5. Αποχέτευση</i>	101
<i>B.6.5. Τηλεπικοινωνίες</i>	102
<i>B.6.6. Αναρρυθμιστικό έργο Αγίας Βαρβάρας</i>	102
<i>B.6.7. Δημοτικές επιχειρήσεις</i>	102
B.7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	104
<i>B.7.1. Εκπαίδευση</i>	104
<i>B.7.2. Υγεία</i>	106
<i>B.7.3. Πρόνοια</i>	107
<i>B.7.4. Αθλητισμός</i>	107
<i>B.7.5. Πολιτισμός</i>	108
B.8. ΟΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	111
<i>B.8.1. Περιοχές προστασίας</i>	111
<i>B.8.1.1. Φυσικό περιβάλλον</i>	111
<i>B.8.1.2. Αρχαιολογικοί χώροι</i>	112
<i>B.8.2. Διαχείριση απορριμμάτων</i>	112
B.9. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	116
<i>B.9.1. Τουριστικοί πόροι</i>	117
<i>B.9.2. Τουριστική υποδομή της πόλης</i>	120
<i>B.9.3. Τουριστική κίνηση</i>	121
B.10. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ .	124
<i>B.10.1. Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου</i>	124
<i>B.10.2. Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS</i>	126
<i>B.10.3. Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Έργο «ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ»</i>	128
<i>B.10.4 Ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη τοπικών ζωνών μικρής κλίμακας</i>	129

B.11. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ	132
B.11.1. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη.....	132
B.11.2. Προσδοκίες για την επόμενη πενταετία.....	133
B.11.3. Θέση σε διάφορα θέματα.....	135
B.11.4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της πόλης	136
B.11.5. Σημαντικές κατηγορίες πολιτικών για το μέλλον της πόλης	138
B.11.5. Αξιολόγηση προτάσεων για την πόλη	139
B.11.6. Αξιολόγηση τομέων δράσης για τον Δήμο Βέροιας.....	140
B.12. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΩΤ	142
B.12.1 Δυνατά Σημεία.....	143
B.12.2 Αδύνατα Σημεία.....	145
B.12.3. Ευκαιρίες.....	147
B.12.4. Απειλές	148
B.13. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ	150
B.13.1. Μηδενικό Σενάριο	150
B.13.2. Σενάριο ήπιας παρέμβασης.....	151
B.13.3. Σενάριο έντονα παρεμβατικό.....	152
B.14. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	154
B.14.1 Πληθυσμός	154
B.14.2. Απασχόληση.....	155
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄ : ΠΡΟΤΑΣΗ - ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	156
Γ.1. ΑΥΞΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	159
Γ.1.1. Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών.....	159
Γ.1.2. Ενίσχυση επενδύσεων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.....	160
Γ.1.3. Έργα αγροτικής υποδομής	161
Γ.1.4. Παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων	162
Γ.1.5. Κατάρτιση και πληροφόρηση των αγροτών.....	163
Γ.1.6. Προέλκυση νέων αγροτών.....	164
Γ.1.7. Στήριξη της ανάπτυξης της αγροτικής υπαίθρου και των ορεινών περιοχών.....	164
Γ.1.8. Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου τοπικών προϊόντων.....	166
Γ.1.9. Ενοποίηση – συγχώνευση των συνεταιρισμών του Δήμου	166
Γ.1.10. Διαχείριση βοσκοτόπων-βελτίωση κτηνοτροφικών υποδομών	166
Γ.2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	168
Γ.2.1. Δημιουργία επιχειρηματικών υποδομών.....	168
Γ.2.2. Εκσυγχρονισμός - αναδιάρθρωση τοπικών παραγωγικών μονάδων.....	169
Γ.2.3. Έκδοση αναλυτικού οδηγού τοπικής βιομηχανίας.....	171
Γ.2.4. Θεσμοθέτηση εβδομάδας τοπικής βιομηχανίας.....	171
Γ.2.5. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων στη βιομηχανία	172
Γ.3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	173
Γ.3.1. Ανάπτυξη ποικίλων μορφών τουρισμού	173
Γ.3.2. Τουριστική προβολή του Δήμου	175
Γ.3.3. Εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα τουρισμού	177
Γ.3.4. Αναβάθμιση ποιότητας τουριστικών καταλυμάτων.....	177
Γ.3.5. Εισαγωγή τοπικών προϊόντων στο τουριστικό κύκλωμα (τοπική καθετοποίηση τουριστικού προϊόντος).....	178
Γ.4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	180
Γ.4.1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας.....	180
Γ.4.2. Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών	182
Γ.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	185
Γ.5.1. Κατάρτιση εργατικού δυναμικού.	185
Γ.5.2. Προώθηση απασχόλησης γυναικών.....	187

Γ.6. ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ.....	189
Γ.6.1. Τεχνικές υποδομές.....	189
Γ.6.2. Κοινωνικές υποδομές.....	192
Γ.7. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ - ΠΡΟΒΟΛΗ	194
Γ.7.1. Πολιτικές place marketing – marketing plan της πόλης.....	194
Γ.7.2. Promotion Plan.....	195
Γ.8. ΔΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	196
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	197
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	199
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β : ΧΑΡΤΕΣ	

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Σύγχρονη και «παραδοσιακή» αντίληψη του σχεδιασμού	19
Πίνακας 2: Πληθυσμός (2001) στα ΔΔ των αστικών κέντρων της Κ. Μακεδονίας	56
Πίνακας 3: Μέγεθος και ΜΕΡΜ πληθυσμού σε διάφορα χωρικά επίπεδα	56
Πίνακας 4: Πληθυσμός και μεταβολή πληθυσμού στο Δ. Βέροιας.	58
Πίνακας 5: Κατανομή ηλικιακών ομάδων ανά φύλλο, σε επίπεδο νομού και δήμου	59
Πίνακας 6: Απόλυτη κατανομή νοικοκυριών ανάλογα με τον αριθμό ατόμων	61
Πίνακας 7: Ποσοστιαία κατανομή νοικοκυριών ανάλογα με τον αριθμό	61
Πίνακας 8: Αστικότητα σε διαφορά χωρικά επίπεδα	62
Πίνακας 9: Επίπεδα εκπαίδευσης στο ν. Ημαθίας.....	63
Πίνακας 10: κκ ΑΕΠ των νομών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας το έτος 2000 .	64
Πίνακας 11: Απασχόληση στο Ν. Ημαθίας.....	64
Πίνακας 12: Ανεργία στο Ν. Ημαθίας.....	65
Πίνακας 13: Άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα στο ν. Ημαθίας	65
Πίνακας 14: Οικονομικά ενεργός, μη ενεργός και απασχολούμενος πληθυσμός.....	66
Πίνακας 15: Διαχρονική διάρθρωση απασχόλησης στη Βέροια ανά τομέα	67
Πίνακας 16: Στοιχεία για υπολογισμό κκΑΕΠ του Δ. Βέροιας	67
Πίνακας 17: ΑΕΠ. και κκ ΑΕΠ στο Δ. Βέροιας (2000).....	68
Πίνακας 18: Αριθμός επιχειρήσεων ανά τμήμα σε νομό και δήμο	69
Πίνακας 19: Ίδρυση επιχειρήσεων ανά τμήμα δραστηριότητας στο ν. Ημαθίας και στο Δ. Βέροιας	69
Πίνακας 20: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας και στο Δ. Βέροιας	71
Πίνακας 21: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας και στο Δ. Βέροιας	73
Πίνακας 22: Επιχειρήσεις του βιομηχανικού τμήματος στο Δ. Βέροιας	75
Πίνακας 23: Επιχειρήσεις του βιοτεχνικού τμήματος στο Δ. Βέροιας	76
Πίνακας 24: Επιχειρήσεις του επαγγελματικού τμήματος στο Δ. Βέροιας.....	76
Πίνακας 25: Επιχειρήσεις του εμπορικού τμήματος στο Δ. Βέροιας.....	77
Πίνακας 26: Βασικές Χρήσεις γης Δ. Βέροιας.....	79
Πίνακας 27: Πολ. Ενότητες και ΣΔ.....	89
Πίνακας 28: Παρατηρήσεις στις ρυθμίσεις των πολεοδομικών ενοτήτων.....	89
Πίνακας 29: Αποστάσεις δδ από την έδρα	99
Πίνακας 30: Φοιτούντα νήπια Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004.....	104
Πίνακας 31: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004.....	104
Πίνακας 32: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004.....	105
Πίνακας 33: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004.....	105
Πίνακας 34: Διαχειριστικές ενότητες απορριμμάτων ν. Ημαθίας.....	114
Πίνακας 35: Κατανομή τουριστών ανά μήνα το έτος 2003	121
Πίνακας 36: Κατανομή τουριστών ανά είδος τουριστικής δραστηριότητας το έτος 2003	122
Πίνακας 37: Άξονες Προεραιότητας, Μέτρα και Δράσεις του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου	125
Πίνακας 38: Άξονες προτεραιότητας, στόχοι και μέτρα της Κ. Π. LEADER	127
Πίνακας 39: Τομείς παρέμβασης των μέτρων 3.8. και 3.9. του Π.Ε.Π.....	131
Πίνακας 40: Αξιολόγηση πολιτικών για την πόλη	138
Πίνακας 41: Αξιολόγηση τομέων δράσης για την πόλη.....	140
Πίνακας 42: Ανάλυση S.W.O.T.	143
Πίνακας 43: Προβολές πληθυσμού Δ. Βέροιας.	154
Πίνακας 44: Απασχόληση ανά τομέα στο Ν. Ημαθίας, το Δ. Βέροιας και τη Βέροια.....	155
Πίνακας 45: Πρόβλεψη απασχόλησης στο Δ. Βέροιας.....	155

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1: Πληθυσμιακή πυραμίδα Ν. Ημαθίας.....	60
Γράφημα 2: Πληθυσμιακή πυραμίδα Δ. Βέροιας.....	60
Γράφημα 3: Άνεργοι κατά ηλικία και φύλλο στο Ν. Ημαθίας.....	65
Γράφημα 4: Ίδρυση επιχειρήσεων στο Ν. Ημαθίας.....	70
Γράφημα 5: Ίδρυση επιχειρήσεων στο Δ. Βέροιας.....	70
Γράφημα 6: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας.....	72
Γράφημα 7: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο Δ. Βέροιας.....	72
Γράφημα 8: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων του Ν. Ημαθίας.....	73
Γράφημα 9: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων του Δ. Βέροιας.....	74
Γράφημα 10: Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη.....	133
Γράφημα 11: Προσδοκίες για την επόμενη πενταετία.....	134
Γράφημα 12: Θέση σε επιλεγμένα θέματα.....	136
Γράφημα 13: Πλεονεκτήματα της πόλης.....	137
Γράφημα 14: Μειονεκτήματα της πόλης.....	137
Γράφημα 15: Αξιολόγηση πολιτικών.....	139
Γράφημα 16: Προτάσεις παρέμβασης στην πόλη.....	140
Γράφημα 17: Αξιολόγηση τομέων δράσης.....	141

Κατάλογος Χαρτών του Παραρτήματος Β

Χάρτης 1: Θέση του νομού Ημαθίας

Χάρτης 2: Ο νομός Ημαθίας

Χάρτης 3: Οδικό δίκτυο ν. Ημαθίας

Χάρτης 4: Μορφολογία του ν. Ημαθίας

Χάρτης 5: Θέση του Δ. Βέροιας

Χάρτης 6: Δημοτικά διαμερίσματα του Δ. Βέροιας

Χάρτης 7: Θέση της ΖΟΕ Βέροιας

Χάρτης 8: Θεσμοθετημένες χρήσεις γης της ΖΟΕ Βέροιας

Χάρτης 9: Η πόλη της Βέροιας

Χάρτης 10: Οι πολεοδομικές ενότητες της Βέροιας με βάση την μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ

Χάρτες 11 - 12: Περιοχές NATURA 2000

Χάρτης 13: Περιοχή Εφαρμογής Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου

Χάρτης 14: Περιοχή Εφαρμογής της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER PLUS

Χάρτης Π-1.1β : Τροποποίηση ΓΠΣ : Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου

Χάρτης Π-1.11α : Τροποποίηση ΓΠΣ : Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Αρκτικόλεξα

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΝΗΜΑ	Αναπτυξιακή Ημαθίας
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
ΒΕΠΕ	Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές
ΒΙΠΕ	Βιομηχανική Περιοχή
ΒΙΟΠΑ	Βιοτεχνικό Πάρκο
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΔΑΕΑ	Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΥΑΒ	Δημόσια Επιχείρηση Ύδρευσης Άρδευσης Βέροιας
ΔΔ	Δημοτικό Διαμέρισμα
ΕΔΚΕ	Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕΚ	Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΕΚΑΒ	Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΠΑ	Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση
ΕΠΑΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα
ΕΣΔΑ	Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΖΑΣ	Ζώνη Αγοράς Συντελεστού
ΖΕΕ	Ζώνη Ειδικής Ενίσχυσης
ΖΕΚ	Ζώνη Ειδικών Κινήτρων
ΖΚΣ	Ζώνη Κοινωνικού Συντελεστή
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΗΦΗ	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
κκ ΑΕΠ	Κατά Κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΚΠ	Κοινοτική Πρωτοβουλία
ΚΠΑ	Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης

ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΤΕΥΛ	Κοινό Ταμείο Ελληνικών Υπεραστικών Λεωφορείων
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΕΡΜ	Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΜΜ	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
ΠΓΕ	Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕ	Πολεοδομική Ενότητα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΜΕ	Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΠΟΠ	Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης
ΠΣ	Πολεοδομικό Συγκρότημα
ΣΑΚΧ	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου
ΣΔ	Συντελεστής Δόμησης
ΣΔΕ	Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας
ΣΤΑΚΟΔ	Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας
ΣΧΧ	Σχέδιο Χρήσης Χρόνου
ΤΕΔΚ	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
ΤΕΕ	Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο
ΤΜΧΠΠΑ	Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΤΟΕΒ	Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων
ΥΠΓΕ	Υπουργείο Γεωργίας
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΥΧΟΠ	Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats

Ευχαριστίες

Για την υλοποίηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας θέλω να ευχαριστήσω αρχικά τον κ. Άγγελο Κότιο, ο οποίος μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με αυτό το ενδιαφέρον θέμα και αποτέλεσε ουσιαστικά τον κύριο επιβλέποντα καθηγητή μου. Πολύ σημαντική βοήθεια μου προσέφερε ο Γιάννης Σαράτσης, στέλεχος του εργαστηρίου Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης του ΤΜΧΙΠΠΑ, με τις εύστοχες παρατηρήσεις του. Στη συλλογή των στοιχείων με βοήθησαν πολλοί, κυρίως εργαζόμενοι στο Δ. Βέροιας. Ιδιαίτερα, θέλω να ευχαριστήσω τον αντιδήμαρχο οικονομικών κ. Γιαννουλάκη Βασίλη, καθώς και:

- τον κ. Ιωσηφίδη Α., υπάλληλο του Δήμου Βέροιας,
- την κα. Μαυροματίδου Β., υπάλληλο του τμήματος πολεοδομίας Βέροιας,
- τον κ. Δάλλα Ι, πρόεδρο του ΕΣΔΑ,
- την κα. Δημούλα Μ., πρόεδρο της Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού,
- τον κ Κωστούλα, διευθυντή του τμήματος πολεοδομίας Βέροιας
- την κα. Γεωργιάδου, προϊστάμενη του τμήματος πολεοδομίας Δ. Βέροιας
- την κα. Ουλσουτζόγλου – Γεωργιάδου Χ., υπεύθυνη διεύθυνσης προγραμματισμού επικοινωνίας του «Χώρου Τεχνών»,
- τον κ Σπανό Α., προϊστάμενο της τεχνικής υπηρεσίας ΔΕΥΑΒ,
- τον κ. Νεδέλτσο Θ., πρόεδρο της ΤΟΕΒ,
- τον κ. Σουλιώτη, τομεάρχη του δικτύου ΔΕΗ,
- τον κ. Κούτρα Α., διευθυντή της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- τον κ. Γουλάρα, διευθυντή του Νομαρχιακού Νοσοκομείου
- τον κ. Κηριμκιρίδη Ι., σύμβουλο ανάπτυξης της ΤΕΔΚ Ημαθίας,
- την κ. Φούφα Σ., προϊστάμενη κυνοκομείου
- τον κ. Τσενεκίδη Χ., του τμήματος Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος
- τον κ. Τσακαλίδη, διευθυντή του Εμπορικού Επιμελητηρίου Ημαθίας
- την κα. Καζακίδου Π., υπάλληλο του τμήματος μητρώου
- τον κ. Τσακιρίδη Κ, επιχειρηματικό σύμβουλο ΚΕΤΑ - ΚΕΜΑΚ Ημαθίας
- τον κ. Ελευθεριάδη Μ., υπάλληλο της ΑΝΗΜΑ
- την κα. Παπαζαχαριάδη Ν.,
- τον κ. Παπαζαχαριάδη Π.,
- Τους φίλους και συμφοιτητές Μιμή Δημήτρη, Σίпка Αναστάσιο και Τσακίρη Κώστα που μου συμπαραστάθηκαν σε όλη η διάρκεια της Διπλωματικής.

Εισαγωγή

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και διατύπωση προτάσεων παρέμβασης στις βασικές παραμέτρους που καθορίζουν την συνολική ανάπτυξη της πόλης και του δήμου Βέροιας. Τόσο η ανάλυση όσο και η πρόταση γίνονται υπό το πρίσμα του στρατηγικού σχεδιασμού, αποφεύγοντας δηλαδή τον μεγάλο βαθμό λεπτομέρειας και με μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης. Από την άλλη πλευρά, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης συντίθεται από πολλές παραμέτρους οι οποίες θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη, γεγονός γεννά το πρόβλημα επιβάρυνσης του σχεδίου με πληθώρα πληροφοριών. Έτσι, η εργασία στέκεται στα βασικότερα ζητήματα που καθορίζουν την ανάπτυξη της περιοχής, δίνοντας μακροπρόθεσμες κατευθύνσεις.

Η εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Αρχικά, αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο όπου εξετάζονται ζητήματα που θα αξιοποιηθούν στην εργασία τόσο στην φάση της ανάλυσης όσο και της πρότασης. Η έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού και των στρατηγικών αναπτυξιακών σχεδίων οριοθετούν τη φύση της εργασίας και καθιστούν πιο ξεκάθαρο το περιεχόμενό της δίνοντας έμφαση στον οικονομικό τομέα, χωρίς όμως να παραμελούνται και οι υπόλοιπες διαστάσεις της ανάπτυξης. Εξετάζεται πώς το νέο οικονομικό περιβάλλον επηρεάζει την αστική ανάπτυξη και αναπτύσσονται και οι έννοιες της ανταγωνιστικότητας των πόλεων και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στη δεύτερη ενότητα, την ανάλυση, πραγματοποιήθηκε καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στον δήμο, όσον αφορά δημογραφικά, οικονομικά, χωρικά, περιβαλλοντικά κ.λπ. χαρακτηριστικά, τα οποία θεωρήθηκε ότι συμβάλλουν στην μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, πραγματοποιήθηκε και διανομή ερωτηματολογίων στους κατοίκους της πόλης, όπου καταγράφηκαν οι απόψεις τους σε τοπικά προβλήματα και δυνητικές παρεμβάσεις ενσαρκώνοντας, με αυτόν τον τρόπο, την έννοια του συμμετοχικού σχεδιασμού. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης και της επεξεργασίας των ερωτηματολογίων συνοψίζονται στην ανάλυση SWOT, η οποία χρησιμεύει για την διατύπωση των αξόνων δράσης.

Η τρίτη ενότητα, αποτελεί την διατύπωση των αναπτυξιακών προτάσεων. Γενικός στόχος αποτέλεσε η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής σε όρους οικονομικούς αλλά και ποιότητας ζωής. Για τον λόγο αυτό, δίδεται περισσότερη έμφαση στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία – βιοτεχνία, τουρισμός κλπ) χωρίς όμως να παραμελούνται και παρεμβάσεις σε άλλου είδους ζητήματα που αφορούν την περιοχή.

Η επιλογή του θέματος έγινε σε συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Α. Κότιο. Το θέμα κέντρισε το ενδιαφέρον μου από την πρώτη στιγμή, αφού πιστεύω πως καλύπτει σε μεγάλο βαθμό ζητήματα με τα οποία ασχολήθηκα κατά την πενταετή μου φοίτηση στο τμήμα. Οι έννοιες του στρατηγικού σχεδιασμού και της βιώσιμης ανάπτυξης αποτέλεσαν κύρια σημεία προβληματισμού στο μεγαλύτερο μέρος της διάρκειας των σπουδών μου. Από την άλλη πλευρά, τόσο η απουσία υλοποίησης και εφαρμογής ανάλογων σχεδίων ιδιαίτερα σε μεσαίες, για τα ελληνικά δεδομένα, πόλεις, όσο και η ανάγκη ύπαρξής τους σε όλα τα χωρικά επίπεδα, αποτέλεσαν επιπρόσθετο κίνητρο για την ενασχόλησή μου με το θέμα. Ο τόπος καταγωγής μου άλλωστε, η πόλη της Νάουσας, βρίσκεται δίπλα στην περιοχή μελέτης (Δήμος Βέροιας), γεγονός που αύξησε το ενδιαφέρον μου και με διευκόλυνε πρακτικά στην διεκπεραίωση της εργασίας.

Με το πέρας τη εργασίας, όπου σηματοδοτείται και το τέλος των σπουδών μου στο τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, θέλω να πιστεύω ότι επιστέγασα με ουσιαστικό τρόπο το σύνολο των γνώσεων που μου αποκόμισα μετά από τόσα χρόνια και συνέβαλα με τον τρόπο μου στην ανάπτυξη του προβληματισμού γύρω από θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό και γενικότερα τα γνωστικά αντικείμενα του τμήματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A.1. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

A.1.1. Έννοια του σχεδιασμού

Ο σχεδιασμός αποτελεί πλατειά έννοια, με πεδίο εφαρμογής όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες, σε όλες τις χρονικές περιόδους. Απαντήσεις για το τι είναι ο σχεδιασμός, πώς και γιατί σχεδιάζουμε έχουν δοθεί πολλές και διαφορετικές με την *πάροδο των χρόνων*. Για τον λόγο αυτό, αξίζει να θίξουμε σύγχρονες προσεγγίσεις αυτών των προβληματισμών, εφόσον αποτελούν το βασικό θεωρητικό υπόβαθρο κάθε είδους σχεδίου, συνεπώς και του αστικού στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδίου που αποτελεί το θέμα της συγκεκριμένης διπλωματικής.

Κατά τον Falludi (1973: 1-4), οι θεωρίες περί σχεδιασμού χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Στις θεωρίες για το σχεδιασμό (*theory in planning*) και στις θεωρίες του σχεδιασμού (*theories of planning*). Οι πρώτες ασχολούνται με το αντικείμενο του σχεδιασμού, δηλαδή στην περίπτωση του πολεοδομικού σχεδιασμού την πόλη, ενώ οι δεύτερες έχουν να κάνουν με την διαδικασία σχεδιασμού αυτού καθαυτού, ανεξάρτητα του αντικειμένου.

Οι Davidoff και Reiner (1962: 11), ορίζουν τον σχεδιασμό ως «μια διαδικασία προσδιορισμού της κατάλληλης μελλοντικής δράσης μέσα από μια σειρά επιλογών». Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό τίθενται κάποιοι μελλοντικοί στόχοι, αξιολογούνται βάση κριτηρίων οι πιθανές δυνατότητες δράσης και επιλέγονται τα κατάλληλα μέσα για την υλοποίησή τους.

Ο Λουκίσσας (2001: 13), αναφερόμενος στον χωρικό σχεδιασμό, τον ορίζει ως «μια κοινωνική και οργανωτική δραστηριότητα για ανάπτυξη της βέλτιστης στρατηγικής για εκπλήρωση των επιθυμητών στόχων» ή ως «μια μέθοδο που προσδιορίζει μέσα για επιτυχία στόχων». Ο πρώτος ορισμός θίγει την κοινωνική διάσταση του χωρικού σχεδιασμού, ενώ ο δεύτερος τονίζει την υλοποίηση ως βασικό στοιχείο του.

Κοινά σημεία μεταξύ των ορισμών είναι το ότι ο σχεδιασμός προσβλέπει στο μέλλον, επιλέγει μεταξύ εναλλακτικών δυνατοτήτων δράσης και έχει ως αναπόσπαστο μέρος του την διαδικασία υλοποίησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το δεύτερο χαρακτηριστικό του το οποίο δηλώνει ότι το τελικό προϊόν του σχεδιασμού θα αντανakλά και τις αξίες και προτεραιότητες του σχεδιαστή. Στην περίπτωση του χωρικού σχεδιασμού, ιδιαίτερα σε σχετικά μικρότερες κλίμακες (π.χ. πόλη), οι αξίες αυτές θα πρέπει να

συμβαδίζουν με τα αιτήματα της κοινωνίας και να στοχεύουν στην προαγωγή του δημόσιου συμφέροντος.

Επιπλέον, το γεγονός ότι οι επιπτώσεις του πολεοδομικής κλίμακας σχεδιασμού έχουν άμεσο αντίκτυπο στους κατοίκους της πόλης, γεννά την ανάγκη της ουσιαστικής συμμετοχής τους στην διαδικασία του σχεδιασμού. Γενικότερα, η κοινωνική διάσταση μεγαλώνει σε όσο μικρότερο χωρικό επίπεδο αναφερόμαστε. Απαραίτητη άλλωστε προϋπόθεση για ένα πετυχημένο σχέδιο είναι η αποδοχή και υποστήριξή του από τους πολίτες και υλοποίηση αυτής της ανάγκης ήταν η γέννηση του συμμετοχικού σχεδιασμού.

Το ερώτημα για την αποτελεσματικότητα και το βαθμό παρέμβασης του κράτους στο χωρικό σχεδιασμό είναι ιδιαίτερα καίριο στις μέρες μας. Πολλοί κάνουν λόγο για την κρίση που περνά ο χωρικός σχεδιασμός και για την ανάγκη υποκατάστασης της κρατικής παρέμβασης από τις δυνάμεις της αγοράς. Η πραγματικότητα δείχνει ότι η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην υλοποίηση των σχεδίων σταδιακά αυξάνεται ως αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής. Ένας κεντρικός σχεδιασμός που θα αγνοούσε την δυναμική της αγοράς αναμφίβολα, γρήγορα ή αργά, θα ήταν καταδικασμένος να αποτύχει ή να παράγει ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Από την άλλη, ο ιδιωτικός τομέας πολλές φορές θα αδυνατούσε και σε άλλες θα ήταν κοινωνικά ανεπίτρεπτο να υποκαταστήσει ορισμένες κρατικές λειτουργίες, διότι η απολύτως ελεύθερη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς έχει αποδειχθεί ότι παράγει συχνά ανεπιθύμητα κοινωνικά αποτελέσματα, στρεβλώσεις στη διαδικασία κατανομής των πόρων (π.χ. μονοπώλια, ολιγοπώλια, καρτέλ) ή αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον. Η λύση του προβλήματος βρίσκεται κάπου στη μέση, στην ανεύρεση της ιδανικής αναλογίας συμμετοχής κάθε τομέα στα διάφορα ζητήματα, ανάλογα με την εκάστοτε πραγματικότητα και τις ανάγκες. Όπως άλλωστε αναφέρουν οι Davidoff και Reiner (1962: 14 -17) ο κρατικός σχεδιασμός είναι απαραίτητος για τους ακόλουθους λόγους:

1. Αποδοτικότητα και ορθολογική δράση.
2. Παρέμβαση που αμβλύνει τις επιλογές και επιτρέπει κοινωνικές αλλαγές.
3. Συμπλήρωση της ελεύθερης αγοράς ή αντικατάστασή της.
4. Ανάγκη κράτους πρόνοιας.

A.1.2. Στρατηγικός σχεδιασμός

A.1.2.1. Έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού

Η έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού ξεκίνησε από τον στρατιωτικό χώρο και επεκτάθηκε στον χώρο της διοίκησης επιχειρήσεων με στόχο την εξασφάλιση της οικονομικής τους βιωσιμότητας, μέσα σε ένα ανταγωνιστικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Από εκεί και έπειτα εισχώρησε και σε άλλους τομείς μεταξύ των οποίων και ο χωρικός σχεδιασμός.

Κατά τον Lee (1994, στο Λουκίσσας, 200: 8-9), στην πράξη διακρίνονται τρεις τύποι σχεδιασμού, οι οποίοι διαφέρουν μεταξύ τους από άποψη του χρονικού ορίζοντα απόφασης και της λεπτομέρειας που απαιτείται:

1. Στρατηγικός σχεδιασμός: Αναφέρεται στην εκπόνηση μακροπρόθεσμων σχεδίων που εξετάζουν μελλοντικές προοπτικές και εστιάζεται στην επίλυση βασικών επιλογών (μικρό επίπεδο λεπτομέρειας).
2. Τακτικός σχεδιασμός: Επιδιώκει την αξιολόγηση προγραμμάτων και επιλογή μεταξύ εναλλακτικών λύσεων (μεσαίος βαθμός λεπτομέρειας).
3. Σχέδια εφαρμογής: Φροντίζουν για την επίλυση άμεσων προβλημάτων (μεγάλος βαθμός λεπτομέρειας).

Φυσικά, για να είναι αποτελεσματικός ο συνολικός σχεδιασμός πρέπει να υπάρχουν ταυτόχρονα και τα τρία αυτά είδη καθώς και ανταπόκριση μεταξύ τους.

Γίνεται κατανοητό, ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί μεθοδολογία και είναι ανεξάρτητος του χωρικού επιπέδου αναφοράς. Βέβαια, στις μεγάλες κλίμακες (εθνικά χωροταξικά σχέδια) η εφαρμογή του είναι απαραίτητη αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί και σε μικρότερες (π.χ. επίπεδο πόλης, πολεοδομικών ενοτήτων).

Κάποια επιπλέον ζητήματα που αναφέρονται από τον Λουκίσσα (2001: 11) και αφορούν τον στρατηγικό σχεδιασμό είναι:

- Πρέπει να γίνεται εγκαίρως ώστε να μη χρειάζεται να ανατρέπει παρούσες αποφάσεις αλλά και να ανανεώνεται τακτικά για να είναι πάντα επίκαιρος.
- Καθότι έχει μακροχρόνιο ορίζοντα, θα πρέπει να εξετάζει τις μελλοντικές επιπτώσεις των σημερινών ενεργειών. Ωστόσο, αν ο σχεδιασμός είναι πολύ μακροχρόνιος δεν ενδιαφέρει τους πολιτικούς που παίρνουν αποφάσεις.
- Το εύρος των περιεχομένων θα πρέπει να είναι αρκετά διευρυμένο ώστε να περιλαμβάνει όλες τις δυνατές σχέσεις και, ταυτόχρονα, να εστιάζει στα

σημαντικότερα ζητήματα ώστε να μην παραλύει την δράση («αν έχεις να τα κάνεις όλα, στο τέλος δεν κάνεις τίποτα»).

- Ο βαθμός λεπτομέρειας θα πρέπει να είναι τόσοσ ώστε να βοηθά τον λήπτη αποφάσεων να ενεργεί σωστά και να μπορεί να οδηγεί σε συγκεκριμένες δράσεις.
- Η ευελιξία είναι απαραίτητη για να είναι δυνατή η αλλαγή κατεύθυνσης, ανάλογα με τις μεταβολές του εξωτερικού περιβάλλοντος. Από την άλλη πλευρά, μεγάλη ευελιξία μπορεί να αποτύχει να δώσει συγκεκριμένες κατευθύνσεις πολιτικής.

Τέλος, αναφερόμενοι στον χωρικό σχεδιασμό μπορούμε να συγκρίνουμε την νέα στρατηγική προσέγγισή του σε σχέση με την παλαιότερη, «παραδοσιακή» αντιμετώπισή του. Η σύγκριση αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Σύγχρονη και «παραδοσιακή» αντίληψη του σχεδιασμού

«Παραδοσιακός» σχεδιασμός	Σύγχρονος στρατηγικός σχεδιασμός
Φυσικός σχεδιασμός (μόνο δομημένο περιβάλλον) – physical planning	Χωρικός σχεδιασμός (με κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία) – spatial planning
Δεσμευτικός – κανονιστικός	Κατευθυντήριος (ευελιξία)
Καθολικός	Επιλεκτικός (εφικτότητα)
Πηγή: ΤΜΧΠΠΑ, 2003	

A.1.2.2 Στόχοι και προϋποθέσεις

Όπως αναφέρθηκε, ο στρατηγικός σχεδιασμός βρήκε πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης στον τομέα των επιχειρήσεων. Έτσι, ακολουθώντας την λογική των τελευταίων και δεχόμενοι ότι η πόλη αποτελεί έναν οργανισμό με έντονη την οικονομική διάσταση, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι κατά τη διαδικασία ενός στρατηγικού σχεδιασμού με έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, επιδιώκονται τα παρακάτω:

- μεγιστοποίηση των δικών της συγκριτικών πλεονεκτημάτων,
- ελαχιστοποίηση των αδυναμιών της,
- μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση που παρέχει το περιβάλλον και,
- παράκαμψη των κινδύνων που ενδεχόμενα αντιμετωπίζει ή προβλέπει να ανακύψουν.

(Σαρσέντης, 1996: 16- 17)

Για τον λόγο αυτό, η κύρια μέθοδος που χρησιμοποιείται στο στρατηγικό σχεδιασμό είναι η ανάλυση SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, Threats). Η ελληνική μετάφραση της μεθόδου είναι ΔΑΕΑ (Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές) και διερευνά την υφιστάμενη κατάσταση τόσο στο εσωτερικό περιβάλλον της πόλης όσο και στο εξωτερικό. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάλυση:

- Της πόλης,

- του ανταγωνισμού,
 - του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος.
- (Σαρσέντης, 1996: 17)

A.1.3. Στρατηγικά Πολεοδομικά Σχέδια

A.1.3.1. Περιεχόμενο

Τα στρατηγικά σχέδια αποτελούν ένα είδος μακρόπνοου και ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε αστικό επίπεδο. Πραγματοποιούνται τόσο για την ανάπτυξη μητροπόλεων, όσο και μεσαίων και μικρότερων πόλεων. Παρόλο που έχουν πραγματοποιηθεί σχέδια τέτοιου είδους στο εξωτερικό (σε χώρες με παράδοση στην εφαρμογή και υλοποίηση σχεδίων), προδιαγραφές για την εφαρμογή τους δεν υπάρχουν εκτός από ένα κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπου δίνονταν κατευθύνσεις για την εφαρμογή τους. Από τη μέχρι τώρα εμπειρία μπορούμε να πούμε ότι περιλαμβάνουν στοιχεία τόσο φυσικού όσο και κοινωνικοοικονομικού σχεδιασμού, με περισσότερη όμως έμφαση στον δεύτερο. Έτσι, διαφέρουν από τα Στρατηγικά Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης τα οποία «από τα τέλη της δεκαετία του '90 παραπέμπουν κυρίως στην προώθηση της ανάπτυξης των πόλεων στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού» (Οικονόμου, 2002: 30) και είναι αναπτυξιακής φύσεως. Οι διαφορές τους από άλλα πολεοδομικά σχέδια στρατηγικού χαρακτήρα όπως τα ρυθμιστικά, είναι (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002):

1. Τα στρατηγικά σχέδια καλύπτουν μεγαλύτερο εύρος θεμάτων αλλά με έμφαση σε οικονομικά ζητήματα, ανταγωνιστικότητα, δικτύωση κλπ.
2. Επιλέγουν συγκεκριμένους τομείς παρέμβασης (επιλεκτικότητα).
3. Δεν προτείνουν κανονιστικές λύσεις αλλά κατευθυντήριες (ευελιξία).
4. Δίνουν μεγάλη σημασία στην διαδικασία εφαρμογής και επιδιώκουν τη συναίνεση των παραγόντων τοπικής ανάπτυξης δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην συνεργασία του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (αποτελεσματικότητα).

Ειδικότερα, ένα στρατηγικό πλάνο για τις μεσαίες πόλεις θα πρέπει να δίνει έμφαση στους ακόλουθους τομείς (ΕΔΚΕ, 1994, στο Παπαθανασίου, 1999):

- Αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, ακολουθώντας τα ιστορικά χαρακτηριστικά που θα αποτελέσουν στρατηγικούς δείκτες για τη βελτίωση της εσωτερικής ταυτότητας και της αξιολόγησης της εικόνας της πόλης.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων μιας κλίμακας ιδιαίτερα ευνοϊκής ως προς την περιβαλλοντική ποιότητα, την κληρονομιά και τη συμμετοχική διαδικασία.

- Βοήθεια εδραίωσης αλληλεγγύης με την περιβάλλουσα περιοχή, υπό το πρίσμα της στρατηγικής στις αποφάσεις που σχετίζονται τόσο με τους πόρους, όσο και με την τοποθέτηση εξοπλισμού υποπεριφερειακής σημασίας.
- Αξιοποίηση της διαστικής συνεργασίας που αποβλέπει στην εδραίωση πολλαπλών περιφερειακών συστημάτων, όπου οι πόλεις αναπτύσσουν εξοπλισμούς και συμπληρωματικές λειτουργίες.
- Βοήθεια στην εδραίωση συμφωνιών, με σκοπό να εκμεταλλευτούν τον δυναμισμό τους κυρίως, στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας.
- Βοήθεια στην δημιουργία ευρωπαϊκών δικτύων αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους, προκειμένου να εδραιωθεί ο ρόλος τους και να γίνει καλύτερη ολοκλήρωσή τους, εν γένει, στον ευρωπαϊκό χώρο.

A.1.3.2. Διαδικασία εφαρμογής

Η διαδικασία εφαρμογής των στρατηγικών σχεδίων δε μπορεί παρά να ακολουθεί την κλασική μεθοδολογία σχεδιασμού. Ο Σαρσέντης (1996: 21) διακρίνει έξι στάδια εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου για τις επιχειρήσεις, τα οποία μπορούμε να προσαρμόσουμε και στα στρατηγικά πολεοδομικά σχέδια. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Προσδιορισμός του ρόλου της πόλης.
2. Διάγνωση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος από την οποία θα προκύψουν:
 - οι τυχόν κίνδυνοι και οι ευκαιρίες για το εξωτερικό περιβάλλον και
 - τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της πόλης.
3. Επιλογή και υιοθέτηση στόχων προς τους οποίους θα αποβλέπει το σχέδιο.
4. Επιλογή των εναλλακτικών δράσεων – προσδιορισμός μέτρων πολιτικής.
5. Επιμερισμός και αξιοποίηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων και ενημέρωση όσων εμπλέκονται στη διαδικασία σχεδιασμού.
6. Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής, ανατροφοδοσία του συστήματος.

Στο στρατηγικό σχέδιο Λάρισας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2001), για παράδειγμα, τα τρία στρατηγικά ερωτήματα στα οποία επιδιώχθηκαν να δοθούν απαντήσεις είναι τα ακόλουθα:

- Προσδιορισμός των χαρακτηριστικών και του επιπέδου ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται η πόλη κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.
- Προσδιορισμός του στόχου, δηλαδή σε ποιο τύπο ή επίπεδο ανάπτυξης επιδιώκει να φτάσει.

- Προσδιορισμός του τρόπου, δηλαδή ποια μέσα θα χρησιμοποιήσει η πόλη για να φτάσει στο επίπεδο ανάπτυξης που επιδιώκει.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι όπως και σε κάθε είδους σχέδιο, η μεθοδολογία σχεδιασμού χωρίζεται σε δύο βασικά τμήματα. Την ανάλυση και την σύνθεση. Τα μέρη αυτά δεν είναι ανεξάρτητα, αλλά συνδέονται στενά τόσο μεταξύ τους, όσο και με το αξιολογικό πλαίσιο (στόχοι, επιδιώξεις, κριτήρια), αλλά και το πλαίσιο εφαρμογής (αντικειμενικές δυνατότητες ή περιορισμοί). Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η αποφυγή συλλογής περιττών στοιχείων στην ανάλυση και η διατύπωση αποτελεσματικότερων στόχων στην σύνθεση – πρόταση (Αραβαντινός, 1997: 53-55).

Η φάση της ανάλυσης σκοπεύει στην καταγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, δηλαδή του ισχύοντος εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της πόλης, και συνοψίζεται στην ανάλυση SWOT. Με τον τρόπο αυτό οποίο προκύπτουν, αφενός οι δυνατότητες και αδυναμίες της πόλης και προβλέπονται οι ενδεχόμενες απειλές που πρέπει να αντιμετωπίσει ή οι ευκαιρίες που μπορεί να αξιοποιήσει.

Στη σύνθεση – πρόταση, αξιοποιούνται τα δεδομένα της ανάλυσης και διατυπώνονται προτάσεις δράσης για την επίτευξη των στόχων που τίθενται μετά την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης. Η διαμόρφωση των στόχων αποτελεί και την ουσία του σχεδιασμού, γι' αυτό πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή και μετά από συμμετοχικές διαδικασίες όλων όσων εμπλέκονται στη διαδικασία του σχεδιασμού (φορείς της πόλης, πολίτες).

Οι στόχοι που θα επιλέγονται πρέπει να είναι όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικοί. Όπως επισημαίνει ο Σαρσέντης (1996: 207–208) οι βασικές συνθήκες για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των στόχων είναι:

- Αποδοχή, τόσο από τις τοπικές αρχές όσο και από τους πολίτες.
- Κατανόηση, από την πλευρά όσων εμπλέκονται στην υλοποίησή τους.
- Εφικτότητα, η οποία έχει να κάνει κυρίως με την εύρεση των αναγκαίων πόρων.
- Πληρότητα, δηλαδή η εσωτερική τους συνοχή και συνάφεια, έτσι ώστε να μην υπάρχουν ασυνέχειες ή συγκρούσεις ή αλληλο-αναιρέσεις στην εφαρμογή τους.

Τέλος, έμφαση δίδεται και στην διαδικασία υλοποίησης που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των στρατηγικών σχεδίων. Η εύρεση των κατάλληλων μέσων δράσης (κανονιστικές ρυθμίσεις, οικονομικά κίνητρα, δημιουργία υποδομών, κ.ά.) και του τρόπου με τον οποίο θα εφαρμοστούν στο ξεχωριστό περιβάλλον κάθε πόλης, οφείλει να

διασαφηνίζεται στο στρατηγικό σχέδιο. Το Βασικότερο ζήτημα, βέβαια, αποτελεί η εξασφάλιση των απαραίτητων οικονομικών πόρων.

Α.1.3.3. Παραδείγματα στρατηγικών σχεδίων

Τα στρατηγικά σχέδια, αποτελούν ένα είδος σχεδίου του οποίου η χρησιμότητα άρχισε να αναγνωρίζεται πρόσφατα στη χώρα μας. Για τον λόγο αυτό, έχουν εφαρμοστεί ελάχιστα, σε αντίθεση με τον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο. Ως παραδείγματα εφαρμογής στρατηγικών σχεδίων ελληνικών πόλεων μπορούμε να αναφέρουμε τα ακόλουθα:

1. Στρατηγικό Σχέδιο Λαμίας 2000+ (Λουκίτσας, 2001 :59)

Η πόλη της Λαμίας στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος RECITE «Στρατηγική Μεσαίων Πόλεων» εκπόνησε ένα καινοτομικό και πειραματικό πρόγραμμα στρατηγικής ανάπτυξης, στο οποίο υιοθετήθηκαν οι ακόλουθοι στόχοι:

- Συμμετοχή στα κοινά χωρίς αποκλεισμούς.
- Υιοθέτηση της αρχής της αειφορίας.
- Νέες ιδέες, συνέργεια και αλληλοσεβασμός.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών κρίθηκε απαραίτητη η παρέμβαση στους παρακάτω τομείς:

- Αστικό περιβάλλον και ποιότητα ζωής.
- Ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες.
- Πολιτισμός, ταυτότητα και εικόνα της πόλης.
- Παραγωγή δυναμική και νέες τεχνολογίες.
- Διεθνείς και εσωτερικές συνεργασίες.
- Δημοτικοί και αναπτυξιακοί μηχανισμοί διοίκησης και διαχείρισης.

2. Στρατηγικό Σχέδιο Λάρισας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2001)

Στο Στρατηγικό Σχέδιο της Λάρισας υιοθετήθηκαν οι ακόλουθοι στόχοι:

- Πραγματικά βήματα σύγκλισης με το επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης των ανεπτυγμένων Ευρωπαϊκών πόλεων.
- Βιώσιμη και λειτουργική πόλη με σύγχρονες υποδομές πρώτης και δεύτερης γενιάς και υψηλής ποιότητας περιβάλλον κατοικίας και διαβίωσης.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και καταπολέμηση της ανεργίας και των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι τομείς παρέμβασης του σχεδίου ήταν:

- Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού.
- Ενίσχυση του διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας.
- Προστασία και ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων.
- Ενίσχυση παραγωγικών υποδομών.
- Παρεμβάσεις στον τομέα των αστικών υποδομών.
- Πολεοδομικές παρεμβάσεις – αστική ανάπτυξη – εικόνα πόλης.
- Ενίσχυση και συνοχή του γεωγραφικού χώρου της κεντρικής Ελλάδας.
- Ενίσχυση και ανάπτυξη σχέσεων πόλης – υπαίθρου.
- Οι υπηρεσίες του Δήμου προς τους πολίτες.

A.2. ΤΟ ΝΕΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

A.2.1. Αλλαγές οικονομικών παραγόντων σχεδιασμού

Αναμφίβολα, οι πόλεις αποτελούν τους κινητήριους μοχλούς της ανάπτυξης σε κάθε χώρα καθώς συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού¹ και των δυναμικών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Το γεγονός αυτό τις προσδίδει ένα δυναμικότερο ρόλο στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας και της χώρας όπου ανήκουν, τις καθιστά όμως και πιο ευάλωτες στις όποιες αλλαγές επιφέρει η οικονομική και τεχνολογική πρόοδος. Όπως επισημαίνουν οι Πετράκος και Οικονόμου (1999: 13) οι βασικότερες αλλαγές αφορούν την διεθνοποίηση, τις διαρθρωτικές μεταβολές της οικονομίας και έχουν επηρεάσει την εσωτερική δομή, τη λειτουργία και τις σχέσεις μεταξύ των πόλεων.

Οι πόλεις κάθε επιπέδου πρέπει να είναι σε θέση να παρακολουθούν τα διαρκώς μεταβαλλόμενα δεδομένα του οικονομικού περιβάλλοντος, για να προσαρμόζουν τις αναπτυξιακές τους επιλογές με αποτελεσματικότερο τρόπο. Διότι σε τελική ανάλυση, η οικονομική βιωσιμότητα αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την συνολική ανάπτυξη μιας πόλης. Σε αυτό το τμήμα της εργασίας θίγονται οι σημαντικότερες παράμετροι που επηρεάζουν την οικονομική εξέλιξη των πόλεων, όπως παρουσιάζονται στη σχετική βιβλιογραφία.

¹ Σύμφωνα με το ΣΑΚΧ (1997: 76), στο χώρο της ΕΕ, το ένα τρίτο του ευρωπαϊκού πληθυσμού κατοικεί στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις ενώ άλλο ένα τρίτο σε μεσαίες και μικρές πόλεις. Στη χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του 2001, 72,8% του πληθυσμού χαρακτηρίζεται ως αστικός (ΕΣΥΕ, ίδια επεξεργασία).

Οι διαρθρωτικές μεταβολές και η τριτογενεοποίηση της οικονομίας

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούνται ριζικές μεταβολές στη τομεακή σύνθεση της παραγωγής και της απασχόλησης. Ο τριτογενής τομέας αναδεικνύεται σε κύριο τομέα ανάπτυξης σε όρους ΑΕΠ και απασχόλησης, βασιζόμενος κυρίως σε νέου τύπου υπηρεσίες² και λιγότερο σε παραδοσιακές όπως στον τουρισμό, το εμπόριο και τον δημόσιο τομέα. Οι οικονομικές ανάγκες οδήγησαν στην εμφάνιση νέου είδους υπηρεσιών, όπως τις υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, τις υπηρεσίες καταναλωτή και τις μη κερδοσκοπικές υπηρεσίες οι οποίες αποτελούν και τα δυναμικότερα στοιχεία ανάπτυξης της οικονομίας. (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 15). Πολλές από αυτές εντάσσονται στις υπηρεσίες του «νέου τριτογενούς» τομέα που περιλαμβάνει δυναμικούς και ταχέως αναπτυσσόμενους κλάδους (π.χ. χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οργανισμοί, χρηματιστηριακές εταιρείες, εταιρείες συμβούλων ανάπτυξης, επιχειρήσεις που εξειδικεύονται στο χώρο της ψυχαγωγίας και του θεάματος, επικοινωνίες και πληροφορική, υγεία, εκπαίδευση, κλπ) και ελκύεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα ενισχύοντας την οικονομική τους δυναμικότητα σε βάρος των μικρότερων πόλεων. (Πετράκος και Ψυχάρης, 2003: 188). Από το σύνολο των παραπάνω κλάδων, οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις είναι αυτές οι οποίες έχουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες ενίσχυσης της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε μια πόλη ή μια περιφέρεια. (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 15).

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα, διαπιστώνεται ότι βρίσκεται σε ύφεση, μεταφραζόμενη στην απώλεια θέσεων εργασίας (λόγω της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην παραγωγή και λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού) και όχι στην μείωση της παραγωγής, η οποία επικεντρώνεται πλέον σε πιο διαφοροποιημένα προϊόντα (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 15). Οι παραδοσιακές τάσεις χωρικής συγκέντρωσης των βιομηχανιών έχουν έως ένα σημείο αναστραφεί. Για το σημερινό μέγεθος των μεγάλων μητροπολιτικών κέντρων, οι οικονομίες αστικής συγκέντρωσης έχουν εξαντληθεί σε μεγάλο βαθμό και έχουν μετατραπεί σε αντιοικονομίες συγκέντρωσης, ευνοώντας την ανάπτυξη ενδιάμεσων περιοχών που διαθέτουν ένα κρίσιμο μέγεθος πληθυσμού και μπορούν να προσφέρουν οφέλη αστικής κλίμακας σε νέες βιομηχανικές δραστηριότητες. Άλλωστε, οι οικονομίες συσπείρωσης και οι οικονομίες βιομηχανικών συμπλεγμάτων είναι ανεξάρτητες του μεγέθους του αστικού κέντρου που μπορεί να τις φιλοξενήσει και εξαρτώνται αποκλειστικά από την συνύπαρξη ενός κρίσιμου μεγέθους επιχειρήσεων, η

² Ο κλάδος των υπηρεσιών αντιπροσωπεύει σήμερα πάνω από το 50% της απασχόλησης στην Ευρώπη, (Πετράκος, Οικονόμου, 1999 : 16)

συνύπαρξη των οποίων θα δημιουργεί αμοιβαία οφέλη (Πετράκος και Ψυχάρης, 2003: 185-187).

Παράλληλα, ανακατατάξεις και μετατοπίσεις υπάρχουν και στη κλαδική σύνθεση των παραγόμενων προϊόντων: Παραδοσιακοί κλάδοι έντασης εργασίας ή πρώτων υλών φθίνουν, ενώ αναπτύσσονται οι κλάδοι έντασης τεχνολογίας ή γνώσης, αντισταθμίζοντας εν μέρει τις χαμένες θέσεις εργασίας, με τη διαφορά όμως ότι αναζητούν εργατικό δυναμικό υψηλής ποιότητας (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 15).

Η χωρική έκφραση όλων αυτών των εξελίξεων είναι ότι σήμερα, τα μεγάλα αστικά κέντρα προσελκύουν τις δυναμικά αναπτυσσόμενες δραστηριότητες, δηλαδή τις υπηρεσίες του τριτογενούς τομέα, καθώς και τις δυναμικότερες του δευτερογενούς, ενώ η περιφέρεια και οι μικρότερες πόλεις περιορίζονται στην υποδοχή δραστηριοτήτων δευτερογενούς τομέα, συνήθως, «δεύτερης» κατηγορίας και στον πρωτογενή, ο οποίος εξακολουθεί να συρρικνώνεται (Πετράκος και Ψυχάρης, 2003: 189).

Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και διεθνοποίηση

Με το όρο ολοκλήρωση (integration) εννοούμε τη δημιουργία ενός ενιαίου οικονομικού και γεωγραφικού χώρου, στον οποίο θα επιτυγχάνεται η απρόσκοπτη κυκλοφορία και παροχή αγαθών και υπηρεσιών και η ανεμπόδιστη μετακίνηση προσώπων, ενώ ο χώρος θα επιδεικνύει σε μεγάλο βαθμό στοιχεία ομοιογένειας και συνοχής (από οικονομική και κοινωνική άποψη), με τελικό στόχο την ενοποίηση των εθνικών οικονομιών (Σκάγιαννης, 1994: 143).

Οι πολιτικές που εφαρμόζονται για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η πολιτική της ενιαίας αγοράς και η πολιτική της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης. Σύμφωνα με την κυρίαρχη θεωρητική και πολιτική άποψη, τα νέα δεδομένα που προκύπτουν από την υλοποίηση των πολιτικών αυτών αναμένεται να ευνοήσουν τις ήδη αναπτυγμένες περιοχές και να επιτείνουν τον οικονομικό μαρασμό των οικονομικά ασθενέστερων. Διότι, σε έναν ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο ο ανταγωνισμός μεγιστοποιείται, εντείνοντας τις χωρικές οικονομικές συσπειρώσεις στις ήδη προνομιούχες περιοχές. Επιπλέον, η αδυναμία των εθνικών κρατών να προστατεύσουν τα εθνικά τους προϊόντα καθιστά τις τοπικές αγορές εκτεθειμένες σε ένα πολύ μεγαλύτερο εύρος δυνητικών ανταγωνιστών. Βέβαια, δεν πρέπει να παραβλέπουμε και τις ευκαιρίες επέκτασης σε πολύ μεγαλύτερες αγορές μέσω της αξιοποίησης στατικών και δυναμικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, κάτι όμως που δύσκολα θα πραγματοποιηθεί από τα μικρά και αδύναμα παραγωγικά κέντρα (Πετράκος και Ψυχάρης, 2003: 190-191).

Η διεθνοποίηση της οικονομίας έχει επηρεάσει και τις σχέσεις των επιχειρήσεων με το εξωτερικό τους περιβάλλον. Η δημιουργία δικτύων, η λειτουργία των οποίων δεν στηρίζεται αποκλειστικά στους νόμους της αγοράς ούτε και υπόκειται σε κάθετες ιεραρχικές δομές, αποτελεί μια νέα στρατηγική στην προσπάθεια διατήρησης της ανταγωνιστικότητάς τους (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 16).

Τοπικό στοιχείο και ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια, η αμφισβήτηση της ανάγκης κρατικής παρέμβασης σε θέματα τοπικής ανάπτυξης εντείνεται όλο και περισσότερο. Η αντίληψη που κερδίζει ολοένα και αυξανόμενη υποστήριξη είναι ότι η κρατική παρέμβαση θα πρέπει να περιορίζεται σε θέματα που προάγουν την συνολική αποτελεσματικότητα της οικονομίας μέσω οριζόντιων πολιτικών, ενώ θα πρέπει να δοθούν περισσότερες αρμοδιότητες τοπικά, για την διαχείριση των προβλημάτων.

Απόρροια, η γέννηση της τοπικής, ενδογενούς ανάπτυξης η οποία είναι πολύμορφη και προσαρμοσμένη στις ανάγκες και δυνατότητες κάθε χώρου, βασίζεται στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων και συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στα δίκτυα συνεργασίας, στις συμμετοχικές διαδικασίες, στη συλλογικότητα και στην ενθάρρυνση της ατομικής πρωτοβουλίας. Βέβαια, δεν απορρίπτονται οι «εκ των άνω» παρεμβάσεις οι οποίες όμως θα πρέπει να συμβαίνουν στο πλαίσιο της επικουρικότητας και χάραξης κατευθυντήριων οδηγιών (Γούσιος και Γκέσκου, 2003 :27). Αν συνυπολογίσουμε και την «δημοσιονομική κρίση» του κράτους γεγονός που δεν του επιτρέπει την παροχή χρηματοδότησης στις τοπικές κοινωνίες όπως άλλοτε (Δήμος Λαμιέων, 1994: 11), συνειδητοποιούμε ευκολότερα την σημασία της ενδογενούς ανάπτυξης.

Ενδεικτικό της συνειδητοποίησης της αναγκαιότητας για τοπική δράση, αποτελεί και η εξάπλωση των ευέλικτων συστημάτων παραγωγής, σε αντίθεση με το παραδοσιακό φορντικό μοντέλο παραγωγής. Το νέο αυτό σύστημα στηρίζεται στις μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας σε ένα πλαίσιο συλλογικής αποτελεσματικότητας με κύρια χαρακτηριστικά: (α) την εξειδίκευση των επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας, (β) την έντονη συνεργασία των επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο, (γ) την δυνατότητά τους να καινοτομούν συνεχώς στον δικό τους παραγωγικό τομέα ευθύνης, (δ) ένα κοινό σύστημα αξιών, (ε) την ύπαρξη τοπικών μηχανισμών υποστήριξης της παραγωγικής διαδικασίας και (στ) ένα

εξειδικευμένο και ευέλικτο εργατικό δυναμικό (Petrakos, 1996 στο Πετράκος και Οικονόμου, 1999 :16).

Η υποστήριξη αυτού του είδους των δικτύων είναι απαραίτητη σε τοπικό επίπεδο. Τα μέτρα που μπορούν να παρθούν σε αυτή την κατεύθυνση (Γούσιος και Γκέσκου, 2003: 60) είναι:

1. Δράσεις που εστιάζονται στη δημιουργία υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις.
2. Δράσεις υποστήριξης της μεταφοράς και προσαρμογής των τεχνολογιών από τις τοπικές επιχειρήσεις.
3. Δράσεις υποστήριξης της κοινωνικής καινοτομίας και κατάρτισης και αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων.
4. Δράσεις που εστιάζονται στην παραγωγική οργάνωση.

Στόχος αυτού του πεδίου δράσεων είναι η επανατοποθέτηση της τοπικής παραγωγικής οργάνωσης σε μια αρθρωμένη και συμπληρωματική λογική δόμησης του τοπικού παραγωγικού δικτύου και ανοίγματος προς τις εξωτερικές αγορές (Γούσιος και Γκέσκου, 2003: 61).

A.2.2. Το ελληνικό σύστημα πόλεων και οι επιπτώσεις του νέου οικονομικού περιβάλλοντος

Το ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων παραμένει έντονα συγκεντρωποιημένο καθώς το 50% του αστικού πληθυσμού βρίσκεται στο ΠΣ της πρωτεύουσας (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 35). Όσον αφορά την παραγωγική τους διάρθρωση, οι πόλεις παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό εξειδίκευσης τόσο στο δευτερογενή τομέα αλλά και γενικότερα. Ο πρωτογενής τομέας εμφανίζει μεγαλύτερο ειδικό βάρος στις μικρές πόλεις, η απασχόληση στο δευτερογενή είναι μεγαλύτερη σε πόλεις επί του κύριου οδικού άξονα της χώρας ενώ ο τριτογενής τομέας παρουσιάζεται διογκωμένος σε ιδιαίτερα ανόμοιες πόλεις (Μαλούτας, 2000: 23).

Αξιολόγα συμπεράσματα εξάγονται και από τα στοιχεία που παραθέτουν οι Βελώνη και Νινιράκη (1997) για τη μεταβολή της σύνθεσης της απασχόλησης μεταξύ των ετών 1981 και 1991 σε τέσσερις ομάδες πόλεων. Η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα, αφενός μειώνεται στο διάστημα αυτό και, αφετέρου, έχει αρνητική συσχέτιση με το μέγεθος της πόλης. Ακριβώς το αντίθετο συνέβη με τον τριτογενή η συμμετοχή του οποίου αυξήθηκε και παρουσιάζεται εντονότερα στις μεγάλες πόλεις. Τέλος, ο δευτερογενής, παρόλο που μειώθηκε στο μεσοδιάστημα εξακολούθησε να κατέχει ένα εντυπωσιακά σταθερό ποσοστό ανεξάρτητα του μεγέθους της πόλης.

Η τελευταία διαπίστωση έρχεται σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα όπου οι μεγάλες πόλεις εξειδικεύονται στον τριτογενή, οι μεσαίες στον δευτερογενή και φανερώνει ότι όλες οι ελληνικές πόλεις, ανεξαρτήτως μεγέθους, αναπτύσσουν παρόμοιες μεταποιητικές δραστηριότητες απευθυνόμενες κυρίως στην ενδοχώρα τους και λιγότερο στην εθνική ή διεθνή αγορά (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 37).

Οι σημαντικότερες επιπτώσεις του νέου οικονομικού περιβάλλοντος στις ελληνικές πόλεις, όπως παρουσιάζονται από τους Πετράκο και Οικονόμου (1999 :39) είναι:

- Η τριτογενοποίηση ευνοεί το ΠΣ της Αθήνας, αλλά από τη διεθνοποίηση θα πληγούν κυρίως οι ήδη αναπτυγμένοι νομοί και οι μεσαίες πόλεις
- Η ολοκλήρωση του ελληνικού χώρου (μέσω των μεταφορών) θα οδηγήσει στην ανάδειξη των τοπικών παραγωγικών εξειδικεύσεων.
- Η αυτονομία των τοπικών αγορών θα αρθεί ως αποτέλεσμα της εθνικής και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με συνέπεια την ανάγκη συνεργασίας των πόλεων με μεγάλες κλίμακες (διαπεριφερειακή, διεθνική).
- Οι προοπτικές των μεσαίων πόλεων κατά την τρέχουσα δεκαετία δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές. Πολλές από αυτές είτε υφίστανται έντονη αποβιομηχάνιση και έχουν ενταχθεί στα προγράμματα για φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές, ενώ ο τριτογενής τομέας τους είτε παραμένει παραδοσιακός (λιανικό εμπόριο και τοπικής κλίμακας υπηρεσίες) ή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό (Πετράκος και Μαρδάκης, 1999: 62).

A.2.3. Ο ρόλος των ελληνικών πόλεων μεσαίου μεγέθους

Ένας γενικά αποδεκτός ορισμός για τις πόλεις μεσαίου μεγέθους δεν έχει ακόμη αποδοθεί. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με τους Lavergne and Mollet (1991, στο Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 31) ως πόλεις μεσαίου μεγέθους νοούνται συνήθως αυτές με πληθυσμό μεταξύ 100 και 500 χιλιάδων κατοίκων. Φυσικά ο διαχωρισμός αυτός πρέπει να γίνει ανάλογα με τις προσφερόμενες λειτουργίες και όχι τόσο βάση πληθυσμιακών μεγεθών. Στην Ελλάδα, πόλεις που εκτελούν λειτουργίες μεσαίου μεγέθους μπορούμε να θεωρήσουμε και τις πόλεις με πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων και, οπωσδήποτε, τις πρωτεύουσες των νομών. Ως ορισμό, θα μπορούσαμε να πούμε ότι: «Πόλη μεσαίου μεγέθους είναι η μικρή – μεγάλη πόλη που έχει τη δυνατότητα να συνδυάζει τα πλεονεκτήματα και των δύο αλλά όχι τα μειονεκτήματά τους» (Μέγα, 1999: 166).

Στο παρελθόν, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους είχαν ως κύριο ρόλο την παροχή διοικητικών και άλλων βασικών υπηρεσιών στην ενδοχώρα τους. Σήμερα, με τα

αυξανόμενα προβλήματα των μεγάλων πόλεων (π.χ. ανεργία, περιβάλλον, κυκλοφορία) η ανάπτυξη των μεσαίων και μικρότερων πόλεων κρίνεται απαραίτητη για την προσέλκυση πληθυσμού από τις πρώτες. Οι μεσαίες πόλεις οφείλουν να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματά τους (όπως ποιοτικότερο περιβάλλον, πολιτιστική ταυτότητα, ευκολότερες μετακινήσεις) για να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητάς τους σε σχέση με τις μεγαλύτερες, ώστε να αυξήσουν και τον πληθυσμό τους, με παράλληλη τόνωση της οικονομίας τους.

Στο κείμενο «Ευρώπη 2000+» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995), δίδεται ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις μεσαίες πόλεις, αφού μετά την κατηγοριοποίηση και ανάλυση των προβλημάτων τους γίνονται προτάσεις για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους σε σχέση με τις μεγαλύτερες. Αυτές φορούν:

- την εξειδίκευσή τους σε όρους παραγωγής,
- την ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών για προσέλκυση επενδύσεων,
- την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής που προσφέρουν βελτιώνοντας τις συλλογικές τους υποδομές, τα πολιτιστικά ιδρύματα και τις εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας,
- την ανάπτυξη συνδέσεων με άλλες πόλεις,
- τη συνεργασία με τις γειτονικές πόλεις με στόχο την ανάπτυξη κοινών υπηρεσιών και υποδομών,
- την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε θέματα σχεδιασμού ανάπτυξης.

A.3. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

A.3.1. Έννοια ανταγωνιστικότητας

Μεγάλη πλειοψηφία των οικονομολόγων υποστηρίζει ότι το νέο οικονομικό περιβάλλον οδηγεί αναπόφευκτα στον περαιτέρω ανταγωνισμό των πόλεων σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο. Οι μεγάλες πόλεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους, οι μεσαίες με τις μεγαλύτερες αλλά και μεταξύ τους και οι μικρότερες το ίδιο. Το κείμενο «Ευρώπη 2000» (1990: 149) προβάλλει την ανάγκη ανταγωνισμού ώστε κάθε πόλη να βρει τη σωστή μορφή και τον βαθμό εξειδίκευσής της. Επιπλέον, στο ΣΑΚΧ (1999: 25-26), η δημιουργία «δυναμικών, ελκυστικών και ανταγωνιστικών πόλεων και περιφερειών με υψηλές πυκνότητες» αποτελεί διακριτό στόχο. Εύλογα, γεννώνται ερωτήματα όπως γιατί ανταγωνίζονται οι πόλεις, αν μπορούμε να μετρήσουμε και να επέμβουμε στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων και αν, τελικά, ο ανταγωνισμός αυτός είναι θεμιτός, οπότε θα πρέπει ο σχεδιασμός να τον ενισχύει.

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα δίνεται ευκολότερα, αν αναλογιστούμε ότι η πόλη αποτελεί έναν οργανισμό με πολλές λειτουργίες (οικονομική, διοικητική, κοινωνική, πνευματική, κ.ά.), εκ των οποίων η οικονομική αποτελεί την κύρια προϋπόθεση επιβιώσής της (Αραβαντινός, 1997: 35-36). Κάθε πόλη προσπαθεί να ενισχύσει όλους εκείνους τους παράγοντες οι οποίοι συμβάλλουν στην τόνωση της οικονομίας της. Προκειμένου λοιπόν να «πείσει» τους απαραίτητους παραγωγικούς συντελεστές (πχ. κεφάλαιο, τεχνολογία, επιχειρηματικότητα, εργατικό δυναμικό), οι οποίοι έχουν ελευθερία κίνησης, να παραμείνουν ή να εγκατασταθούν στους κόλπους της, θα πρέπει να εξασφαλίσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που θα την καταστήσουν θελκτικότερη σε σχέση με άλλες δυναμικές επιλογές εγκατάστασης των συντελεστών αυτών. Με άλλα λόγια, θα επιδιώξει να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της σε σχέση με τις άλλες πόλεις, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα ή δημιουργώντας νέα δυναμικά.

Κατά τον Lever (1999: 1029), η ιδέα του ανταγωνισμού των πόλεων έχει δύο πηγές προέλευσης χωρίς όμως καμία να αρμόζει πλήρως στην ξεχωριστή φύση τους. Καταρχήν, στηρίζεται στην ιδέα του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών για επέκταση στις διεθνείς αγορές. Κάθε κράτος εξειδικεύεται στα προϊόντα όπου έχει συγκριτικό πλεονέκτημα (φυσικοί πόροι, ανθρώπινο δυναμικό ή κεφάλαιο) άρα και φθηνότερη παραγωγή και τα οποία τελικά εμπορεύεται. Κάτι αντίστοιχο πιστεύεται ότι θα πρέπει να επιδιώξουν και οι πόλεις: την εξειδίκευση στους οικονομικούς τομείς όπου έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Δεύτερον, ο ανταγωνισμός μεταξύ των πόλεων παρομοιάζεται και με τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων. Η σημαντική διαφορά εδώ βέβαια είναι ότι σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις, οι πόλεις δεν ανταγωνίζονται για την μεγιστοποίηση των κερδών τους αλλά έχοντας μια πολύ πιο σφαιρική άποψη της ανάπτυξης.

Παρόλο που τόσο στην περίπτωση του έθνους όσο και της επιχείρησης, έχουν δοθεί ορισμοί για την ανταγωνιστικότητά τους (Begg, 1999: 798), κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει σε επίπεδο πόλης. Έτσι, μια πόλη είναι ανταγωνιστική όσο καλύτερη οικονομία και «ποιότητα ζωής» διαθέτει. Ο πρώτος όρος, μπορεί να μεταφραστεί σε υψηλή παραγωγικότητα και απασχόληση ενώ ο δεύτερος όρος είναι πολύ γενικός και αφηρημένος, αφού περιλαμβάνει πληθώρα διαστάσεων, ποιοτικών και ποσοτικών, οικονομικών μια μη.

Όσον αφορά την οικονομική και ισχυρότερη διάσταση, σύμφωνα με τον (Begg, 1999: 798), η ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ξεχωριστά, ανάλογα με το χρονικό ορίζοντα όπου αναφερόμαστε. Βραχυπρόθεσμα, εξαρτάται από τη δομή της

οικονομίας, την τομεακή της εξειδίκευση, τοπικούς παράγοντες που ευνοούν ή όχι την παραγωγικότητα (π.χ. υποδομές, συνεργασία ινστιτούτων) καθώς και από γενικότερες, εθνικού επιπέδου συνθήκες που επηρεάζουν τη συνολική αποτελεσματικότητα της οικονομίας. Βραχυπρόθεσμα, εξαρτάται από την ικανότητά της να προσαρμόζεται στους παράγοντες που επιφέρουν αύξηση της αποτελεσματικότητας της παραγωγής (τεχνολογία, ανθρώπινοι πόροι, δομή της οικονομίας κλπ).

Η κυριαρχία του οικονομικού τομέα στον ανταγωνισμό είναι φανερή αν δούμε και τους λόγους για τους οποίους, κατά τον Lever (1999: 1029), ανταγωνίζονται οι πόλεις. Τα αίτια εμφανίζονται κατά φθίνουσα σειρά:

1. Η προσέλκυση επενδύσεων οι οποίες αρχικά αφορούσαν τον δευτερογενή τομέα, σήμερα όμως περιλαμβάνουν κάθε οικονομικό τομέα που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αύξηση του πλούτου και της απασχόλησης της περιοχής.
2. Για μια γενικότερη οικονομική ανάπτυξη η οποία μετράται με την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ή το ΑΕΠ, η οποία περιλαμβάνει την τοπική ανάπτυξη (in situ growth) και την δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
3. Πληθυσμό, καθότι υψηλά επίπεδα πληθυσμού αντιπροσωπεύουν έσοδα (από φόρους), ανθρώπινο δυναμικό, αύξηση της ζήτησης και πολιτική δύναμη.
4. Κρατικές επιχορηγήσεις.
5. Γεγονότα σημαντικής φήμης και ακτινοβολίας, που συνοδεύονται από τις αντίστοιχες υποδομές.

A.3.2. Μέτρηση ανταγωνιστικότητας των πόλεων

Η μέτρηση της ανταγωνιστικότητας των πόλεων αποτελεί πεδίο προβληματισμού για τους οικονομολόγους, καθώς άρχισε να τους απασχολεί σχετικά πρόσφατα. Οι Kresl and Singh (1999) ισχυρίστηκαν ότι η ανταγωνιστικότητα είναι ένα μέγεθος το οποίο δεν μπορεί να μετρηθεί σε απόλυτα μεγέθη, παρά μόνο σε σχετικά. Το ερώτημα πόσο ανταγωνιστική είναι μια πόλη, μπορεί να απαντηθεί μόνο συγκρίνοντάς την με κάποιες άλλες. Οι ίδιοι, για την κατάταξη 24 μεγάλων μητροπολιτικών περιοχών της Αμερικής ως βάση της οικονομικής τους ανταγωνιστικότητας, χρησιμοποίησαν αρχικά τρεις μεταβλητές:

- Το μέγεθος των εμπορικών πωλήσεων, το οποίο αντανακλά το μέγεθος του πληθυσμού, το εισόδημα των κατοίκων και την γενικότερη ελκυστικότητα της αγοράς,
- Το μέγεθος της προστιθέμενης αξίας στον τομέα των κατασκευών (δευτερογενής τομέας), αύξηση της οποίας δείχνει το βαθμό δημιουργίας νέων επενδύσεων και

αντικατοπτρίζει τη γενικότερη ελκυστικότητα της περιοχής σε τέτοιου είδους επενδύσεις.

- Το μέγεθος των συναλλαγών των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, οι οποίες δείχνουν το βαθμό προσαρμοστικότητας της πόλης στα νέα οικονομικά δεδομένα.

Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν είναι ότι τις περισσότερες φορές μια πόλη ήταν τόσο πιο ανταγωνιστική όσο ισχυρότερη ήταν η οικονομία της περιφέρειας όπου ανήκε. Ο Kresl, έχει αναπτύξει αυτόν τον προβληματισμό και σε άλλα άρθρα αφού όπως πιστεύει, από τη στιγμή που η συνολική ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από παράγοντες που καθορίζονται σε επίπεδο κεντρικού κράτους (όπως τα επιτόκια, οι φόροι, το κόστος εργασίας, η εκπαίδευση κλπ), οι τοπικές κοινωνίες δεν μπορούν παρά να προσαρμοστούν σε αυτά τα δεδομένα με ελάχιστα περιθώρια διαφοροποίησης.

Σε ένα αναλυτικότερο υπόδειγμα εξέτασης της ανταγωνιστικότητας των ίδιων πόλεων, κατέληξαν σε ένα σύνολο «οικονομικών» και «στρατηγικών», όπως τις ονόμασαν, μεταβλητών. Από αυτές, οι πρώτες είναι ποσοτικές και συντίθενται από τους τομείς παραγωγής, τις υποδομές, την τοποθεσία, την οικονομική δομή και τις αστικές ανέσεις (πολιτισμός, αναψυχή κλπ). Οι δεύτερες είναι ποιοτικές και συντίθενται από την διοικητική αποτελεσματικότητα, την αστική στρατηγική, την συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των υφιστάμενων ινστιτούτων.

Σε άλλο άρθρο του, ο Kresl (1995 στο Begg, 1999: 800) παραθέτει τους παράγοντες οι οποίοι καθιστούν μια πόλη ανταγωνιστικότερη σε σχέση με κάποια άλλη:

1. Δημιουργία θέσεων εργασίας για ειδικευμένο προσωπικό και σε κλάδους που αποφέρουν υψηλά εισοδήματα.
2. Παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με ελάχιστη περιβαλλοντική επιβάρυνση.
3. Προσανατολισμός παραγωγής σε προϊόντα και υπηρεσίες με θεμιτά οικονομικά χαρακτηριστικά, όπως η υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα.
4. Επιδίωξη πλήρους απασχόλησης χωρίς την δημιουργία στενότητας της αγοράς.
5. Εξειδίκευση στην παραγωγή των προϊόντων εκείνων που θα της επιτρέπουν να καθορίζει η ίδια το μέλλον της.
6. Δυνατότητα της πόλης να βελτιώσει την θέση της στο αστικό σύστημα.

A.3.3. Ανάγκη ανταγωνιστικότητας πόλεων

Το ερώτημα που μένει να απαντηθεί είναι εάν ο ανταγωνισμός των πόλεων είναι κάτι το επιθυμητό ή όχι. Και παρόλο που σε πολλούς μια καταφατική απάντηση μπορεί να είναι

προφανής, επιφανείς οικονομολόγοι, όπως ο Krugman, θεωρούν ότι η έννοια του ανταγωνισμού δεν μπορεί να αφορά τις πόλεις. Το ζήτημα που τίθεται είναι αν σε τελική ανάλυση ο ανταγωνισμός αυτός είναι ένα «παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος». Διότι εάν αυτό συμβαίνει και το συνολικό επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας είναι δεδομένο και προσδιορισμένο εξωγενώς, τότε οποιαδήποτε βελτίωση της ευημερίας μιας περιοχής (πόλης) θα είναι σε βάρος κάποιας άλλης. Επομένως η προσπάθεια βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των πόλεων θα δημιουργήσει ανισορροπίες στην οργάνωση του χώρου και θα οδηγήσει στον οικονομικό μαρασμό των λιγότερο «προνομιούχων».

Οι υπέρμαχοι του ανταγωνισμού των πόλεων, που αποτελούν και την συντριπτική πλειοψηφία, υποστηρίζουν ότι υπό προϋποθέσεις ο ανταγωνισμός και η ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσουν σε ένα «παιχνίδι θετικού αθροίσματος» με την προϋπόθεση όμως ότι η αύξηση του παραγόμενου προϊόντος είναι μεγαλύτερη της παραγωγικότητας (Begg, 1999: 797). «Παιχνίδι θετικού αθροίσματος» έχουμε όταν τα αναπτυξιακά προγράμματα μιας τοπικής κοινωνίας δημιουργούν συνολικά οφέλη μεγαλύτερα από ό,τι θα προέκυπταν αν τα προγράμματα αυτά δεν είχαν εφαρμοστεί. Σε ένα άρθρο, οι J.Blair and R.Kuman (1999: 3) στηρίζουν αυτήν την υπόθεση εξηγώντας ότι τέτοια αποτελέσματα μπορεί να υπάρξουν με τρεις τρόπους: (α) την στήριξη λειτουργίας τοπικών επιχειρήσεων μέσω ενισχύσεων από τοπικούς πόρους όταν τα οφέλη που θα προκύψουν από τη λειτουργία τους θα υπερβαίνουν το κόστος ενίσχυσής της, (β) την ανακατανομή της χωροθέτησης επιχειρήσεων στις περιοχές εκείνες όπου θα αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη και (γ) με την υιοθέτηση προγραμμάτων (π.χ. κατασκευή υποδομών) από την κοινωνία το κόστος των οποίων δεν μπορούν να επωμιστούν οι επιχειρήσεις και με την προϋπόθεση ότι αυτό είναι μικρότερο από τα τοπικά οφέλη που θα δημιουργηθούν από την λειτουργία των επιχειρήσεων.

A.3.4. Τομείς παρέμβασης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των πόλεων

Από τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό, ότι ο πόλεις ανταγωνίζονται για οικονομικούς λόγους. Στοχεύουν δηλαδή στην προσέλκυση επενδύσεων και κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Η έλξη αυτών των δύο στοιχείων εξαρτάται από διαφορετικές παραμέτρους. Αποδεχόμενοι λοιπόν την κυρίαρχη άποψη που υποστηρίζει την ανάγκη «θεμιτού» ανταγωνισμού μεταξύ των πόλεων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μια «καλή» αστική στρατηγική οφείλει να τις ανιχνεύσει, να συμβάλει

στην ανάδειξη και αναβάθμιση των τομέων εκείνων που προσελκύσουν επενδύσεις και πληθυσμό.

Οι επενδύσεις έλκονται από την ύπαρξη όλων εκείνων των παραμέτρων που συνθέτουν μια ισχυρή, τοπικά, οικονομία. Αυτοί οι τομείς πρέπει να αποτελέσουν και το πεδίο επέμβασης ενός στρατηγικού σχεδίου. Οι κυριότεροι είναι:

1. Κρίσιμο μέγεθος αγοράς.
2. Ανθρώπινο δυναμικό υψηλής ποιότητας.
3. Τεχνογνωσία και καινοτομία.
4. Υποδομές (παραγωγικές, μεταφορικές, τηλεπικοινωνιών, κοινωνικές) .
5. Ύπαρξη άλλων επιχειρήσεων.
6. Επιχειρηματικό περιβάλλον.
7. Ύπαρξη υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Από την άλλη πλευρά, η προσέλκυση πληθυσμού επιτυγχάνεται με την αναβάθμιση όλων εκείνων των παραμέτρων που συνθέτουν μια «καλή ποιότητα ζωής» στην πόλη. Οι τομείς αυτοί αφορούν:

1. Ποιότητα και κόστος κατοικίας .
2. Ποιότητα κοινωνικών υποδομών (εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, αθλητισμός, πολιτισμός, αναψυχή).
3. Ευκολία μετακίνησης.
4. Ποιότητα τεχνικών υποδομών (ύδρευση, άρδευση, απορρίμματα, αποχέτευση, ενέργεια).
5. Ποιότητα αστικού περιβάλλοντος (φυσικό περιβάλλον, δομημένος χώρος, εικόνα της πόλης).
6. Εμπόριο και προσωπικές υπηρεσίες.
7. Κοινωνική ασφάλεια.

A.4. Συνεργασία πόλεων

A.4.1. Έννοια και ανάγκη συνεργασίας

Στον αντίποδα του ανταγωνισμού και της εξειδίκευσης, εμφανίζεται η ολοένα και αυξανόμενη ανάγκη συνεργασίας των πόλεων που αποκρυσταλλώνεται στη δημιουργία δικτύων. Μια σειρά παραγόντων μεταξύ των οποίων το νέο οικονομικό περιβάλλον και ο εντεινόμενος ανταγωνισμός, επιβάλλουν την στενότερη συνεργασία των πόλεων, γεγονός που τις προσδίδει αμοιβαία οφέλη.

Η εμφάνιση της έννοιας του δικτύου έγινε σχετικά πρόσφατα και αφορούσε κυρίως τον χώρο των επιχειρήσεων, στη προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις που δημιούργησαν η «διεθνοποίηση» και η «παγκοσμιοποίηση» της οικονομίας, υπερβαίνοντας το παλαιότερο πρότυπο οργάνωσης του «συστήματος» (Μπεριάτος, 1999: 529). Σε αντίθεση με το «σύστημα», το «δίκτυο» χαρακτηρίζεται από μη ιεραρχική δομή, ευελιξία και αποκεντρωτική λειτουργία (Μπεριάτος, 1999 :530).

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η συνεχιζόμενη επανάσταση των μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας, η αλματώδης αστικοποίηση, η διαδικασία δημοκρατικοποίησης των χωρών του ανατολικού συνασπισμού και η διαδικασία εσωτερικής αποκέντρωσης αποτελούν τους κύριους λόγους της ραγδαίας ανάπτυξης αστικών δικτύων (Μπεριάτος, 1999: 531 - 532). Τα αστικά δίκτυα απαρτίζονται από πόλεις – εταίρους και ως αναγκαίες προϋποθέσεις για την επιτυχή τους συνεργασία τους αποτελούν: (α) η ισότητα και ανεξαρτησία, (β) η εθελοντική συμμετοχή, (γ) η συνεκτίμηση των διαφορετικών διοικητικών και (δ) η κοινή συμμετοχή και τα κοινά οφέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999: 29).

Ήδη, στο κείμενο «Ευρώπη 2000» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1990: 149) γίνεται λόγος για συνεργασία και στρατηγικές συμμαχίες πόλεων. Υποστηρίζεται ότι η δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς θα βοηθήσει στην επέκταση των δικτύων οικονομικής και τεχνολογικής συνεργασίας και η συνεργασία των μικρών πόλεων αναμένεται να συμβάλει στην συνοχή του κοινοτικού εδάφους. Τα δίκτυα μπορούν να είναι κάθε επιπέδου (πανευρωπαϊκού, εθνικού, περιφερειακού, διασυνοριακού). Μπορούν να συνδέσουν πόλεις με κοινά περιβαλλοντικά, κοινωνικά, οικονομικά προβλήματα και χαρακτηριστικά έτσι ώστε να αναπτύσσουν κοινές στρατηγικές αντιμετώπισης και να διδάσκεται η μια από τις εμπειρίες της άλλης. Επιπλέον, τα δίκτυα μπορεί να βασίζονται στην από κοινού χρήση πόρων (πληροφόρηση, υποδομές) ή να συμβάλλουν στην δημιουργία οικονομιών κλίμακας στην έρευνα ή στις αγορές διαφόρων ειδών.

Στο «Ευρώπη 2000+» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995: 111) δεν γίνεται ξεχωριστή αναφορά στα δίκτυα αλλά επισημαίνεται ο ρόλος τους για την ανάπτυξη των μικρότερων πόλεων. Η δικτύωση, θα τις επιτρέψει να μοιράζονται κοινές υποδομές, τοπικούς πόρους και υπηρεσίες.

Στο ΣΑΚΧ, η σημασία των δικτύων αποτελεί ιδιαίτερο σημείο αναφοράς. Η ύπαρξή τους κρίνεται αναγκαία τόσο για την ενίσχυση της ισόρροπης οικιστικής διάρθρωσης του χώρου της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999: 23) όσο και για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999: 76). Η χάραξη κοινών στόχων

και στρατηγικών, η προσφορά κοινών υπηρεσιών, η εκμετάλλευση κοινών εγκαταστάσεων και η ανάπτυξη της συμπληρωματικότητας κρίνονται αναγκαίες. Όσον αφορά τη συμπληρωματικότητα, δεν θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στον οικονομικό ανταγωνισμό αλλά και σε όλες τις αστικές λειτουργίες όπως ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, η γνώση και η κοινωνική υποδομή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999: 24).

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η συμμετοχή σε δίκτυα και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας βοηθά στην γρηγορότερη ανάπτυξη των πόλεων και τις καθιστά περισσότερο ανταγωνιστικές ως πόλους έλξης επενδύσεων και ανθρώπινου δυναμικού. Τέλος, ως σημαντικό κίνητρο στην συμμετοχή των πόλεων σε δίκτυα δε μπορούμε να αγνοήσουμε τη δυνατότητα εύρεσης οικονομικών πόρων μέσω χρηματοδοτήσεων της Ε.Ε. στα αντίστοιχα προγράμματα. Κατά τον Μπεριάτο (1999: 534), οι τρεις βασικοί παράγοντες που καθορίζουν την επιλογή ένταξης μιας πόλης σε ένα δίκτυο είναι: (α) το μέγεθος της πόλης, (β) η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της που εκφράζεται με την «ειδίκευσή της σε οικονομικές αλλά και πολιτιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες και (γ) η γεωγραφική της θέση και η προσπελασιμότητά της.

A.4.2. Συμμετοχή των ελληνικών πόλεων σε δίκτυα

Τα κύρια προγράμματα που ενθάρρυναν την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας και αναπτύχθηκαν σε διακρατικό επίπεδο ήταν το PACTE, το RECITE και το ECOS-OVERTURE. Τα προγράμματα αυτά, μπορούν να χωριστούν σε δύο μεγάλες περιόδους (1989-1994 και 1995 – 1999) ανάλογα με τους χρηματοδοτικούς και οργανωτικούς πόρους (αύξηση πιστώσεων και επέκταση γεωγραφικού χώρου εφαρμογής) (Μπεριάτος, 1999: 535).

Η συμμετοχή των ελληνικών πόλεων στα ευρωπαϊκά δίκτυα ήταν μεγάλη όχι μόνο σε αριθμό εταιρών αλλά και συντονιστών. Στα δίκτυα στο πλαίσιο του PACTE της πρώτης φάσης συμμετείχαν 107 τοπικές αυτοδιοικήσεις αριθμός που αντιπροσωπεύει το 16% του συνόλου των εταιρών. Στο RECITE είχαμε συμμετοχή 22 πόλεων (9% των εταιρών) ενώ στο ECOS – OVERTURE για την περίοδο 1991 - 1996 συμμετείχαν 50 πόλεις. Επιπλέον, στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, υπήρξε έντονη δραστηριοποίηση από μέρους των ελληνικών πόλεων στην δημιουργία δικτύων στα Βαλκάνια (Μπεριάτος, 1999: 544-546).

Γενικά, η μεγάλη συμμετοχή των ελληνικών πόλεων στα ευρωπαϊκά δίκτυα οφείλεται σε τρεις κυρίως λόγους (Μπεριάτος, 1999: 547):

- Την ένταξη της χώρας στο Στόχο 1 της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοιχείο αφενός που αποτελούσε προϋπόθεση για την σύσταση ενός δικτύου

πόλεων και αφετέρου ήταν παράγοντας χρηματοδότησης από τα αντίστοιχα προγράμματα

- Οι προαιώνιοι δεσμοί της χώρας μας με τις χώρες της ΚΑΕ, ΝΑΚ και ανατολικής Μεσογείου που αποτελούν και τις γεωγραφικές ενότητες εφαρμογής του προγράμματος ECOS – OVERTURE.
- Η τάση των τοπικών αυτοδιοικήσεων για επαφή με συναφείς φορείς του εξωτερικού
 Σε εθνικό επίπεδο, τα τελευταία χρόνια έχουμε τη δημιουργία δικτύων πόλεων με κοινά χαρακτηριστικά. Τα δίκτυα αυτά είναι (Παπαθανασίου, 1999: 52):
 - Η ένωση πόλεων κρασιού (16 εταίροι),
 - το δίκτυο τουριστικών δήμων (20 εταίροι),
 - το δίκτυο φορέων ΤΑ κηρυγμένων ως ιστορικά μνημεία (10 εταίροι),
 - το δίκτυο ελληνικών βιβλιοθηκών.

Η ενθάρρυνση της συμμετοχής των πόλεων στα δίκτυα αυτά θα μπορούσε να κάνει αποτελεσματικότερη την συνεργασία μεταξύ των πόλεων με την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών.

A.5. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

A.5.1. Εξέλιξη και περιεχόμενο της έννοιας

Ο στόχος της «αειφόρου» ή αλλιώς «βιώσιμης» ανάπτυξης, έχει υιοθετηθεί πλέον από το σύνολο των ανεπτυγμένων και όχι μόνο χωρών όσον αφορά τον σχεδιασμό σε όλους τους τομείς (περιβάλλον, οικονομία, υποδομές, κλπ). Κάθε είδους αναπτυξιακό, χωροταξικό, πολεοδομικό ή οποιοδήποτε άλλο σχέδιο γίνεται υπό το πρίσμα της «αειφόρου» ανάπτυξης του εκάστοτε χώρου. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια σύντομη αναφορά στην εξέλιξη και στο περιεχόμενο της έννοιας.

Στα πρώτα της στάδια, η βιωσιμότητα – αειφορία αναφερόταν είτε σε αφηρημένα είτε σε συνολικά κοινωνικά και οικονομικά συστήματα, με εμφανή την απουσία κάθε χωρικής αναφοράς (.Μπίθας και Van de Bergh , 1997, στο Μπίθας, 2001α: 35).

Αρχικά, εμφανίστηκε στον τομέα του περιβάλλοντος. Πρώτη διευκρίνιση στο περιεχόμενο της έννοιας όσον αφορά τον σχεδιασμό γίνεται στην αναφορά της παγκόσμιας επιτροπής για το Περιβάλλον και την ανάπτυξη το 1987, με τίτλο “Our Common Future” (Brutland Report), όπου ως αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται «το πρότυπο της ανάπτυξης που ικανοποιεί τις ανάγκες τις παρούσας γενιάς, χωρίς να διακυβεύει την δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών τω μελλοντικών γενεών». Ένας

περισσότερο επιστημονικός ορισμός, που επίσης αναφέρει η έκθεση Brundtland επισημαίνει: «στην ουσία, η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μια διαδικασία αλλαγής στην οποία η εκμετάλλευση των πηγών, η κατεύθυνση των επενδύσεων, ο προσανατολισμός της τεχνολογικής ανάπτυξης και το θεσμικό πλαίσιο βρίσκονται σε αρμονική σχέση και δίνουν τη δυνατότητα να εκπληρωθούν οι ανθρώπινες ανάγκες και φιλοδοξίες, τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον (Μπίθας, 2001β: 117).

Στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (Rio de Janeiro 3 -14 / 6 / 1992), από την οποία προέκυψε το πρόγραμμα δράσης για τον 21^ο αιώνα (Agenda 21), διακηρύχθηκαν αρχές και υπογράφηκαν συμβάσεις σχετικά με σοβαρές πτυχές για την περιβαλλοντική προστασία. Στο κείμενο των αρχών, η αρχή της αειφορίας αποτέλεσε την κύρια επιλογή και κατεύθυνση της Κοινωνίας των Εθνών. Τέλος, στο 5^ο πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον της Κοινότητας με τίτλο «Στόχος η αειφορία», ορίζονται οι 5 τομείς παρέμβασης (βιομηχανία, ενέργεια, μεταφορές, τουρισμός, γεωργία – δασοπονία) με στόχο την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης (Χριστοπούλου, 2001).

Το 1995, στο Παγκόσμιο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την Κοινωνική Ανάπτυξη στην Κοπεγχάγη, αναγνωρίστηκε μια νέα διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης, η κοινωνική. Επόμενη συνιστώσα της βιωσιμότητας θεωρήθηκε η οικονομική ανάπτυξη ως αποτέλεσμα της διαπίστωσης ότι οι αναπτυξιακές ανισότητες μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών διευρύνονται (Hall and Landry, 1998: 6).

Η διάσταση του χώρου ως καθοριστική παράμετρος της βιωσιμότητας, άρχισε να συζητείται και να ανιχνεύεται μόλις πρόσφατα. Στο πλαίσιο αυτό εμφανίστηκαν και οι πρώτες συστηματικές προσπάθειες μελέτης της βιωσιμότητας των αστικών συστημάτων. Έτσι, βρίσκουμε έρευνες που αφορούν την βιωσιμότητα των πόλεων ως προς ποικίλες παραμέτρους, όπως η οικονομική, η κοινωνική, η αισθητική, η περιβαλλοντική κ.ά. (Μπίθας, 2001α : 35)

Επιπλέον, το έτος 1997, ως βασικές συνιστώσες της βιωσιμότητας σε αστικό επίπεδο άρχισαν να αναγνωρίζονται τόσο η έννοια της διακυβέρνησης (governance) όσο και του πολιτισμού. Η πρώτη αποτέλεσε αντικείμενο προβληματισμού στο συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών στην Νέα Υόρκη το 1997 με τίτλο «Διακυβέρνηση για Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ισότητα», προβάλλοντας την ανάγκη για αναζήτηση νέων μορφών διακυβέρνησης και αστικής διαχείρισης. Η δεύτερη θίχτηκε στη διακήρυξη του Μπρέμεν τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου, κατά τη διάρκεια του συνεδρίου «Επιχειρήσεις και κοινότητες – νέες συνεργασίες για τον 21^ο αιώνα» και καθόρισε την πολιτισμική

βιωσιμότητα ως βασική πτυχή της αναπτυξιακής διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται: «Οι αστικές περιοχές, με τις συνθήκες διαβίωσης, εργασίας και το περιβάλλον τους αποτελούν τους παράγοντες κλειδί για κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των κοινωνιών μας στο μέλλον» (Hall and Landry, 1998: 6). Γίνεται φανερό, ότι στη διακήρυξη αυτή δίδεται μια πολύπλευρη έννοια της αειφορίας και αναγνωρίζεται η σημασία των αστικών περιοχών στην προσπάθεια επίτευξης της βιώσιμης ανάπτυξης.

Σε μια ακόμη πιο ολοκληρωμένη αντίληψη της ανάπτυξης, οι Pearce, Babier και Markandya δηλώνουν ότι: «θεωρούμε την ανάπτυξη ως ένα διάνυσμα επιθυμητών κοινωνικών σκοπών και στοιχείων που μπορεί να περιλαμβάνουν:

- αυξήσεις στο πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα,
- βελτιώσεις στα συστήματα υγείας και διατροφής,
- πρόσβαση σε πηγές,
- πιο δίκαια διανομή του εισοδήματος,
- αυξήσεις στις βασικές ελευθερίες».

Τότε, η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως μια κατάσταση όπου «το διάνυσμα της ανάπτυξης αυξάνεται μονοτονικά στο χρόνο» (Pearce, κ.ά., 1989, στο Μπίθας, 2001β: 118)

Γίνεται λοιπόν κατανοητό πως υπάρχει πληθώρα ορισμών γύρω από την έννοια της βιωσιμότητας/ αειφορίας κανένας όμως δεν περιλαμβάνει το σύνολο των στοιχείων που την αποτελούν. Αυτό βέβαια οφείλεται και στην εγγενή δυσκολία του ορισμού της ανάπτυξης, καθώς αποτελεί μια έννοια με πολλαπλές διαστάσεις και μπορεί να ιδωθεί από πολλές οπτικές γωνίες. Για παράδειγμα, οι οικολόγοι τονίζουν ότι το περιβάλλον αποτελεί την σημαντικότερη συνιστώσα της ανάπτυξης, οι οικονομολόγοι τονίζουν την σημασία της οικονομικής μεγέθυνσης και ανταγωνιστικότητας κ.ο.κ.

Το ζητούμενο είναι να υιοθετηθεί μια ολιστική προσέγγιση για την ανάπτυξη που θα δίνει προτεραιότητα στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων και όχι στην οικονομική μεγέθυνση η οποία σήμερα προηγείται των άλλων. Έτσι, η εξέλιξη της έννοιας, όπως περιγράφηκε σύντομα παραπάνω, καθώς και το γεγονός ότι πρέπει να αντιμετωπίζεται συνολικά και όχι αποσπασματικά φανερώνει ότι το περιεχόμενο της συνεχώς θα εμπλουτίζεται όσο η εξέλιξη συνεχίζεται και οι συνθήκες αλλάζουν. Για παράδειγμα, η τεχνική /τεχνολογική πρόοδος θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει την επόμενη συνιστώσα στο διάνυσμα της ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Όπως επισημαίνει η Β.Μέγα, η βιώσιμη ανάπτυξη «ορίζεται περισσότερο ως διαδικασία παρά ως τελικό αποτέλεσμα, ως διαδρομή παρά ως τελικός προορισμός»

(Μέγα, 2001: 165). Στη διαδρομή αυτή θα προστίθενται νέα στοιχεία και η ανάπτυξη των μερών θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η ανάπτυξη του συνόλου. Αυτό δεν είναι αυτονόητο καθώς υπάρχουν συγκρούσεις με πιο εμφανή αυτή της περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας. Η βιβλιογραφία γύρω από αυτό το θέμα συνεχώς εξελίσσεται με σκοπό την εύρεση ενός μοντέλου Περιβαλλοντικά Βιώσιμης Οικονομικής Ανάπτυξης. Αντίστοιχες μελέτες βέβαια θα πρέπει να γίνουν σχετικά και με τα υπόλοιπα συστατικά της ανάπτυξης.

A.5.2. Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης ενσωματώθηκε και στον πολεοδομικό σχεδιασμό τα τελευταία χρόνια μετά την όξυνση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών αλλά και οικονομικών προβλημάτων που άρχισαν να αντιμετωπίζουν οι πόλεις της Ευρώπης. Η *συνεχιζόμενη αστικοποίηση* συντέλεσε στην υποβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος (φυσικού και ανθρωπογενούς), ενέτεινε τα κυκλοφοριακά προβλήματα καθιστώντας τις μεγάλες, κυρίως, πόλεις αφιλόξενες για τους κατοίκους. Και εάν ο βασικότερος λόγος της μετανάστευσης και παραμονής του πληθυσμού στις πόλεις ήταν και είναι η ανάγκη για εργασία, οι διεθνείς εξελίξεις στην οικονομία δημιούργησαν νέα δεδομένα αυξάνοντας την ανεργία, με φυσικό επακόλουθο την όξυνση του κοινωνικού αποκλεισμού και την περαιτέρω υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των πόλεων.

Ο στόχος για την αειφορία των πόλεων είχε υιοθετηθεί από το 1990 με την «Πράσινη Βίβλο για το Αστικό Περιβάλλον» που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με βασική επιδίωξη την βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής στις πόλεις (Κότιος, 1999: 555). Ωστόσο, σε αυτό το κείμενο η έννοια της αειφορίας έχει κυρίως περιβαλλοντικές διαστάσεις.

Στο κείμενο «Ευρώπη 2000», που εκδόθηκε από την ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1992 και δίνει κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης, γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη του αστικού συστήματος της Κοινότητας. Εκεί, αναγνωρίζεται η ραγδαία εξέλιξη των μικρών και μεσαίων πόλεων καθώς και τα προβλήματα (περιβαλλοντικά, κοινωνικά, απασχόλησης) που αρχίζουν να αντιμετωπίζουν. Μετά από ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και των τάσεων προτείνονται στρατηγικές αντιμετώπισης των προβλημάτων με στόχο τη δημιουργία ταυτότητας στις πόλεις, την αναβάθμιση της εικόνας τους και την εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών. Οι στρατηγικές αυτές αφορούν:

- την ικανότητα προσαρμογής της παραγωγικής βάσης των πόλεων στα νέα δεδομένα,
- τις αποτελεσματικές ενδοαστικές μεταφορές και συνδέσεις με άλλα κέντρα,

- το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό,
- την ποιότητα ζωής υπό τη μορφή πολιτιστικών ανέσεων και υγιεινού περιβάλλοντος,
- ενδυνάμωση τοπικής αυτοδιοίκησης για τοπική δράση,
- δυνατότητα δημιουργίας συνδέσεων με άλλες πόλεις.

Η Λευκή Βίβλος με τίτλο «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση – Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για την μετάβαση στον 21^ο αιώνα» εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1993 και τονίζει ότι για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής απαιτούνται πρωτοβουλίες τοπικής απασχόλησης, καλύτερη ένταξη νέων κτιρίων και υποδομών μεταφορών στα αστικά κέντρα καθώς και αύξηση της διαθεσιμότητας πάρκων και χώρων πρασίνου στις αστικές περιοχές.

Το 1997 δόθηκε από την Επιτροπή ο ακόλουθος ορισμός για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη: «βιώσιμη αστική ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που παρέχει βασικές οικονομικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές υπηρεσίες στους αστικούς πληθυσμούς χωρίς να απειλεί την διατηρησιμότητα (viability) των φυσικών δομημένων και κοινωνικών υποσυστημάτων» (Μέγα, 1999: 170).

Στο Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου, το οποίο εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1999, δίδονται κατευθύνσεις για μια συντονισμένη χωρική πολιτική σε όλα τα κράτη της Ε.Ε. Εκεί, η αειφόρος χωρική ανάπτυξη αποτελεί την έννοια πυρήνα γύρω από την οποία δομούνται οι περαιτέρω επιλογές και στόχοι πολιτικής. Οι τρεις πλώνες της έννοιας, σύμφωνα με το ΣΑΚΧ (1999: 11), είναι η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι στόχοι που υιοθετούνται είναι: (α) η οικονομική και κοινωνική συνοχή, (β) η προστασία των φυσικών πόρων και της φυσικής κληρονομιάς και (γ) η περισσότερο ισόρροπη ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού χώρου.

Παρά το μέχρι τότε διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον της ΕΕ για το ρόλο και την ανάπτυξη των πόλεων, στο κείμενο δεν υπάρχει μεγάλη ανάλυση για το θέμα αυτό στην σχετική υποενότητα. Τα θέματα που υπογραμμίζονται είναι:

- Η ανάγκη συνεργασίας των πόλεων – δημιουργία δικτύων,
- η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους για την προσέλκυση επενδύσεων καθώς και η διεύρυνση της παραγωγικής τους βάσης,
- η προώθηση της «συμπαγούς πόλης» για εκτόνωση της αστικής διάχυσης,
- η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της μακροχρόνιας ανεργίας,
- η βελτίωση της ποιότητας ζωής με αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

Εκτός αυτών των κατευθύνσεων, στην περιγραφή του στόχου για «Δυναμικές, ελκυστικές και ανταγωνιστικές πόλεις και περιφέρειες με υψηλές πυκνότητες» ως σημαντικότερες πτυχές για την αειφόρο ανάπτυξη θεωρούνται:

- Ο έλεγχος της επέκτασης των πόλεων,
- η μίξη λειτουργιών και κοινωνικών ομάδων,
- η συνετή διαχείριση αστικού υποσυστήματος με γνώμονα την εξοικονόμηση πόρων (ιδίως νερό, ενέργεια και απόβλητα),
- η καλύτερη πρόσβαση με μεταφορικά μέσα που είναι αποτελεσματικά και ταυτόχρονα φιλικά προς το περιβάλλον,
- η προστασία και ανάπτυξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Όλες βέβαια οι δράσεις και πολιτικές της Κοινότητας είχαν αστική διάσταση ήταν όμως ασυντόνιστες και αποσπασματικές κάτι το οποίο άρχισε να γίνεται αντιληπτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κότιος, 1999: 555). Το σημαντικότερο και πιο ολοκληρωμένο κείμενο για τις πόλεις το εξέδωσε η Επιτροπή το 1997 με τίτλο «Προς ένα πρόγραμμα για το αστικό περιβάλλον στην Ε.Ε.». Στόχευε στη συντονισμένη δράση για τα αστικά προβλήματα έτσι ώστε «να ενισχυθεί ή να αποκατασταθεί ο ρόλος των ευρωπαϊκών πόλεων ως χώρων κοινωνικής και πολιτισμικής ολοκλήρωσης, ως πηγών οικονομικής ευημερίας και αειφόρου ανάπτυξης και ως βάσης δημοκρατικής διακυβέρνησης». Οι τέσσερις γενικοί στόχοι που τέθηκαν καθώς και οι υποστόχοι που τους συνοδεύουν είναι:

1. Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και της απασχόλησης σε μικρά και μεγάλα αστικά κέντρα.

- Ενδυνάμωση ρόλου μικρών και μεσαίων πόλεων ως κέντρων περιφερειακής ανάπτυξης, στήριξη πολυκεντρικού και ισόρροπου συστήματος διοίκησης και της συνεργασίας των πόλεων.
- Πολύμορφη, ευέλικτη και ανταγωνιστική αστική οικονομία.
- Ανάπτυξη γνώσεων και εμπειριών όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις αστικών περιοχών.

2. Προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της αναζωογόνησης των υποβαθμισμένων αστικών ζωνών.

- Διερεύνηση δυνατοτήτων απασχόλησης και ένταξης κυρίως των μακροχρόνιων ανέργων.
- Παροχή επαρκών, ευκόλως προσβάσιμων και προσιτών (σε τιμές) βασικών υπηρεσιών για την πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων κοινωνικού αποκλεισμού.

- Οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση (δημιουργία επιχειρήσεων και υποδομών).
- Βελτίωση φυσικού περιβάλλοντος.
- Πρόληψη εγκλήματος και αύξηση ασφάλειας.
- Ενίσχυση της τοπικής ικανότητας να λύσει τα προβλήματα της.

3. Προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος: τοπική και παγκόσμια αειφορία.

- Ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείριση του αέρα, του νερού, των απορριμμάτων και αντιμετώπιση της ηχορύπανσης.
- Προστασία και βελτίωση ποιότητας δομημένου περιβάλλοντος, πολιτιστικής κληρονομιάς, και προώθηση βιοποικιλότητας.
- Αποδοτική χρησιμοποίηση πόρων και μείωση της καταπάτησης γης και της άναρχης δόμησης.
- Περιορισμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεταφορών.
- Βελτίωση περιβαλλοντικών επιδόσεων των επιχειρήσεων.
- Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- Αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων.
- Ολιστικές, ολοκληρωμένες και φιλικές προς το περιβάλλον προσεγγίσεις.

4. Συμβολή στην καλή διακυβέρνηση των αστικών περιοχών και στην ενίσχυση του τοπικού δυναμικού.

- Βελτίωση της πληροφόρησης για τις πολιτικές της Ε.Ε.
- Αύξηση συμμετοχής μικρών και μεγάλων πόλεων στις πολιτικές της Ε.Ε.
- Προώθηση πολιτικού συντονισμού και συνέργειας.
- Προώθηση τοπικής διακυβέρνησης.
- Προώθηση καινοτόμων προσεγγίσεων.
- Συλλογή και χρησιμοποίηση συγκρίσιμων πληροφοριών για τις αστικές περιοχές.

Από την ανάγνωση των στόχων διακρίνεται σφαιρικότερη αντιμετώπιση των αστικών προβλημάτων. Οι τρεις πρώτοι στόχοι κινούνται πάνω στο τρίπτυχο οικονομία – κοινωνία – περιβάλλον που εμφανίζεται σε όλα τα κείμενα περί αειφόρου ανάπτυξης μέχρι τότε αλλά παρουσιάζονται πιο εμπλουτισμένοι. Από την ανάγνωση του τρίτου στόχου θα μπορούσαμε να πούμε ότι η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης στο συγκεκριμένο κείμενο έχει περιβαλλοντικές, κυρίως, διαστάσεις οπότε η χρήση του όρου αυτού για τον

χαρακτηρισμό της ανάπτυξης συνολικά θα δημιουργούσε σύγχυση. Η εμφάνιση του τέταρτου στόχου προσθέτει πολιτική διάσταση της ανάπτυξης, καθώς την καθιστά δημοκρατικότερη ενθαρρύνοντας την τοπική συμμετοχή και πρωτοβουλία. Τέλος, παρατηρούμε ότι δεν δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην πολιτιστική ανάπτυξη κάτι που αποτελεί παράλειψη και έρχεται σε αντίθεση με αυτά που το ίδιο το κείμενο επισημαίνει ότι δηλαδή πρέπει «να ενισχυθεί ή να αποκατασταθεί ο ρόλος των ευρωπαϊκών πόλεων ως χώρων κοινωνικής και πολιτισμικής ολοκλήρωσης...» όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Παρά τις όποιες ελλείψεις, μέσω του κειμένου γίνεται κατανοητό ότι η έννοια της αστικής ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίζεται συνολικά λαμβάνοντας υπόψη τη βιωσιμότητα όλων των συνιστωσών που συνθέτουν την αστική πραγματικότητα και που συμβάλουν στην εξέλιξή της. Έτσι, τελειώνοντας, είναι σκόπιμο να γίνει προσπάθεια ορισμού της βιωσιμότητας τεσσάρων στοιχείων του αστικού χώρου, όπως αναφέρονται από τον Hall and Landry (1998: 6-7).

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα: Μείωση δραστηριοτήτων οι οποίες είναι επιβλαβείς για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, ενθάρρυνση χρήσης μεθόδων εξοικονόμησης ενέργειας και ανακύκλωσης, χρήση της γης και των υπόλοιπων φυσικών πόρων με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει ισορροπία μεταξύ φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Κοινωνική βιωσιμότητα: Παροχή βασικών συνθηκών ζωής (κατοικία, εργασία) και ίσες ευκαιρίες για κοινωνικές ανάγκες και δραστηριότητες του ατόμου (εργασία, εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή κλπ.), καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η δημιουργία κοινωνικής συνείδησης των κατοίκων της πόλης και συμμετοχή τους στην εξέλιξη της πόλης. Στόχος της κοινωνικής βιωσιμότητας είναι η εξασφάλιση της ελευθερίας του ατόμου, η κοινωνικής ισότητα και δικαιοσύνη που θα συνεχίζεται στο μέλλον.

Οικονομική βιωσιμότητα: Αποτελεσματική χρήση των παραγωγικών δυνάμεων της πόλης, αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας. Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και διεύρυνση της οικονομικής βάσης της πόλης για την αύξηση της ευελιξίας της σε πιθανές αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος.

Πολιτιστική βιωσιμότητα: Αναγνώριση και ανάπτυξη της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης όπως αυτή έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, σεβασμός της πολιτιστικής διαφορετικότητας των μεταναστών, ενθάρρυνση της πολιτιστικής δραστηριότητας και έκφρασης των πολιτών. Επιπλέον, προστασία της αισθητικής και της εικόνας της πόλης.

Καθώς κλείνει η πρώτη ενότητα, διαπιστώνεται η χρησιμότητα και αναγκαιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού σε αστικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων

και των κινδύνων που εγείρουν τα νέα οικονομικά κυρίως δεδομένα, καθώς και η προσπάθεια επίτευξης συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης με όλες τις συνιστώσες που περιγράφηκαν προωύτερα. Απώτερος στόχος, παραμένει η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της κάθε περιοχής, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, έτσι ώστε να επέλθει και η οικονομική της άνθηση. Προκειμένου ο σχεδιασμός να είναι αποτελεσματικός, πρέπει να ληφθούν όλοι οι τομείς που αφορούν την πόλη, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στα σημαντικότερα προβλήματα και τις ανάγκες της κάθε περιοχής. Επιπλέον, για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, οφείλει να στηρίζεται στη δημοκρατικότητα και στον συμμετοχικό σχεδιασμό αξιοποιώντας και συνυπολογίζοντας τις απόψεις της τοπικής κοινωνίας δηλαδή των τοπικές αρχές, των πολιτών, των εκπροσώπων οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών φορέων κλπ.

Στα πλαίσια του θεωρητικού μέρους που ολοκληρώθηκε, επιχειρείται η πραγματοποίηση στρατηγικού αναπτυξιακού, κυρίως, σχεδίου για την πόλη και τον δήμο Βέροιας. Αρχικά, πραγματοποιείται ανάλυση της περιοχής μελέτης, ξεκινώντας από το άμεσο περιβάλλον της πόλης που είναι ο νομός Ημαθίας και προχωρώντας στα χαρακτηριστικά του δήμου και της πόλης αυτής καθαυτής. Οι τομείς που θίγονται σε αυτήν τη φάση συνθέτουν την κοινωνικοοικονομική και χωρική πραγματικότητα της περιοχής, επιχειρώντας την ολοκληρωμένη διερεύνηση των παραγόντων που καθορίζουν την αναπτυξιακή δυναμική του τόπου. Οι απόψεις των κατοίκων της πόλης καταγράφηκαν με την διεξαγωγή ερωτηματολογίων, αποτελώντας χρήσιμη πηγή πληροφορίας για πολλά ζητήματα που αφορούν τον χώρο διαμονής τους. Η ανάλυση SWOT, συνοψίζει την αξιολόγηση των δεδομένων της ανάλυσης και αποτελεί την βάση κατάστρωσης εναλλακτικών σχεδίων ανάπτυξης, όσον αφορά τις δυνατότητες υλοποίησης του σχεδίου.

Στην τρίτη ενότητα, αυτήν της πρότασης, αναπτύσσεται η αναπτυξιακή στρατηγική που υιοθετήθηκε για την περιοχή με έμφαση στην αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας. Ωστόσο, δεν παραμελούνται και θέματα αστικής οργάνωσης τα οποία έχουν αποφασιστικό ρόλο στην άνοδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Διατυπώνονται άξονες δράσεις και στόχοι για την υλοποίηση της στρατηγικής ενώ δίδεται έμφαση και στην υλοποίηση της πρότασης, αφού επιχειρείται η εύρεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την χρηματοδότηση των προτάσεων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄ : ΑΝΑΛΥΣΗ

B.1. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ (<http://www.imathia1.gr>)

Ίδρυση - Ονομασία

Η πόλη εμφανίζεται σαν μικρός οικισμός στο δεύτερο μισό του 6ου αιώνα π.Χ. και είναι μία από τις αρχαιότερες πόλεις όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης. Η ίδρυση της χάνεται στα χρόνια του μύθου, και από τα τέλη του πέμπτου προχριστιανικού αιώνα (432 π.Χ.), καταγράφεται για πρώτη φορά το όνομά της από το μεγάλο ιστορικό Θουκυδίδη, (Α,61,4): "...αφικόμενοι (οι Αθηναίοι εκ Πύδνης) ες Βέροϊαν... και παρείσαντες πρώτον του χωρίου και ούχ ελόντες, επορεύοντο κατά την προς Ποτίδαιαν". Οι Αθηναίοι θέλουν να καταλάβουν την Βέροια σαν πόλη οχυρή, ακμαία, πλούσια και επίκαιρη, όπως και όλοι οι κατοπινοί επιδρομείς και κατακτητές της Μακεδονίας. Δεν τα καταφέρνουν όμως, διότι απροσπέλαστο εμπόδιο στέκουν τα ισχυρά της τείχη.

Πότε ακριβώς και από ποιον ιδρύθηκε είναι άγνωστο. Ούτε είναι ακριβής η προέλευση του ονόματός της. Υπάρχουν διάφορες μυθολογικές παραδόσεις, ιστορικές και γλωσσολογικές απόψεις.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Βέροια ήταν μια "Νύμφη των υδάτων", κόρη του Ωκεανού και της Θέτιδας ή κόρη του Άδωνη και της Αφροδίτης. Δύο άλλες εκδοχές του ιστορικού Θεαγένη βρίσκονται σωζόμενες από τον λεξικογράφο και συγγραφέα του ΣΤ' αιώνα, Στέφανο Βυζάντιο, στο βιβλίο του "Εθνικά".

Σύμφωνα με την πρώτη, η Βέροια κτίσθηκε απ' το Μακεδόνα στρατηγό Φέρωνα, που έδωσε το όνομά του στην πόλη (οι Μακεδόνες στην αρχή πρόφεραν το Φ σαν Β). Αυτήν την άποψη υποστηρίζει και ο Μελέτιος στη γεωγραφία του. Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, κτίσθηκε από το μυθικό βασιλιά Βέρητα, που της έδωσε το όνομα ενός από τα τρία τέκνα του, της Βέροιας (Μίεζα και Όλγανος είναι τα ονόματα των άλλων δύο τέκνων).

Οι γλωσσολόγοι συνδέουν την ονομασία της πόλης μ' ένα φυσικό γεγονός της περιοχής, τα άφθονα νερά. Η λέξη θεωρήθηκε σύνθετη από το Βε και το παράγωγο του ρήματος ρέω (ρους, ροή, ροιά), που δινόταν σε πόλεις με πολλά νερά. Η λέξη Βέροια έχει και μια άλλη ερμηνεία: "Φέρειν Ροιάς". Δηλαδή, πόλη που παράγει ρόδια εκλεκτής ποιότητας. Στην περιοχή τα λένε Καμπάδικα ή Τσιπορόιδα ή Αλμπασάνια.

Προϊστορία - Μακεδονική Περίοδος

Πρώτοι κάτοικοι της Βέροιας θεωρούνται οι Βρύγες, ένα πελασγικό φύλο. Τους Βρύγες, διαδέχονται οι Αχαιοί οι οποίοι εκτοπίστηκαν από τους Μακεδόνες που ήταν δωρικής καταγωγής. Έτσι, η Βέροια έγινε Μακεδονική από τον 9ο π.Χ. αιώνα, μέχρι το 168 π.Χ., οπότε κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους. Η πόλη ήταν η δεύτερη σε σπουδαιότητα του μακεδονικού κράτους μετά την πρωτεύουσα Αιγές (σημερινή Βεργίνα) ή Πέλλα. Θεωρείται μάλλον βέβαιο ότι οι Αντιγονίδες, των οποίων η δυναστεία διαρκεί από το 294 π.Χ. ως το 168 π.Χ. καταγόταν από την Βέροια. Πιθανόν μάλιστα να είχαν, εκτός από το θερινό της Βεργίνας, και χειμερινό ανάκτορο μέσα στη Βέροια, μέχρι τα τελευταία χρόνια της Μακεδονικής ακμής.

Ρωμαϊκή Περίοδος

Η ρωμαϊκή περίοδος της Βέροιας, όπως και όλης της Μακεδονίας αρχίζει το 168 π.Χ. Οι μακεδονικές πόλεις ύστερα από την καταστροφή αυτή και την σύλληψη του Περσέως (τελευταίος βασιλιάς της Μακεδονίας) παραδίνονται χωρίς μάχες. Ο ευγενής Μακεδονικός λαός έπεσε κατά την περίοδο αυτή σε κατάσταση απαίδευτου αγροτικού λαού. Η Βέροια όμως διακρίθηκε και πάλι. Η κεντρική θέση και η ακμή της πόλεως, πιθανόν να συνετέλεσαν, ώστε να ορισθεί έδρα του "Κοινού των Μακεδόνων". Σαν πρωτεύουσα του κοινού γνώρισε εξαιρετική λαμπρότητα και δόξα, όση ποτέ άλλοτε κατά την μακραίωνη ιστορία της.

Η Βέροια, ως πρωτεύουσα του κοινού, έτυχε ιδιαίτερη μεταχείριση από μέρους της ρωμαϊκής διοικήσεως. Απόδειξη τις ακμής της κατά την ρωμαϊκή περίοδο αποτελεί η άφιξη του Αποστόλου Παύλου στην Βέροια (50-51 μ.Χ) , ο οποίος μόνο σε μεγάλα κέντρα συνήθιζε να πηγαίνει και να κηρύττει. Ήλθε διωγμένος από τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης και επί αρκετές ημέρες κήρυττε από το γνωστό, σωζόμενο και ανακαινισμένο "Βήμα του Αποστόλου Παύλου". Και επειδή η Βέροια όχι μόνο δέχθηκε τον Χριστιανισμό , αλλά και εξελίχθηκε σε ορμητήριο για την διάδοσή του, ο Παύλος ξαναήλθε άλλες δύο φορές, το 56 και το 57 μ.Χ.

Βυζαντινή περίοδος

Και μετά τον μεσαίωνα εξακολούθησε να είναι μία από τις πιο σημαντικές πόλεις της Μακεδονίας η Βέροια. Αυτό το οφείλει και πάλι στην επίκαιρη και οχυρή της θέση, καθώς και στο ακμαίο εμπόριο της. Διακρίθηκε λοιπόν σαν θρησκευτικό, στρατιωτικό και διοικητικό κέντρο.

Τον έντονα Βυζαντινό της χαρακτήρα τον διακρίνουμε ακόμη και σήμερα στις περισσότερες από τις 48 εκκλησίες, που εξακολουθούν να σώζονται, και στις οποίες οφείλει τον τίτλο "Μικρή Ιερουσαλήμ".

Τα στοιχεία όμως που συντελούν την προβολή της, τα ίδια αυτά στοιχεία αποτελούν και την διαρκή πληγή της. Προσελκύουν όλους τους κατακτητές και τους Επιδρομείς, που κατά καιρούς έκαναν την εμφάνιση τους στην Μακεδονία. Την περίοδο αυτή, για μικρά χρονικά διαστήματα, την πόλη κατέλαβαν : Βησιγότθοι, Οστρογότθοι, Ούννοι, Άβαροι, Σλάβοι, Σαρακηνοί πειρατές, Βούλγαροι, Νορμανδοί, Φράγκοι και Σέρβοι. Οι Βούλγαροι στα 812μ.χ πιθανόν, ασφαλώς όμως στα 989μ.χ την κατέστρεψαν με τον Σαμουήλ, για να απελευθερωθεί 12 χρόνια αργότερα.

Τουρκοκρατία

Η οριστική άλωση της Βέροιας από τους Τούρκους έγινε πιθανόν το Μάρτη ή τον Απρίλη του 1430 ή μεταξύ των ετών 1448 - 49. Σύμφωνα με την παράδοση η πόλη δεν παραδόθηκε στους Τούρκους, αλλά πολιορκήθηκε και μετά από προδοσία έγινε η άλωσή της. Συγκεκριμένα, ένας ξυλοκόπος (αυτοί κρατούσαν τα κλειδιά της πόλης), που έφερε το παρατσούκλι Χατζηκατβίας, οδήγησε τους Τούρκους μέσα στην πόλη από αφύλακτη είσοδο του τείχους, η οποία βρισκόταν στη συνοικία που σήμερα (από τότε) ονομάζουμε "Γιολά Γκελντί", δηλαδή, δρόμος από όπου μπήκαν. Η μανία των Τούρκων ήταν μεγάλη, καθώς μπήκαν στην πόλη. Πολλοί κάτοικοι βρήκαν τραγικό θάνατο, ενώ τους άρχοντες της πόλης και το Μητροπολίτη Αρσένιο κρέμασαν στον πλάτανο έξω από τη Μητρόπολη. Ο πλάτανος που σώζεται και σήμερα (Κεντρική οδός), έχει χαρακτηριστεί ιστορικό μνημείο.

Μακεδονικός αγώνας

Το 1904, οι Μακεδόνες που ζουν με την ελπίδα της απελευθέρωσης, μπλέκονται σ' έναν τριμέτωπο Αγώνα. Έχουν να αντιμετωπίσουν τους Τούρκους κατακτητές, τους Βούλγαρους Κομιτατζήδες και τους Ρουμάνους. Είναι ο Μακεδονικός Αγώνας. Για τις ανάγκες του Αγώνα ιδρύθηκε στη Βέροια το "Εθνικό Κομιτάτο" με πρόεδρο τον πρόκριτο της πόλης, Αναστάσιο Σιορμανολάκη, που έστησε το αρχηγείο του στο Μακροχώρι. Και έχει να επιδείξει πλήθος αγωνιστών. Τελικά, η Βέροια απελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό το 1912 και ενσωματώθηκε στο Ελληνικό κράτος. //

B.2. Ο ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

B.2.1 Γεωγραφικά χαρακτηριστικά (www.imathia.gr)

Ο Νομός Ημαθίας υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, έχει πρωτεύουσα τη Βέροια και διαιρείται σε 12 δήμους. Η έκτασή του είναι 1.701 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός του ανέρχεται στους 144.172 κατοίκους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ (2001).

Βρίσκεται στο κέντρο περίπου της Μακεδονίας (χάρτες 1 και 2) και συνορεύει :

- Βόρεια με το νομό Πέλλας.
- Νοτιοανατολικά με το νομό Πιερίας.
- Ανατολικά με το νομό Θεσσαλονίκης.
- Νοτιοδυτικά με το νομό Κοζάνης.

Οι δρόμοι επικοινωνίας του Νομού με την Θεσσαλονίκη και τους όμορους νομούς είναι (χάρτης 3):

- Ο οδικός άξονας της Εγνατίας οδού που συνδέει τη Θεσσαλονίκη με τη Βέροια και τη Δυτική Μακεδονία,
- το επαρχιακό δίκτυο Νάουσας - Βέροιας - Αλεξάνδρειας - Θεσσαλονίκης και Βέροιας - Νάουσας - Έδεσσας,
- το σιδηροδρομικό δίκτυο Αθηνών - Λάρισας - Κατερίνης - Πλατέος - Θεσσαλονίκης και Κοζάνης - Έδεσσας - Νάουσας - Βέροιας - Πλατέος - Θεσσαλονίκης.

Στην Ανατολική πλευρά του έχει έξοδο προς το Θερμαϊκό Κόλπο, μια στενή λωρίδα μεταξύ των εκβολών των ποταμών Αλιάκμονα και Λουδία. Η απόσταση από το αεροδρόμιο της Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη) είναι 94 χμ, από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης 80 χμ και από τους Ευζώνους 108 χμ (Ν. Κιλκίς). Σημαντικό έργο υποδομής που θα επηρεάσει την ανάπτυξη του νομού είναι και το εμπορευματικό αεροδρόμιο το οποίο θα κατασκευαστεί στην περιοχή της Αλεξάνδρειας.

Μορφολογικά (χάρτης 4), ο νομός διαιρείται σε τρία τμήματα:

- ορεινό κατά 49,85%, (εκτ. 857 χμ²),
- ημιορεινό κατά 5,00%, (εκτ. 85 χμ²),
- πεδινό κατά 46,15% (εκτ. 767 χμ²).

Το πεδινό τμήμα του νομού, το οποίο μπορεί να προσδιορισθεί μέχρι το υψόμετρο των 200 μ., είναι πυκνοκατοικημένο και σ' αυτό αναπτύσσονται οι περισσότεροι οικισμοί. Στο τμήμα αυτό υπάρχουν διάσπαρτες οι περισσότερες βιομηχανικές και βιοτεχνικές

μονάδες του νομού και ως εύφορη περιοχή, με άφθονο υδάτινο πλούτο, καλλιεργείται στο σύνολό της με όλες τις δυναμικές καλλιέργειες.

Το ημιορεινό τμήμα, το οποίο μπορεί να προσδιορισθεί από το υψόμετρο των 200 μ. μέχρι αυτό των 600 μ., καταλαμβάνει την μικρότερη έκταση και χαρακτηρίζεται από το ήπιο ανάγλυφο. Στην περιοχή αυτή είναι συγκεντρωμένη η περισσότερη κτηνοτροφία του νομού και ανάλογα με τη χρήση της γης διακρίνεται κυρίως σε βοσκότοπους και λιγότερο σε γεωργική γη και δάση.

Το ορεινό τμήμα καταλαμβάνεται από τμήματα δύο μεγάλων οροσειρών, του Βερμίου και των Πιερίων που διαχωρίζονται μεταξύ τους από τη ρηξιγενή κοιλάδα του Αλιάκμονα.

B.2.2. Οικονομικά χαρακτηριστικά (www.imathia.gr)

Η οικονομία του νομού στηρίζεται κατά βάση στον πρωτογενή τομέα και ιδιαίτερα στην γεωργία. Οι κύριες αροτραίες καλλιέργειες είναι το βαμβάκι, τα τεύτλα, ο αραβόσιτος και ο καπνός. Η καλλιέργεια της μηλιάς, της αμπέλου και κηπευτικών ειδών κατέχουν σημαντική θέση στην οικονομία του νομού, πολύ όμως σημαντικότερη θέση κατέχει η καλλιέργεια της ροδακινιάς που αντιπροσωπεύει περίπου το 80% της συνολικής έκτασης των δενδρωδών καλλιεργειών και είναι η σπουδαιότερη διότι:

- καταλαμβάνει έκταση που αντιπροσωπεύει το 27-34% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης του νομού,
- στην παραγωγή των συμπύρηνων ροδάκινων στηρίζεται ο κύριος κλάδος της τοπικής βιομηχανίας,
- αποτελεί την καλλιέργεια της οποίας η παραγωγή δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως,
- οι εξαγωγές νωπών και μεταποιημένων ροδάκινων αποτελούν κύρια πηγή συναλλάγματος για τον νομό πολύ σημαντική πηγή και για τη χώρα.

Η βιομηχανική δραστηριότητα στο νομό σήμερα περιορίζεται, κυρίως, στην επεξεργασία γεωργικών προϊόντων. Είναι αισθητά χαμηλότερη σε σχέση με το παρελθόν λόγω της κρίσης που διέρχεται ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και η οποία οδήγησε στην παύση λειτουργίας πολλών εργοστασίων με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, γεγονός που έγινε ιδιαίτερα αισθητό στην πόλη της Νάουσας.

Στο σύνολό τους, οι επιχειρήσεις του νομού θεωρούνται μικρομεσαίες. Χωρίζονται σε επιχειρήσεις γεωργικών προϊόντων, κτηνοτροφικές, μεταποιητικές, (κονσερβοποιεία, εκκοκκιστήρια, οινοποιεία, κλωστοϋφαντουργικές, επεξεργασίας

μαρμάρου κλπ.), καθώς και ειδικές μονάδες - εργοστάσια Ε.Β.Ζ., ζωοτροφών - ΕΛΒΙΖ, γάλακτος-ΝΕΣΤΛΕ, αποθήκευσης, ξήρανσης δημητριακών).

Οι περισσότερες από τις βιομηχανικές - βιοτεχνικές μονάδες, είναι συγκεντρωμένες μέσα και έξω από τις πόλεις Βέροιας, Νάουσας και Αλεξάνδρειας, οι οποίες αποτελούν και τους πόλους έλξης κάθε οικονομικής δραστηριότητας του Νομού. Οι πιο σημαντικές υφαντικές βιομηχανικές μονάδες, βρίσκονται στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή της Νάουσας. Μικρός αριθμός βιοτεχνιών υφαντουργίας βρίσκεται στη Βέροια, ενώ στην Αλεξάνδρεια ιδρύονται βασικά βιομηχανικές - βιοτεχνικές μονάδες εκκόκκισης βάμβακος, επεξεργασίας καπνού, κατασκευής τελικών προϊόντων από μέταλλο, επεξεργασίας ξύλου, μηχανουργία κλπ. Οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες διατροφής εγκαθίστανται στο τρίγωνο Αλεξάνδρειας - Βέροιας - Νάουσας κοντά στις πρώτες ύλες.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, δυναμικά στοιχεία αποτελούν το εξαγωγικό εμπόριο και ο τουρισμός. Τα προϊόντα που εξάγονται, τόσο προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης, είναι κύρια αυτά που παράγονται στην Ημαθία. Οπωροκηπευτικά (ροδάκινα, νεκταρίνια, αχλάδια, μήλα, σπαράγγια), κομπόστες φρούτων (κονσέρβες), κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα (φλοκάτες, κουβέρτες, νήματα) και κρασιά, και κατά δεύτερο, αυτά που παράγονται και προέρχονται από περιοχές εκτός Νομού, εσπεριδοειδή (πορτοκάλια, λεμόνια, μανταρίνια), καρπούζια κλπ.

Τέλος, η πλούσια προσφορά τουριστικών πόρων στο νομό αποτελεί βασικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη του τουρισμού. Ο αρχαιολογικός χώρος της Βεργίνας, οι Μακεδονικοί τάφοι των Λευκαδίων, η σχολή Αριστοτέλους και η πληθώρα Βυζαντινών εκκλησιών και μοναστηριών αντικατοπτρίζουν την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Επιπλέον, η ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις αλλά και η ύπαρξη αθλητικών υποδομών και των χιονοδρομικών κέντρων στο Σέλι και στα 3-5 Πηγάδια, αποτελούν πρόσθετους τουριστικούς πόλους έλξης.

Β.2.3. Χωροταξικά χαρακτηριστικά (ΥΠΕΧΩΔΕ. 1997)

Ο νομός Ημαθίας χαρακτηρίζεται από πολυπολικό πρότυπο οικιστικής οργάνωσης. Η Βέροια, ως πρωτεύουσα νομού, αποτελεί κέντρο δεύτερου επιπέδου και ο ρόλος της αναμένεται να αναβαθμιστεί με την ολοκλήρωση της Εγνατίας. Λειτουργώντας συμπληρωματικά με τη Νάουσα καθώς και με την Έδεσσα και τα Γιαννιτσία και μαζί με τα μικρότερα αστικά κέντρα των δύο νομών (Αλεξάνδρεια, Πλατύ, Σκύδρα, Κρύα Βρύση) συντίθεται ένα ισχυρό πλέγμα αστικών κέντρων που μπορεί να λειτουργήσει ως

σημαντικός αναπτυξιακός πόλος με βάση την ανταγωνιστική αγροτική δραστηριότητα, τη μεταποίηση, το εμπόριο, τις μεταφορές και τις υπηρεσίες που συνδέονται με αυτήν.

Κέντρα τρίτου επιπέδου στο νομό είναι η Νάουσα και η Αλεξάνδρεια τα οποία λειτουργούν συμπληρωματικά με τη Βέροια. Κέντρα τέταρτου επιπέδου αποτελούν οι πρωτεύουσες των Δήμων που δεν εντάσσονται σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες, ενώ στο πέμπτο επίπεδο ανήκουν όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί.

Ειδικότερα, αναφερόμενοι στα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα του νομού, μπορούμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

Βέροια: Έχει το ρόλο του νομαρχιακού κέντρου ανάπτυξης. Απαιτείται σύνδεση με το κύριο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο. Κύριες προωθητικές δραστηριότητες αποτελούν οι υπηρεσίες προς τις αγροτικές δραστηριότητες, μεταποίηση, οι μεταφορές και το εμπόριο.

Νάουσα: Έχει το ρόλο του τοπικού κέντρου ανάπτυξης. Απαιτεί σύνδεση με το σιδηροδρομικό δίκτυο. Κύριες προωθητικές δραστηριότητες της πόλης είναι οι υπηρεσίες προς τις αγροτικές δραστηριότητες και η μεταποίηση.

Το ΧΣΠ – Κ. Μακεδονίας περιλαμβάνει γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του νομού Ημαθίας. Γενικά, προτείνεται η στήριξη του τόξου Αλεξάνδρεια – Βέροια – Νάουσα – Σκύδρα – Έδεσσα – Γιαννιτσά που αναμένεται να επιφέρει πολλαπλασιαστικές θετικές επιδράσεις στην πόλη της Βέροιας. Ταυτόχρονα, αναγκαίος κρίνεται ο εκσυγχρονισμός της μεταποιητικής βάσης της γεωργικής παραγωγής στη ζώνη Πέλλας – Ημαθίας – Θεσσαλονίκης, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των μηχανισμών προώθησης και προβολής αγροτικών προϊόντων έτσι ώστε να καταστεί η περιοχή ως ζώνη υψηλής γαιο – ικανότητας και δυνάμει ανταγωνιστικής αγροτικής οικονομίας (Θερμός κ.ά., 2004).

Μερικές από τις προτεραιότητες που θέτει το ΧΣΠ – Κ. Μακεδονίας είναι:

- Επανασχεδιασμός ζωνών εντατικών αγροτικών δραστηριοτήτων.
- Επανασχεδιασμός οργάνωσης περιοχών ορεινού χώρου και παραμεθόριων ζωνών.
- Επανασχεδιασμός – ανάδειξη ιστορικότητας των περιοχών Πέλλας – Δίου – Βεργίνας.
- Επανασχεδιασμός ευρύτερου αστικού σχηματισμού Πέλλας – Ημαθίας σε πόλο ανάπτυξης της Μακεδονίας.
- Οδικός άξονας Βέροιας – Σκύδρας.
- Περιφερειακή οδική σύνδεση Κικλίκης – Πέλλας – Ημαθίας
- Νότιος συνδετήριος οδικός άξονας Βέροιας – Πιερίων – Κατερίνης – Μηχανιώνας – Αρναίας – Στρατονικίου.
- Εγκατάσταση Κέντρων Πιστοποίησης Θεσσαλονίκης, Σερρών, Ημαθίας και Πέλλας.

- Αεροδρόμιο Cargo Αλεξάνδρειας.
- Επέκταση και ανάπτυξη Δικτύου Φυσικού Αερίου στις μεταποιητικές ζώνες Ημαθίας – Πέλλας.
- Ζώνη Μεταποιητικών και Εμπορευματικών Δραστηριοτήτων στους άξονες Πλατέος – Αλεξάνδρειας – Βέροιας – Κοπανού – Σκύδρας – Γιαννιτσών.

Μετά την σύντομη περιγραφή βασικών χαρακτηριστικών του νομού, ακολουθεί ανάλυση κοινωνικοοικονομικών και χωρικών χαρακτηριστικών του δήμου και της πόλης της Βέροιας. Ο Δ. Βέροιας, βρίσκεται στα ανατολικά όρια του νομού, σε επαφή με τον νομό Κοζάνης. Στους χάρτες 5 και 6 φαίνεται τόσο η θέση του δήμου, όσο και η διαίρεσή του στα επιμέρους δημοτικά διαμερίσματα.

Β.3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Β.3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη

Β.3.1.1. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού

Η Βέροια, πρωτεύουσα του ν. Ημαθίας, αποτελεί το μεγαλύτερο αστικό κέντρο του. Σε επίπεδο περιφέρειας, κι εάν εξαιρέσουμε το ΠΣ Θεσσαλονίκης, το ΔΔ Βέροιας έρχεται τρίτο σε πληθυσμό μετά τα αντίστοιχα των Σερρών και της Κατερίνης, όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 2: Πληθυσμός (2001) στα ΔΔ των αστικών κέντρων της Κ. Μακεδονίας

Δημοτικό Διαμέρισμα	Πληθυσμός
Σερρών	54.666
Κατερίνης	52.709
Βέροιας	43.683
Γιαννιτσών	29.364
Νάουσας	20.176
Κιλκίς	18.958
Εδέσσης	18.832
Αλεξανδρείας	14.370

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, ο πληθυσμός του Δ. Βέροιας ανέρχεται στους 47.619 κατοίκους, αριθμός μεγαλύτερος από το άθροισμα του πληθυσμού των άλλων δύο δήμων όπου έχουμε αστικά κέντρα, δηλαδή της Νάουσας και της Αλεξανδρείας. Αναλυτικότερα, στοιχεία για την διακύμανση του πληθυσμού, ξεκινώντας από το επίπεδο χώρας μέχρι της πόλη της Βέροιας, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Μέγεθος και ΜΕΡΜ πληθυσμού σε διάφορα χωρικά επίπεδα.

Χωρικό επίπεδο	Πληθυσμός				ΜΕΡΜ		
	1971	1981	1991	2001	1971-1981	1981-1991	1991-2001
Ελλάδα	8.768.641	9.739.589	10.259.900	10.939.650	1,06%	0,52%	0,64%
Κεντρική Μακεδονία	1.407.391	1.601.206	1.708.977	1.859.641	1,30%	0,65%	0,85%
Ν. Ημαθίας	118103	133750	139934	143618	1,25%	0,45%	0,26%
Δ. Βέροιας	33799	41336	42910	47411	2,03%	0,37%	1,00%
Δ. Νάουσας	19606	21506	22637	22360	0,93%	0,51%	0,12%
Δ. Αλεξανδρείας	14261	17038	18645	19345	1,80%	0,91%	0,37%
Βέροια	29528	37087	37858	42794	2,31%	0,21%	1,23%

Πηγές: ΕΣΥΕ απογραφή, 2001, Χωροταξικό Σχέδιο Κ.Μακεδονίας, Βελώνη - Νινιράκη, 1997.

Κατά τη δεκαετία 1971 – 1981 η πόλη της Βέροιας παρουσίασε μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής σημαντικά μεγαλύτερο από εκείνον του ν. Ημαθίας. Η αύξηση αυτή μπορεί να αποδοθεί στην ραγδαία αγροτική και μεταποιητική ανάπτυξη της περιοχής την περίοδο εκείνη η οποία προκάλεσε τάσεις πληθυσμιακής συγκέντρωσης από άλλα μέρη του νομού Ημαθίας αλλά και από άλλες περιοχές της χώρας. Αντίθετα, η υποχώρηση των ρυθμών αγροτικής ανάπτυξης, η αποβιομηχάνιση και η αδυναμία των άλλων τομέων της τοπικής οικονομίας να στηρίξουν την ανάπτυξη οδήγησε στη σταθεροποίηση του πληθυσμού την επόμενη δεκαετία (Αγγέλης κ.ά., 2004: 22). Έτσι, ο ΜΕΡΜ της πόλης και του νομού κινήθηκαν στα ίδια επίπεδα, ενώ τα τελευταία δέκα χρόνια σημειώθηκε αξιοσημείωτη αύξηση στην πόλη, του με ρυθμό τριπλάσιο από εκείνον του νομού, κυρίως σε βάρος άλλων δήμων της περιοχής αλλά και λόγω της εγκατάστασης οικονομικών μεταναστών.

Σε επίπεδο δήμου, ο Δ. Βέροιας σημείωσε αύξηση του ΜΕΡΜ την τελευταία εικοσαετία, σε αντίθεση με τον Δήμο Νάουσας και Αλεξάνδρειας. Ο τελευταίος σημείωσε μικρότερη αύξηση, ενώ ο Δ. Νάουσας παρουσίασε μείωση του πληθυσμού, ως αποτέλεσμα των σοβαρών αναπτυξιακών προβλημάτων που αντιμετωπίζει.

Ο πίνακας 4 παρουσιάζει πληθυσμιακά στοιχεία για κάθε δημοτικό διαμέρισμα και οικισμό του Δ. Βέροιας.

Πίνακας 4: Πληθυσμός και μεταβολή πληθυσμού στο Δ. Βέροιας.

Χωρικό επίπεδο	Πληθυσμός				Μεταβολές			
	1971	1981	1991	2001	1971-1981	1981-1991	1991-2001	1971-2001
Σύνολο Νομού	118103	133750	139934	143618	15647	6184	3684	25515
Δ. Βέροιας	33799	41336	42910	47411	7537	1574	4501	13612
Δ.Δ. Βέροιας	30425	37966	38713	43683	7541	747	4970	13258
Βέροια	29528	37087	37858	42794	7559	771	4936	13266
Κυδωνοχώρι	3	2	10	16	-1	8	6	13
Λαζοχώρι	188	178	167	166	-10	-11	-1	-22
Μέση	463	498	484	504	35	-14	20	41
Ταγαροχώρι	243	201	194	203	-42	-7	9	-40
Δ.Δ. Αγίας Βαρβάρας	1167	1042	896	797	-125	-146	-99	-370
Αγία Βαρβάρα	1167	1042	896	797	-125	-146	-99	-370
Δ.Δ. Άμμου	137	134	176	160	-3	42	-16	23
Άμμος	137	134	176	160	-3	42	-16	23
Δ.Δ. Ασωμάτων	266	383	431	532	117	48	101	266
Ασώματα	266	383	431	532	117	48	101	266
Δ.Δ. Γεωργιανών	295	270	437	339	-25	167	-98	44
Γεωργιανοί	224	220	365	288	-4	145	-77	64
Λευκόπετρα	71	50	72	51	-21	22	-21	-20
Δ.Δ. Καστανέας	218	129	359	180	-89	230	-179	-38
Καστανέα	147	92	237	136	-55	145	-101	-11
Μικρή Σάντα	71	37	122	44	-34	85	-78	-27
Δ.Δ. Κάτω Βερμίου	97	133	463	260	36	330	-203	163
Κάτω Βέρμιο (Σέλι)	97	133	463	260	36	330	-203	163
Δ.Δ. Κουμαριάς	120	210	369	209	90	159	-160	89
Κουμαριά	118	156	252	170	38	96	-82	52
Ξηρολίβαδο	2	54	117	39	52	63	-78	37
Δ.Δ. Προφήτου Ηλία	179	61	0	61	-118	-61	61	-118
Προφ. Ηλίας Αγ. Βαρβάρας	179	61	0	61	-118	-61	61	-118
Δ.Δ. Ράχης	433	470	501	570	37	31	69	137
Ράχη	433	470	501	570	37	31	69	137
Δ.Δ. Τριποτάμου	462	538	565	620	76	27	55	158
Τριπόταμος	444	469	458	542	25	-11	84	98
Κάτω Κιμνήναιο		44	30	33	44	-14	3	33
Κομνήναιο	18	25	77	45	7	52	-32	27

Πηγή: ΕΣΥΕ, απογραφή 2001

B.3.1.2. Πληθυσμιακή πυραμίδα

Ο πίνακας που ακολουθεί, περιέχει στοιχεία για την κατανομή των ηλικιακών ομάδων τόσο στο νομό Ημαθίας όσο και στο Δ. Βέροιας. Στη συνέχεια, παρατίθεται η γραφική απεικόνιση της ηλικιακής κατανομής του πληθυσμού.

Πίνακας 5: Κατανομή ηλικιακών ομάδων ανά φύλλο, σε επίπεδο νομού και δήμου

Ομάδες ηλικιών	Ν. Ημαθίας			Δ. Βέροιας			Ποσοτό Δήμου (%)		
	Αμφότερων των φύλων	Άρρενες	Θήλειες	Αμφότερων των φύλων	Άρρενες	Θήλειες	Αμφότερων των φύλων	Άρρενες	Θήλειες
ΣΥΝΟΛΟ	142.471	70.608	71.863	47.677	23.205	24472	33,46	32,86	34,05
0-4	7.770	3.944	3.826	2.699	1.380	1319	34,74	34,99	34,47
5-9	7.628	3.873	3.755	2.648	1.376	1272	34,71	35,53	33,87
10-14	8.062	4.133	3.929	2.865	1.427	1438	35,54	34,53	36,60
15-19	9.054	4.801	4.253	3.115	1.664	1451	34,40	34,66	34,12
20-24	9.903	5.135	4.768	3.275	1.680	1595	33,07	32,72	33,45
25-29	10.232	5.252	4.980	3.431	1.667	1764	33,53	31,74	35,42
30-34	10.396	5.267	5.129	3.695	1.776	1919	35,54	33,72	37,41
35-39	9.379	4.696	4.683	3.395	1.656	1739	36,20	35,26	37,13
40-44	9.732	4.689	5.043	3.595	1.678	1917	36,94	35,79	38,01
45-49	9.705	4.802	4.903	3.365	1.674	1691	34,67	34,86	34,49
50-54	9.107	4.485	4.622	3.004	1.477	1527	32,99	32,93	33,04
55-59	8.203	4.017	4.186	2.508	1.182	1326	30,57	29,42	31,68
60-64	9.777	4.706	5.071	2.917	1.353	1564	29,84	28,75	30,84
65-69	9.186	4.461	4.725	2.811	1.330	1481	30,60	29,81	31,34
70-74	7.265	3.340	3.925	2.274	1.023	1251	31,30	30,63	31,87
75-79	3.610	1.592	2.018	1.073	454	619	29,72	28,52	30,67
80-84	1.933	813	1.120	559	240	319	28,92	29,52	28,48
85-89	1.190	513	677	342	143	199	28,74	27,88	29,39
90-94	274	77	197	87	22	65	31,75	28,57	32,99
95-99	50	7	43	15	1	14	30,00	14,29	32,56
>=100	15	5	10	4	2	2	26,67	40,00	20,00

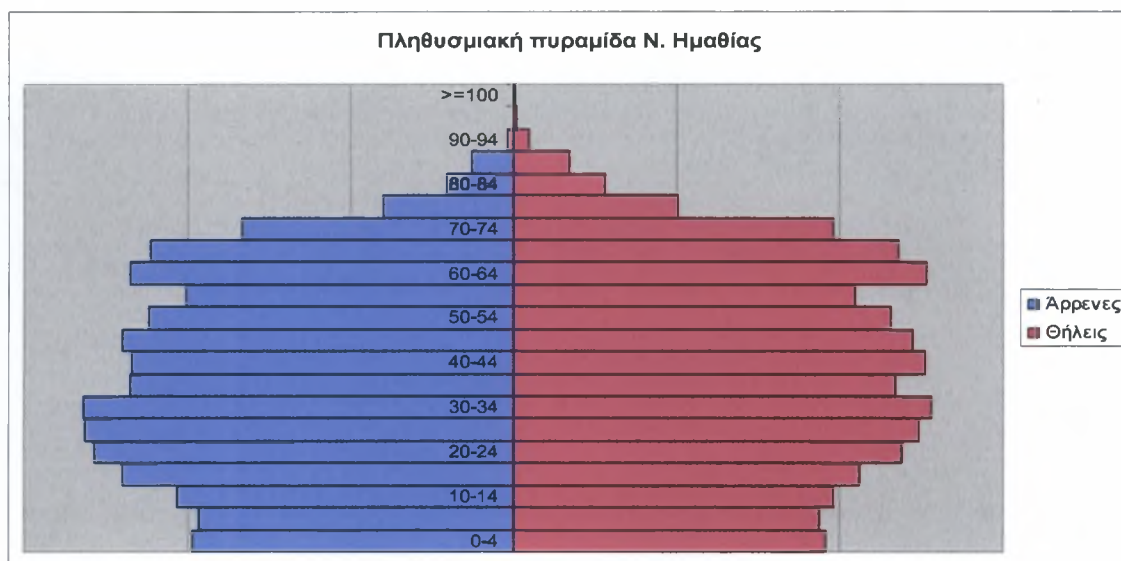
Πηγή: ΕΣΥΕ, απογραφή 2001

Η κατανομή των ηλικιών στο Δήμο Βέροιας ακολουθεί σε γενικές γραμμές την αντίστοιχη κατανομή που παρατηρείται και στο νομό. Κύριο γνώρισμά της, η σχετικά στενότερη βάση και το σχετικά διογκωμένο κέντρο. Τα χαρακτηριστικά αυτά, προδίδουν χαμηλή γονιμότητα και υψηλή συγκέντρωση μεσαίων ηλικιών γεγονός που κρίνεται προβληματικό για την οικονομία συνολικά.

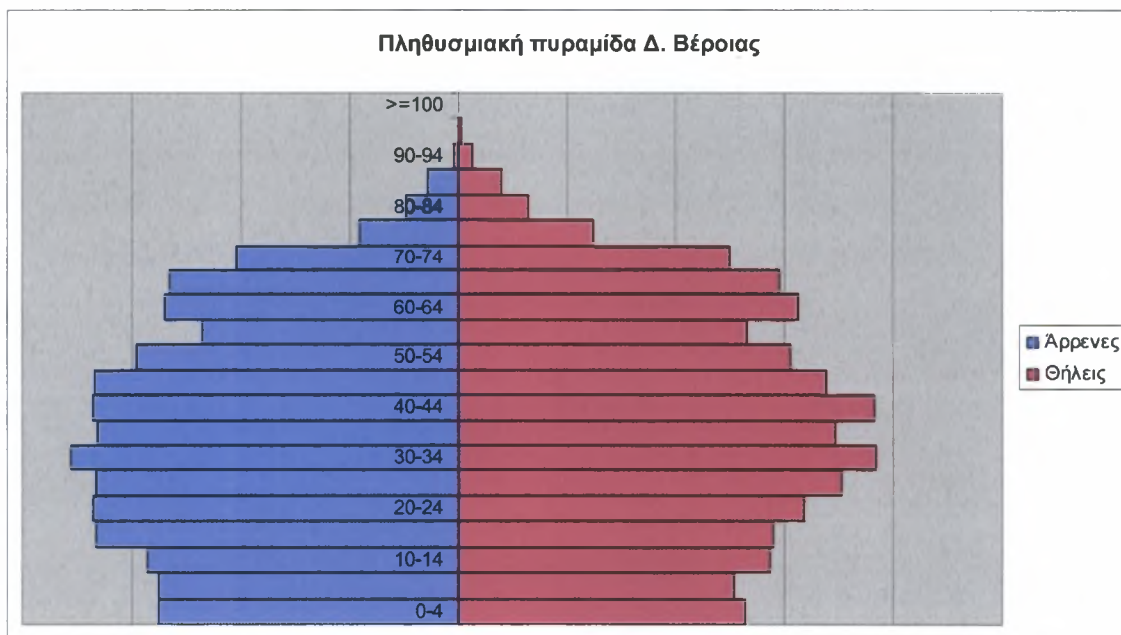
Ενδιαφέροντα συμπεράσματα προκύπτουν από την ανάγνωση της αντιπροσώπευσης κάθε ηλικιακής ομάδας στο Δήμο Βέροιας ως ποσοστό, σε σχέση με τον υπόλοιπο νομό. Σε όσες ομάδες το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο του συνολικού ποσοστού του πληθυσμού (33,46% ή 32,86% ή 34,05% ανάλογα με το αν εξετάζουμε αμφότερα τα φύλλα, τους άντρες ή τις γυναίκες αντίστοιχα), έχουμε τη σχετικά υψηλότερη συγκέντρωσή τους στο δήμο. Οι τρεις πρώτες σε ποσοστό ηλικιακές ομάδες είναι αυτές των 30 – 44 ετών ενώ ακολουθούν, όπως αναμενόταν, αυτές των 0 – 14. Οι ομάδες αυτές αντιπροσωπεύουν τις οικογένειες με τα παιδιά και τα υψηλά ποσοστά τους δείχνουν ότι η Βέροια αποτελεί για τις οικογένειες τον ελκτικότερο τόπο εγκατάστασης στο νομό. Οι

ηλικίες 20 – 29 κινούνται γύρω από το μέσο όρο κάτι που εξηγείται από την φυγή των νέων λόγω σπουδών ή και σε αναζήτηση εργασίας και από την μη ιδιαίτερη επιθυμία τους να επιστρέψουν. Τέλος, στις ηλικίες από 50 ετών και άνω, υπάρχει χαμηλή αντιπροσώπευση στο Δήμο, φανερώνοντας την προτίμηση των μεγαλύτερων ηλικιών να αποφύγουν το περιβάλλον της πόλης και να μείνουν σε μικρότερους οικισμούς. Σε συνδυασμό με όσα ειπώθηκαν πρωτύτερα για τις νεαρότερες ηλικίες, γίνεται κατανοητό ότι στον υπόλοιπο νομό παρατηρούνται προβλήματα γήρανσης του τοπικού πληθυσμού.

Γράφημα 1: Πληθυσμιακή πυραμίδα Ν. Ημαθίας

Γράφημα 2: Πληθυσμιακή πυραμίδα Δ. Βέροιας

B.3.1.3. Νοικοκυριά

Η κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με τον αριθμό μελών τους φαίνεται στους δύο παρακάτω πίνακες. Ο πρώτος αναφέρεται σε απόλυτα μεγέθη ενώ ο δεύτερος σε ποσοστά σύμφωνα με την τελευταία απογραφή.

Πίνακας 6: Απόλυτη κατανομή νοικοκυριών ανάλογα με τον αριθμό ατόμων

Χωρικό επίπεδο	Συνολικός αριθμός		Μέγεθος Νοικοκυρού κατά αριθμό μελών									
	Νοικοκυριών	Μελών	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 & άνω
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	45.179	136.182	6.236	12.916	9.820	10.018	3.867	1.550	521	140	51	60
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	15.486	44.288	2.546	4.300	3.508	3.663	1.079	262	78	27	11	12
ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	7.378	21.316	1.071	2.184	1.668	1.723	505	163	50	8	2	4
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	6.016	19.095	688	1.616	1.371	1.397	507	271	101	31	15	19
Δ.Δ. Βέροιας	14.390	41.107	2.356	3.979	3.284	3.452	982	227	68	22	9	11
Δ.Δ. Νάουσας	6.724	19.339	978	1.978	1.538	1.600	452	137	32	5	1	3
Δ.Δ. Αλεξανδρείας	4.534	14.408	516	1.178	1.066	1.113	352	175	76	27	13	18

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 7: Ποσοστιαία κατανομή νοικοκυριών ανάλογα με τον αριθμό

Χωρικό επίπεδο	Συνολικός αριθμός		Μέγεθος Νοικοκυρού κατά αριθμό μελών (%)									
	Νοικοκυριών	Μελών	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 & άνω
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	45.179	136.182	14%	29%	22%	22%	9%	3%	1%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	15.486	44.288	16%	28%	23%	24%	7%	2%	1%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	7.378	21.316	15%	30%	23%	23%	7%	2%	1%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	6.016	19.095	11%	27%	23%	23%	8%	5%	2%	1%	0%	0%
Δ.Δ. Βέροιας	14.390	41.107	16%	28%	23%	24%	7%	2%	0%	0%	0%	0%
Δ.Δ. Νάουσας	6.724	19.339	15%	29%	23%	24%	7%	2%	0%	0%	0%	0%
Δ.Δ. Αλεξανδρείας	4.534	14.408	11%	26%	24%	25%	8%	4%	2%	1%	0%	0%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Σε όλα τα χωρικά επίπεδα, κυρίαρχα εμφανίζονται τα νοικοκυριά με δύο άτομα, δηλαδή τα νέα, κατά κανόνα, ζευγάρια, χωρίς παιδιά. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξίσωση του ποσοστού των νοικοκυριών τριών και τεσσάρων ατόμων. Τα στοιχεία αυτά φανερώνουν την αλλαγή της δομής της οικογένειας, αφού τα μεν νεαρά ζευγάρια εμφανίζεται να αργούν να τεκνοποιήσουν, ενώ οι νέες οικογένειες συνήθως αποτελούνται από τρία έως τέσσερα μέλη, γεγονός που συμβάλει στην γήρανση του πληθυσμού όπως ήδη επισημάνθηκε. Ο αριθμός των πολύτεκνων οικογενειών είναι μικρός και επιπλέον, φαίνεται να έχει εγκαταλειφθεί οριστικά το παλαιότερο πρότυπο συγκατοίκησης των συγγενών πρώτου βαθμού, δηλαδή των παππούδων και γιαγιάδων με την οικογένεια των παιδιών.

B.3.1.4. Αστικότητα

Ο νομός Ημαθίας κατατάσσεται τρίτος σε επίπεδο αστικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, απέχοντας από τα ποσοστά αστικών συγκεντρώσεων σε επίπεδο χώρας και περιφέρειας καθότι αποτελεί έναν κατεξοχήν αγροτικό νομό. Ο Δ. Βέροιας εμφανίζεται αστικοποιημένος σε ποσοστό 92,14%, σημαντικό μέγεθος αν αναλογιστούμε και το γεγονός ότι ενώ καλύπτει το 33% του συνολικού πληθυσμού του νομού, αντιπροσωπεύει το 48,24% της αστικής του συγκέντρωσης. Η υπεροχή του Δήμου Βέροιας έναντι των άλλων δύο Δήμων με αστικά κέντρα (Νάουσας και Αλεξάνδρειας) είναι ξεκάθαρη.

Πίνακας 8: Αστικότητα σε διαφορά χωρικά επίπεδα

Χωρικό επίπεδο	Σύνολο	Αστικότητα		Ποσοστό αστικών
		Αστικά	Αγροτικά	
Σύνολο χώρας	10.964.020	7.980.414	2.983.606	72,79%
Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας	232.601	168.792	63.809	72,57%
Νομός Ημαθίας	143.618	90.562	53.056	63,06%
Δήμος Βέροιας	47.411	43.683	3.728	92,14%
Δήμος Νάουσας	22.288	20.176	2.112	90,52%
Δήμος Αλεξάνδρειας	19.283	14.370	4.913	74,52%
Ποσοστό Δ.Βέροιας στο νομό	33,01%	48,24%	7,03%	-
Ποσοστό Δ.Νάουσας στο νομό	15,52%	22,28%	3,98%	-
Ποσοστό Δ.Αλεξάνδρειας στο νομό	13,43%	15,87%	9,26%	-

Πηγή: ΕΣΥΕ, απογραφή 2001

B.3.2. Μορφωτικό επίπεδο

Η έλλειψη στατιστικών στοιχείων για το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων σε επίπεδο δήμου για το έτος 2001 οδηγεί αναγκαστικά στην εξέταση των στοιχείων του νομού. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το 36,5% του πληθυσμού είναι απόφοιτοι δημοτικού ενώ αν σ' αυτούς συνυπολογίσουμε και όσους εγκατέλειψαν το δημοτικό και όσους δεν γνωρίζουν γραφή ανάγνωση ξεπερνάμε το 50% του πληθυσμού του νομού. Οι πτυχιούχοι όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης αποτελούν το 16,0% του πληθυσμού και αναμένεται να συγκεντρώνονται σε μεγαλύτερο ποσοστό στη πόλη της Βέροιας. Από εκεί και πέρα όμως, η πληθώρα εργατικού δυναμικού χαμηλού επιπέδου αποτελεί τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη τόσο του Δήμου όσο και του νομού γενικότερα.

Πίνακας 9: Επίπεδα εκπαίδευσης στο ν. Ημαθίας

Επίπεδο εκπαίδευσης	Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	
	Σύνολο	Ποσοστό	Σύνολο	Ποσοστό
Σύνολο	1.761.353	100,0%	133.173	100,0%
Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	4.867	0,3%	87	0,1%
Κάτοχοι Μάστερ	7.360	0,4%	189	0,1%
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	143.614	8,2%	7.470	5,6%
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ) Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	60.071	3,4%	3.718	2,8%
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	54.627	3,1%	3.620	2,7%
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	365.489	20,8%	20.855	15,7%
Πτυχιούχοι ΤΕΛ	45.881	2,6%	2.951	2,2%
Πτυχιούχοι ΤΕΣ	36.948	2,1%	3.322	2,5%
Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	195.954	11,1%	14.794	11,1%
Απόφοιτοι Δημοτικού	550.429	31,3%	48.580	36,5%
Φοιτούν στο Δημοτικό	114.421	6,5%	9.070	6,8%
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	129.394	7,3%	12.669	9,5%
Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	52.298	3,0%	5.848	4,4%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

B.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

B.4.1. ΑΕΠ και απασχόληση

B.4.1.2. ΑΕΠ και απασχόληση στο ν. Ημαθίας

Σύμφωνα με στοιχεία του 2000, ο νομός Ημαθίας κατατάσσεται 27ος στο σύνολο των 52 νομών, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω του εθνικού μέσου όρου. Σε περιφερειακό επίπεδο κατατάσσεται όπως φαίνεται στο πίνακα 10.

Πίνακας 10: κκ ΑΕΠ των νομών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας το έτος 2000

Χωρικό επίπεδο	Κ.Κ. ΑΕΠ (€)	Θέση σε εθνικό επίπεδο
Χώρα	11639	-
Νομός Ημαθίας	10043	27
Νομός Θεσσαλονίκης	13644	3
Νομός Κιλκίς	11012	16
Νομός Πέλλας	9065	38
Νομός Πιερίας	8557	41
Νομός Σερρών	7826	44
Νομός Χαλκιδικής	10532	21

Πηγή: Πετράκος και Ψυχάρης, 2003

Από τους 143.618 κατοίκους του νομού ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται στους 59.469 δηλαδή σε ποσοστό 41,4%. Από τους απασχολούμενους η πλειοψηφία απορροφάται στον τριτογενή τομέα και ακολουθούν ο πρωτογενής και ο δευτερογενής.

Πίνακας 11: Απασχόληση στο Ν. Ημαθίας

Τομέας παραγωγής	απασχολούμενοι	ποσοστό
α- γενής	15.200	29,48%
β – γενής	11.526	22,35%
γ – γενής	23.510	45,60%
Ασαφείς	1324	2,57%
Σύνολο απασχόλησης	51.560	100,00%

Πηγή: ΕΣΥΕ απογραφή 2001.

Παρατηρώντας τη μεταβολή της απασχόλησης από το 1981 διαπιστώνουμε σταδιακή συρρίκνωση του πρωτογενή τομέα και αύξηση του τριτογενούς, γεγονός που εξηγεί και την αύξηση του πληθυσμού της Βέροιας. Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής παραμένει σε σχετικά σταθερά επίπεδα.

Τα ποσοστά ανεργίας στο νομό παρουσιάζονται αρκετά υψηλά, καθώς το 15,34% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του νομού δηλώνουν άνεργοι με παραπάνω από αυτούς να είναι «νέοι» άνεργοι, δηλαδή πληθυσμός που για πρώτη φορά βγήκε στην αναζήτηση εργασίας (Πίνακας 12). Όπως γίνεται και αντιληπτό από τον πίνακα 13 και το γράφημα 3, το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στις ηλικίες 20-29.

Πίνακας 12: Ανεργία στο Ν. Ημαθίας

Άνεργοι (σύνολο)	7.909	15,34%
"νέοι" άνεργοι	4304	8,35%
Σύνολο οικ. ενεργών	51.560	-

Πηγή: ΕΣΥΕ απογραφή 2001.

Γράφημα 3: Άνεργοι κατά ηλικία και φύλλο στο Ν. Ημαθίας

Πίνακας 13: Άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα στο ν. Ημαθίας

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο (οικ. ενεργών)	Ανεργοί	
		Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"
ΗΜΑΘΙΑΣ	59.469	7.909	4.304
10-14	118	118	118
15-19	1.471	824	754
20-24	6.385	2.090	1.620
25-29	8.029	1.510	931
30-34	8.284	1.046	485
35-39	7.454	680	239
40-44	7.387	523	83
45-49	7.004	450	41
50-54	5.982	385	33
55-59	4.056	237	0
60-64	2.606	46	0
65-69	519	0	0
70-74	152	0	0
75+	22	0	0

Πηγή: ΕΣΥΕ απογραφή 2001

B.4.1.3. Απασχόληση και ΑΕΠ στο Δ. Βέροιας

Στο Δ. Βέροιας συγκεντρώνεται το ένα τρίτο τόσο του οικονομικά ενεργού όσο και του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού, με το μεγαλύτερο πάντα μέρος τους συγκεντρωμένο στην πρωτεύουσα του δήμου. Επιπλέον, η οικονομία του δήμου εμφανίζεται αρκετά τριτογενοποιημένη καθώς σε όρους απασχόλησης εκφράζει σχεδόν το 50% του νομού. Ο δευτερογενής τομέας κατέχει το ένα τρίτο σχεδόν της απασχόλησης και ο πρωτογενής λίγο περισσότερο από το ένα δέκατο.

Σε σύγκριση με το νομό, ο δήμος εμφανίζει σημαντικά υψηλότερα ποσοστά στον τριτογενή τομέα (65,15% έναντι 45,60%) κάτι το αναμενόμενο, αφού στην πρωτεύουσα είναι συγκεντρωμένες και οι περισσότερες δραστηριότητες του τριτογενούς (υπηρεσίες, εμπόριο, διοίκηση κλπ). Τα επίπεδα του δευτερογενούς είναι σχεδόν τα ίδια όπως και στο νομό (21,88% έναντι 22,35%) ενώ στον πρωτογενή υπάρχει πολύ μεγάλη απόκλιση (10,51% έναντι 29,48%). Η Βέροια λοιπόν, συγκεντρώνει τα οικονομικά χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης αναπτυσσόμενης πόλης η οποία στηρίζεται περισσότερο στον τριτογενή τομέα και κατά δεύτερο λόγο στον δευτερογενή και τον πρωτογενή. Τέλος, το ποσοστό των ανέργων επί του συνόλου των απασχολούμενων είναι ελαφρά μειωμένο σε σχέση πάντα με το νομό.

Πίνακας 14: Οικονομικά ενεργός, μη ενεργός και απασχολούμενος πληθυσμός

Χωρικό επίπεδο	Οικονομικά ενεργοί							Οικονομικά μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι ανά τομέα					Άνεργοι	
		Σύνολο	α-γενής	β-γενής	γ-γενής	Δε δήλωσαν		
Ν. Ημαθίας	59.469	51.560	15.200	11.526	23.510	1.324	7.909	83.002
Δ. Βέροιας	19.908	17.314	1.819	3.788	11.280	427	2.594	27.769
Ποσοστό Δήμου	33,48%	33,58%	11,97%	32,86%	47,98%	32,25%	32,80%	33,46%
Δ.Δ. Βέροιας	18.516	16.092	1.409	3.539	10.747	397	2.424	25.762
Δ.Δ. Αγ. Βαρβάρα	365	306	127	70	104	5	59	429
Δ.Δ. Άμμος	60	58	17	18	22	1	2	103
Δ.Δ. Ασώματα	205	184	48	44	84	8	21	320
Δ.Δ. Γεωργιανών	126	109	31	23	50	5	17	210
Δ.Δ. Καστανέας	35	30	1	3	18	5	5	80
Δ.Δ. Κάτω Βερμίου	74	67	9	15	42	1	7	64
Δ.Δ. Κουμαριάς	39	31	8	8	12	3	8	67
Δ.Δ. Προφήτης Ηλίας	4	3	0	1	2	0	1	60
Δ.Δ. Ράχης	242	217	90	23	102	2	25	307
Δ.Δ. Τριποτάμου	242	217	76	44	97	0	25	367

Πηγή: ΕΣΥΕ, απογραφή 2001.

Στον πίνακα 15 φαίνεται η διαχρονική εξέλιξη της απασχόλησης στη πόλη της Βέροιας ανά τομέα παραγωγής από το έτος 1981 μέχρι σήμερα. Τα στοιχεία δείχνουν μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα και αύξηση στον τριτογενή. Τα αποτελέσματα είναι τα αναμενόμενα καθώς, ως πρωτεύουσα του νομού, η πόλη στηρίζεται περισσότερο στην ανάπτυξη των υπηρεσιών, διοίκησης κλπ., και λιγότερο στις αγροτικές δραστηριότητες και τη μεταποίηση, ακολουθώντας τις τάσεις της σύγχρονης οικονομίας.

Πίνακας 15: Διαχρονική διάρθρωση απασχόλησης στη Βέροια ανά τομέα

Τομέας παραγωγής	Έτη		
	1981	1991	2001
α- γενής	13,42%	11,00%	8,76%
β - γενής	36,49%	26,51%	21,99%
γ- γενής	45,76%	58,68%	66,78%
Σύνολο πληθυσμού	12388	13247	15765*
* το σύνολο του απασχολούμενο πληθυσμού είναι σταθμισμένο με το ποσοστό του πληθυσμού της πόλης στο Δ.Δ. διότι τα στοιχεία της ΕΣΥΕ αναφέρονται σε επίπεδο Δ.Δ.			

Πηγές: ΕΣΥΕ απογραφή 2001, Βελώνη Νηνιράκη 1997

Γνωρίζοντας το κκ ΑΕΠ. του νομού Ημαθίας, την ανά τομέα απασχόληση στο νομό και στο Δ. Βέροιας καθώς και τον πληθυσμό των δύο χωρικών επιπέδων, μπορούμε – κάνοντας κάποιες παραδοχές - να υπολογίσουμε προσεγγιστικά το ΑΕΠ και το κκ ΑΕΠ του δήμου για το έτος 2000. Τα δεδομένα που χρειάζονται για αυτόν τον υπολογισμό παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 16: Στοιχεία για υπολογισμό κκ ΑΕΠ του Δ. Βέροιας

Κκ Α.Ε.Π. σε ευρώ σε επίπεδο νομού (2000)		
Νομός Ημαθίας		10043
Συμμετοχή κάθε τομέα στο ΑΕΠ του ν. Ημαθίας (1998)		
α-γενής	Β-γενής	γ-γενής
12,40%	30,80%	56,80%
Απασχόληση ανά τομέα στο Δ. Βέροιας (2001)		
α-γενής	Β-γενής	γ-γενής
11,97%	32,86%	47,98%
Πληθυσμός (2001)		
Νομός Ημαθίας		143618
Δήμος Βέροιας		47411

Πηγές: Πετράκος και Ψυχάρης 2003, ΕΣΥΕ, 2001

Αξιοποιώντας τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να προχωρήσουμε στον υπολογισμό των συγκεκριμένων μεγεθών κάνοντας τις εξής παραδοχές:

- Η μεταβολή του πληθυσμού της πόλης και του νομού ήταν αμελητέα από το 2000 μέχρι το 2001,
- η συμμετοχή κάθε τομέα στο ΑΕΠ του νομού είναι ίδια τόσο το 1998 όσο και το 2000,
- η απασχόληση ανά τομέα σε επίπεδο δήμου δεν μεταβλήθηκε αισθητά από το 2000 έως το 2001 και
- κάθε μονάδα απασχόλησης έχει ίδια συμμετοχή στη διαμόρφωση του ΑΕΠ.

Πολλαπλασιάζοντας το ΑΕΠ του νομού με το ποσοστό συμμετοχής κάθε τομέα παραγωγής στη διαμόρφωσή του και το ποσοστό της απασχόλησης του ίδιου τομέα στο Δ. Βέροιας, είναι δυνατός ο υπολογισμός του ύψους του ΑΕΠ κάθε τομέα παραγωγής και τελικά του συνολικού (πίνακας 17).

Πίνακας 17: ΑΕΠ. και κκ ΑΕΠ στο Δ. Βέροιας (2000).

ΑΕΠ Δ. Βέροιας (σε ευρώ)	
A – γενής τομέας	21408595,31
B – γενής τομέας	145979076,8
Γ – γενής τομέας	393079972,1
Συνολικό ΑΕΠ	560467644,2
Ποσοστό στο νομό	38,86%
κκ ΑΕΠ	
N. Ημαθίας	10043
Δ. Βέροιας	11821,47
Ποσοστιαία διαφορά	17,71%

Ο Δήμος συγκεντρώνει το 38,66% του ΑΕΠ του νομού, ποσοστό κατά 5,5% υψηλότερο από το ποσοστό του πληθυσμού του δήμου στο νομό. Η διαφορά αυτή αντικατοπτρίζεται και στο κκ ΑΕΠ το οποίο είναι 17,71 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από το κκ ΑΕΠ του νομού. Ο Δ. Βέροιας συγκεντρώνει μεγάλο μέρος του πλούτου στο νομό, στοιχείο που φανερώνει τον συγκριτικά μεγαλύτερο οικονομικό δυναμισμό της πόλης.

B.4.2. Οι επιχειρήσεις στο νομό και το δήμο

B.4.2.1. Κατανομή ανά τμήμα και διαχρονική εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων
Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο αριθμός των επιχειρήσεων ανά τμήμα³ του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε επίπεδο νομού και δήμου. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από το Εμπορικό Επιμελητήριο του νομού και βέβαια υπόκεινται σε διαρκείς μεταβολές.

³ Τα τμήματα του Επιμελητηρίου, και οι συντομογραφίες τους στους πίνακες που ακολουθούν, είναι το Βιομηχανικό (ΒΙΟΜ), το Βιοτεχνικό (ΒΙΟΤ), το Εμπορικό (ΕΜΠ) και το Επαγγελματικό (ΕΠΑΓΓ).

Πίνακας 18: Αριθμός επιχειρήσεων ανά τμήμα σε νομό και δήμο

Χωρικό επίπεδο / ποσοστά	Επιχειρήσεις ανά τμήμα				
	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ
Ν. Ημαθίας	38	3200	3135	3553	9926
Δ. Βέροιας	11	1122	1281	1260	3674
Ποσοστό του Δήμου στο νομό	28,95%	35,06%	40,86%	35,46%	37,01%
Ποσοστό τμήματος επί του συνόλου στο Δ. Βέροιας	0,30%	30,54%	34,87%	34,30%	100,00%

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 29/07/2004.

Στο σύνολο του νομού υπάρχουν 10.000 περίπου επιχειρήσεις χωρίς μεγάλες διαφορές στην κατανομή τους ανά τμήμα, αν εξαιρέσουμε βέβαια το βιομηχανικό. Από αυτές, το 37,01% εντοπίζεται στο Δ. Βέροιας. Ο δήμος, συγκεντρώνει το 40,86% των εμπορικών επιχειρήσεων του νομού και περίπου το 30% στα υπόλοιπα τμήματα.

Όσον αφορά την κατανομή των επιχειρήσεων εντός του Δ. Βέροιας κυριαρχούν το εμπορικό και επαγγελματικό τμήμα, καθώς συγκεντρώνουν περίπου το 35% των επιχειρήσεων το καθένα. Το βιοτεχνικό τμήμα αντιπροσωπεύει το 30,54% των επιχειρήσεων ενώ στο δήμο υπάρχουν και 11 βιομηχανίες.

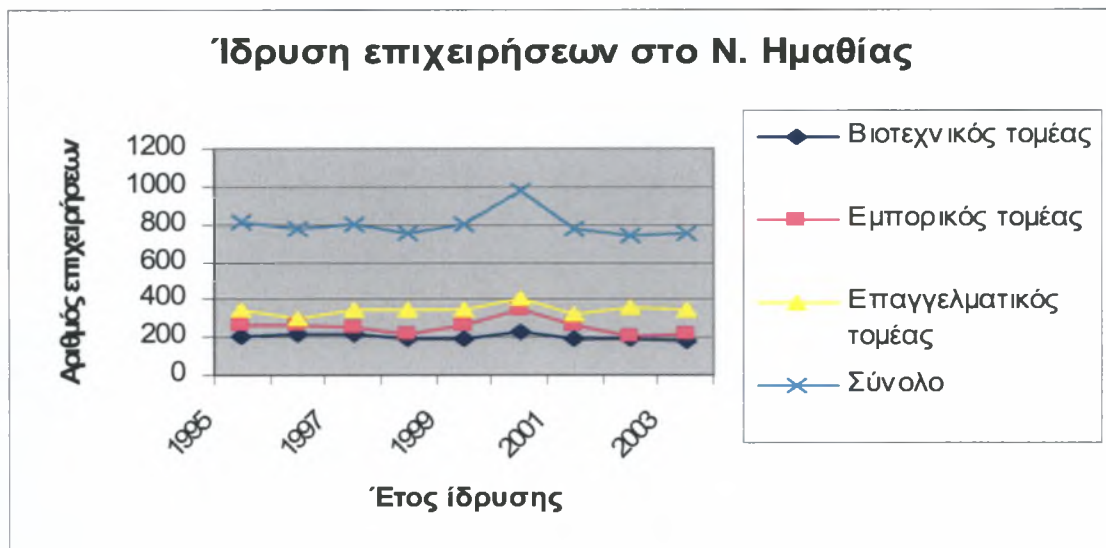
Ο επόμενος πίνακας και τα γραφήματα δείχνουν τον αριθμό των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν από το έτος 1995 μέχρι σήμερα στο νομό Ημαθίας και στο Δήμο Βέροιας. Η επιλογή του έτους δεν έγινε τυχαία. Από το 1992 η εγγραφή κάθε επιχείρησης στο Επιμελητήριο έγινε υποχρεωτική οπότε αξιόπιστες πληροφορίες για τον ακριβή αριθμό των επιχειρήσεων άρχισαν να υπάρχουν 2-3 χρόνια αργότερα. Επιπλέον, στα γραφήματα δεν απεικονίζεται ο βιομηχανικός τομέας για πρακτικούς λόγους (οι σχετικά χαμηλές του τιμές θα καθιστούσαν δυσδιάκριτη τη διακύμανσή του).

Πίνακας 19: Ίδρυση επιχειρήσεων ανά τμήμα δραστηριότητας σε ν. Ημαθίας και Δ. Βέροιας

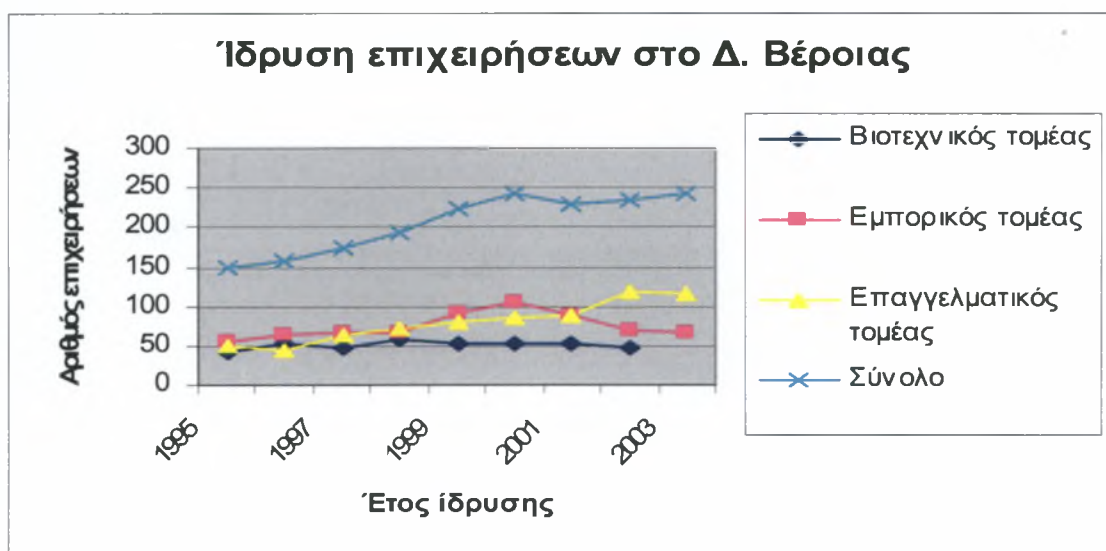
Έτος	Τομέας Δραστηριότητας – Ν. Ημαθίας					Τομέας Δραστηριότητας – Δ. Βέροιας					% του νομού
	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ	
1995	4	205	257	344	810	0	42	56	50	148	18,3%
1996	2	208	263	295	768	0	51	62	45	158	20,6%
1997	0	210	247	344	801	0	46	65	62	173	21,6%
1998	0	185	218	342	745	0	57	65	71	193	25,9%
1999	2	196	264	339	801	0	51	92	79	222	27,7%
2000	2	221	345	404	972	0	53	105	84	242	24,9%
2001	1	186	263	317	767	1	53	87	88	229	29,9%
2002	0	188	200	352	740	0	48	68	117	233	31,5%
2003	2	181	210	350	743	0	60	67	115	242	32,6%
ΣΥΝΟΛΟ	13	1780	2267	3087	7147	1	461	667	711	1840	25,7%

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Γράφημα 4: Ίδρυση επιχειρήσεων στο Ν. Ημαθίας

Γράφημα 5: Ίδρυση επιχειρήσεων στο Δ. Βέροιας

Σε επίπεδο νομού, εμφανίζεται μια διαχρονική στασιμότητα με ελαφρές τάσεις μείωσης στη ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Εξαιρέση αποτελεί το έτος 2000 όπου είχαμε αύξηση των νεοϊδρυθέντων επιχειρήσεων. Ο επαγγελματικός τομέας είναι πρώτος στον αριθμό νέων επιχειρήσεων και εμφανίζεται σταθερά αυξανόμενος όλα τα χρόνια. Δεύτερος εμφανίζεται ο εμπορικός τομέας ο οποίος αν και μέχρι το 2000 εμφάνιζε σχετικά ανοδικές τάσεις από εκεί και πέρα παρουσίασε πτώση, ενώ ο βιοτεχνικός τομέας είναι σταθερός. Ο βιομηχανικός τομέας, ο οποίος δεν απεικονίζεται στο γράφημα, δεν είναι απών από την δημιουργία νέων επιχειρήσεων αφού κάθε ένα - δύο χρόνια έχουμε και την ίδρυση βιομηχανιών.

Αντίθετα από τις εξελίξεις σε επίπεδο νομού, στο Δ. Βέροιας παρατηρείται σταδιακή αύξηση της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συνολικά, από το σύνολο των νεοϊδρυθέντων επιχειρήσεων τη τελευταία εννιαετία, το 25,7% εγκαταστάθηκε στο Δ. Βέροιας. Λαμβάνοντας υπόψη την σταθερότητα σε επίπεδο νομού, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι ο Δ. Βέροιας αποτελεί τον ισχυρότερο πόλο έλξης επιχειρήσεων στο νομό, στερώντας έως ένα βαθμό από τους υπόλοιπους δήμους τη δυνατότητα να διεκδικήσουν νέες επιχειρήσεις. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέλιξη κάθε τμήματος ξεχωριστά. Το 1995 και τα τρία τμήματα – πλην του βιομηχανικού – βρισκόταν στα ίδια επίπεδα. Το εμπορικό σημείωσε μεγάλη άνοδο μέχρι το έτος 2000, από εκεί και πέρα όμως επανήλθε στους αρχικούς ρυθμούς ίδρυσης νέων επιχειρήσεων. Το επαγγελματικό τμήμα παρουσίασε σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα αυξητικούς ρυθμούς με έμφαση τα δύο τελευταία χρόνια, ενώ το βιοτεχνικό διατήρησε σταθερό τον αριθμό του. Τέλος, από το 1995 μέχρι το 2003 είχαμε στο Δήμο τη δημιουργία δύο νέων βιομηχανιών.

Από τη τελευταία στήλη του πίνακα, διαφαίνεται και η ελκτικότητα του Δήμου σε νέες επιχειρήσεις, καθώς το ποσοστό τους στο σύνολο του νομού, βαίνει διαρκώς αυξανόμενο.

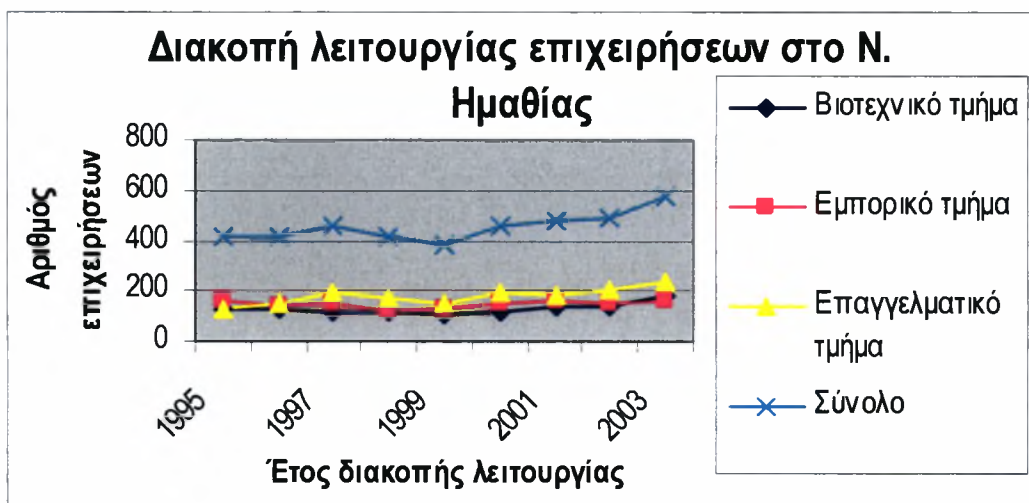
Ο πίνακας και τα διαγράμματα που ακολουθούν δείχνουν τον αριθμό των επιχειρήσεων που έπαψαν να λειτουργούν το διάστημα 1995 – 2003 σε επίπεδο νομού και Δήμου Βέροιας.

Πίνακας 20: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας και στο Δ. Βέροιας

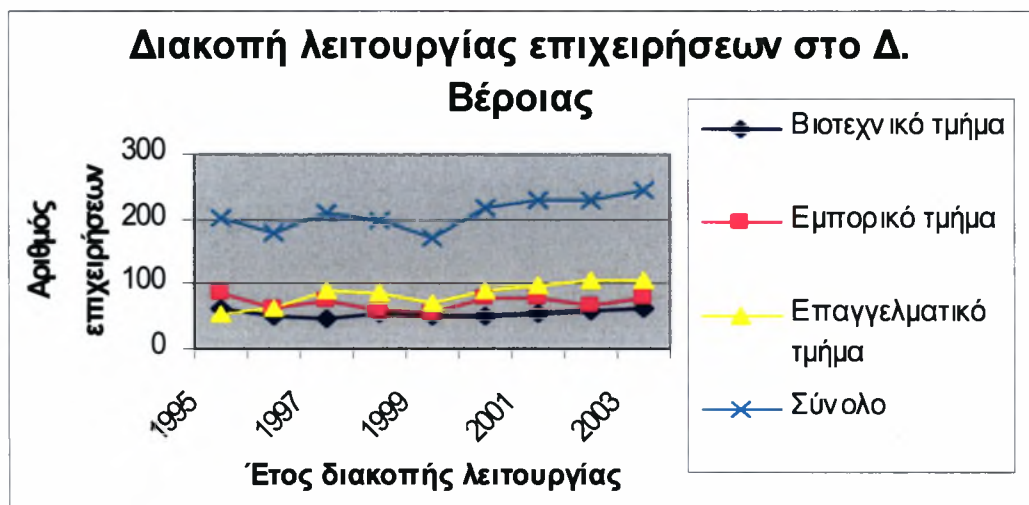
Έτος	Τμήμα Δραστηριότητας - Ν. Ημαθίας					Τμήμα Δραστηριότητας - Δ. Βέροιας					
	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ	% του νομού
1995	1	130	157	129	417	0	63	84	55	202	48,4%
1996	2	130	135	152	419	1	51	62	64	178	42,5%
1997	0	119	152	187	458	0	48	74	90	212	46,3%
1998	0	122	116	174	412	0	56	57	87	200	48,5%
1999	0	105	129	151	385	0	50	53	70	173	44,9%
2000	5	116	150	192	463	2	49	78	88	217	46,9%
2001	2	137	159	185	483	1	56	77	96	230	47,6%
2002	0	135	148	208	491	0	57	65	107	229	46,6%
2003	1	178	162	240	581	0	63	79	104	246	42,3%
ΣΥΝΟΛΟ	11	1172	1308	1618	4109	4	493	629	761	1887	45,9%

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Γράφημα 6: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας

Γράφημα 7: Διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων στο Δ. Βέροιας

Σε επίπεδο νομού, υπάρχει τάση αύξησης του αριθμού επιχειρήσεων που διακόπτουν τη λειτουργία τους συνολικά και σε κάθε επιμέρους τμήμα, ενδεικτικό της κακής οικονομικής κατάστασης του νομού. Τις μεγαλύτερες απώλειες, σε απόλυτα μεγέθη, τις είχε το επαγγελματικό τμήμα, ακολουθούμενο από το εμπορικό και από το βιοτεχνικό. Από αυτά, το πρώτο και το τρίτο δείχνουν τάσης αύξησης του ρυθμού διακοπής λειτουργίας των επιχειρήσεών τους ενώ το δεύτερο παρουσιάζεται σταθερό. Στο βιομηχανικό τμήμα είχαμε κλείσιμο 11 επιχειρήσεων με τις μισές από αυτές (5) το έτος 2000.

Όπως και στο νομό, έτσι και στον Δ. Βέροιας οι επιχειρήσεις που διακόπτουν τη λειτουργία τους αυξάνονται. Επιπλέον, το έτος όπου είχαμε τις λιγότερες διακοπές ήταν το 1999 κάτι που συνέβη και στο νομό. Τις μεγαλύτερες απώλειες τις είχε το επαγγελματικό

τμήμα, το οποίο και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις μείωσης. Ακολουθεί το εμπορικό στο οποίο φαίνεται να υπάρχει μια σταθερότητα και τέλος έχουμε το βιοτεχνικό. Στο βιομηχανικό τμήμα είχαμε το κλείσιμο δύο επιχειρήσεων.

Παρόλο που στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα το 45,9% των επιχειρήσεων που σταμάτησαν να λειτουργούν ήταν στο Δ. Βέροιας, διαχρονικά μπορούμε να πούμε ότι το ποσοστό αυτό παρουσιάζει μείωση.

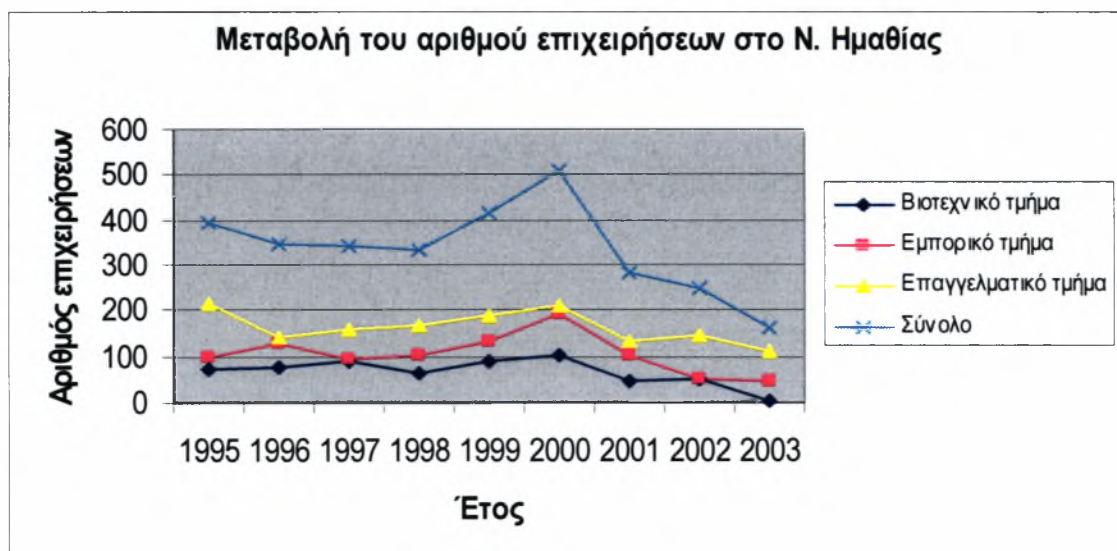
Χρήσιμα συμπεράσματα για τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην περιοχή εξάγονται παρατηρώντας την καθαρή μεταβολή των επιχειρήσεων, δηλαδή αφαιρώντας τον αριθμό όσων διέκοψαν τη λειτουργία τους από το σύνολο των νεοϊδρυθέντων. Τα αποτελέσματα αυτής της επεξεργασίας φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα και τα διαγράμματα.

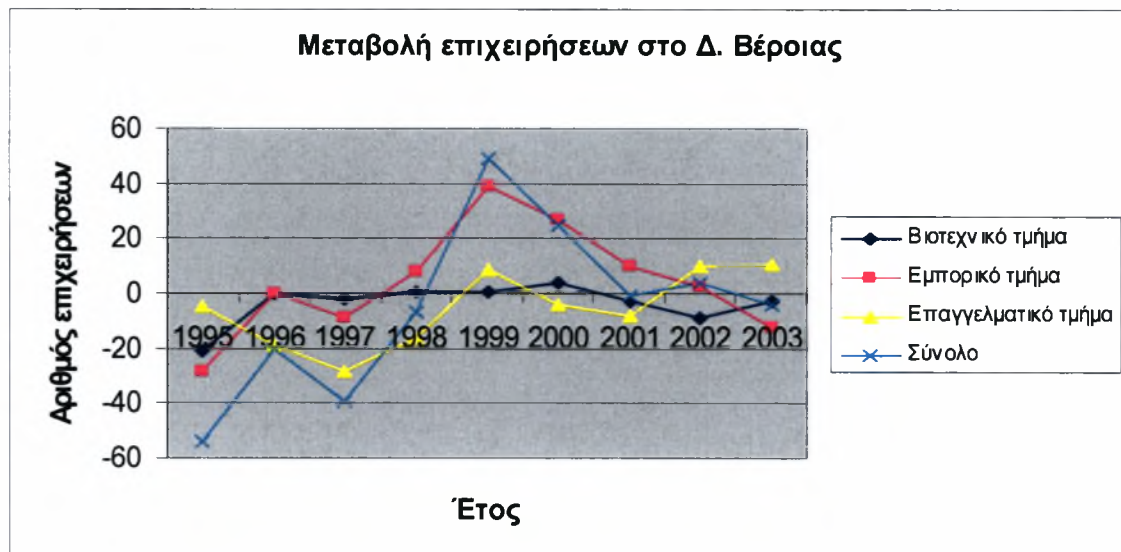
Πίνακας 21: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων στο ν. Ημαθίας και στο Δ. Βέροιας

Έτος	Τομέας Δραστηριότητας – Ν. Ημαθίας					Τομέας Δραστηριότητας – Δ. Βέροιας				
	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ	ΒΙΟΜ	ΒΙΟΤ	ΕΜΠ	ΕΠΑΓΓ	ΣΥΝΟΛΟ
1995	3	75	100	215	393	0	-21	-28	-5	-54
1996	0	78	128	143	349	-1	0	0	-19	-20
1997	0	91	95	157	343	0	-2	-9	-28	-39
1998	0	63	102	168	333	0	1	8	-16	-7
1999	2	91	135	188	416	0	1	39	9	49
2000	-3	105	195	212	509	-2	4	27	-4	25
2001	-1	49	104	132	284	0	-3	10	-8	-1
2002	0	53	52	144	249	0	-9	3	10	4
2003	1	3	48	110	162	0	-3	-12	11	-4
ΣΥΝΟΛΟ	2	608	959	1469	3038	-3	-32	38	-50	-47

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Γράφημα 8: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων του Ν. Ημαθίας

Γράφημα 9: Μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων του Δ. Βέροιας

Στο νομό, υπάρχει μια ξεκάθαρη τάση μείωσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων που αναστρέφεται προσωρινά τα έτη 1999 και 2000. Η τάση αυτή χαρακτηρίζει όλα τα τμήματα. Το επαγγελματικό τμήμα παρουσιάζει θετικότερο ισοζύγιο και ακολουθούν το εμπορικό και το βιοτεχνικό.

Στο Δήμο της Βέροιας, η κατάσταση εμφανίζεται πιο περίπλοκη. Ενώ από το 1995 μέχρι το 1998 οι επιχειρήσεις που ιδρύονταν ήταν λιγότερες από αυτές που διέκοπταν τη λειτουργία τους, την διετία 1999 – 2000 αντιστράφηκε αυτή η τάση και τα τρία τελευταία χρόνια το ισοζύγιο παραμένει κοντά στο μηδέν. Η εξέλιξη αυτή επηρεάζεται κυρίως από την εξέλιξη του εμπορικού τμήματος, την οποία και ακολουθεί, και λιγότερο από των άλλων δύο. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτού του τμήματος έχει δύο διακριτές υποπεριόδους. Από το 1995 μέχρι το 1999 όπου αυξάνεται συνεχώς και από το 2000 μέχρι το 2003 όπου εμφανίζει συνεχή μείωση. Το επαγγελματικό τμήμα ακολουθεί σχεδόν την ίδια εξέλιξη με το εμπορικό μέχρι όμως τα δύο τελευταία χρόνια, μέσα στα οποία παρουσιάζει και πάλι αύξηση. Το βιοτεχνικό τμήμα εμφανίζεται αρκετά σταθερό, ενώ το βιομηχανικό έχει να επιδείξει μόνον απώλειες (3). Παρακολουθώντας από τη μία πλευρά την μείωση της μεταβολής των επιχειρήσεων στο νομό και τη σταθεροποίηση στο Δήμο Βέροιας συμπεραίνουμε πως το μεγαλύτερο πρόβλημα θα παρατηρείται στους υπόλοιπους Δήμους.

B.4.2.2 Κλαδική διάρθρωση των επιχειρήσεων του Δ. Βέροιας

Στους επόμενους πίνακες, επιχειρείται η κλαδική κατανομή των επιχειρήσεων του Δήμου ανά τμήμα και αθροιζόμενες σύμφωνα με τον διψήφιο κωδικό τους (ΣΤΑΚΟΔ). Λόγω του μεγάλου τους πλήθους, δεν παρουσιάζονται όλες οι επιχειρήσεις αλλά ένα σημαντικό

ποσοστό από κάθε τμήμα.. Έτσι, για το βιομηχανικό τμήμα παρουσιάζονται όλες οι επιχειρήσεις, για το βιοτεχνικό το 79,2%, για το επαγγελματικό 78,9% και για το εμπορικό το 89,1%. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι ότι τα στοιχεία αυτά δείχνουν τον αριθμό των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων και όχι τις επιχειρήσεις αυτές καθαυτές. Αν δηλαδή μια επιχείρηση ασκεί πάνω από μία δραστηριότητα (επαγγελματική κατηγορία), εμφανίζεται σα να υπάρχουν περισσότερες ξεχωριστές επιχειρήσεις. Από την άλλη όμως, δείχνουν και τις δραστηριότητες που κυριαρχούν στην τοπική οικονομία.

Πίνακας 22: Επιχειρήσεις του βιομηχανικού τμήματος στο Δ. Βέροιας

Κωδ.	Επιχειρήσεις	Επαγγελματική κατηγορία
01.4	1	Δραστηριότητες συναφείς με τη γεωργία, και ζωοτεχνικές δραστηριότητες, εκτός των κτηνιατρικών υπηρεσιών
15.3	1	Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών
17.3	3	Φινίρισμα υφαντουργικών προϊόντων
17.4	1	Κατασκευή έτοιμων κλωστοϋφαντουργικών ειδών, εκτός από ενδύματα
40.3	1	Παροχή ατμού και ζεστού νερού
51.3	6	Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού
52.2	1	Λιανικό εμπόριο τροφίμων ποτών και καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα
63.1	4	Διακίνηση και αποθήκευση φορτίων
91.1	1	Δραστηριότητες επιχειρηματικών, εργοδοτικών και επαγγελματικών οργανώσεων
Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 28/07/2004		

Στο βιομηχανικό τμήμα, περισσότερες είναι οι δραστηριότητες χονδρικού εμπορίου τροφίμων, ποτών και καπνού, χαρακτηριστικό περιοχής με υψηλή αγροτική δραστηριότητα και επεξεργασία των παραγόμενων προϊόντων. Ακολουθούν οι βιομηχανίες διακίνησης και αποθήκευσης φορτίων που δρουν συμπληρωματικά με τις προηγούμενες και οι βιομηχανίες φινιρίσματος υφαντουργικών προϊόντων καθώς η περιοχή έχει παράδοση σε αυτόν τον τομέα.

Πίνακας 23: Επιχειρήσεις του βιοτεχνικού τμήματος στο Δ. Βέροιας

Κωδ.	Επιχειρήσεις	%	Επαγγελματική κατηγορία
52	276	15,7%	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - επισκευή ειδών οικιακής και ατομικής χρήσης
45	268	15,2%	Κατασκευές
50	175	9,9%	Πώληση, συντήρηση, επισκευή αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών λιανική πώληση καυσίμων για οχήματα.
51	131	7,4%	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών
15	120	6,8%	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών
18	82	4,7%	Κατασκευή ειδών ενδυμασίας, κατεργασία και βαφή γουναρικών
28	81	4,6%	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού
36	79	4,5%	Κατασκευή επίπλων - βιομηχανίες κατασκευών Π.Δ.Κ.Α.
74	57	3,2%	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες
22	45	2,6%	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου ή εικόνας ή μέσων πληροφορικής
20	41	2,3%	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα. Κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και παρτοπλεκτικής
29	40	2,3%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού Π.Δ.Κ.Α.

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Στο βιοτεχνικό τμήμα, πρώτες έρχονται οι επαγγελματικές κατηγορίες του λιανικού εμπορίου και οι κατασκευές. Στη συνέχεια ακολουθεί η πώληση, συντήρηση και επισκευή αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - λιανική πώληση καυσίμων για οχήματα, το χονδρικό εμπόριο και το εμπόριο με προμήθεια, η επεξεργασία τροφίμων και ποτών και στην έκτη η κατασκευή ειδών ενδυμασίας. Οι δύο τελευταίες επαγγελματικές δραστηριότητες συναντήθηκαν και στο βιομηχανικό τμήμα στοιχείο που δείχνει την δυναμική τους παρουσία στο Δήμο. Όσον αφορά τις πρώτες, εξυπηρετούν τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων σε λιανικό εμπόριο καθώς και την οικοδομική δραστηριότητα

Πίνακας 24: Επιχειρήσεις του επαγγελματικού τμήματος στο Δ. Βέροιας

Κωδ.	Επιχειρήσεις	%	Επαγγελματική κατηγορία
55	641	32,4%	Ξενοδοχεία και εστιατόρια
52	543	27,5%	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - επισκευή ειδών οικιακής και ατομικής χρήσης
67	163	8,2%	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών
74	117	5,9%	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες
51	95	4,8%	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Στο επαγγελματικό τμήμα, πρώτη εμφανίζεται η επαγγελματική κατηγορία των ξενοδοχείων και των εστιατορίων. Ο μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων σε αυτή την κατηγορία οφείλεται στην ύπαρξη εστιατορίων και μπαρ. Ακολουθεί η κατηγορία λιανικό

εμπόριο – επισκευή ειδών οικιακής και ατομικής χρήσης και στην τρίτη θέση έχουμε τις δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, δηλαδή δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα παραγωγής.

Πίνακας 25: Επιχειρήσεις του εμπορικού τμήματος στο Δ. Βέροιας

Κωδ.	Επιχειρήσεις	%	Επαγγελματική κατηγορία
52	1419	47,6%	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και Μοτοσυκλετών - επισκευή ειδών οικιακής και ατομικής χρήσης
51	924	31,0%	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών
50	314	10,5%	Πώληση, συντήρηση και επισκευή αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης

Πηγή: Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας, 23/06/2004

Τέλος, στο εμπορικό τμήμα υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση καθώς τρεις κατηγορίες συγκεντρώνουν το 89,1% των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων του τμήματος. Οι κατηγορίες αυτές αφορούν το λιανικό και χονδρικό εμπόριο και την πώληση, συντήρηση και επισκευή αυτοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.

B.4.3. Συμπεράσματα για τις επιχειρήσεις και την οικονομία της πόλης

Από την ανάλυση που προηγήθηκε για την οικονομική διάρθρωση και την εξέλιξη των επιχειρήσεων στην πόλη, εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Η πόλη εμφανίζει τάσεις συγκέντρωσης οικονομικής δραστηριότητας σε σχέση με τις άλλες πόλεις της ευρύτερης περιοχής.
- Η διάρθρωση της παραγωγής ακολουθεί το μέσο ελληνικό πρότυπο, με συνεχώς αυξανόμενο των τομέα των υπηρεσιών και μειούμενους τους άλλους δύο.
- Χαρακτηριστική είναι η έλλειψη μεγάλων επιχειρήσεων στα όρια της πόλης και η κυριαρχία ενός μεγάλου αριθμού μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.
- Οι επί μέρους κλάδοι όλων των τομέων έχουν τοπικό και διατοπικό χαρακτήρα, ενώ ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις υπερτοπικού και ακόμα λιγότερο διεθνούς προσανατολισμού.
- Παραδοσιακός χαρακτήρας στη μεταποίηση, εξάρτηση από πρωτογενή τομέα, κυριαρχία καταναλωτικών υπηρεσιών, μεγάλη εξάρτηση πρωτογενούς τομέα από το ροδάκινο.
- Απουσία επιχειρήσεων σε νέους δυναμικούς κλάδους στη μεταποίηση (π.χ. παραγωγές υψηλής τεχνολογίας, νέα οικονομία), ανυπαρξία επιχειρηματικών συνεργασιών με

άλλες Ελληνικές και μεγάλες αλλοδαπές επιχειρήσεις, έλλειψη αναδυόμενων δυναμικών κλάδων στις υπηρεσίες.

B.5. ΧΩΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

B.5.1. Υφιστάμενες χρήσεις γης του Δήμου

B.5.1.1. Βασικές χρήσεις γης

Οι χρήσεις γης του Δ. Βέροιας, έτσι όπως ομαδοποιούνται από την ΕΣΥΕ, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της απογραφής του 1991.

Πίνακας 26: Βασικές Χρήσεις γης Δ. Βέροιας

Χωρικό επίπεδο	Χρήσεις γης (χιλιάδες στρέμματα)								
	*	Σύνολο εκτάσεων	Καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις	Δημοτικοί βοσκότοποι	Ιδιωτικοί και άλλοι βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Εκτάσεις οικισμών	Άλλες εκτάσεις
Σύνολο Νομού		1710,0	725,9	142,4	203,7	467,5	55,1	85,8	12,7
Δ. Βέροιας		362,6	53,2	66,5	104,3	106,2	9,4	17,6	5,5
Ποσοστό Δήμου Βέροιας στο νομό		21,20%	7,33%	46,70%	51,20%	22,72%	17,06%	20,51%	43,31%
Ποσοστό χρήσης στο Δ. Βέροιας		100,00%	14,67%	18,34%	28,76%	29,29%	2,59%	4,85%	1,52%
Δ.Δ. Βέροιας	Π	46	26,7	0	2,8	0,4	4	10,2	1,9
Πρώην κοινότητα Αγία Βαρβάρα**	Η	21,5	8,8	2,1	0,4	4,8	3,6	1	0,7
Δ.Δ. Γεωργιανών	Ο	24,6	4,6	0	4,2	15,2	0,2	0,4	0
Δ.Δ. Καστανέας	Ο	53,4	0,6	16,2	8,8	25,9	0,7	0,8	0,6
Δ.Δ. Κάτω Βερμίου	Ο	38,9	3,5	1,5	18,2	14,5	0,2	1	0
Δ.Δ. Κουμαριάς	Ο	139,1	2,5	23,8	64,4	43,2	0	3,1	2,1
Δ.Δ. Ράχης	Ο	16,2	3	12	0	0,5	0,2	0,3	0,2
Δ.Δ. Τριποτάμου	Ο	22,9	3,5	10,9	5,5	1,7	0,5	0,8	0
Ποσοστό πεδινών εκτάσεων		12,69%	50,19%	0,00%	2,68%	0,38%	42,55%	57,95%	34,55%
Ποσοστό ημι-ορεινών εκτάσεων		5,93%	16,54%	3,16%	0,38%	4,52%	38,30%	5,68%	12,73%
Ποσοστό ορεινών εκτάσεων		81,38%	33,27%	96,84%	96,93%	95,10%	19,15%	36,36%	52,73%

*Χαρακτηρισμός του συνόλου των οικισμών του κάθε Δ.Δ. Π = Πεδινοί, Η = Ημιορεινοί, Ο = Ορεινοί.

** Η πρώην κοινότητα Αγία Βαρβάρα περιέχει τα νυν Δ.Δ. Αγία Βαρβάρα, Άμμου, Ασωμάτων και Προφήτη Ηλία.

Πηγή: ΕΣΥΕ, στοιχεία 1991

Ο Δ. Βέροιας καλύπτει το 21,20% της συνολικής έκτασης του ν. Ημαθίας με το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεών του να είναι ορεινό. Τα δάση και οι οικισμοί καλύπτουν το 22,72% και 20,51% των εκτάσεων του νομού αντίστοιχα. Εκεί όπου παρατηρούνται ακραία ποσοστά είναι στις εκτάσεις των βοσκοτόπων, οι οποίοι καλύπτουν σχεδόν το 50% των εκτάσεων του νομού αλλά και στις καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις, οι οποίες καλύπτουν μόλις το 7,33% των αντίστοιχων εκτάσεων του νομού. Επιπλέον, στο Δήμο υπάρχουν και σημαντικές υδάτινες εκτάσεις.

Η υψηλή ορεινότητα του Δήμου έχει αποτέλεσμα να κυριαρχούν οι βοσκότοποι με ποσοστό έκτασης 47,10% και οι δασικές εκτάσεις (29,29%) οι οποίες είναι συγκεντρωμένες στους ορεινούς οικισμούς. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις εντοπίζονται, όπως είναι αναμενόμενο, στις πεδινές εκτάσεις με ποσοστό επί του Δήμου 14,67%, ενώ οι υπόλοιπες χρήσεις έχουν πολύ μικρότερη συμμετοχή.

Τέλος, από τα στοιχεία του πίνακα παρατηρούμε πως στα ορεινά φιλοξενείται το 36,36% της οικιστικής γης, ποσοστό διόλου ευκαταφρόνητο. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ορεινοί οικισμοί συγκεντρώνουν μόλις 2.178 κατοίκους (απογραφή ΕΣΥΕ, 2001), δηλαδή λιγότερο από το 5% του πληθυσμού του Δήμου, γίνεται κατανοητό ότι αποτελούν εκτάσεις πολύ αραιοκατοικημένες και εγκαταλειμμένες.

B.5.1.2. ZOE Βέροιας – υφιστάμενη κατάσταση

Οι χρήσεις γης, τα κατώτατα επιτρεπόμενα όρια κατάτμησης καθώς και οι όροι και περιορισμοί δόμησης εντός των ορίων του Δήμου (και εκτός των ορίων των οικισμών) καθορίζονται από την υφιστάμενη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ZOE) της Βέροιας. Η πρώτη μελέτη για τη ZOE Βέροιας έγινε το 1984 ταυτόχρονα με την μελέτη του ΓΠΣ της πόλης στα πλαίσια της ΕΠΑ. Πρόκειται για περιαστική ZOE και η συνολική επιφάνεια που καλύπτει είναι 3.921,5 Ha, έκταση που εξαντλήται στα όρια του δημοτικού διαμερίσματος της Βέροιας (Χάρτης 7). Αν αφαιρέσουμε όμως τις εκτάσεις της Βέροιας και των γύρω οικισμών που υπάγονται των ορίων της (Λαζοχώρι, Ταγαροχώρι, Κυδονωχώρι) η καθαρή επιφάνειά της ανέρχεται στα 3.466,878 Ha. Η ZOE θεσμοθετήθηκε με το ΠΔ της 26/05/1989 αλλά μέχρι σήμερα έχει υποστεί τροποποιήσεις. Σύμφωνα με το τεύχος του ΥΠΕΧΩΔΕ για την ΕΠΑ, σκοπός κάθε ZOE είναι:

- Η προστασία της περιαστικής γης από άναρχη αστικοποίηση, ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα μελλοντικής επέκτασης του οικισμού.
- Η εξασφάλιση γης για εφαρμογή προγραμμάτων:
 - οικιστικών (ΖΕΠ κ.ά.)
 - παραθεριστικής κατοικίας
 - συνεταιρισμών
 - αποκατάστασης θεομηνιοπλήκτων
 - χώρων παραγωγικής υποδομής
 - σταθμών μέσων μεταφοράς κ.ά.
- Η προστασία ευαίσθητων περιοχών (γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, βιότοποι, δάση, ακτές κλπ.).

- Ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους για τις τιμές γης.
- Αποφυγή δημιουργίας τεχνητών διακρίσεων (π.χ. μεγάλων διαφορών στις αξίες γης) μεταξύ ομοειδών περιοχών και κατά αυτό τον τρόπο η αποφυγή κατά το δυνατό κοινωνικών αδικιών.

Σήμερα βέβαια, με το νόμο 2508/97 τα ΓΠΣ των πόλεων περιλαμβάνουν το σύνολο των Καλλοδιστριακών Δήμων με αποτέλεσμα οι περιαστικές ΖΟΕ από εδώ και στο εξής να σταματήσουν να δημιουργούνται.

Οι επιμέρους ζώνες της ΖΟΕ Βέροιας έτσι όπως διαμορφώθηκαν στις τροποποιήσεις με τα ΠΔ της 28/08/1990 και της 29/09/1993 και ισχύουν σήμερα φαίνονται στο χάρτη 8 και Π-1.1β Τροποποίησης ΓΠΣ. Οι επιτρεπόμενες χρήσεις καθώς και οι δυνατότητες και περιορισμοί δόμησης που ισχύουν σε κάθε ζώνη είναι (Πάπαρη, 2003, 15-24):

- **Ζώνη (1):** (Ζώνη υψηλής γεωργικής παραγωγικότητας): Κατοικία (μέχρι 80 τ.μ.), γεωργικές αποθήκες (μέχρι 50τ.μ.), αντλητικές εγκαταστάσεις κλπ. Όριο κατάτμησης τα οκτώ (8) στρέμματα.

Η ζώνη αυτή εκτείνεται στα ανατολικά και βορειοανατολικά της πόλης και κυριαρχείται από γεωργικές χρήσεις και δραστηριότητες. Ο αγροτικός χαρακτήρας της περιοχής πρέπει οπωσδήποτε να διαφυλαχθεί ενώ οι σημαντικότερες πιέσεις που αντιμετωπίζει είναι: (α) η μεταβολή του ανατολικού εσωτερικού της ορίου στην περιοχή επέκτασης της πόλης με αποτέλεσμα την εισβολή αστικών εκτάσεων σε περιοχές γης υψηλής παραγωγικότητας, (β) τον διαμορφούμενο ημιαστικό / ημιαγροτικό ή ειδικό χαρακτήρα κάποιων οδικών αξόνων (προς Λαζοχώρι – Ταγαροχώρι, Σαραντόβρυσες, Μέση κλπ), γεγονός που χρίζει αντιμετώπισης και (γ) η αποφυγή χωροθέτησης χρήσεων επαγγελματικών, βιομηχανικών και βιοτεχνικών κατά μήκος ή/και κοντά στην Εγνατία οδό, εντός των ορίων της ΖΟΕ

- **Ζώνη (2):** Κατοικία (μέχρι 200 τ.μ.), τουριστικές εγκαταστάσεις, γραφεία – καταστήματα, γεωργικές αποθήκες κλπ. Όριο κατάτμησης τα έξι (6) στρέμματα.

Εκτάσεις αυτής της ζώνης εντοπίζονται στα δυτικά και στα νότια της πόλης. Σκοπός της ζώνης ήταν να χρησιμεύσει ως τράπεζα γης για επεκτάσεις της πόλης καθώς και για την υλοποίηση προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης. Ωστόσο, οι μοναδικές ενέργειες που έχουν υλοποιηθεί είναι η πρόσφατη επέκταση στα νότια της πόλης και ένα συγκρότημα κοινωνικής κατοικίας στη περιοχή του λόφου Βικέλα, ενώ τα συγκροτήματα

εργατικής κατοικίας τοποθετήθηκαν στη Ζώνη (1) ή εκτός της ΖΟΕ αν και απευθύνονταν κατά κύριο λόγο στο εργατικό δυναμικό της πόλης.

- **Ζώνη (3):** Δασικές εκτάσεις: απαγόρευση οποιασδήποτε δόμησης.

Η ζώνη αυτή τοποθετείται δυτικά της πόλης και έχει σχετικά μικρή έκταση. Ο δασικός της χαρακτήρας δεν έχει αλλοιωθεί και θα πρέπει να διαφυλαχθεί και να ενισχυθεί με επιμέρους αναδασώσεις.

- **Ζώνη (4):** Κατοικία (έως 200 τ.μ.), τουριστικές εγκαταστάσεις, γεωργικές αποθήκες, αντλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής κλπ. Όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Η ζώνη αυτή βρίσκεται δυτικά της πόλης, εκατέρωθεν των όχθων του ποταμού Τριπόταμου στα βορειοανατολικά της πόλης καθώς και σε θύλακα στα ανατολικά εντός της ζώνης (1). Πρόβλημα και υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος μπορεί να προκύψει από την οικοδόμηση στις όχθες του Τριπόταμου, οπότε η περιοχή αυτή θα πρέπει να διαφοροποιηθεί όσον αφορά τις χρήσεις και τους όρους δόμησης.

- **Ζώνη (5):** Βιομηχανίες – βιοτεχνίες χαμηλής όχλησης, αποθήκες, γραφεία, καταστήματα, σταθμοί φορτηγών και TIR, εγκαταστάσεις χονδρεμπορίου, μέσω των μαζικών μεταφορών, εγκαταστάσεις ψυγείων. Όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Η ζώνη αυτή εντοπίζεται βορειοανατολικά της πόλης και προοριζόταν να φιλοξενήσει τις παραγωγικές μονάδες της περιοχής καθώς και εγκαταστάσεις χονδρεμπορίου κλπ. Η ύπαρξη του σιδηροδρομικού σταθμού στην περιοχή αυτή θα μπορούσε να συμβάλει σε αυτή την κατεύθυνση αν και υπάρχει γενικότερη τάση μείωσης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Μέχρι σήμερα, στην περιοχή δεν έχουν υλοποιηθεί ούτε τα στοιχειώδη έργα υποδομής με αποτέλεσμα να παραμένουν αγροτικές εκτάσεις μεταξύ των οποίων υπάρχουν και δύο τύμβοι με αρχαιολογικό ενδιαφέρον ένας εκ των οποίων έχει χαρακτηριστεί και επίσημα.

- **Ζώνη (6):** Ειδικές χρήσεις: στρατιωτικές εγκαταστάσεις, σφαγεία, νεκροταφεία κλπ. Όριο κατάτμησης τα δύο (2) στρέμματα.

Εκτάσεις που εντάσσονται σε αυτή τη ζώνη συναντώνται στα βορειοανατολικά όρια της ΖΟΕ (σφαγεία) και στα νοτιοδυτικά όρια της πόλης (στρατόπεδα). Οι εγκαταστάσεις του Β' Σώματος Στρατού έχουν ήδη αρχίσει να εγκαταλείπονται και θα αποδοθούν στο Δήμο για την κάλυψη αναγκών σε κοινόχρηστους και κοινωφελείς

χώρους. Οι εγκαταστάσεις των σφαγείων σήμερα δεν αποτελούν πρόβλημα, ωστόσο καλό θα ήταν να εγκατασταθούν εκτός του ΟΤΑ, σκέψη η οποία είχε διατυπωθεί.

- **Ζώνη (7):** Αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής. Όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Πρόκειται για σχετικά μικρή έκταση στα βορειοανατολικά της πόλης, η οποία δεν έχει πολεοδομηθεί και προορίζεται για τοπικό κέντρο των βόρειων και βορειοανατολικών συνοικιών.

- **Ζώνη (7^α):** Ζώνη Περιαστικού πρασίνου: Υπαίθριες πολιτιστικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής (κυρίως εκτάσεις δημοτικές και δημοσίου). Όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Η ζώνη αυτή βρίσκεται νότια της πόλης.

- **Ζώνη (8):** Κατοικία, τουριστικές εγκαταστάσεις, γεωργικές αποθήκες, θερμοκήπια, αντλητικές εγκαταστάσεις, φρέατα, υδατοδεξαμενές, γραφεία – καταστήματα, κτίρια κοινής ωφέλειας και εργαστήρια χαμηλής όχλησης. Όριο κατάτμησης τα έξι (6) στρέμματα.

Η ζώνη είναι χωροθετημένη κατά μήκος της Ανατολικής Περιφερειακής (ΕΠ.Ο. Βέροιας – Αγίας Βαρβάρας) και παρουσιάζει έντονη μίξη χρήσεων. Υπάρχει μεγάλη ξενοδοχειακή εγκατάσταση, βιοτεχνίες, εκθεσιακοί χώροι, αποθήκες, συνεργεία αυτοκινήτων κ.ά. στοιχεία που φανερώνουν την έντονη αλλά μη επαρκώς σχεδιασμένη ανάπτυξή της. Η συνάθροιση αστικών χρήσεων στο βορρά και επαγγελματικών στο νότο συνηγορεί στο διαχωρισμό της ζώνης σε δύο επιμέρους ζώνες.

- **Ζώνη (I):** Χρήσεις προβλεπόμενες από το ΓΠΣ Βέροιας. Περιοχές περιαστικού πρασίνου αλλά και περιοχές χονδρεμπορίου, βιομηχανιών και βιοτεχνιών χαμηλής όχλησης πλην των προβλεπόμενων στην κατηγορία Α της υπ' αριθμ. 69269/5384/24-10-90 ΚΥΑ (Β' 678).

Η ζώνη αυτή χαρακτηρίζει δύο περιοχές με διαφορετικές χρήσεις γεγονός που χρήζει την αναθεώρησή της. Η μία αφορά τις όχθες του Τριπόταμου εντός της πόλης δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για εγκαταστάσεις βιοτεχνιών, χονδρεμπορίου κλπ. γεγονός που σίγουρα θα πρέπει να αποφευχθεί. Η άλλη περιοχή βρίσκεται στην βορειοανατολική είσοδο της πόλης και φιλοξενεί εγκαταστάσεις βιοτεχνίας χονδρεμπορίου κλπ. Ο χαρακτηρισμός των δύο αυτών περιοχών πρέπει οπωσδήποτε να διαφοροποιηθεί.

B.5.1.3. ZOE Βέροιας – υφιστάμενη μελέτη τροποποίησης

Η θεσμοθετημένες ρυθμίσεις της ζώνης σε πολλές περιπτώσεις ξεπεράστηκαν και αναιρέθηκαν από την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να εντοπίζονται συγκρούσεις χρήσεων γης και να υπονομεύεται η ανάπτυξη της περιοχής. Η συνειδητοποίηση της ανεπάρκειας της ζώνης να ανταποκριθεί στις σύγχρονες και μελλοντικές ανάγκες, οδήγησε στην ανάγκη πραγματοποίησης μελέτης για τη «διερεύνηση της αναγκαιότητας τροποποίησης της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου Βέροιας». Η μελέτη ανατέθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο της Βέροιας στο μελετητικό γραφείο «Ευρώπολις, Αν. Πάπαρη και συνεργάτες (-τριες)». Μετά από την διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης κατόπιν έρευνας πεδίου (όπως περιληπτικά και επιλεκτικά περιγράφηκε παραπάνω), η μελετητική ομάδα κατέληξε στις προτάσεις τροποποίησης για κάθε ζώνη. Τα σημαντικότερα, κατά την άποψη του γράφοντος, στοιχεία κάθε ζώνης, είναι:

- **Ζώνη (1), (Ζώνη υψηλής γεωργικής παραγωγικότητας) :**

1. Καταλαμβάνει την ανατολική και βόρεια πλευρά της πόλης.
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: κατοικία (μέχρι 80 τ.μ.), γεωργικές αποθήκες (μέχρι 50 τ.μ.), θερμοκήπια, αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές, φρέατα, κτίρια κοινής ωφέλειας (ιδιωτικά και δημόσια).
3. Κατώτατο όριο κατάτμησης και αρτιότητας τα οκτώ (8) στρέμματα.

- **Ζώνη (2):**

1. Βρίσκεται δυτικά της ζώνης (4), βόρεια και δυτικά του Εργοχωρίου, νότια του Πανοράματος και νότια της πόλης.
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: Κατοικία, τουριστικές εγκαταστάσεις, γεωργικές αποθήκες, θερμοκήπια, αντλητικές εγκαταστάσεις, δεξαμενές, φρέατα, γραφεία – καταστήματα και κτίρια κοινής ωφέλειας.
3. Το κατώτατο όριο κατάτμησης προτείνεται να αναθεωρηθεί στα έξι (6) στρέμματα υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω ζώνη θα λειτουργήσει τόσο ως «τράπεζα γης» όσο και ως χώρος υποδοχής β' κατοικίας.

- **Ζώνη (3):**

1. Καλύπτει τις δασικές εκτάσεις
2. Απαγόρευση κάθε είδους δόμησης

- **Ζώνη (4):**

1. Η ζώνη αυτή, περιβάλλει την προτεινόμενη ζώνη (I) καθ' όλο το μήκος του ποταμού Τριπόταμου εντός των ορίων της ZOE, τον Προφήτη Ηλία και το Λιανοβρόχι.

2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: κατοικία, τουριστικές εγκαταστάσεις (μέχρι 100 κλίνες ανά μονάδα), γεωργικές αποθήκες, αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές, φρέατα, εγκαταστάσεις αναψυχής και δεξαμενών.

3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

• **Ζώνη (5):**

1. Βρίσκεται εκατέρωθεν του άξονα Βέροιας – Θεσ/νικης, στα βορειοανατολικά της πόλης και σε επαφή με τη ζώνη (4) κατά μήκος του ποταμού Τριποτάμου.

2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: βιομηχανίες – βιοτεχνίες χαμηλής όχλησης, αποθήκες, γραφεία, καταστήματα, σταθμοί φορτηγών και TIR, εγκαταστάσεις χονδρεμπορίου, μέσων μαζικών μεταφορών, εγκαταστάσεις ψυγείων και κτιρίων κοινής ωφέλειας (δημοσίων και ιδιωτικών).

3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Η ζώνη αυτή προορίζεται ως ΒΙΠΕ, οπότε πρέπει να γίνουν και τα αναγκαία έργα και να επαναξιοποιηθούν οι υφιστάμενες παλιές μονάδες. Επιπλέον, οι δύο αρχαιολογικοί τύμβοι εντός της ζώνης θα πρέπει να χαρακτηρισθούν ανάλογα.

• **Ζώνη (6):**

1. Οι περιοχές της ζώνης βρίσκονται: (α) βορειοανατολικά της πόλης και περιβάλλεται από την περιοχή (1) και (β) νοτιοδυτικά της πόλης σ' επαφή με το εγκεκριμένο σχέδιο, εκατέρωθεν του εθνικού δρόμου Βέροιας – Κοζάνης και σ' επαφή με την ζώνη (4).

2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: στρατιωτικές εγκαταστάσεις, νεκροταφεία, σφαγεία (στα βορειοανατολικά της πόλης) και κτίρια κοινής ωφέλειας.

3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα δύο (2) στρέμματα.

• **Ζώνη (7):**

1. Βρίσκεται βορειοανατολικά της πόλης σε επαφή με το εγκεκριμένο σχέδιο και τη ζώνη (1).

2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής (αναψυκτήρια, περίπτερα).

3. Κατώτατο όριο αρτιότητας τα τέσσερα (4) στρέμματα.

• **Ζώνη (7^α):**

1. Βρίσκεται νοτιοδυτικά της πόλης.

2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: υπαίθριες πολιτιστικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής (αναψυκτήρια, περίπτερα).

3. Κατώτατο όριο αρτιότητας τα τέσσερα (4) στρέμματα.

• Ζώνη 8:

1. Καταλαμβάνει εκτάσεις ανατολικά της Ανατολικής Περιφερειακής, ως ζώνη 100 m.
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: κατοικία (μέχρι 200 τ.μ.), τουριστικές εγκαταστάσεις, γεωργικές αποθήκες, θερμοκήπια, αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές, φρέατα, γραφεία – καταστήματα και κτίρια κοινής ωφέλειας και εργαστήρια χαμηλής όχλησης.
3. Χωρίζεται σε δύο υποζώνες: (α) από τη συμβολή της Λ. Στρατού με τη νέα περιφερειακή μέχρι την παλιά οδό προς Κυδωνοχώρι όπου επιτρέπονται εκτός από τις χρήσεις της ζώνης (1) και κατοικίες μέχρι 200 τ.μ. και γραφεία καταστήματα μέχρι 600 τ.μ., και (β) στην υπόλοιπη ζώνη όπου επιτρέπονται οι χρήσεις της ζώνης (2) συν εργαστήρια χαμηλής όχλησης εξαιρουμένων των συνεργείων καταλύτη, μπαταρίας, φορτηγών και αυτοκινήτων. Στην περιοχή πρέπει να γίνει διερεύνηση του μέγιστου αριθμού επιτρεπόμενων κλινών.

• Ζώνη (I):

1. Στη ζώνη εντάσσονται περιοχές εκατέρωθεν του Τριποτάμου στο εντός του σχεδίου πόλης τμήμα του.
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: Μόνο υπαίθριες εγκαταστάσεις αναψυχής, ό,τι προβλέπεται από την υπ' αριθμόν 34992/1436/14.5.86 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ «Έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του δήμου Βέροιας» ενώ απαγορεύεται η δόμηση σε απόσταση 30 μέτρων από την κοίτη του ποταμού.
3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.
Η ζώνη έχει χαρακτήρα ζώνης προστασίας και αναβάθμισης του χώρου που περιλαμβάνει.

• Ζώνη (II):

1. Περιλαμβάνει τις εκτάσεις μεταξύ του εσωτερικού και εξωτερικού ορίου της ΖΟΕ κατά μήκος του ποταμού Τριπόταμου.
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: Μόνο υπαίθριες εγκαταστάσεις αναψυχής, ό,τι προβλέπεται από την υπ' αριθμόν 34992/1436/14.5.86 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ «Έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του δήμου Βέροιας» ενώ απαγορεύεται η δόμηση σε απόσταση 50 μέτρων από την κοίτη του ποταμού.
3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

Η ζώνη έχει χαρακτήρα διατήρησης και αναβάθμισης της περιοχής με σταδιακή απομάκρυνση των ασύμβατων χρήσεων.

- **Ζώνη (9) (νέα ζώνη):**

1. Η ζώνη ορίζεται νότια της παλιάς εθνικής οδού Βέροιας Θεσ/νικης, σε επαφή με το σχέδιο πόλης και τις ζώνες (1) και (5), πρώην περιοχή (I).
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: Χονδρεμπόριο, βιομηχανίες βιοτεχνίες χαμηλής όχλησης πλην αυτών που περιλαμβάνονται στην κατηγορία Α της υπ' αριθμόν 69269/5384/24-410-90 ΚΥΑ.
3. Κατώτατο όριο κατάτμησης τα τέσσερα (4) στρέμματα.

- **Ζώνη (10) (νέα ζώνη):**

1. Ανίχνευση δυνατότητας της ζώνης δυτικά της σιδηροδρομικής γραμμής και της ζώνης (5) και βορειοδυτικά του οικισμού της Σαλαμίνας και της ζώνης (7).
2. Επιτρεπόμενες χρήσεις: Βιοτεχνίες και εργαστήρια (πλην συνεργείων αυτ/των για αλλαγή καταλύτη, μπαταρίας και επισκευής φορτηγών). Ο αναλυτικός προσδιορισμός των χρήσεων πρέπει να γίνει σε συμφωνία με τους ενδιαφερόμενους φορείς.

B.5.2. Πολεοδομική οργάνωση της Βέροιας

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) Βέροιας εκπονήθηκε το 1984 στα πλαίσια της ΕΠΑ. και εγκρίθηκε το 1986. Τρία χρόνια αργότερα εγκρίθηκε και η ΖΟΕ της Βέροιας η οποία καθόριζε τις χρήσεις γης, τους όρους και περιορισμούς δόμησης στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του 1923 στη περιοχή του Δήμου. Το έτος 1993 έγινε τροποποίηση του ΓΠΣ, που αφορούσε τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε τμήμα της ζώνης (I). Το 1998 ανατέθηκε από το Δ. Βέροιας σε ομάδα μελετητών η μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ όπου εξετάστηκαν διορθώσεις και σημειακές παρεμβάσεις εντός του ορίου του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης καθώς και ζητήματα επέκτασης της πόλης. Η μελέτη αυτή έχει ολοκληρωθεί και αναμένεται και τυπικά η έγκρισή της. Για το λόγο αυτό, σε αυτό το τμήμα της εργασίας, για την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνονται υπόψη τόσο τα όσα ισχύουν με το αρχικό ΓΠΣ αλλά και οι προτάσεις της μελέτης τροποποίησης. Η πόλη απεικονίζεται στον χάρτη 9.

B.5.2.1. Πολεοδομικές ενότητες της Βέροιας

Ο αριθμός των πολεοδομικών ενότητων εντός των ορίων της πόλης σήμερα ανέρχεται στις είκοσι δύο (22). Από αυτές, οι υπ' αριθμόν 1 – 19 δημιουργήθηκαν στο ΓΠΣ του 1984 ενώ οι τρεις τελευταίες (23 – 25) αποτελούν επεκτάσεις οι οποίες προβλέπονται στη μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ. Σημειώνεται ότι οι πολεοδομικές ενότητες 20, 21 και 22 αφορούν οικισμούς εντός των ορίων της πόλης (Μέση – Κυδωνοχώρι, Ταγαροχώρι, Λαζοχώρι) που

ορίσθηκαν με το αρχικό ΓΠΣ. Τα κριτήρια βάση των οποίων χωρίστηκαν οι πολεοδομικές ενότητες (1-19) έχουν να κάνουν με την ύπαρξη φυσικών ορίων για το διαχωρισμό τους, το μέγεθος της κάθε μίας (500 – 3000 κατοίκους, με εξαίρεση την ενότητα (6) όπου προβλέπεται πολλαπλάσια συγκέντρωση), κριτήρια κοινωνικής ομοιογένειας και η επαρκής κάλυψή τους από τις διάφορες εξυπηρετήσεις (ΥΧΟΠ, 1984).

Η διαίρεση της πόλης σε πολεοδομικές ενότητες απεικονίζεται στο χάρτη 10, ενώ στους πίνακες που ακολουθούν αναγράφονται οι εκτάσεις των υφιστάμενων πολεοδομικών ενότητων οι συντελεστές δόμησης και οι εξαιρέσεις τους.

Πίνακας 27: Πολ. Ενότητες και Σ.Δ.

Πολεοδομικές Ενότητες (α/α)	Συνολική έκταση (Ha)	ΣΔ
1	49,95	1,2
2	20,03	1,2 / 2,2
3	18,82	1,2 / 2,2
4	27,95	0,4
5	24,19	1,2
6	14,87	1,6 / 2,2
7	15,01	1,4 / 2,2
8	11,39	1,6 / 2,2
9	15,35	1,2 / 2,2
10	12,76	1,2
11	19,66	1,2
12	14,07	1,2
13	17,47	0,8
14	24,7	0,8
15	10,91	0,8
16	19,71	1,2
17	25,3	1,2 / 0,8
18	37,575	0,8
19	27,3	0,8
19 ^α	46,85	0,6 - 1,2
23	54,9	0,8
24	7	0,8
25	38,4	0,8

Πηγή: ΥΧΟΠ 1984, Αγγέλης κ.ά., 2004.

Πίνακας 28: Παρατηρήσεις στις ρυθμίσεις των πολεοδομικών ενότητων

Πολ. Ενот.	Παρατηρήσεις
2	Από τον γενικό ΣΔ 1,2 εξαιρούνται: - Οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2. - Η περιοχή διατηρητέων Μπαρμπούτας και την προτεινόμενη περιοχή αγοράς για ανάπλαση όπου επιτρέπεται μεταφορά επιπλέον ΣΔ 0,6 στην περιοχή επέκτασης 19 ^α .
3	Από τον ΣΔ 1,2 εξαιρούνται οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2.
6	Από τον ΣΔ 1,6 εξαιρούνται οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2.
7	Από τον γενικό ΣΔ 1,4 εξαιρούνται: - Οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2. - Στο τμήμα όπου προβλέπεται ανάπλαση και δίνεται η δυνατότητα μεταφοράς πρόσθετου συν/στή 0,4 (1,4 + 0,4) στην περιοχή επέκτασης 19 ^α .
8	Από τον ΣΔ 1,6 εξαιρούνται οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2.
9	Από τον γενικό ΣΔ 1,4 εξαιρούνται: - Οι ιδιοκτησίες με πρόσωπο στη οδό Μητροπόλεως με ΣΔ 2,2. - Η περιοχή διατηρητέων «Κυριώτισσα» όπου επιτρέπεται επιπλέον συντελεστής 0,6 για μεταφορά σε ΖΚΣ. ή ΖΑΣ με στόχο πάντα τη τόνωση της παραδοσιακής ζώνης.
19 ^α	Ο ΣΔ 0,6 επιτρέπεται να φτάσει μέχρι 1,2 μόνο για λόγους μεταφοράς συντελεστή από άλλες περιοχές.

Πηγή: ΥΧΟΠ. 1984

B.5.2.2. Χρήσεις γης Βέροιας

Η κατανομή των γενικών χρήσεων γης στην πόλη της Βέροιας απεικονίζεται στον χάρτη Π.-1.11.α της τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου. Οι γενικές χρήσεις που παρουσιάζονται είναι οι κεντρικές λειτουργίες, η βιομηχανία – βιοτεχνία – χονδρεμπόριο (που λόγω χωρικής γειννίας παρουσιάζεται ενιαία), το αστικό πράσινο – ελεύθεροι χώροι, εγκαταστάσεις μαζικών μέσων μεταφοράς και κάποιες ιδιαίτερες χρήσεις. Στοιχεία για τη εκπαίδευση, την υγεία, την πρόνοια, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό θα εξεταστούν σε επόμενο κεφάλαιο της «κοινωνικής υποδομής».

B.5.2.2.1. Κεντρικές λειτουργίες

Το μεγαλύτερο μέρος των κεντρικών λειτουργιών (υπηρεσίες, διοίκηση, εμπόριο, αναψυχή, κατοικία) της πόλης φιλοξενούνται στις πολεοδομικές ενότητες (2), (6), (7), (8) και (9) οι οποίες μπορούμε να πούμε ότι συνθέτουν την «καρδιά» της πόλης. Οι κεντρικές λειτουργίες συγκεντρώνονται (και προβλέπεται να συγκεντρωθούν) κυρίως γύρω από τις οδούς Μητροπόλεως, Βενιζέλου, Κεντρικής, Ελιάς Εδέσσης, Κωτουνίου, Εμ. Ζάχου κλπ. Για τον λόγο αυτό άλλωστε ο ΣΔ των κτιρίων που έχουν πρόσωπο στη Μητροπόλεως είναι αυξημένος (2,2) όπως περιγράφηκε πρωτύτερα. Αξίζει να σημειώσουμε ότι επί της συγκεκριμένης οδού βρίσκεται το Δημαρχείο της Πόλης, το κτίριο του ΟΤΕ., οι δημοτικές υπηρεσίες, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας, ο Ιερός Ναός Μητροπόλεως, πλήθος υπηρεσιών και πολλά από τα μεγαλύτερα εμπορικά καταστήματα.

Οι πεζοδρομήσεις που έγιναν στην περιοχή, ενίσχυσαν τον κεντρικό χαρακτήρα της, ενθαρρύνοντας την περαιτέρω εγκατάσταση ανάλογων λειτουργιών και, ιδιαίτερα, των εμπορικών. Στις περιοχές πεζοδρομήσεων και ιδίως στην «Κυριώτισσα» εντοπίζονται χρήσεις αναψυχής οι οποίες τις βραδινές ώρες δημιουργούν προβλήματα στους κατοίκους.

Στο σχέδιο της επέκτασης, η πολεοδομική ενότητα (24) (κατά μήκος της οδού Πιερίων που αποτελεί και την είσοδο στην πόλη) προορίζεται για να φιλοξενήσει αμιγώς κεντρικές λειτουργίες όπως το Διοικητήριο όπου θα συγκεντρώνονται υπηρεσίες δημοτικής και νομαρχιακής εμβέλειας. Το μόνο μειονέκτημα της τοποθέτησης του Διοικητηρίου στην περιοχή αυτή είναι η αναμενόμενη αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου στην περιοχή. Επιπλέον, σημαντικός άξονας όπου προβλέπεται να υπάρξει συγκέντρωση κεντρικών λειτουργιών είναι η ανατολική περιφερειακή οδός στην πολεοδομική ενότητα (25). Μεγάλο τμήμα της πολεοδομικής ενότητας που βρίσκεται κατά μήκος της

περιφερειακής, είναι χαρακτηρισμένο από τη μελέτη τροποποίησης ως τοπικό πολεοδομικό κέντρο.

Όσον αφορά την υπόλοιπη πόλη, σε κάθε πολεοδομική ενότητα υπάρχει και το τοπικό πολεοδομικό κέντρο στα περισσότερα εκ των οποίων προτείνονται (στο ΓΠΣ 1984) ζώνες οικονομικών και θεσμικών κινήτρων (ZEE, ZEK) προκρίμενου να ενισχυθεί η ανάπτυξή τους αν και μέχρι σήμερα δεν έχουν εφαρμοστεί ανάλογες ενέργειες.

B.5.2.2.2. Βιομηχανία – βιοτεχνία - χονδρεμπόριο

Λόγω έλλειψης οργανωμένου χώρου συγκέντρωσης παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΒΙΠΕ), οι βιοτεχνίες της πόλης είναι διάσπαρτες στον αστικό ιστό δημιουργώντας πολλές φορές προβλήματα ρύπανσης, ηχορύπανσης, κυκλοφοριακά κλπ. Το ΓΠΣ προβλέπει δημιουργία αντίστοιχου χώρου στα βορειοανατολικά της πόλης και έξω από τα όριά της, εκατέρωθεν του άξονα Βέροιας – Θεσσαλονίκης, κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό και το σταθμό φορτηγών. Η περιοχή αυτή αποτελείται από τις Ζώνες (5) και (9) της πρότασης τροποποίησης της ΖΟΕ Βέροιας. Στο χώρο αυτό θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν και οι βιομηχανίες της περιοχής αν και υπάρχει και η εναλλακτική σκέψη για δημιουργία ΒΙΠΕ ή ΒΙΟΠΑ στον διευρυμένο Δήμο ή στην ευρύτερη περιοχή (βλέπε προτάσεις).

Στα όρια της προτεινόμενης ζώνης (9) της ΖΟΕ χωροθετούνται και οι δραστηριότητες χονδρεμπορίου όπως η λαχαναγορά και η κρεαταγορά της πόλης. Η περιοχή αυτή είχε προβλεφθεί για τις συγκεκριμένες χρήσεις και από το ΓΠΣ του 1984 διότι βρίσκεται κοντά σε μεταφορικούς κόμβους οπότε δεν θα επιβαρύνει κυκλοφοριακά την πόλη.

B.5.2.2.3. Αστικό πράσινο – ελεύθεροι χώροι

Σε όλες τις πολεοδομικές ενότητες υπάρχουν μικροί ελεύθεροι χώροι για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών. Σε επίπεδο πόλης, ο σημαντικότερος χώρος περιπάτου είναι το πάρκο της Ελιάς, η έκταση του οποίου όμως δεν είναι ανάλογη των αναγκών των κατοίκων. Άλλοι χώροι (όχι αναγκαστικά εντός σχεδίου) που προσφέρονται για αυτού του είδους δραστηριότητες και θα πρέπει να αξιοποιηθούν ανάλογα είναι το Άλσος Παπάγου, οι Λόφοι Βικέλα και Προφήτη Ηλία οι Σαραντόβρυσες και η περιοχή Τριποτάμου.

B.5.2.2.4. Εγκαταστάσεις μαζικών μέσων μεταφοράς

Ο σταθμός του ΟΣΕ βρίσκεται στα βορειοανατολικά της πόλης στην έξοδο προς Θεσσαλονίκη. Η μεταφορά από και προς την πόλη γίνεται μέσω των αστικών λεωφορείων. Παρόλο που οι γραμμές του τρένου δεν περνούν από κεντρικά σημεία της πόλης,

διακόπτουν τη συνέχεια του αστικού ιστού και υπάρχει σκέψη δημιουργίας ανισόπεδου κόμβου ή μακροχρόνια μετάθεση της γραμμής και του σταθμού ή υπογειοποίηση. Δίπλα στις εγκαταστάσεις του ΣΣ προβλέπεται δημιουργία σταθμού φορτηγών.

Ο σταθμός των ΚΤΕΥΛ σήμερα, βρίσκεται στο κέντρο περίπου της πολεοδομικής ενότητας (6). Η συγκεκριμένη θέση κρίνεται ακατάλληλη καθώς είναι σε σχετικά κεντρική περιοχή με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα ηχορύπανσης και κυκλοφοριακής επιβάρυνσης του δικτύου. Η μετεγκατάσταση του σταθμού αποτέλεσε θέμα του σχεδίου τροποποίησης του ΓΠΣ και η πρόταση που κατατέθηκε είναι η μεταφορά του κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό και τις εγκαταστάσεις μεταφοράς των φορτηγών έτσι ώστε να αποσυμφορηθεί η πόλη και να αναπτυχθεί η συγκεκριμένη περιοχή με την κατάλληλη υποδομή, σε συγκοινωνιακό κέντρο της ευρύτερης περιοχής (Αγγέλης κ.α, 2004, 15-16).

B.5.2.2.5. Ιδιαίτερες χρήσεις

Το νεκροταφείο της πόλης βρίσκεται εντός της πολεοδομικής ενότητας (5). Το ΓΠΣ προβλέπει την μετεγκατάστασή του έξω από την πόλη σε απόσταση περίπου 500 μ. από το χωριό Πατρίδα.

Οι στρατιωτικές εκτάσεις φιλοξενούν το Β' Σώμα Στρατού, εκτείνονται εκτός του σχεδίου πόλης στο δρόμο προς Κοζάνη και καλύπτουν έκταση 16,5 Ha (προτεινόμενη ζώνη (6) της ΖΟΕ). Οι διαδικασίες απομάκρυνσής τους έχουν ήδη αρχίσει και έχουν γίνει σημαντικά βήματα από μέρος του Υπ. Εθνικής Άμυνας. Η απομάκρυνσή τους είναι θέμα χρόνου κι έτσι οι συγκεκριμένες εκτάσεις θα αποδοθούν στο δήμο για εξυπηρέτηση των αναγκών για κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους. Στο στρατόπεδο Αγ. Βαρβάρα προβλέπεται η στέγαση του πανεπιστημιακού τμήματος «Χωροταξία και Ανάπτυξη» του Α.Π.Θ. (Πάπαρη, 2003: 21).

B.5.2.3. Κυκλοφοριακή οργάνωση της πόλης

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η πόλη της Βέροιας είναι το κυκλοφοριακό, καθώς η αύξηση του αριθμού των αυτοκινήτων τα τελευταία χρόνια δημιούργησε προβλήματα μετακίνησης αλλά και στάθμευσης. Σύμφωνα με τις προβλέψεις έρευνας του ΑΠΘ, το 2012, που αποτελεί και το έτος στόχο των προτάσεων, ο δείκτης ιδιοκτησίας αυτοκινήτου στην πόλη θα αγγίξει τα 500 αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους. Η διαφαινόμενη αυτή διόγκωση του προβλήματος οδήγησε στην ανάγκη ανάθεσης κυκλοφοριακής μελέτης από μέρος του Δήμου στο ΑΠΘ.

Η μελέτη αφορά στην «διερεύνηση των αναγκαίων κυκλοφοριακών ρυθμίσεων για την αμφιδρόμηση της οδού Μητροπόλεως του Δήμου Βέροιας του Νομού Ημαθίας» και έχει ως χώρο αναφοράς το κέντρο της πόλης. Εκτός των θεμάτων κυκλοφορίας διερευνώνται και ζητήματα στάθμευσης. Τα στοιχεία που αναφέρονται στη συνέχεια αποτελούν τμήμα της τεχνικής έκθεσης αυτής της μελέτης που ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2004, αλλά και προτάσεις του ΓΠΣ του 1984.

B.5.2.3.1. Οδικοί άξονες υπερτοπικού χαρακτήρα

Η Βέροια συνδέεται με την υπόλοιπη χώρα με τους εξής οδικούς άξονες:

- Θεσ/νίκης – Βέροιας – Κοζάνης (νοτιοδυτική είσοδος).
- Θεσ/νίκης – Βέροιας – Νάουσας – Σκύδρας – Έδεσσας (βόρεια είσοδος).
- Αιγινίου – Μελίκης – Βαρβάρες – Βέροιας (ανατολική είσοδος)
- Θεσ/νίκης ή Κατερίνης – Κλειδίου – Κουλούρας – Βέροιας (Εγνατία) (νότια είσοδος).

Εκτός της Εγνατίας οδού, οι άλλοι οδικοί άξονες περνούν μέσα από τη πόλη με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα (ιδιαίτερα από τα μεγάλα οχήματα).

Νότια της πόλης διέρχεται η Εγνατία οδός και στο νότιο άκρο της πολεοδομικής ενότητας (24) χωροθετείται ανισόπεδος κόμβος εισόδου. Από την περιοχή «κάτω Εληάς» στα όρια της πολεοδομικής ενότητας (25) διέρχεται η Ανατολική Περιφερειακή Οδός και ακολουθεί τη χάραξη των παλαιών σιδηροδρομικών γραμμών. Η σύνδεση της Ανατολικής Περιφερειακής με την οδό Πιερίων και από εκεί με τη Εγνατία Οδό, καθώς και η σύνδεση με την παλιά Εθνική Οδό Θεσσαλονίκης - Βέροιας γίνεται με ισόπεδους κόμβους (παρόλο που και στις δύο περιπτώσεις το ΓΠΣ προέβλεπε τη δημιουργία ανισόπεδων κόμβων). Επίσης, υπάρχει και η πρόβλεψη η Ανατολική Περιφερειακή να αποτελέσει και τη σύνδεση της Νάουσας με την Εγνατία Οδό.

B.5.2.3.2. Αστικό οδικό δίκτυο (ΑΠΘ, 2004: 8)

Το αστικό οδικό δίκτυο της Βέροιας δεν έχει κάποια ορισμένη διάταξη και μορφή. Εξαπλώθηκε, όπως και σε κάθε ελληνική επαρχιακή πόλη, υπό την πίεση της ανάπτυξης και της αύξησης του πληθυσμού και σύμφωνα με τις ανάγκες των κατοίκων της για μεταφορές. Έτσι, η άναρχη δόμηση δημιούργησε ένα σύμπλεγμα οδών περιορισμένων λειτουργικών και γεωμετρικών χαρακτηριστικών, έντονων κλίσεων, στενών και αρκετές φορές όχι ευθύγραμμων, ικανών να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες για κινητικότητα των κατοίκων της πόλης την εποχή που δημιουργήθηκαν και με τους χαμηλούς βαθμούς μηχανοποίησης της κυκλοφορίας. Ωστόσο, σε μια προσπάθεια κατάταξής του σε μια

από τις συμβατικές μορφές δικτύων, θα μπορούσε να θεωρηθεί μικτού τύπου, δηλ. *συνδυασμός* ακτινικού και ορθογωνικού δικτύου. Η σύνδεση των επιμέρους γεωγραφικών ενοτήτων με τον κεντρικό πυρήνα της πόλης γίνεται σχεδόν ακτινικά, ενώ το οδικό δίκτυο του βορείου τμήματος της πόλης αποκτά τα χαρακτηριστικά του ορθογωνικού κάναβου.

Ωστόσο, από το 1936 με το σχέδιο πόλεως που εκπονήθηκε και περιελάμβανε το παραδοσιακό εμπορικό κέντρο, εμφανίστηκε μία κεντρική οδική αρτηρία που διέτρεχε το σύνολο της περιοχής αυτής. Πρόκειται για την οδό Μητροπόλεως, η οποία συνεχίζεται εκτός της, κεντρικής περιοχής με το όνομα Ελ. Βενιζέλου, με ικανοποιητικό πλάτος. Ειδικότερα, η Μητροπόλεως εμφανίζει στα διάφορα σημεία της πλάτη που κυμαίνονται από 4,60 έως 14,00 μέτρα, ενώ η Βενιζέλου από 10,00 έως 12,00 μέτρα.

Άλλοι βασικοί οδικοί άξονες της κεντρικής περιοχής της πόλης είναι η οδός Κεντρικής, η οποία από τη συμβολή της με τη Μεγάλου Αλεξάνδρου διαμορφώνεται ως δρόμος ήπιας κυκλοφορίας και η Τσαλδάρη, η οποία επίσης λειτουργεί ως δρόμος ήπιας κυκλοφορίας. Ουσιαστική είναι η λειτουργία των κάθετων προς αυτές οδικών αξόνων Θερμοπυλών, Μεγάλου Αλεξάνδρου, 10ης Μεραρχίας, Βερμίου, Μπότσαρη, Καρακωστή, Κονίτσης, Τρεμπεσίνας κ.λ.π.

Στις ανατολικές παρυφές της κεντρικής περιοχής, έχει δημιουργηθεί η λεωφόρος Στρατού, πλάτους 10,00 έως 19,00 μέτρων που ουσιαστικά συνδέει την πόλη μέσω της οδού Πιερίων με την παλιά εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Κοζάνης. Το δυτικό αντίβαρο της λεωφόρου Στρατού είναι η Ακροπόλεως με πλάτος 12,00 μέτρα περίπου, η οποία ουσιαστικά λειτουργεί ως παράκαμψη ("περιφερειακή") της κεντρικής και φορτισμένης κυκλοφοριακά περιοχής.

Πρόσθετα στοιχεία που δυσχεραίνουν την κίνηση στο οδικό δίκτυο και συμβάλλουν στη μείωση της κυκλοφοριακής ικανότητας του δικτύου είναι η στάθμευση παρά την οδό και η ελλιπής σήμανση για μονόδρομους, απαγορεύσεις, πληροφόρηση κλπ

Σύμφωνα με το ΓΠΣ του 1984 ως αρτηρίες χαρακτηρίζονται οι οδοί/ λεωφόροι:

- Α. Στρατού.
- Ακροπόλεως – Δήμητρας – Μ. Μπότσαρη.
- Σταδίου – Βενιζέλου – Μητροπόλεως.
- Πιερίων – Ανοιξέως.
- Θεσ/νίκης.

Από την έρευνα του ΑΠΘ ως αρτηρίες χαρακτηρίστηκαν επιπλέον οι οδοί:

- Εληάς.

- Ανοιξέως – Θωμαΐδου – Καραϊσκάκη.
- Θερμοπυλών – Μ. Αλεξάνδρου (από Κόδρου έως Βενιζέλου).

B.5.2.3.3. Εναλλακτικά σενάρια διευθέτησης κυκλοφορίας (ΑΠΘ, 2004)

Η ερευνητική ομάδα του ΑΠΘ κατέληξε στην διαμόρφωση δύο αρχικών σεναρίων καθώς κι ενός τρίτου (αμφιδρόμηση της οδού Μητροπόλεως) που περιλαμβάνει και παρεμβάσεις διαμόρφωσης της πλατείας Ωρολογίου.

1^ο σενάριο – «Ήπιας κυκλοφορίας»

Στόχος του σεναρίου είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ήπιας κυκλοφορίας, που θα αποτρέπει τη χρήση του ΙΧ στο κέντρο και αποφόρτιση της οδού Μητροπόλεως, ώστε να ξεφύγει από τα όρια κορεσμού. Η αποφόρτιση θα επέλθει με την αποτροπή της διέλευσης των ΙΧ από τη συγκεκριμένη οδό, εξαιτίας των διαμορφώσεων, ενώ η δρομολόγηση mini bus περιμετρικά του κέντρου αυξάνει την κινητικότητα των κατοίκων και επισκεπτών. Επιπλέον η διαμόρφωση του χώρου στην πλατεία Ελιάς, καθώς και στην πλατεία Αγ. Αντωνίου ως parking αποτρέπει την είσοδο στην κεντρική περιοχή. Το σενάριο αυτό οδηγεί σε κυκλοφοριακή - περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση.

Σύμφωνα με το σενάριο αυτό, η οδός Μητροπόλεως μετατρέπεται σε δρόμο Ήπιας κυκλοφορίας. Διαμορφώνεται διαφορετικό με υλικό οδοστρώματος και «σπάει» η ευθυγραμμία της από την οδό Εληάς έως την πλατεία Ωρολογίου με ταυτόχρονη δημιουργία χώρων στάθμευσης. Οι ρυθμίσεις στην οδό Βενιζέλου παραμένουν ως έχουν ενώ τμήμα της διαμορφώνεται - από Εληάς έως Μ. Αλεξάνδρου - ως δρόμος ήπιας κυκλοφορίας, με φορά κίνησης εκτονωτική από το κέντρο της πόλης.

2^ο σενάριο – (Μονοδρόμηση της οδού Βενιζέλου)

Στόχος του σεναρίου είναι η αποφόρτιση της οδού Μητροπόλεως με τη μονοδρόμηση της Βενιζέλου και την ενίσχυση των ΣΔ. Στην περίπτωση αυτή με απλά μέτρα διαχείρισης της κυκλοφορίας επιχειρείται ανακατανομή των κυκλοφοριακών φόρτων και διοχέτευση στις περιμετρικές οδούς (Ακροπόλεως - Μπότσαρη). Αυτό το σενάριο παρέχει μόνο κάποια κυκλοφοριακή ανακούφιση. Επιπλέον η διαμόρφωση του χώρου στην πλατεία Ελιάς, καθώς και στην πλατεία Αγ. Αντωνίου ως parking αποτρέπει την είσοδο στην κεντρική περιοχή.

Η κατάσταση στην οδό Μητροπόλεως παραμένει ως έχει ενώ η οδός Βενιζέλου μονοδρομείται με φορά κίνησης ίδια με τη Μητροπόλεως και διαμορφώνεται contra - flow bus lane από το ύψος της Μαλακούση έως το ύψος της Ρόδων.

Αμφιδρόμηση οδού Μητροπόλεως

Αιτία γέννησης αυτού του σεναρίου είναι το ότι αφενός κανένα από τα προηγούμενα σενάρια δεν είχε αρχίσει να υλοποιείται, αν και είχαν προταθεί σε μελέτη το 1992, και αφετέρου, υπήρξε βούληση της Δημοτικής αρχής για αναμόρφωση της πλατείας Ωρολογίου.

Στην υφιστάμενη κατάσταση, η πλατεία Ωρολογίου, μοιάζει να διακόπτεται από την οδό Μητροπόλεως. Ο πεζός είναι απομονωμένος σε μεγάλες, ασύνδετες μεταξύ τους επιφάνειες, και για να μεταβεί από τη μια στην άλλη είναι αναγκασμένος να διασχίσει οδικούς άξονες, υψηλής κυκλοφοριακής φόρτισης (Μητροπόλεως, Βερόης, 16ης Οκτωβρίου) συνήθως με χαμηλό επίπεδο οδικής ασφάλειας. Επιπλέον, χαμηλό θεωρείται γενικά και το επίπεδο της αισθητικής του περιβάλλοντος χώρου.

Εκτός της αμφιδρόμησης της οδού Μητροπόλεως, το υπόλοιπο σύστημα παραμένει ως έχει, ενώ στη πλατεία Δικαστηρίων θα υπάρχει φωτεινή σηματοδότηση και διαβάσεις απόλυτης προτεραιότητας των πεζών (zebra crossings) προκειμένου να εξασφαλισθεί η όσο το δυνατό ευκολότερη, ασφαλέστερη και ανεμπόδιστη μετακίνησή τους.

Μετά τις παρεμβάσεις, η οδός Μητροπόλεως διατηρείται σε επίπεδα κορεσμού, ενώ το συνολικό δίκτυο διατηρείται σε ισορροπία.

B.5.2.3.4. Στάθμευση (ΑΠΘ, 2004)

Η περιοχή του κέντρου, που αποτέλεσε το χωρικό επίπεδο της μελέτης του ΑΠΘ, αντιμετωπίζει, σύμφωνα πάντα με την ίδια μελέτη, έντονα προβλήματα στάθμευσης τα οποία θα πολλαπλασιαστούν αν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα. Η υψηλή συγκέντρωση κεντρικών λειτουργιών δημιουργεί μεγάλη ζήτηση για στάθμευση ενώ παράλληλα η προσφορά θέσεων είναι περιορισμένη και δύσκολο να αυξηθεί λόγω της μορφής της περιοχής. Η απουσία αποτελεσματικής πολιτικής στάθμευσης καθώς και η ελλιπής αστυνόμευση, ιδιαίτερα στους μεγάλους οδικούς άξονες, διογκώνουν το πρόβλημα.

Για την ικανοποίηση των αναγκών στάθμευσης στην κεντρική περιοχή της πόλης απαιτούνται 1464 θέσεις στάθμευσης επιπλέον, ενώ ετησίως το έλλειμμα στάθμευσης στην κεντρική περιοχή της πόλης θα αυξάνεται κατά 70 περίπου θέσεις. Για το έτος – στόχο (της μελέτης του ΑΠΘ) 2012 απαιτείται άμεσα η δημιουργία χώρων στάθμευσης εκτός οδού, συνολικής χωρητικότητας 775 ή 800 θέσεων στην κεντρική περιοχή της πόλης ή στα όρια της .

Μεταξύ των στόχων της προτεινόμενης πολιτικής για τη στάθμευση είναι η αύξηση των νόμιμων θέσεων στάθμευσης, η τιμολόγησή της, η αύξηση του δείκτη μεταλλαγής της και η οργάνωση μετεπιβίβασης από τους χώρους στάθμευσης εκτός οδού στα ΜΜΜ.

Οι χώροι εκτός οδού που προτείνονται για τη δημιουργία χώρων στάθμευσης των ΙΧ (με πρόβλεψη κάποιων θέσεων για βαρέα), είναι η δημοτική αγορά (υπαίθριο), το προαύλιο Ναού Αγ. Αντωνίου (υπόγειο) και η πλατεία Εληάς (υπόγειο). Όσον αφορά τα λεωφορεία, προτείνεται η στάθμευσή τους να γίνεται επί της οδού Εφέσσου.

B.5.2.3.4. Οδικά τροχαία ατυχήματα (ΑΠΘ, 2004)

Η έρευνα του ΑΠΘ έδειξε ότι υπάρχει μια ομοιόμορφη κατανομή των ατυχημάτων στην τριετία 1998-2000 (25% έχει ως συνέπεια σοβαρό τραυματισμό ή θάνατο). Ωστόσο, επισημαίνεται η ανάγκη βελτίωσης του οδοστρώματος λόγω της αρνητικής του συμβολής στα επίπεδα οδικής ασφάλειας. Ακόμη, η εμφάνιση υψηλού αριθμού ατυχημάτων στους βασικούς περιμετρικούς και κεντρικούς άξονες της πόλης καθιστούν αναγκαία την εφαρμογή μέτρων ελέγχου της ταχύτητας και των προσβάσεων, τη βελτίωση της σήμανσης και σηματοδότησης κ.λ.π.

B.5.2.3.5. Συγκοινωνίες

Ο σταθμός των ΚΤΕΥΛ της πόλης βρίσκεται σε σχετικά κεντρικό σημείο στην πολεοδομική ενότητα (6). Ωστόσο, λόγω των προβλημάτων που δημιουργούνται από τη μελέτη τροποποίησης προτείνεται η μετεγκατάστασή του δίπλα στον σιδηροδρομικό σταθμό λίγο έξω από την πόλη.

Λόγω της μικρής απόστασης της Βέροιας από τη Νάουσα και τη Θεσσαλονίκη υπάρχουν πολύ συχνά δρομολόγια (σχεδόν ανά ώρα) με τις δύο αυτές πόλεις. Συχνή επικοινωνία υπάρχει και με την Αλεξάνδρεια (συνολικά 18 δρομολόγια), ενώ για τη Βεργίνα και την Έδεσσα υπάρχουν 10 και 6 δρομολόγια αντίστοιχα. Για μετακίνηση προς Λάρισα και Αθήνα λειτουργούν τρεις διαδρομές ημερησίως.

Η αφηρηρία των αστικών ΚΤΕΛ βρίσκεται δίπλα σε αυτήν των υπεραστικών. Σε γενικές γραμμές, η εξυπηρέτηση των κατοίκων από τις αστικές συγκοινωνίες δεν κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητική. Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν από την κυκλοφοριακή μελέτη του ΑΠΘ είναι τα ακόλουθα:

- Η επιλογή των εξυπηρετούμενων προορισμών γίνεται "τυχαία".
- Για τις περιοχές εκτός κέντρου δεν υφίσταται ικανοποιητική σύνδεση με τον κεντρικό πυρήνα της πόλης.

- Υπάρχει ουσιαστικό κενό στην απευθείας σύνδεση βόρειας και νότιας πλευράς.
- Οι χρόνοι διαδρομής είναι ικανοποιητικοί.

B.6. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

B.6.1. Οδικό δίκτυο

Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου για το έτος 1991, το συνολικό μήκος του οδικού δικτύου του ΟΤΑ ανέρχεται στα 85 χλμ και είναι όλο ασφαλτοστρωμένο. Από αυτά, 25,2 χλμ είναι εθνικής οδού, 6 χλμ επαρχιακών οδών και 53,8 χλμ κοινοτικών οδών. Τους χειμερινούς μήνες, προβλήματα βατότητας συναντώνται σε 15,8 χλμ του δικτύου, 5,1 χλμ εκ των οποίων βρίσκονται στο κύριο οδικό δίκτυο και 10,7 χλμ στο δευτερεύον. Τέλος, το δευτερεύον δίκτυο έχει συνολικό μήκος 57,4 χλμ, οι αγροτικές οδοί 120 χλμ και οι δασικές οδοί 72,0 χλμ. Οι αποστάσεις των δημοτικών διαμερισμάτων από την έδρα φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 29: Αποστάσεις ΔΔ από την έδρα

Δημοτικό Διαμέρισμα	Χρονο-απόσταση (λεπτά)	Απόσταση (χλμ)
Γεωργιανών	10	8
Καστανιάς	30	18
Κάτω Βερμίου	25	26
Κουμαριάς	20	18
Ράχης	5	7
Τριποτάμου	10	8
Αγία Βαρβάρα	5	5

Πηγή: Δήμος Βέροιας

Αναλυτική παρουσίαση του δικτύου της πόλης της Βέροιας έγινε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

B.6.2. Ενέργεια

B.6.2.1. Ηλεκτρική ενέργεια (Σουλιώτης, 2004)

Η παραγωγή ρεύματος γίνεται στην Πτολεμαΐδα. Στο νομό υπάρχουν 3 υποσταθμοί (Ραχειά, Νάουσα, Αλεξάνδρεια) όπου μετασχηματίζουν το ρεύμα από τα 150 στα 20 kVolt. Συνολικά, από τους 3 υποσταθμούς, υπάρχουν 30 αναχωρήσεις που καταλήγουν σε 2.000 μετασχηματιστές 20/0,4 kVolt από τους οποίους και διανέμεται το ηλεκτρικό ρεύμα. Σε επίπεδο νομού, το συνολικό μήκος του δικτύου μέσης τάσης (20 kVolt) είναι 1.323 χλμ ενώ της χαμηλής (0,4 kVolt) 1.408 χλμ.

Η Βέροια και τα γύρω χωριά ηλεκτροδοτούνται μέσω 3 αναχωρήσεων από τον υποσταθμό της Ραχειάς. Το δίκτυο υπογειώνεται φτάνοντας στα όρια της πόλης και

προχωρά σε υπόγειους υποσταθμούς (20/0,4 kVolt) από όπου και διανέμεται στις οικοδομές. Γενικά, προβλήματα ανεπάρκειας ηλεκτρικού ρεύματος δεν συναντώνται στην πόλη.

B.6.2.2. Εναλλακτικές μορφές ενέργειας (Κηριμκιρίδης, 2004)

Στις εκτάσεις των Δήμων Αντιγονιδών και Ειρηνούπολης υπάρχει γεωθερμικό πεδίο από οποίο και μπορεί να γίνει και άντληση ζεστού νερού και να χρησιμοποιηθεί σε θερμοκήπια, σε εγκαταστάσεις αναψυχής, λουτροθεραπεία κ.ά. Ωστόσο, μέχρι τώρα δεν έχουν γίνει μελέτες και η αξιοποίηση του γεωθερμικού πεδίου είναι πολύ δύσκολο να συμβεί εντός του Δήμου Βέροιας λόγω της μεγάλης απόστασης.

Επιπλέον, είχαν γίνει ενέργειες για την εκμετάλλευση υδροηλεκτρικής ενέργειας στον Τριπόταμο. Η σχετική μελέτη για την κατασκευή μικρού υδροηλεκτρικού σταθμού δεν προχώρησε λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Εδώ, πρέπει να σημειώσουμε, ότι υπάρχουν δύο εγκαταστάσεις υδροηλεκτρικής ενέργειας στα Ανώματα και στα Σφηκιά.

Τέλος, ένα θέμα που συζητείται τελευταία στο Δήμο, είναι η δημιουργία δύο αιολικών πάρκων από ιδιωτική εταιρεία για παραγωγή ενέργειας. Η χωροθέτηση των πάρκων τοποθετείται στις βουνοκορφές του Βερμίου, το ένα προς την πλευρά της Καστανιάς και συγκεκριμένα στην περιοχή πάνω στο χώρο του ραντάρ και το άλλο στην περιοχή του Ξερολίβαδου και συγκεκριμένα στο σημείο «Τρεις Πύργου». Τα οφέλη που θα προκύψουν για το Δήμο θα είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά καθώς δικαιούται ποσοστό των κερδών από την παραγόμενη ενέργεια και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.

Παρόλο που από όλους αναγνωρίζονται τα οφέλη που θα προκύψουν, διαφωνίες υπάρχουν από μικρή μειοψηφία για πολιτικούς λόγους. Οι λόγοι αφορούν στην ιδιωτικοποίηση της παραγωγής ενέργειας, υποστηρίζοντας ότι το εγχείρημα θα ήταν προτιμότερο να είχε αναληφθεί από το Δήμο, τη Νομαρχία, τη ΔΕΗ, την ΑΝΗΜΑ ή οποιοδήποτε άλλο μη ιδιωτικό φορέα (Επίκαιρα, 16/2/2004).

B.6.3. Ύδρευση (Σπανός, 2004)

Στην πόλη της Βέροιας, δεν παρουσιάζονται προβλήματα όσον αφορά την ύδρευση. Η υδροληψία γίνεται από πηγές στο Ασπρονέρι – Μαυρονέρι και δεν εγείρονται ανησυχίες για πιθανή έλλειψη νερού στο μέλλον. Στην πόλη υπάρχει χημείο που κάνει αναλύσεις για την ποιότητα του νερού η οποία είναι καλή. Επιπλέον, υπάρχει σύστημα τηλεελέγχου – τηλεχειρισμού του δικτύου όπου και ελέγχονται και οι παροχές νερού των πηγών και των δεξαμενών, οι πιέσεις του δικτύου, η ποσότητα χλωρίου στο νερό και εντοπίζονται οι

τυχόν βλάβες. Το μεγαλύτερο τμήμα του δικτύου της πόλης (80%) έχει αντικατασταθεί με καινούριους σωλήνες την περίοδο 1995 – 2000.

Σε αντίθεση με την πόλη, στα χωριά του Δήμου, η κατάσταση δεν είναι τόσο καλή. Τα δίκτυα είναι παλιά, άναρχα κατασκευασμένα χωρίς μελέτη και παρουσιάζουν προβλήματα συντήρησης καθώς και συχνές βλάβες. Ωστόσο, βρίσκεται σε εκτέλεση πρόγραμμα επέκτασης και ανανέωσης του δικτύου στα χωριά με μόνιμους κατοίκους.

B.6.4. Άρδευση (Νεδέλτσος, 2004)

Ο Δήμος Βέροιας αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα άρδευσης. Η άντληση του νερού γίνεται από τον Αλιάκμονα κατά την διάρκεια της αρδευτικής περιόδου που αρχίζει από τα μέσα Μαΐου μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου. Ωστόσο, το κόστος της άντλησης του νερού είναι πολύ μεγάλο και το επωμίζεται ο ίδιος ο ΤΟΕΒ, δηλαδή όσοι έχουν κτήματα.

Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί και η ανυπαρξία υποδομών άρδευσης. Παρόλο που σχέδια για τη δημιουργία αγωγών (πρωτεύοντων, δευτερευόντων και τριτευόντων) υπήρχαν από το 1978 τελικά υλοποιήθηκε η κατασκευή μόνο του πρωτεύοντος αγωγού. Από εκεί και πέρα, η διανομή στα χωράφια γίνεται μέσω χωμάτινων αυλακιών, αντί τσιμεντένιων, όπως θα έπρεπε. Το γεγονός αυτό γεννά πολλά προβλήματα. Πρώτον, υπάρχει σημαντική σπατάλη νερού αφού μέχρι να καταλήξει το νερό στα χωράφια, μεγάλο μέρος χάνεται κατά την μεταφορά του. Κατά δεύτερον δυσχεραίνει κατά πολύ η συντήρηση του δικτύου με αποτέλεσμα την περαιτέρω σπατάλη νερού και παρεμπόδιση του ποτίσματος. Τέλος, υπάρχει και μεγάλη καθυστέρηση για το πότισμα αφού μέχρι να διοχετευθεί το νερό από τον κεντρικό αγωγό στα χωράφια χρειάζεται αρκετός χρόνος.

B.6.5. Αποχέτευση (Σπανός, 2004)

Το δίκτυο της πόλης είναι διαχωριστικό, δηλαδή ξεχωρίζονται τα όμβρια από τα ακάθαρτα. Τα πρώτα καταλήγουν σε αποδέκτες της περιοχής (ποτάμια κλπ) ενώ τα δεύτερα μεταφέρονται μέσω των συλλεκτήριων αγωγών και του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού στις εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού της πόλης. Ο βιολογικός καθαρισμός λειτουργεί από το 1996 μόνο για την πόλη της Βέροιας, βρίσκεται σε αγροτεμάχιο της πρώην κοινότητας Μακροχωρίου και έχει δυνατότητα επεξεργασίας λυμάτων 70.000 ισοδύναμων κατοίκων.

Στα χωριά δεν υπάρχει δίκτυο αποχέτευσης ή όπου υπάρχει είναι άναρχα κατασκευασμένο χωρίς τις απαραίτητες μελέτες, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στην αποχέτευση.

B.6.5. Τηλεπικοινωνίες

Ιδιαίτερα προβλήματα με τις τηλεπικοινωνίες δεν συναντώνται στο Δήμο.

B.6.6. Αναρυθμιστικό έργο Αγίας Βαρβάρας

Πολύ σημαντική παρέμβαση για την άρδευση, και όχι μόνο, της ευρύτερης περιοχής αποτελεί η κατασκευή νέας μεγάλης λίμνης, με την επωνυμία «Αναρυθμιστικό έργο Αγίας Βαρβάρας», στην αριστερή πλευρά του ποταμού Αλιάκμονα και σε απόσταση 8 χλμ από τη Βέροια. Η κατασκευή του έργου δημοπρατήθηκε από τη ΔΕΗ το 1997. Η τεχνητή λίμνη θα δημιουργηθεί με κατασκευή φράγματος και τα οφέλη πολλαπλά. Θα υδροδοτείται το Π.Σ. Θεσσαλονίκης, θα αρδεύονται κανονικά και με ορθολογική διαχείριση περίπου 900.000 στρ. στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Θεσσαλονίκης, θα αντιμετωπίζονται οι ανάγκες για νερό των βιομηχανιών, θα καταστεί δυνατή η παροχή νερού στη δεξιά όχθη του Αλιάκμονα κ.ά. (Δήμου, 1999: 131).

Πολύ σημαντικό τμήμα του έργου για την περιοχή είναι η δημιουργία χώρων άθλησης (γήπεδα μπάσκετ, τένις κλπ), αναψυχής (αλσύλλια), δύο μικρών μαρίνων για ελαφρά σκάφη και χώροι περιπάτου. Η ολοκλήρωση της λίμνης θα δημιουργήσει προϋποθέσεις συνολικής αναβάθμισης της περιοχής (αισθητικής και λειτουργικής) ενώ θα αποτελέσει πόλο έλξης όχι μόνο για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής αλλά και για τους επισκέπτες δεδομένου ότι συνδέονται λειτουργικά με τους αρχαιολογικούς χώρους της Βεργίνας (Δήμου, 1999: 130).

B.6.7. Δημοτικές επιχειρήσεις

Στο Δήμο Βέροιας υπάγονται οι ακόλουθες επιχειρήσεις:

- ΔΕΥΑ
- Τουριστικό περίπτερο Εληάς και αναψυκτήρια.
- Δημοτική επιχείρηση πολιτιστικής και κοινωνικής ανάπτυξης (ΔΕΤΟΠΟΚΑ).
- Δημοτικό περιφερειακό θέατρο (ΔΗΠΕΘΕ).
- Γραφείο Τελετών Δήμου.
- Δημοτική επιχείρηση τεχνικών έργων «Ο Ήφαιστος».
- Κέντρο πολιτιστικών πρωτοβουλιών και επικοινωνίας ΟΤΑ.
- Αναπτυξιακή Ημαθίας Α.Ε. (ισχυρή συμμετοχή του Δήμου)
- Δημοτική επιχείρηση επικοινωνίας πληροφόρησης δημοσιότητας «ΙΡΙΣ».
- Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού.

Παρά την αναμφισβήτητη συμβολή των παραπάνω οργανισμών και επιχειρήσεων στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική προσφορά του Δήμου, σε ορισμένους οργανισμούς και επιχειρήσεις παρατηρούνται προβλήματα παραγωγικότητας και βιωσιμότητας καθώς και επικάλυψης λειτουργιών. Για το λόγο αυτό απαιτείται μια αξιολόγηση των επί μέρους επιχειρήσεων και οργανισμών καθώς και μια εξέταση της δυνατότητας θεσμικής και λειτουργικής αναδιάταξης αυτών.

B.7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

B.7.1. Εκπαίδευση

Όσον αφορά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στη Δήμο υπάρχουν συνολικά 18 νηπιαγωγεία και 17 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων το ένα είναι ειδικό. Η μελέτη επέκτασης προβλέπει και τη δημιουργία ακόμη 2 νηπιαγωγείων και 1 δημοτικού στη ΠΕ 23 και 1 νηπιαγωγείου και 1 δημοτικού στη ΠΕ 25. Αναλυτικότερα στοιχεία για τις υφιστάμενες μονάδες υπάρχουν στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 30: Φοιτούντα νήπια Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004

A/A	Νηπιαγωγείο	Προνήπια	Νήπια	Σύνολο
1	1 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	20	48	68
2	2 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	17	30	47
3	3 ^ο Βέροιας	5	11	16
4	4 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	26	23	49
5	5 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	23	38	61
6	6 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	14	22	36
7	7 ^ο Βέροιας	15	33	48
8	8 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	21	35	56
9	9 ^ο Βέροιας-ολοήμερο	11	42	53
10	10ο Βέροιας-ολοήμερο	27	46	73
11	11ο Βέροιας	18	27	45
12	12ο Βέροιας-ολοήμερο	20	28	48
13	13ο Βέροιας	10	10	20
14	14ο Βέροιας	6	9	15
15	15ο Βέροιας	2	5	7
16	16ο Βέροιας	11	22	33
17	17ο Βέροιας	8	11	19
18	Αγ. Βαρβάρας	11	8	19

Πηγή: Διεύθυνση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Πίνακας 31: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004

Πίνακας φοιτούντων μαθητών Δ.Βέροιας το σχολικό έτος 2003 – 2004					
A/A	Δημοτικό σχολείο	Σύνολο	A/A	Δημοτικό σχολείο	Σύνολο
1	1ο Βέροιας	327	10	10ο Βέροιας	263
2	2ο Βέροιας	157	11	11ο Βέροιας	172
3	3ο Βέροιας	153	12	12ο Βέροιας	308
4	4ο Βέροιας	145	13	13ο Βέροιας	122
5	5ο Βέροιας	375	14	14ο Βέροιας	183
6	6ο Βέροιας	150	15	16ο Βέροιας	124
7	7ο Βέροιας	194	16	Ειδικό Βέροιας	30
8	8ο Βέροιας	263	17	Αγ. Βαρβάρας	80
9	9ο Βέροιας	255			

Πηγή: Διεύθυνση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Στο Δήμο υπάρχουν 9 γυμνάσια και 10 λύκεια, όλα στη πόλη της Βέροιας. Τα γυμνάσια και τα λύκεια παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 32: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004

Α/Α	Γυμνάσιο	Σύνολο	
		Μαθητών	Τμημάτων
1	1 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	200	7
2	2 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	317	15
3	3 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	279	12
4	4 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	266	11
5	5 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	235	9
6	6 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	256	10
7	7 ^ο Γυμνάσιο Βέροιας	202	7
8	Εσπερινό Βέροιας	191	6
9	Ιδιωτικό	66	3
Πηγή: Διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης			

Πίνακας 33: Φοιτούντες μαθητές Δ. Βέροιας το σχολικό έτος 2003 - 2004

Α/Α	Λύκειο	Σύνολο	
		Μαθητών	Τμημάτων
1	1 ^ο Ε.Λύκειο Βέροιας	227	9
2	2 ^ο Ε.Λύκειο Βέροιας	232	9
3	3 ^ο Ε.Λύκειο Βέροιας	253	12
4	4 ^ο Ε.Λύκειο Βέροιας	327	13
5	5 ^ο Ε.Λύκειο Βέροιας	322	13
6	Εσπερινό Ε.Λ. Βέροιας	283	11
7	Ιδιωτικό	176	8
8	1ο Τ.Ε.Ε. Βέροιας	271	14
9	2ο Τ.Ε.Ε. Βέροιας	407	13
10	Εσπερινό Τ.Ε.Ε. Βέροιας	218	12
Πηγή: Διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης			

Η κατανομή των γυμνασίων και των λυκείων στην πόλη είναι ικανοποιητική και γενικά, δεν υπάρχουν προβλήματα στη λειτουργία τους. Η μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ προτείνει τη δημιουργία ενός γυμνασίου και λυκείου στις πολεοδομικές ενότητες 23 και 25. Σύμφωνα με τη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προβλέπεται ακόμη η δημιουργία των ακόλουθων μονάδων (Κούτρας, 2004):

- Ένα σχολείο δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ) που θα λειτουργεί σε απογευματινή βάρδια στο 3^ο γυμνάσιο. Η κατασκευή αυτών των εγκαταστάσεων προβλέπεται την επόμενη χρονιά.
- Ένα σχολείο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΚ), αντίστοιχο με αυτά που υπάρχουν στη Νάουσα και την Αλεξάνδρεια. Η

πραγματοποίησή του προβλέπεται μεσοπρόθεσμα καθώς υπάρχει δυσκολία εύρεσης χώρου που να ανήκει στην Νομαρχία.

- Μακροπρόθεσμα, υπάρχει σκέψη για δημιουργία ενός μουσικού σχολείου για όλο το νομό.

Στις υποδομές εκπαίδευσης του Δήμου θα πρέπει να προσθέσουμε την ύπαρξη τεσσάρων (4) Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), ένα εκ των οποίων είναι δημοτικό.

Τέλος, από το ακαδημαϊκό έτος 2004 – 2005 λειτουργεί στην πόλη το Πανεπιστημιακή Τμήμα «Χωροταξίας και Ανάπτυξης» ως παράρτημα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το τμήμα θα στεγαστεί στις εγκαταστάσεις του στρατοπέδου της Αγ. Βαρβάρας λίγο έξω από την πόλη.

Η δημιουργία του πρώτου τριτοβάθμιου ιδρύματος στην πόλη σηματοδοτεί μια νέα εποχή. Πέραν των όποιων θετικών οικονομικών επιδράσεων στην τοπική οικονομία, οι οποίες λόγω του περιορισμένου μεγέθους του νέου τμήματος θα είναι μικρής κλίμακας, προκύπτουν μια σειρά από άλλα οφέλη όπως:

- Αύξηση του γοήτρου και βελτίωση της εικόνας της πόλης.
- Απόκτηση εμπειριών με την οργάνωση και λειτουργία πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ενίσχυση των προοπτικών ίδρυσης περαιτέρω σχολών και τμημάτων.
- Αξιοποίηση εγκαταλειμμένων χώρων και εγκαταστάσεων.
- Λόγω της φύσης του Τμήματος θετική συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής μέσω διάχυσης γνώσης και τεχνογνωσίας

B.7.2. Υγεία (Γουλάρας, 2004)

Νότια της πόλης εδρεύει το νομαρχιακό νοσοκομείο ο εξοπλισμός του οποίου είναι πλήρης, όπως προβλέπεται για τα νομαρχιακά νοσοκομεία. Σήμερα αριθμεί 180 κλίνες ενώ σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία επέκτασής του δίπλα στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις. Μετά το τέλος της επέκτασης το νοσοκομείο θα αριθμεί 250 κλίνες. Στον χώρο του νοσοκομείου βρίσκεται το Κτίριο Σχολής Νοσοκόμων (ΤΕΕ νοσηλευτικής) καθώς και το ΕΚΑΒ. Τα λύματα αποθηκεύονται σε δεξαμενή δίπλα στο νοσοκομείο όπου και επεξεργάζονται σε εβδομαδιαία βάση από ιδιωτική εταιρεία.

Στο νομό Ημαθίας υπάρχει ένα κέντρο υγείας στην Αλεξάνδρεια ενώ έχουν διατυπωθεί προτάσεις για τη δημιουργία άλλων δύο, μικρότερης δυναμικότητας στο Αγγελοχώρι και στα Ριζώματα.

Οι οικισμοί του Δ. Βέροιας εξυπηρετούνται από τέσσερα περιφερειακά (τέως αγροτικά) ιατρεία. Της Βεργίνας (Αγ. Βαρβάρα, Ασώματα), των Γεωργιανών (Γεωργιανοί, Λευκόπετρα, Καστανιά, Ράχη, Τριπόταμος Καστανιά), της Φυτειάς (Λαζοχώρι, Ταγαροχώρι) και του Μακροχωρίου (Μέση). Σε κάθε χωριό υπάρχει βέβαια και ένα εξεταστήριο.

Τέλος, μέσα στην Βέροια, υπάρχει ένα Τμήμα Οικογενειακού Προγραμματισμού και μία ιδιωτική κλινική. Άλλη μία ιδιωτική κλινική υπάρχει στο Λαζοχώρι.

B.7.3. Πρόνοια (Γιαννουλάκης, 2004)

Οι υποδομές πρόνοιας στο Δήμο έχουν ως εξής:

- Παιδικοί σταθμοί: Υπάρχουν έξι (6) στη Βέροια, χρειάζονται ακόμη ένα με δύο. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη για δημιουργία ενός παιδικού σταθμού στις νέες πολεοδομικές ενότητες 23 και 25.
- Βρεφονηπιακός: Υπάρχει ένας στη Βέροια, χρειάζεται τουλάχιστο άλλος ένας. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη για δημιουργία ενός βρεφικού σταθμού στις νέες πολεοδομικές ενότητες 23 και 25.
- ΚΑΠΗ: Ήδη, λειτουργούν δύο στη Βέροια και θα υπάρξουν άλλα τρία από το προσεχές φθινόπωρο. Τα δύο από αυτά στη Βέροια και το άλλο στην Αγ. Βαρβάρα.
- ΚΗΦΗ: Υπάρχει ένα στη Βέροια.
- Γηροκομείο: Υπάρχει ένα ιδιωτικό στη Βέροια.

B.7.4. Αθλητισμός (Γιαννουλάκης, 2004)

Οι αθλητικές υποδομές στο Δήμο σε γενικές γραμμές είναι ικανοποιητικές και καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων. Στις περιοχές επέκτασης (πολεοδομικές ενότητες 23 και 25) υπάρχει ανάγκη δημιουργίας ενός τοπικού αθλητικού κέντρου. Οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις, περιλαμβάνουν (συνέντευξη με αντιδήμαρχο):

- Κλειστά γυμναστήρια: Υπάρχουν 2 για διεξαγωγή αγώνων (Μακροχώρι και Βέροια) και 1 (στη Βέροια) για προπονήσεις.
- Γήπεδα ποδοσφαίρου: Υπάρχει το γήπεδο της Βέροιας, και από ένα γήπεδο σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα.
- Γήπεδο στίβου και ποδοσφαίρου υπάρχει στο Μακροχώρι. Το γήπεδο είναι Ολυμπιακών προδιαγραφών, χωρίς όμως να έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή των κερκίδων και αποδυτηρίων.

- Ανοιχτό γήπεδο για αγώνες χειροσφαίρισης και καλαθοσφαίρισης υπάρχει στην Ελιά, το οποίο χρησιμοποιείται περισσότερο για προπονήσεις.
- Προβλέπεται η δημιουργία κολυμβητηρίου έξω από το Μακροχώρι, ήδη έχουν κατατεθεί 9 προτάσεις.
- Στο Σέλι υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις (δημοτικές και ιδιωτικές) οι οποίες χρησιμοποιούνται ως προπονητήρια καθώς και υποδομές για χειμερινό αθλητισμό.

B.7.5. Πολιτισμός (Ουλσουτζόγλου, 2004)

Η Βέροια αποτελεί πόλη με πλούσια πολιτιστική δραστηριότητα. Έτσι, σήμερα συναντάται στην πόλη πλούσια υποδομή, διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και μεγάλος αριθμός πολιτιστικών συλλόγων. Πιο συγκεκριμένα, στην πόλη υπάρχουν:

Μουσεία

- Αρχαιολογικό.
- Βλαχογιάννιο (Νεώτερης ιστορίας και Τέχνης).
- Βυζαντινό.
- Λαογραφικό Μουσείο Σαράφογλου (υπό κατασκευή).

Βιβλιοθήκες

- Δημοτική Βιβλιοθήκη, στο χώρο της οποίας στεγάζεται και το Κέντρο Πληροφόρησης Νέων.
- Δημόσια Κεντρική, η οποία είναι άρτια εξοπλισμένη και οργανωμένη.

Χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων

- 1 αίθουσα 600 θέσεων για κάθε είδους εκδήλωση, αφού διαθέτει υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις και καλύπτει όλες τις τεχνικές ανάγκες (στον Χώρο Τεχνών).
- 1 αίθουσα 300 θέσεων για συνεδριακές δράσεις (στον Χώρο Τεχνών)
- 1 αίθουσα 150 θέσεων για μικρότερες εκδηλώσεις που στεγάζεται στο 10^ο δημοτικό σχολείο αλλά προς το παρόν είναι ανενεργή.
- 1 αίθουσα χειμερινού κινηματογράφου.
- 2 αίθουσες (μία μεγάλη και μία μικρή) θερινού κινηματογράφου.
- 1 ανοιχτό θέατρο 2.400 ατόμων (1500 καθίσματα) στο Άλσος Παπάγου.
- 1 μικρό θεατράκι στη Μπαρμπούτα.
- Χώροι για πολιτιστικές εκδηλώσεις υπάρχουν και στις βιβλιοθήκες.
- Κάθε συνοικία έχει το δικό της χώρο για μικρές εκδηλώσεις.

- 1 αίθουσα πολιτιστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων προβλέπεται και στη νέα πολεοδομική ενότητα 25.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

- Εδώ και 13 χρόνια πραγματοποιείται συνάντηση Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων το καλοκαίρι, συνήθως τον μήνα Αύγουστο.
- Από το 1997, στις (αρχές Σεπτεμβρίου) πραγματοποιούνται εκδηλώσεις στην Μπαρμπούτα.
- Πανελλήνιος διαγωνισμός κιθάρας (την άνοιξη).
- Συνάντηση χορού (κλασσικού και μοντέρνου), η οποία όμως δεν έγινε τον τελευταίο χρόνο.
- Μουσική άνοιξη, η οποία δεν έγινε τον τελευταίο χρόνο.
- Εβδομάδα παράδοσης, η οποία δεν έγινε τον τελευταίο χρόνο.
- Καρναβάλι Βέροιας, από το 1992, το οποίο αναζωπυρώθηκε τα τελευταία χρόνια
- Από πέρυσι πραγματοποιείται η «Βεροιαίων Πολιτεία» στην πλατεία Δημαρχείου εκδήλωση με χαρακτήρα τοπικού πανηγυριού.

Πολιτιστικοί Μορφωτικοί Σύλλογοι

- «Ο Προμηθέας», πολιτιστικός – γυμν. σύλλογος συνοικίας Προμηθέα .
- «Η Καλλιθέα», μορφωτικός σύλλογος συνοικισμού Καλλιθέας.
- «Ο Δημόκριτος», μορφωτικός – εκπολιτιστικός σύλλογος – αθλητικός σύλλογος συνοικισμού Πανοράματος Α΄ Ρωσσοπροσφύγων.
- «Αριστοτέλης», πολιτιστικός σύλλογος Κυδονοχωρίου.
- «Αθηνά», μορφωτικός σύλλογος συνοικισμού Λαζοχωρίου.
- Λύκειο των Ελληνίδων Βέροιας (παράρτημα)
- Σώμα Ελλήνων Προσκόπων – περιφερειακή εφορεία προσκόπων Ημαθίας – τοπική εφορεία Ημαθίας.
- Σώμα Ελλήνων Οδηγών.
- Τουριστικός όμιλος Κ.Βερμίου «Το Σέλι»
- ΤΟΚ (Τουριστικός Όμιλος Καστανιάς).
- Πολιτιστικός – φιλαθλητικός όμιλος Ράχης.
- Πολιτιστικός σύλλογος Ασωμάτων.
- Πολιτιστικός σύλλογος Αγ. Βαρβάρας.
- Μορφωτικός – εκπολιτιστικός σύλλογος Κομνηνίου «Οι Κομνηνοί».
- Πολιτιστικός μορφωτικός σύλλογος «Δίαυλος Ελλήνων».

- Ομοσπονδία πολιτιστικών συλλόγων ν. Ημαθίας.
- Σύλλογος Βεροιαίων Θεσ/νίκης.
- Σύλλογος Βεροιαίων Αττικής.
- «Εύξεινος Λέσχη Βέροιας».
- Θρακική εστία Βέροιας.
- Λαογραφικός σύλλογος Βλάχων Βέροιας.
- Σύλλογος Μικρασιατών ν. Ημαθίας.
- Σύλλογος Κρητικών ν. Ημαθίας
- Μορφωτικός – κοινωνικός – φιλανθρωπικός – πολιτιστικός σύλλογος Κιβωτιανών ν. Ημαθίας.
- «Ο Ευαγόρας», σύλλογος Κυπρίων ν. Ημαθίας.

B.8. ΟΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο των χρήσεων γης, ο Δ. Βέροιας αποτελεί έναν κατεξοχήν ορεινό Δήμο (81,38% ορεινότητα) με τα δάση και τις υδάτινες εκτάσεις να καλύπτουν το 29,29% και 2,59% της έκτασής του, αντίστοιχα.

Σχεδόν ολόκληρο το δυτικό τμήμα του Δήμου το διατρέχει όρος Βέρμιο όπου εντοπίζονται και οι δασικές εκτάσεις. Στα νότια όριά του συναντάται ο ποταμός Αλιάκμονας, ο οποίος απέχει μόλις έξι (6) χιλιόμετρα από την πόλη της Βέροιας και χωρίζει τους ορεινούς όγκους του Βερμίου και των Πιερίων. Το υδάτινο δυναμικό του Αλιάκμονα καλύπτει τις αρδευτικές ανάγκες των καλλιεργειών και χρησιμεύει για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αφού κατά μήκος του υπάρχουν δύο Υδροηλεκτρικά έργα, στα Ασώματα και στη Σφηκιά. Το Δήμο και την πόλη διατρέχει και ο ποταμός Τριπόταμος ο οποίος αποτέλεσε πηγή ζωής για τη Βέροια και έχει συνδεθεί με την ιστορική πορεία και την ανάπτυξη (ιδιαίτερα τη βιομηχανική) της πόλης.

Ανατολικά της πόλης, εκτείνεται η εύφορη πεδιάδα της Καμπανίας που αποτελεί τμήμα της ευρύτερης πεδιάδας της Κεντρικής Μακεδονίας και νότια προέκταση της πεδιάδας των Γιαννιτσών.

Ο Δ.Βέροιας και η ευρύτερη περιοχή του βρίθουν αρχαιολογικών χώρων. Η πλούσια ιστορία του η οποία εντοπίζεται από αρχαιότατων χρόνων έχει κληροδοτήσει με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά την περιοχή. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι σήμερα στο νομό δεκαπέντε (15) τοποθεσίες είναι χαρακτηρισμένες ως αρχαιολογικοί χώροι ενώ υπάρχουν και άλλες έντεκα (11) οι οποίες δεν έχουν χαρακτηριστεί ακόμη.

B.8.1. Περιοχές προστασίας

B.8.1.1. Φυσικό περιβάλλον

Στο νομό έχουν προταθεί τα όρια σε δύο περιοχές προκειμένου να ενταχθούν στο δίκτυο οικοτόπων της ΕΕ Natura 2000. Η μία είναι στο όρος Βέρμιο και η άλλη στα στενά του ποταμού Αλιάκμονα χωρίς όμως καμία από τις δύο να έχει χαρακτηριστεί επίσημα ως περιοχή Natura. Οι περιοχές αυτές δεν καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα των εκτάσεων του Δ. Βέροιας, καθώς η πρώτη περιλαμβάνει κυρίως περιοχές του Δ. Νάουσας, ενώ η δεύτερη εκτείνεται σε όχι πλατειά λωρίδα εκατέρωθεν των όχθων του ποταμού Αλιάκμονα.

Πολύ μακρύτερα από τα όρια του Δ. Βέροιας, αλλά εντός του Ν. Ημαθίας, στις εκβολές των ποταμών Γαλλικού, Αξιού, Λουδία, Αλιάκμονα και της ευρύτερης περιοχής τους έχει οριοθετηθεί περιοχή για ένταξη στο δίκτυο Ramsar, χωρίς να υπάρχει επίσημος χαρακτηρισμός μέχρι τώρα.

Στην πόλη της Βέροιας, ως περιοχές προστασίας ορίζονται οι ζώνες (I) και (II) της ΖΟΕ οι οποίες αφορούν τις όχθες του ποταμού Τριπόταμου εντός και εκτός του αστικού ιστού αντίστοιχα, καθώς και μικρός χώρος πρασίνου κοντά στο δυτικό όριο της πόλης δίπλα στον Τριπόταμο.

B.8.1.2. Αρχαιολογικοί χώροι

Στο Δ. Βέροιας ως αρχαιολογικοί χώροι χαρακτηρίζονται:

- Οι τύμβοι στις εξόδους της Βέροιας προς την Πιερία και τη Θεσσαλονίκη. Οι τύμβοι εντοπίζονται σε τρεις τοποθεσίες μία εκ των οποίων βρίσκεται εντός της ζώνης πέντε (5) της πρότασης τροποποίησης της ΖΟΕ και πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Οι άλλες δύο τοποθεσίες βρίσκονται μεταξύ της Βέροιας και της Αγ. Βαρβάρας.
- Τα τμήματα των αρχαίων τειχών της Βέροιας που σώζονται και βρίσκονται εντός της πόλης.

Επιπλέον, μικρή έκταση του Δήμου Βέροιας περιλαμβάνεται και στην έκταση του αρχαιολογικού χώρου της Βεργίνας δίπλα στον ποταμό Αλιάκμονα. Εκτός αυτών υπάρχουν και άλλοι, μη κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι εντός του Δήμου. Αυτοί είναι:

- Μακεδονικός Τάφος στον Αλιάκμονα, που βρίσκεται δυτικά της Αγ. Βαρβάρας,
- Οικισμός ελληνιστικών χρόνων στον άξονα της υπό κατασκευή Εγνατίας οδού, ο οποίος εντοπίστηκε το 1999 δίπλα στο χωριό Ανώματα και
- Κτήριο ρωμαϊκών χρόνων στον άξονα της υπό κατασκευή Εγνατίας οδού, το οποίο εντοπίστηκε το 1999 μεταξύ της Μέσης και του Κυδωνοχωρίου.

B.8.2. Διαχείριση απορριμμάτων

Το ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων στο Ν. Ημαθίας μέχρι σήμερα δεν έχει τύχει της απαραίτητης αντιμετώπισης από τους αρμόδιους φορείς. Η συλλογή και η διάθεση των απορριμμάτων αποτελούσε και αποτελεί ακόμα, αρμοδιότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συγκεκριμένα των Δήμων, οι οποίοι ακολουθούν τη διαδικασία της συλλογής και διακομιδής των απορριμμάτων σε χώρους διάθεσης, χωρίς να λαμβάνονται πάντα τα αναγκαία μέτρα προστασίας.

Συγκεκριμένα, η διαδικασία που ακολουθείται είναι η συλλογή των απορριμμάτων και προσωρινή αποθήκευσή τους σε κάδους (πλαστικούς ή μεταλλικούς) και στη συνέχεια η μεταφορά τους με απορριμματοφόρα οχήματα στους χώρους διάθεσης. Οι εν λόγω χώροι διάθεσης των απορριμμάτων, στις περισσότερες των περιπτώσεων λειτουργούν χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ειδικότερα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην καλύτερη των περιπτώσεων υπάρχει μερική περίφραξη των χώρων, ώστε να αποτραπεί η ανεξέλεγκτη απόρριψη και η μερική ή ολική επικάλυψη της μάζας των απορριμμάτων με εδαφικά υλικά, χωρίς να εξετάζεται η ποιότητά τους.

Αυτή τη στιγμή λειτουργούν στο Νομό έξι (6) χωματερές (χωρίς άδεια), οι οποίες μόνο οριακά εξυπηρετούν τις ανάγκες. Εκτός αυτών, υπάρχουν ογδόντα (80) ανενεργοί χώροι οι περισσότεροι των οποίων δεν έχουν αποκατασταθεί και εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους των οικισμών, καθώς και αρκετά σημεία ανεξέλεγκτης απόρριψης απορριμμάτων.

Ο Δ. Βέροιας εναποθέτει τα απορρίμματα σε ημιελεγχόμενο χώρο (χωματερή) παρόχθια του ποταμού Αλιάκμονα, στην είσοδο της Βεργίνας. Ο χώρος αυτός έχει έκταση 55 – 60 στρέμματα και εκτός του Δήμου Βέροιας, ορισμένες φορές αποθέτουν τα απορρίμματά τους και οι Δήμοι Βεργίνας, Μελίκης και Μακεδονίδος. Βεβαίως, υπάρχουν προβλήματα ρύπανσης και αισθητικής υποβάθμισης του χώρου όχι μόνο εκεί αλλά και στις ανεξέλεγκτες χωματερές που υπάρχουν σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα.

Από το έτος 2000 έχει συσταθεί και λειτουργεί ο Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Απορριμμάτων ΟΤΑ Ημαθίας, με τη συμμετοχή όλων των Δήμων του Νομού. Σκοπός του ΕΣΔΑ η αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί τόσο από την ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων σε διάφορες περιοχές του νομού όσο και από τον κορεσμό των υπό λειτουργία χώρων διάθεσης.

Τον Δεκέμβριο του 2000 ολοκληρώθηκε το «σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων νομού Ημαθίας». Μετά από εκτιμήσεις για την παραγωγή απορριμμάτων σε επίπεδο Δήμου (για το Δ. Βέροιας 16.300 τόνοι ανά έτος, για πληθυσμό 45.855 κατοίκους) και λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια μορφολογικά, χωροταξικά, κλπ. Ο νομός χωρίστηκε σε τρεις διαχειριστικές ενότητες, με δυναμικότητες που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 34: Διαχειριστικές ενότητες απορριμμάτων ν. Ημαθίας

Διαχειριστική ενότητα	Δήμοι	Πληθυσμός (εκτίμηση 2003)	Απορρίματα (τόνοι/έτος)
1 ^η ΔΕ	Νάουσας, Ανθεμίων, Ειρηνούπολης.	37.600	12.500
2 ^η ΔΕ	Βέροιας, Δοβρά, Απ. Παύλου, Βεργίνας, Μακεδονίδος.	66.650	22.500
3 ^η ΔΕ	Αλεξάνδρειας, Μελίκης, Αντιγονίδων, Πλατέος	47.250	15.000
Σύνολο Ν. Ημαθίας		151.500	50.000

Πηγή: Ι. Φραντζής και συνεργάτες, 2000

Στη συνέχεια, εξετάστηκαν οι εναλλακτικές μέθοδοι επεξεργασίας των απορριμμάτων και διατυπώθηκαν τέσσερα δυνατά σενάρια. για την τελική διάθεση, ανακύκλωση και αξιοποίησή τους.

Από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας του ο ΕΣΔΑ, κινήθηκε στην κατεύθυνση της δημιουργίας μονάδας για την επεξεργασία των απορριμμάτων η οποία θα καλύπτει τις ανάγκες όλου του Δήμου. Η επεξεργασία των απορριμμάτων στην μονάδα θα περιλαμβάνει:

- Μηχανική διαλογή των απορριμμάτων σε κατηγορίες (αλουμίνιο, γυαλί, σίδηρο, οργανικό).
- Αναερόβια ζύμωση του οργανικού για παραγωγή εδαφοβελτιωτικού - compost.
- Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και βιοαερίου.

Δίπλα στη μονάδα επεξεργασίας, προβλέπεται και δημιουργία χώρου υγειονομικής ταφής των υπολειμμάτων της επεξεργασίας των απορριμμάτων (ΧΥΤΑ υπολειμμάτων), δηλαδή υλικών τα οποία δεν επιδέχονται περαιτέρω επεξεργασία (χώματα, πέτρες, δομικά υλικά κ.ά.). Τα υλικά αυτά υπολογίζεται να αποτελούν το 5% της συνολικής μάζας των απορριμμάτων ενώ μέρος τους ενδέχεται να διατεθεί για την αποκατάσταση των λατομείων της ευρύτερης περιοχής Βερμίου και Πιερίων. Το σχέδιο επεξεργασίας των απορριμμάτων έχει ήδη εγκριθεί από το Νομάρχη.

Μετά από σχετική μελέτη, η θέση η οποία επελέγη για τη δημιουργία της μονάδας επεξεργασίας και του ΧΥΤΑ υπολειμμάτων είναι η «θέση 12». Η θέση έγινε δεκτή από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, από τους 11 εκ των 12 Δήμων του νομού (πλην του Δήμου Βέροιας) και έχει εγκριθεί από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Βρίσκεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Μακεδονίδος (διαδρομή Αλιάκμονα προς Πολυδέντρι) στο χώρο απόρριψης αργίλου από τη ΔΕΗ.

Η συγκεκριμένη θέση, είχε προβλεφθεί για δημιουργία ΧΥΤΑ από τους αρμόδιους φορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπουργείο ΒΕΤ, Υπουργείο Γεωργίας) πολύ νωρίτερα (το 1996)

μετά από έκδοση ΚΥΑ για την «έγκριση περιβαλλοντικών όρων για το έργο κατασκευής αναρρυθμιστικού φράγματος στη θέση Αγ. Βαρβάρα για αποθήκευση νερού με σκοπό την ύδρευση της πόλης Θεσσαλονίκης και άρδευσης της ευρύτερης περιοχής στο Ν. Ημαθίας». Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι οι εκδώσαντες την παραπάνω ΚΥΑ υπουργοί τελούσαν εν γνώσει του ότι η περιοχή στην οποία αναφέρονται είναι χαρακτηρισμένη ως «ιδιαίτερου φυσικού κάλλους».

Για την εξυπηρέτηση των αναγκών του υπόλοιπου νομού, προβλέπεται η δημιουργία δύο σταθμών μεταφόρτωσης στην ευρύτερη περιοχή Νάουσας και Αλεξάνδρειας για να εξυπηρετούνται οι συγκεκριμένες διαχειριστικές ενότητες.

Ωστόσο, αντιδράσεις από τοπικούς φορείς οδήγησαν στην αναθεώρηση της πρότασης, με αποτέλεσμα να επανεξεταστεί η υπόθεση και τελικά να απορριφθεί η συγκεκριμένη θέση μετά από την αρνητική γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Υγιεινής περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας. Η θέση κρίθηκε ακατάλληλη λόγω του ότι βρίσκεται δίπλα στον ποταμό Αλιάκμονα και ανάντη του ταμιευτήρα της Αγίας Βαρβάρας γεγονός ίσως επιφέρει μελλοντικά προβλήματα. Μετά από αυτές τις εξελίξεις, θα πρέπει να γίνει επανεξέταση όλων των εναλλακτικών θέσεων χωροθέτησης και να επιλεγεί καινούρια θέση (Επίκαιρα, 10/08/2004).

B.9. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στη χώρα μας, ο τουρισμός αποτελεί την κινητήρια δύναμη της εθνικής οικονομίας καθώς συμβάλει θετικά στην απασχόληση την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, χωρίς βέβαια να απουσιάζουν και οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την τοπική κοινωνία. Τη συνειδητοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη αντικατοπτρίζει ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης αλλά και η ενσωμάτωσή του τουρισμού σε πολλά αναπτυξιακά σχέδια. Πρέπει βέβαια να σημειώσουμε ότι από μόνος του ο τουρισμός δεν αποτελεί πανάκεια για μια περιοχή, αλλά προσδίδει συμπληρωματικό εισόδημα στους κατοίκους.

Η τουριστική δραστηριότητα ενός τόπου είναι συνάρτηση της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς. Η πρώτη, αντιπροσωπεύει τις ποσότητες των αγαθών και των τουριστικών υπηρεσιών που επιθυμούν να καταναλώσουν οι τουρίστες μια δεδομένη χρονική περίοδο. Αυτή η ζήτηση είναι άμεση απόρροια πληθώρας παραγόντων (οικονομικών, γεωγραφικών κ.ά.) οι οποίοι εξηγούν και τις τουριστικές μετακινήσεις. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η τουριστική ζήτηση για τα αγαθά και τις τουριστικές υπηρεσίες ενός τόπου ελέγχονται στο μεγαλύτερο βαθμό τους από εξωγενείς παράγοντες (Παρθενοπούλου, 2004).

Σε τοπικό επίπεδο, δράσεις που μπορούν να αναπτυχθούν για την προσέλκυση τουριστών αφορούν στην αύξηση και βελτίωση της ποσότητας του τοπικού τουριστικού προϊόντος (τουριστική προσφορά). Η τουριστική προσφορά συνήθως διαχωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

- την πρωτογενή τουριστική προσφορά (τουριστικοί πόροι) οι οποίοι μπορεί να είναι φυσικοί, πολιτισμικοί και γενικά οτιδήποτε μπορεί να προκαλέσει ενδιαφέρον τη μετακίνηση των ατόμων σε ένα τόπο (Παρθενοπούλου, 2004).
- Την δευτερεύουσα ή απορρέουσα τουριστική υποδομή, η οποία περιλαμβάνει τις διάφορες υποδομές και ανωδομές που δημιουργήθηκαν για να διευκολύνουν την εκμετάλλευση των τουριστικών πόρων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται υπηρεσίες διαμονής, εστίασης, αναψυχής καθώς και ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις (γήπεδα, μαρίνες κλπ) (Παρθενοπούλου, 2004).

Σε αυτή τη φάση της ανάλυσης του τουρισμού της πόλης της Βέροιας γίνεται διερεύνηση των τουριστικών πόρων που υπάρχουν στην πόλη και στην ευρύτερη περιοχή καθώς και της τουριστικής κίνησης που συναντάται.

B.9.1. Τουριστικοί πόροι

Οι τουριστικοί πόροι στην πόλη της Βέροιας και στην ευρύτερη περιοχή της είναι πολυάριθμοι παρέχοντας τη δυνατότητα προσέλκυσης τουριστών με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Τον τελευταίο χρόνο, ιδρύθηκε στην πόλη και η Δημοτική επιχείρηση Τουρισμού με σκοπό την προώθηση και ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης στην περιοχή.

Εντός της Βέροιας, συναντώνται πολλά αξιοθέατα τα περισσότερα από οποία αποτελούν κατάλοιπα της ιστορικής εξέλιξης της πόλης. Από αυτά, θα μπορούσαμε να ξεχωρίσουμε τα ακόλουθα, όπως αναφέρονται σε τουριστικά έντυπα της Δημοτικής Επιχείρησης τουρισμού:

- Βήμα Αποστόλου Παύλου.

Ο τόπος όπου ο Απόστολος των Εθνών Παύλος κήρυξε το Χριστιανισμό, το πιθανότερο κατά τα έτη 50-51 μ.Χ. και 57 μ.Χ., αποτελεί Παγκόσμιο Προσκύνημα του Χριστιανισμού. Κάθε χρόνο άλλωστε πραγματοποιούνται ετήσιες λατρευτικές εκδηλώσεις, τα «Παύλεια».

- Ρωμαϊκή οδός.

Κατά μήκος της οδού Μητροπόλεως αποκαλύφθηκε και σώζεται σημαντικό τμήμα της αρχαίας Ρωμαϊκής οδού που συνέδεε τη Βέροια με την Εγνατία Οδό.

- Οθωμανικά μνημεία.

Οι δίδυμοι λουτρώνες αποτελούν οθωμανικά μνημεία που χτίστηκαν τον 16^ο αι και διασώζονται μέχρι σήμερα.

Το Μεντρεσέ Τζαμί (κτισμένο στα μέσα του 19^{ου} αι.) απέναντι από το Βήμα του Απόστολου Παύλου και το Ορτά Τζαμί (κτισμένο στα τέλη του 15^{ου} αι.) κοντά στην Παλιά Μητρόπολη αποτελούν αξιοθέατα της πόλης.

- Τα Τείχη.

Τα τείχη περιβάλλουν την πόλη από τη νοτιοδυτική, τη νότια, την ανατολική και τη βόρεια πλευρά της και τμήματά τους που χρονολογούνται από τους ελληνιστικούς χρόνους μέχρι και το 14^ο αι. σώζονται μέχρι σήμερα.

- Ερείπια βυζαντινού Πύργου.

Στην περιοχή της Μπαρμπούτας, στην άκρη των τειχών, βρίσκονται ερείπια βυζαντινού Πύργου το οποία διασώζονται μέχρι σήμερα.

- Βυζαντινές εκκλησίες

Σήμερα, διασώζονται 48 βυζαντινοί ναοί οι οποίοι έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα μνημεία χάρη στην ιστορική και καλλιτεχνική τους αξία. Η παλαιά Μητρόπολη, ο Ναός

της Αναστάσεως του Χριστού ή «του Χριστού», ο ναός των Αγίων Κηρύκου και Ιουλίττης, ο Ναός του Αγίου Σάββα της Κυριώτισσας, Ο Ναός του Αγίου Βλασίου και ο Ναός της Υπαπαντής ή Παναγούδας αποτελούν μερικούς από τους γνωστότερους.

- Ιστορικές συνοικίες της Μπαρμπούτας και της Κυριώτισσας.

Η συνοικία της Κυριώτισσας βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και αποτελεί δείγμα των χριστιανικών συνοικιών που μαζί με τις μουσουλμανικές, βλάχικες και εβραϊκές (Μπαρμπούτα) συνέθεταν τον ιστό της πόλης. Οι αναπλάσεις που έγιναν ανέδειξαν την ιδιαίτερα φυσιογνωμία της και τα αρχιτεκτονικά της χαρακτηριστικά καθιστώντας την μία από τις ομορφότερες περιοχές της πόλης. Επιπλέον, πολλά από τα παλιά σπίτια αξιοποιήθηκαν ως χώροι αναψυχής συνδυάζοντας την παράδοση με τη ψυχαγωγία (Τουριστική επιχείρηση Δ. Βέροιας).

Στη συνοικία της Μπαρμπούτας ζούσαν οι Εβραίοι κάτοικοι της Βέροιας. Είναι κτισμένη δίπλα στο Τριπόταμο και συνδυάζει τη φυσική ομορφιά του ποταμού με την ξεχωριστή αρχιτεκτονική των κτιρίων της. Ο χαρακτήρας της περιοχής αναδείχθηκε μετά τα έργα αναπλάσεων που πραγματοποιήθηκαν.

- Νεοκλασικά κτίρια της πόλης.

Διάσπαρτα μέσα στην πόλη υπάρχουν τα νεοκλασικά κτίρια, πολλά από τα οποία έχουν αξιοποιηθεί και χρησιμοποιούνται (το Δημαρχείο της πόλης, Αρχοντικό Μπέκα, κτήριο «Ολγάνου», κτήριο «Αναστασίου», αρχοντικό Μπόζογλου κ.ά.

- Τα μουσεία της πόλης.

Στη πόλη υπάρχουν συνολικά 3 Μουσεία (Αρχαιολογικό, Βυζαντινό, Βλαχογιάννειο – Νεώτερης ιστορίας και Τέχνης) και ένα είναι σε φάση κατασκευής (Σαράφογλου - Λαογραφικό)

- Το άλσος Παπάγου.

Σε μικρή απόσταση από την πόλη, αποτελεί πνεύμονα πρασίνου για τους κατοίκους και τόπο επίσκεψης για τους τουρίστες χάρη στην φυσική του ομορφιά.

- Πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Η προβολή της πλούσιας πολιτιστικής ζωής της πόλης είναι απαραίτητη για την τόνωση του τουρισμού της. Οι ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, μπορούν να προσελκύσουν κάθε είδους τουρίστα.

Πλήθος τουριστικών πόλων συναντώνται και στην ευρύτερη περιοχή της πόλης. Η προβολή και αξιοποίηση των προορισμών αυτών πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της συνολικής πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης της πόλης.

- Το όρος Βέρμιο

Το όρος Βέρμιο, με τη πλούσια φυσική του ομορφιά αποτελεί πόλο έλξης τουριστών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το χιονοδρομικό κέντρο της περιοχής, το Σέλι, απέχει 24 χλμ από τη Βέροια και είναι πλήρως εξοπλισμένο. Συνδυάζει πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία, παιδικές χαρές, πίστες καταβάσεων, πίστες δρόμων αντοχής, μονοπάτια (διαδρομές) πορείας, ορειβασίας κ.ά. Διαθέτει ιατρείο και σε απόσταση 1 χλμ λειτουργούν καφετέριες, εστιατόρια, χώροι διαμονής κλπ. Επιπλέον, στην περιοχή βρίσκεται και το ιδιωτικό χιονοδρομικό κέντρο «Χρυσό Ελάφι» (Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Ημαθίας, 2003).

- Βυζαντινές Μονές και ναοί.

Στην ευρύτερη περιοχή της Βέροιας, στις παρυφές και πλαγιές του Βερμίου και των Πιερίων βρίσκονται αξιοθαύμαστες βυζαντινές μονές και ναοί. Η Ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά στο χωριό Καστανιά, η οποία χτίστηκε το 1951 από πρόσφυγες του Πόντου, η Ιερά μονή του Τιμίου Προδρόμου η οποία χρονολογείται από τον 14^ο αι., η Ιερά Μονή Παναγίας Δοβρά που ιδρύθηκε κοντά στην Πατρίδα μάλλον τον 12^ο αι και είναι αφιερωμένη στην κοίμηση της Θεοτόκου.

- Αρχαιολογικοί χώροι (www.imathia.gr)

Η αρχαία πόλη, που βρίσκεται στις βόρειες υπώρειες των Πιερίων, ταυτίζεται με βεβαιότητα με τις Αιγές, την αρχαία πρωτεύουσα του βασιλείου της κάτω Μακεδονίας. Ο χώρος κατοικείτο, σύμφωνα με τις ενδείξεις, συνεχώς από την Εποχή της πρώιμης Χαλκοκρατίας (3η χιλιετία π.Χ.), ενώ ήδη κατά την πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (11ος - 8ος αιώνας π.Χ.) ήταν ένα σημαντικό πλούσιο και πολυπληθές κέντρο.

Η εποχή όμως της ακμής της πόλης ήταν τα αρχαϊκά (7ος - 6ος αιώνας π.Χ.) και τα κλασικά χρόνια (5ος και 4ος αιώνας π.Χ.), οπότε αποτελούσε το σημαντικότερο αστικό κέντρο της περιοχής, έδρα των Μακεδόνων βασιλέων και τόπο όπου συγκεντρώνονταν τα σημαντικότερα πατροπαράδοτα ιερά.

Οι Αιγές ήταν περίφημες στην αρχαιότητα για τον πλούτο των βασιλικών τάφων που βρίσκονταν στην εκτεταμένη νεκρόπολη της πόλης. Τα ευρήματα από τους βασιλικούς τάφους εκτίθενται στο υπόγειο κτίριο - στέγαστρο που προστατεύει τα αρχαία μνημεία, και σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης.

Το 1977 η σκαπάνη του Μ. Ανδρόνικου έφερε στο φως τους βασιλικούς τάφους της Μεγάλης Τούμπας, ανάμεσα στους οποίους σημαντικότερος ήταν εκείνος του Φιλίππου Β' (359-336 π.Χ.), μία ανακάλυψη που θεωρήθηκε ως ένα από τα

σημαντικότερα αρχαιολογικά γεγονότα του αιώνα μας. Από τότε η ανασκαφή συνεχίζεται και έχει αποκαλύψει σειρά σημαντικών μνημείων.

Τα σημαντικότερα μνημεία και αρχιτεκτονικά σύνολα του αρχαιολογικού χώρου της Βεργίνας - Αιγών είναι:

- Οι βασιλικοί τάφοι της Μεγάλης Τούμπας
- Οι βασιλικοί τάφοι στα ΒΔ της πόλης
- Το νεκροταφείο των τύμβων.
- Το Ανάκτορο και το Θέατρο.
- Το ιερό της Εύκλειας.
- Η Ακρόπολη και το τείχος της πόλης

Βορειανατολικά της Βέροιας, βρίσκεται η Νέα Νικομήδεια, ένας από τους παλαιότερους γεωργικούς νεολιθικούς οικισμούς της Ευρώπης που χρονολογείται στην 7^η χιλιετηρίδα π.Χ.

- Φυσικό περιβάλλον και οικισμοί

Οι οικισμοί σε κοντινή απόσταση από την πόλη προσφέρονται για ήσυχους περιπάτους στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον που τους αγκαλιάζει.

B.9.2. Τουριστική υποδομή της πόλης

Η διερεύνηση της τουριστικής υποδομής αφορά κυρίως τις δυνατότητες διαμονής, εστίασης και αναψυχής σε ένα τόπο, δραστηριότητες οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις ανάγκες και αναζητήσεις των τουριστών.

Μεταξύ των τριών, πρόβλημα εντοπίζεται στις υποδομές διαμονής. Συνολικά, η πόλη διαθέτει πέντε ξενοδοχεία με 291 κλίνες συνολικά:

- Ένα Α' κατηγορίας και δυναμικότητας 88 κλινών.
- Ένα Β' κατηγορίας και δυναμικότητας 70 κλινών.
- Τρία Γ' κατηγορίας και δυναμικότητας 62, 48 και 23 κλινών.

Από ένα ξενοδοχείο υπάρχει και στα δύο χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής, το «Σέλι» και το «χρυσό Ελάφι», δυναμικότητας 40 κλινών έκαστο.

Επιπλέον, στην πόλη υπάρχει επιχείρηση ενοικιαζόμενων δωματίων με 15 κλίνες συνολικά ενώ στα όρια του δήμου λειτουργούν και ελάχιστες αγροτουριστικές εγκαταστάσεις.

Από τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται κατανοητό, ότι η υφιστάμενη υποδομή δεν μπορεί να καλύψει τη ζήτηση για διαμονή σε καμία περίοδο του έτους, οπότε η κατασκευή νέων μονάδων κρίνεται αναγκαία.

Β.9.3. Τουριστική κίνηση

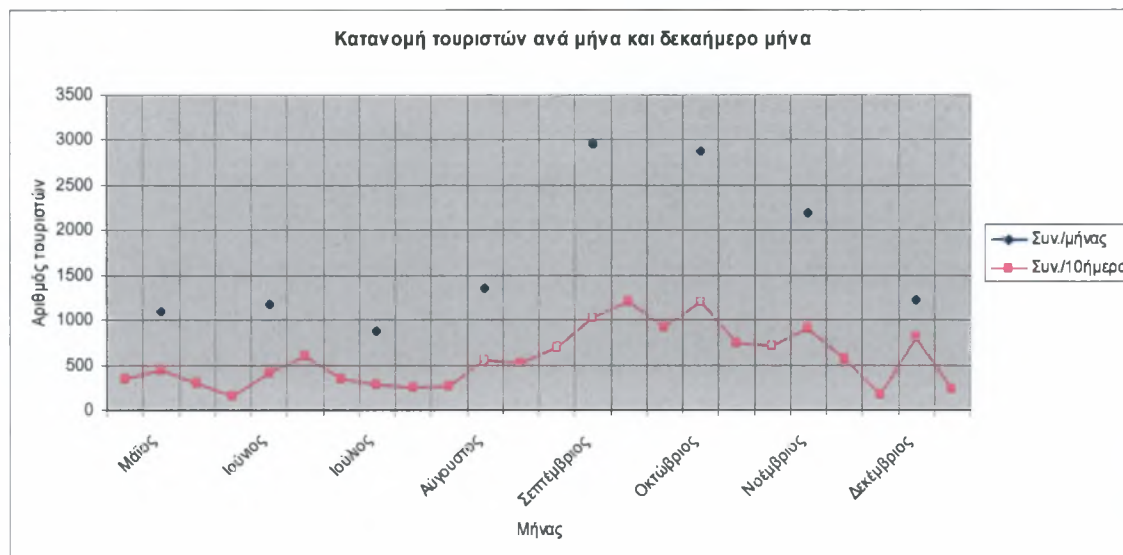
Από τα στοιχεία της τουριστικής επιχείρησης του Δήμου, προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για την τουριστική κίνηση στην περιοχή. Η χρονική περίοδος που καλύπτουν αφορά μόνο το έτος 2003 και τους μήνες από Μάιο μέχρι Δεκέμβριο. Η κατανομή των τουριστών ανά μήνα φαίνεται διαγραμματικά στο γράφημα που ακολουθεί και πιο λεπτομερώς στον πίνακα 33.

Πίνακας 35: Κατανομή τουριστών ανά μήνα το έτος 2003

Μήνας	Δεκαήμερο	Μεμονωμένοι	group	Συν./10ήμερο	Συν./μήνας	Ημεδαποί %
Μάιος	1ο	150	200	350	1100	68%
	2ο	50	400	450		
	3ο	100	200	300		
Ιούνιος	1ο	65	100	165	1180	75%
	2ο	85	330	415		
	3ο	100	500	600		
Ιούλιος	1ο	50	300	350	880	68%
	2ο	80	200	280		
	3ο	150	100	250		
Αύγουστος	1ο	70	200	270	1350	89%
	2ο	150	400	550		
	3ο	30	500	530		
Σεπτέμβριος	1ο	75	629	704	2957	86%
	2ο	119	919	1038		
	3ο	83	1132	1215		
Οκτώβριος	1ο	88	838	926	2882	87%
	2ο	17	1186	1203		
	3ο	38	715	753		
Νοέμβριος	1ο	30	688	718	2190	90%
	2ο	20	880	900		
	3ο	10	562	572		
Δεκέμβριος	1ο	10	165	175	1226	100%
	2ο	40	770	810		
	3ο	41	200	241		

Πηγή: Τουριστική επιχείρηση Δ. Βέροιας, ίδια επεξεργασία

Γράφημα 9: Κατανομή τουριστών ανά μήνα και δεκαήμερο

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και παρακάτω πίνακας, ο οποίος δείχνει την κατανομή των τουριστών ανά είδος τουριστικής δραστηριότητας κάθε έναν από τους μήνες του 2003, για τον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Πίνακας 36: Κατανομή τουριστών ανά είδος τουριστικής δραστηριότητας το έτος 2003

	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος	Σύνολο
Αγροτουρισμός	70	50	0	0	0	0	0	0	120
Αθλητικός	0	0	0	50	0	920	0	135	1105
Αρχαιολογικός	450	240	350	420	1200	79	610	180	3529
Εκπαιδευτικός	50	250	0	50	50	600	0	135	1135
Θρησκευτικός	130	160	150	370	570	500	140	75	2095
Μορφωτικός – πολιτιστικός	10	250	70	70	0	523	0	0	923
Οινοποιητικός	30	0	15	0	0	0	0	0	45
Ορεινός – οικολογικός	80	70	65	10	87	0	930	440	1682
Παραδοσιακές συνοικίες	280	160	230	380	1050	260	510	211	3081
Χειμερινός	0	0	0	0	0	0	0	50	50
Σύνολο	1100	1180	880	1350	2957	2882	2190	1226	13765

Πηγή: Τουριστική επιχείρηση Δ. Βέροιας, ίδια επεξεργασία

Στους πέντε από του οκτώ μήνες, ο αριθμός των τουριστών που επισκέφθηκαν τη Βέροια δεν μεταβάλλεται σημαντικά. Εξαιρεση παρουσιάζεται τον Σεπτέμβρη και τον Οκτώβρη όπου ο αριθμός των τουριστών πλησίασε τους 3.000, ενώ και το Νοέμβρη η τουριστική κίνηση εμφανίζεται σχετικά υψηλή. Από τον Μάιο μέχρι τον Ιούλιο, παρατηρούνται τα μικρότερα ποσοστά ημεδαπών τουριστών, ενώ όσο πλησιάζουν οι χειμερινοί μήνες το ποσοστό αυτό αυξάνεται.

Το ενδιαφέρον των περισσότερων τουριστών προσελκύνουν οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής αφού το 25% έρχονται για τα ευρήματα της περιοχής. Το ένα τρίτο περίπου

από αυτούς, επισκέπτονται τη Βέροια τον Σεπτέμβριο γεγονός που εξηγεί και την αυξημένη τουριστική κίνηση στην περιοχή τον συγκεκριμένο μήνα.

Δεύτερη σε σειρά προτίμησης είναι η επίσκεψη στις παραδοσιακές γειτονιές της πόλης όπου ενδιαφέρει το 22% των επισκεπτών. Και σ' αυτήν την περίπτωση, το ένα τρίτο των τουριστών έρχεται στην πόλη τον μήνα Σεπτέμβριο.

Ο θρησκευτικός τουρισμός συγκεντρώνει το 15% των τουριστών και ανάλογο ποσοστό παρατηρείται και στον ορεινό – οικολογικό (12%). Πρέπει να πούμε βέβαια ότι ο ορεινός – οικολογικός τουρισμός παρουσιάζεται αυξημένος τους χειμερινούς μήνες για τους οποίους λείπουν αρκετά στοιχεία. Έτσι, όπως και ο χειμερινός τουρισμός εμφανίζονται υποτιμημένοι σε σχέση με τις πραγματικές τους διαστάσεις.

Ο αθλητικός τουρισμός συγκεντρώνεται τον Οκτώβρη, μαζί με το μεγαλύτερο τμήμα του εκπαιδευτικού τουρισμού. Στη τελευταία θέση βρίσκεται ο οιντουρισμός ο οποίος είναι παραμελημένος λόγω της έλλειψης ανάλογων υποδομών και ενδεχομένως λόγω της ανεπαρκούς προβολής του.

Συνολικά, διαπιστώνεται ότι παρά την ύπαρξη άφθονων και υψηλής ποιότητας τουριστικών πόρων, οι οποίοι προσφέρονται για όλες τις μορφές (πλην θαλάσσιου τουρισμού), η συνολική τουριστική ζήτηση, παρά τα όποια στατιστικά προβλήματα, κρίνεται δυσανάλογη των πραγματικών δυνατοτήτων της πόλης.

Από την παραπάνω ανάλυση γίνεται σαφές ότι ο αστικός τουρισμός δεν αναπτύσσεται ανταγωνιστικά προς το θαλάσσιο αλλά συμπληρωματικά, δεδομένου ότι αναπτύσσεται κυρίως τους μήνες εκτός θέρους.

Επίσης, η κυριαρχία ημεδαπών επισκεπτών έχει να κάνει με τη φύση του τουριστικού στόχου. Εδώ γίνεται η υπόθεση ότι πρόκειται, κυρίως, για επισκέπτες από τα γύρω αστικά κέντρα και κυρίως επισκέπτες σαββατοκύριακου (week end tourism).

B.10. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Εντός των ορίων του Δήμου Βέροιας, υλοποιούνται προγράμματα και πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συντονισμό από την τοπική Αναπτυξιακή Εταιρεία. Τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια, προέρχονται από την ιστοσελίδα της (www.anhma.gr)

B.10.1. Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου

Στα πλαίσια του άξονα (6) του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Κεντρικής Μακεδονίας (που συγχρηματοδοτείται από την ΕΕ), χρηματοδοτούνται ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, με στόχο την μείωση της απομόνωσης των αγροτικών ορεινών περιοχών, την ανάδειξη των τοπικών πλεονεκτημάτων και την δημιουργία βιώσιμων συνθηκών για τους τοπικούς πληθυσμούς. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Ορεινού Όγκου του Ανατολικού Βερμίου.

Οι αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος αναμένεται να συμβάλλουν με πολλαπλά στην ανάπτυξη της περιοχής. Ειδικότερα, η υλοποίηση των έργων του ολοκληρωμένου αυτού προγράμματος:

1. Θα αξιοποιεί τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής.
2. Θα δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων της και για μεγέθυνση των οικονομικών πόρων που εισρέουν στην περιοχή.
3. Θα σέβεται τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή.
4. Θα λειτουργεί συμπληρωματικά με τις άλλες δράσεις που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται και αποσκοπούν στην ανάπτυξη της περιοχής ειδικότερα και του νομού Ημαθίας γενικότερα.

Η διαμόρφωση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Ορεινού Όγκου Ανατολικού Βερμίου, αναφέρεται στην εκπόνηση μελέτης με την μορφή ενός ολοκληρωμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου σε συγκεκριμένο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής που καθορίζεται από σχετική απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας. Η επιλογή της περιοχής αυτής, όπως έχει προκύψει μέσα από ένα σύνολο χωροταξικών κριτηρίων επιλογής από πλευράς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, όσον αφορά τον Δ. Βέροιας περιλαμβάνει τα Δημοτικά Διαμερίσματα Καστανέας, Γεωργιανών, Κουμαριάς, Κ. Βερμίου, Ράχης, Τριποτάμου και Ασωμάτων (Χάρτης 13). Οι άξονες προτεραιότητας, τα μέτρα και οι δράσεις του προγράμματος φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 37: Άξονες Προεραiorότητας, Μέτρα και Δράσεις του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Ανατολικού Βερίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ
Ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και δημιουργία συνθηκών ποιότητας αναβάθμισής της.	1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις 1.2. Παροχή βασικών υπηρεσιών προς τον αγροτικό πληθυσμό 1.3. Δράσεις προώθησης και προβολής της τοπικής γεωργικής παραγωγής
	2. Βελτίωση υποδομών ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα .	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας 2.2.. Βελτίωση των υποδομών διαχείρισης των γεωργικών υδάτων πόρων 2.3. Έγχειρες βελτιώσεις
Βελτίωση των υποδομών τυποποίησης και επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων, αναβάθμιση των διαδικασιών και μεθόδων εμπόριας τους και ενίσχυση της παραγωγής τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων.	1. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας για την στήριξη της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της βιοτεχνίας – οικοτεχνίας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αξιοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής 2. Βιοτεχνίες – χειροτεχνίες 3. Βελτίωση της συγκομιδής, εμπορίας και μεταποίησης δασοκομικών προϊόντων 4. Δράσεις προώθησης και παρουσίασης τοπικών προϊόντων
	2. Ενίσχυση των υποδομών του τουριστικού τομέα	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Αναπλάσεις ορεινών οικισμών 1.2. Ανάδειξη αρχιτεκτονικών στοιχείων της υπαίθρου 1.3. Βελτίωση τουριστικών διαδρομών
Ενίσχυση και εμπλουτισμός των υποδομών τουρισμού και του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.	2. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Αγροτουριστικά καταλύματα 2.2. Ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού 2.3. Κέντρα εστίασης και αναψυχής 2.4. Ενθάρρυνση και υποστήριξη τουριστικών δραστηριοτήτων 2.5. Σχεδιασμός και εκτύπωση τουριστικών οδηγών
	1. Δράσεις για την βελτίωση της ποιότητας ζωής	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον τοπικό πληθυσμό 1.2. Δίκτυα ύδρευσης – αποχέτευσης 1.3. Βελτίωση πρόσβασης και σύνδεσης
Βελτίωση της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων της περιοχής παρέμβασης	2. Ειδικές δράσεις στήριξης της απασχόλησης	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού 2.2. Στήριξη της

B.10.2. Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS

Το LEADER PLUS είναι η πρωτοβουλία του αγροτικού τομέα κατά την τρίτη προγραμματική περίοδο 2000 – 2006. Σε εθνικό επίπεδο, υιοθετούνται δύο αναπτυξιακοί στόχοι:

1. Η ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών και
2. η ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής

Οι στόχοι του προγράμματος επιτυγχάνονται με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής για κάθε περιοχή παρέμβασης, που συσπειρώνεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα, το «θέμα συσπείρωσης», η ανάδειξη του οποίου θα εξαρτηθεί από το χαρακτήρα και τις ανάγκες της περιοχής, ενώ παράλληλα πρέπει να εξυπηρετείται η αρχή της συμπληρωματικότητας και της συνέργειας όλων των παρεμβάσεων στην περιοχή.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader Plus της χώρας, θα εφαρμόζεται σε ορεινές περιοχές (που έχουν χαρακτηριστεί με την οδηγία 75/268/ΕΟΚ) καθώς και νησιωτικές περιοχές, στις οποίες παρουσιάζεται η εντονότερη κοινωνική και οικονομική υστέρηση μεταξύ των αγροτικών περιοχών της χώρας.

Στο νομό Ημαθίας, οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ορεινές με βάση την οδηγία 75/268/ΕΟΚ και αποτελούν την περιοχή παρέμβασης της ΚΠ Leader Plus είναι:

- Δήμος Βεργίνας (Συκιά)
- Δήμος Βέροιας (Γεωργιανοί, Καστανιά, Κάτω Βέρμιο, Κουμαριά, Ράχη, Τριπόταμος)
- Δήμος Δοβρά (Φυτειά)
- Δήμος Μακεδονίδος (Δάσκιο, Πολυδένδρι, Ριζώματα, Σφηκιά)
- Δήμος Νάουσας (Αρκοχώρι, Γιαννακοχώρι, Νάουσα, Ροδοχώρι, Στενήμαχος)

Όπως φαίνεται στον χάρτη 14, όλο το ορεινό τμήμα του Δ. Βέροιας εντάσσεται στην περιοχή εφαρμογής της πρωτοβουλίας.

Οι άξονες προτεραιότητας, οι στόχοι και τα μέτρα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας, όπως διαμορφώθηκαν ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής, παρουσιάζονται στον πίνακα 38.

Πίνακας 38: Άξονες προτεραιότητας, στόχοι και μέτρα της Κ. Π. LEADER

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΑ
1. Ολοκληρωμένες, πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης	1. Να στηρίζεται σε συγκεκριμένη αναπτυξιακή στρατηγική, ολοκληρωμένη, βιώσιμη και πιλοτική	1. "Τεχνική στήριξη Φορέων Υλοποίησης (Τοπικών Ομάδων Δράσης)"
	2. Να αρθρώνεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα, χαρακτηριστικό για την ταυτότητα, τους πόρους και τις τεχνολογίες της περιοχής	2. "Ενισχύσεις σε επενδύσεις – στήριξη της επιχειρηματικότητας"
2. Στήριξη συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών		3. "Υποστηρικτικές ενέργειες"
	1. Στήριξη συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών	4. "Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς"
3. Δικτύωση	1. Η ανταλλαγή και μεταφορά εμπειριών και πετυχημένων πρακτικών.	1. "Συνεργασία μεταξύ περιοχών της Ελλάδας: διατοπική- διαπεριφερειακή συνεργασία".
	2. Η τόνωση και ολοκλήρωση της συνεργασίας μεταξύ περιοχών.	2. "Συνεργασία μεταξύ περιοχών δύο ή περισσότερων κρατών: διακρατική συνεργασία".
4. Διαχείριση – Παρακολούθηση – Αξιολόγηση του Προγράμματος	3. Η πληροφόρηση και αποκόμιση διδαγμάτων για την αγροτική ανάπτυξη	1. "Λειτουργία δικτύου LEADER".
	4. Η ανάπτυξη κατάλληλης μεθοδολογίας και διάχυση αυτής στις αγροτικές περιοχές	2. "Λειτουργία Ελληνικής Μονάδας Εμφύχωσης Δικτύου LEADER (Μ.Ε.Δ.)".
	5. Η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας και η διάχυση τεχνολογίας.	

B.10.3. Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Έργο «ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ»

Το έργο «ΣΥΝ – ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ», εντάσσεται στο Υποπρόγραμμα 2 της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL «Ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος» και συγκεκριμένα στο Μέτρο 2.1 «Πρόσβαση για όλους όσους όσον αφορά στη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης».

Το «ΣΥΝ – ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ» έχει σκοπό να αντιμετωπίσει κάθε μορφής διακρίσεις και ανισότητες που βιώνουν όσου/ες νέου/ες επιζητούν πρόσβαση στη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης σε περιαστικές περιοχές, μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου πιλοτικού μοντέλου πρόβλεψης και της ενίσχυσης πρωτοβουλιών νεανικής επιχειρηματικότητας.

Το Έργο "ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ" περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις:

1. Δημιουργία Θεματικού Πάρκου το οποίο στους κόλπους του εμπεριέχει:
 - Κέντρο Ενίσχυσης και Στήριξης της Επιχειρηματικότητας.
 - 15 επιχειρήσεις εμπορίας βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων.
 - Γραφείο ελέγχου πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων.
 - Χώρο δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.
2. Ίδρυση 5 Γραφείων στήριξης της επιχειρηματικότητας στη Βέροια, το Ρέθυμνο, το Μέτσοβο, τη Χίο και τη Χαλκίδα για παροχή:
 - πληροφόρησης,
 - υποστήριξης,
 - δικτύωσης - διασύνδεσης παραγωγών - εμπόρων βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων.
3. Υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης άνεργων νέων:
 - για να στελεχώσουν το Κέντρο και τα Γραφεία επιχειρηματικότητας,
 - για ανάληψη επιχειρηματικής δράσης και ευθύνης σε όλες τις περιοχές εφαρμογής του προγράμματος,
 - για ανάληψη επιχειρηματικής δράσης και ευθύνης στον τομέα βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων
4. Εκπόνηση μελετών - ερευνών για:
 - ανάπτυξη ειδικών μεθόδων και εργαλείων προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών των άνεργων νέων για την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης,
 - χαρτογραφήσεις βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων και επιχειρήσεων στις περιοχές εφαρμογής του Έργου,

- εκπόνηση των επιχειρησιακών σχεδίων (business plans) των 15 προστατευόμενων επιχειρήσεων,
- ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης επιχειρηματικότητας,
- ανάπτυξη του Οδηγού του Μοντέλου "ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ",

5. Ανάπτυξη ιστοσελίδων για προβολή του θεματικού πάρκου και των επιχειρήσεων και τηλεματικού κέντρου διαχείρισης & διάδοσης πληροφορίας.

6. Ανάπτυξη τράπεζας πληροφοριών με ανάπτυξη βάσεων δεδομένων:

- καταγραφής ανέργων,
- νέων επιχειρηματιών,
- εκπαιδευτικών αναγκών,
- επιχειρήσεων βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων,
- δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Το Υπόεργο «Χαρτογράφηση Προϊόντων και Επιχειρήσεων Βιολογικών και Παραδοσιακών Προϊόντων» υλοποιείται ήδη από τον Μάιο 2003 και στόχος του είναι να αποτυπώσει την υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με την ύπαρξη Αγροτικών Προϊόντων Ποιότητας στον νομό Ημαθίας (Βιολογικά, Ολοκληρωμένης παραγωγής, Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης, Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, ιδιοτυπίες και εθνικά παραδοσιακά προϊόντα) και τις προοπτικές αυτών.

Άμεσο αποτέλεσμα της Χαρτογράφησης για την περιοχή του νομού Ημαθίας είναι η έκδοση της σχετικής Μελέτης με τα εξής πεδία:

- Καταγραφή βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων.
- Καταγραφή επιχειρήσεων παραγωγής και εμπορίας βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων.
- Καταγραφή προβλημάτων, τάσεων και προσδοκιών.
- Προβολή και διάδοση των παραπάνω προϊόντων καθώς και την ενημέρωση των καταναλωτών για τα πλεονεκτήματά τους.

B.10.4 Ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη τοπικών ζωνών μικρής κλίμακας

Το Πρόγραμμα «Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας» περιλαμβάνεται στον Άξονα 3 του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας: «Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στην Κεντρική Μακεδονία», και χρηματοδοτείται από 2 Μέτρα:

- το Μέτρο 3.8 που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και
- το Μέτρο 3.9 που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Το θέμα της “Ολοκληρωμένης Αστικής ανάπτυξης”, αποτελεί μία από τις 3 νέες κατευθύνσεις -προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Γ’ ΚΠΣ., μαζί με τα θέματα της “Ολοκληρωμένης Αγροτικής Ανάπτυξης” και της “Καινοτομίας”.

Κεντρικός στόχος των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης, είναι η ανασυγκρότηση και αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση αστικών περιοχών με πολλαπλά προβλήματα.

Το πρόγραμμα, εξειδικεύεται σε 3 ειδικούς στόχους που αφορούν στη:

1. Βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση στην προστασία και βελτίωση του αστικού χώρου σε όλες τις συνιστώσες του :
 - Στο φυσικό περιβάλλον: αντιμετώπιση ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, επιφανειακής υδάτων, ηχορύπανσης), διαχείριση υδάτων, ανάπτυξη αστικού πρασίνου,
 - Στο δομημένο περιβάλλον: παρέμβαση στα μορφολογικά χαρακτηριστικά του αστικού χώρου, διευθετήσεις του δημόσιου χώρου, οδικό δίκτυο, διαχείριση κτιριακού αποθέματος
 - Στις αστικές λειτουργίες: ανελαστικές αστικές υποδομές (ύδρευσης, διαχείρισης αποβλήτων), μεταφορές, κυκλοφορία πεζών και οχημάτων
2. Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής, με έμφαση στην ολοκληρωμένη προσέγγιση προβλημάτων που επηρεάζουν την τοπική απασχόληση, την ισότητα και την κοινωνική ένταξη μέσα από:
 - την σύμπραξη με τοπικές επιχειρήσεις,
 - την ανάπτυξη μορφών κοινωνικής οικονομίας,
 - την ενίσχυση του Επιχειρηματικού πνεύματος,
 - την βελτίωση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού,
 - την διασφάλιση της ισότητας για όλα τα μέλη των τοπικών κοινωνιών.
3. Διακυβέρνηση των αστικών περιοχών με έμφαση στη διασφάλιση κοινωνικής συναίνεσης και στη μεγιστοποίηση της συμμετοχής των τοπικών κοινωνικών και οικονομικών εταίρων.

Τα κριτήρια για την ένταξη αστικών περιοχών στο πρόγραμμα είναι:

- Υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον.
- Υψηλοί δείκτες ανεργίας και ύπαρξη φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.

- Χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού.
- Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ενεργοποίηση του τοπικού δυναμικού και την αξιοποίηση τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας σύμφωνα με συγκεκριμένα κοινωνικοοικονομικά κριτήρια περιλαμβάνονται καταρχήν 8 αστικά κέντρα. Σε αυτές, περιλαμβάνονται και περιοχές από τις πρωτεύουσες των νομών, μεταξύ των οποίων και η πόλη της Βέροιας.

Οι τομείς παρέμβασης του κάθε μέτρου φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 39: Τομείς παρέμβασης των μέτρων 3.8. και 3.9. του ΠΕΠ.

Μέτρα του ΠΕΠ	Τομείς Παρέμβασης
ΜΕΤΡΟ 3.8: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας - ΕΤΠΑ	Αστικές αναπλάσεις Υποδομές μεταφοράς Υποδομές περιβάλλοντος Τεχνολογική ανάπτυξη Επιχειρηματική ανάπτυξη Υποδομές εκπαίδευσης Υποδομές υγείας πρόνοιας Υποδομές πολιτισμού
ΜΕΤΡΟ 3.9: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας - ΕΚΤ	Συμβουλευτικές υπηρεσίες Προκατάρτιση- κατάρτιση Προώθηση στην απασχόληση και την αυτοαπασχόληση Ενέργειες πληροφόρησης & ευαισθητοποίησης

Πηγή: www.anima.gr

B.11. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Στις νέες αντιλήψεις για τον σχεδιασμό, οι συμμετοχικές διαδικασίες κατέχουν εξέχουσα θέση. Παλαιότερα, σύμφωνα με τη καθολική προσέγγιση, ο χωρικός σχεδιασμός αντιμετωπιζόταν ως καθαρά τεχνική διαδικασία η οποία μπορούσε να υλοποιηθεί από κλειστή ομάδα τεχνοκρατών. Η αμφισβήτηση του καθολικού μοντέλου, επαναπροσδιόρισε το σκοπό και την διαδικασία του σχεδιασμού και μία από τις αλλαγές που επέφερε ήταν η αντιμετώπισή του ως κοινωνική – εκτός από τεχνική – διαδικασία.

Με άλλα λόγια, κρίνεται απαραίτητη η όσο το δυνατό ουσιαστικότερη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στις διαδικασίες σχεδιασμού. Κάτι τέτοιο βέβαια, δεν είναι εφικτό στις μεγάλες κλίμακες αλλά σε όσο μικρότερες προχωράμε, γίνεται όλο και πιο απαραίτητο. Τα μέλη των τοπικών κοινωνιών πρέπει να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τις αναπτυξιακές στρατηγικές του τόπου τους, όχι μόνο κατά τις εκλογικές περιόδους αλλά τουλάχιστον πάντοτε όταν πρόκειται για αποφάσεις βαρύνουσας σημασίας για τον τόπο. Σε τελική ανάλυση άλλωστε, αυτοί γνωρίζουν καλύτερα από τον καθένα τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν και αυτοί θα καρπωθούν τα αποτελέσματα των σχεδίων. Με τον τρόπο αυτό ο σχεδιασμός γίνεται δημοκρατικότερος, «νομιμοποιεί» τις δράσεις του και καθίσταται πιο αποτελεσματικός. Διότι η εμπειρία έχει δείξει ότι βασική προϋπόθεση για την υλοποίησή του είναι η υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας.

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας, μοιράστηκαν 200 ερωτηματολόγια (συμπληρώθηκαν τα 145) στους κατοίκους της πόλης της Βέροιας στα οποία περιέχονταν οχτώ διαφορετικές ομάδες ερωτήσεων (βλ. παράρτημα Α). Οι ομάδες ερωτήσεων κατέγραψαν τις απόψεις των πολιτών για την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη, τις προσδοκίες τους για την επόμενη πενταετία, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της πόλης, τις σημαντικότερες πολιτικές και δράσεις για την πόλη καθώς και άλλα γενικότερου περιεχομένου ζητήματα.

B.11.1. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη

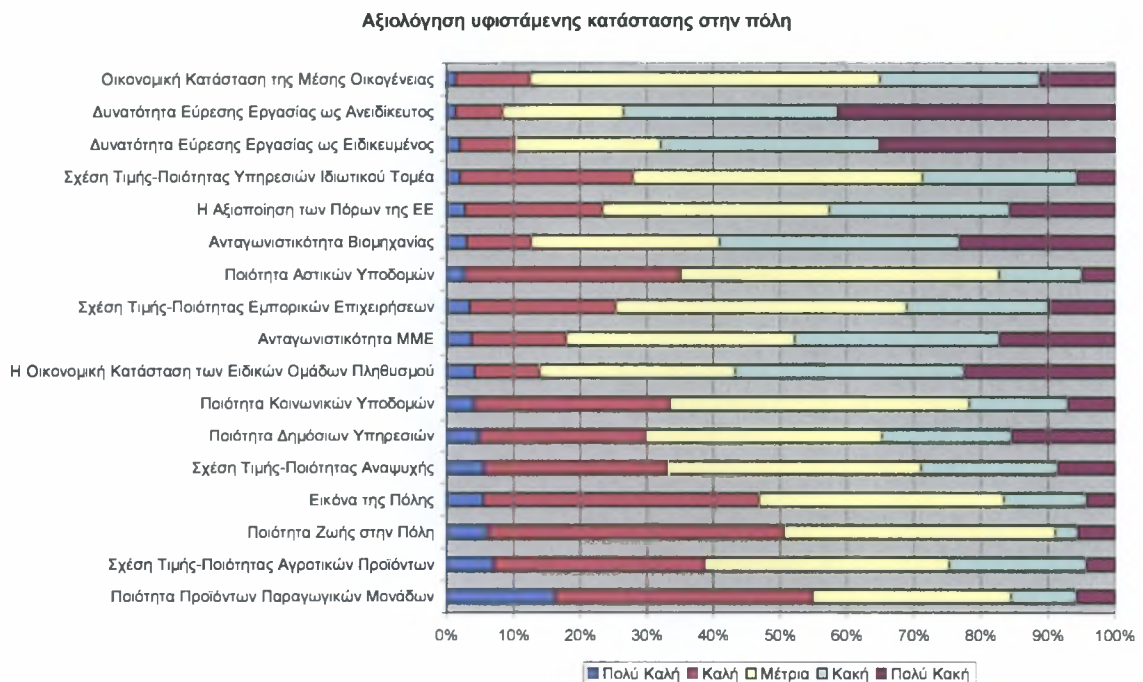
Σε αυτή την ομάδα ερωτήσεων, οι πολίτες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους πάνω σε ζητήματα που αφορούν την υφιστάμενη κατάσταση στην πόλη, σε μια κλίμακα από πολύ καλή έως πολύ κακή.

Θετικότερη αξιολόγηση απέσπασε η ποιότητα ζωής στην πόλη, ενώ ακολουθεί η ποιότητα των προϊόντων τοπικών παραγωγικών μονάδων και η εικόνα της πόλης. Στις

ερωτήσεις αυτές, συνολικά η αξιολόγηση ήταν «καλή», χωρίς όμως μεγάλη διαφορά από τα ποσοστά απαντήσεων «μέτρια». Όσον αφορά τις αστικές και κοινωνικές υποδομές, η ποιότητά τους κρίνεται ότι τείνει στη μετριότητα ενώ χειρότερα αξιολογείται η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών.

Στις αρνητικές απαντήσεις, παρατηρήθηκε μεγαλύτερη ταύτιση των απόψεων μεταξύ των ερωτηθέντων, γεγονός που φανερώνει κοινή αντίληψη των προβλημάτων της πόλης περισσότερο από τις θετικές της πλευρές. Έτσι, ως μεγαλύτερο πρόβλημα, κατά γενική ομολογία, παρουσιάζεται η δυνατότητα εύρεσης εργασίας όχι μόνο για τους ανειδίκευτους αλλά και για τους ειδικευμένους. Τα δύο αυτά θέματα συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά στην απάντηση «πολύ κακή» (41,3% και 35,0%) από κάθε άλλη ερώτηση. Η ανταγωνιστικότητα της τοπικής βιομηχανίας συγκεντρώνει κατατάσσεται τρίτη όσον αφορά τις αρνητικές απαντήσεις ενώ ακολουθούν μειωμένες η οικονομική κατάσταση των ειδικών ομάδων πληθυσμού και η ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ. Τέλος, τόσο η αξιοποίηση των πόρων της Ε.Ε. όσο και η οικονομική κατάσταση της μέσης οικογένειας στην πόλη κρίνονται πολύ περισσότερο κακές παρά μέτριες.

Γράφημα 10: Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη

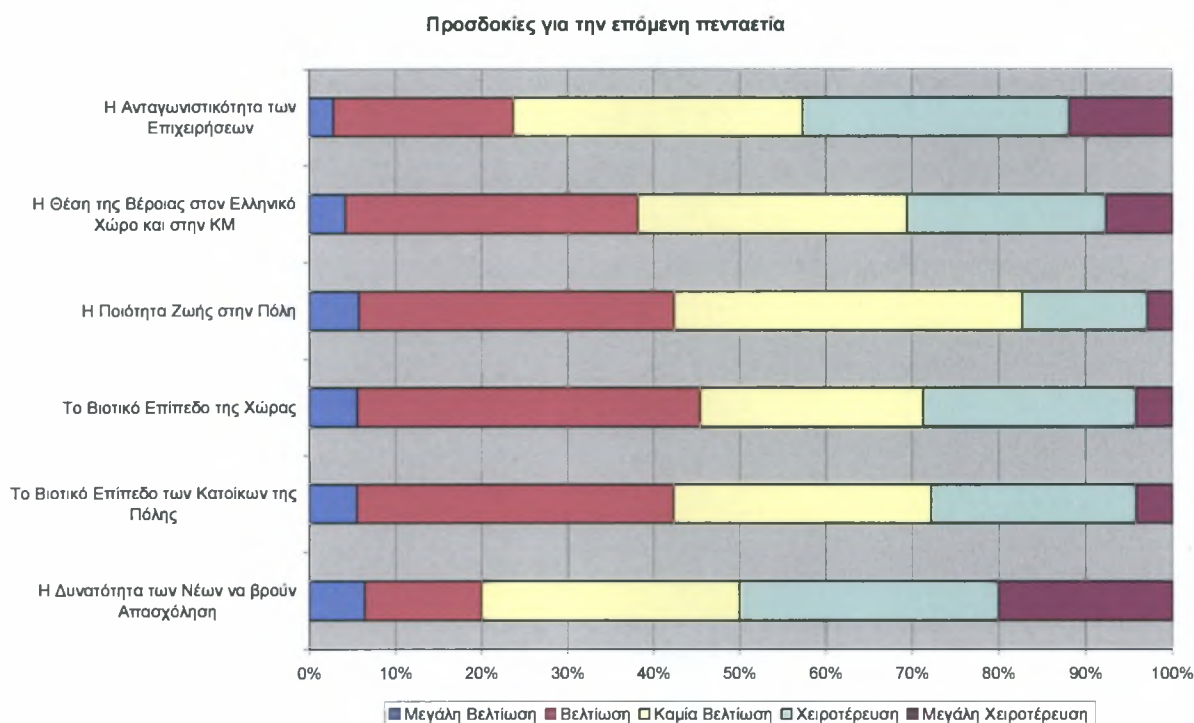

B.11.2. Προσδοκίες για την επόμενη πενταετία

Στη συγκεκριμένη ομάδα ερωτήσεων, ζητήθηκε η άποψη των πολιτών για τις αλλαγές (θετικές ή αρνητικές) που αναμένουν στην επόμενη πενταετία. Οι απαντήσεις τους

καθρεφτίζουν τον βαθμό αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας με τον οποίο ατενίζουν το προσεχές μέλλον της πόλης.

Γράφημα 11: Προσδοκίες για την επόμενη πενταετία

Στην ερώτηση σχετικά με την βελτίωση ή μη του βιοτικού επιπέδου της πόλης οι απαντήσεις ποικίλουν. Το 36,8% των κατοίκων θεωρούν ότι το βιοτικό επίπεδο της πόλης θα αναβαθμιστεί και το 29,39% ότι δεν θα παρουσιάσει καμία βελτίωση. Σημαντικό ποσοστό (23,6%) προσμένει χειροτέρευση ενώ οι ακραίες απαντήσεις «μεγάλη βελτίωση» και «μεγάλη χειροτέρευση» συγκεντρώνουν μικρά ποσοστά (5,6% και 4,2% αντίστοιχα).

Παρόμοια κατανομή των απαντήσεων παρατηρείται και στην εξέλιξη του βιοτικού επιπέδου της χώρας αφού όπως φαίνεται, οι κάτοικοι ταυτίζουν την πορεία της εθνικής ευημερίας με αυτήν της πόλης τους.

Σχετικά αισιόδοξοι εμφανίζονται οι κάτοικοι και όσον αφορά την ποιότητα ζωής της πόλης. Οι περισσότεροι από αυτούς (40,3%) πιστεύουν πως θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα αλλά εξίσου μεγάλο ποσοστό (42,5%) θεωρεί ότι θα επέλθει «βελτίωση» και «μεγάλη βελτίωση». Το 14,4% αναμένει «χειροτέρευση» και το 2,9% «μεγάλη χειροτέρευση».

Στην ερώτηση σχετικά με τη θέση της Βέροιας στον ελληνικό χώρο και στην Κ. Μακεδονία, το 31,3% δεν περιμένει κάποια βελτίωση. «Βελτίωση» και «μεγάλη

βελτίωση» αναμένει συνολικά το 38,2% των κατοίκων και «χειροτέρευση» με «μεγάλη χειροτέρευση» συνολικά το 30,5%.

Σχετικά απαισιόδοξοι εμφανίζονται οι κάτοικοι όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Στην απάντηση «μεγάλη βελτίωση» αντιστοιχεί το μικρότερο ποσοστό από όλες τις ερωτήσεις, ήτοι 2,8%. Επιπλέον, το 21,0% θεωρεί ότι θα υπάρξει «βελτίωση», ενώ το 30,8% και το 11,9% περιμένει «χειροτέρευση» και «μεγάλη χειροτέρευση».

Μικρότερες διαφοροποιήσεις παρατήθηκαν στις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με τη δυνατότητα των νέων να βρουν απασχόληση. Το 20% αναμένει «βελτίωση» και «μεγάλη βελτίωση», ποσοστό ίσο με αυτούς που περιμένουν «μεγάλη χειροτέρευση». Οι απαντήσεις «καμία βελτίωση» και «χειροτέρευση» έλαβαν, η καθεμία, από 30% των απαντήσεων.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι αν εξαιρέσουμε τις δύο τελευταίες ερωτήσεις για τις επιχειρήσεις και την απασχόληση, οι κάτοικοι εμφανίζονται ελαφρά αισιόδοξοι για το μέλλον της πόλης τους. Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την αντίφαση που δημιουργείται καθώς η χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων και η αύξηση της ανεργίας είναι ακόλουθο να δημιουργούσαν κλίμα απαισιοδοξίας.

B.11.3. Θέση σε επιλεγμένα θέματα

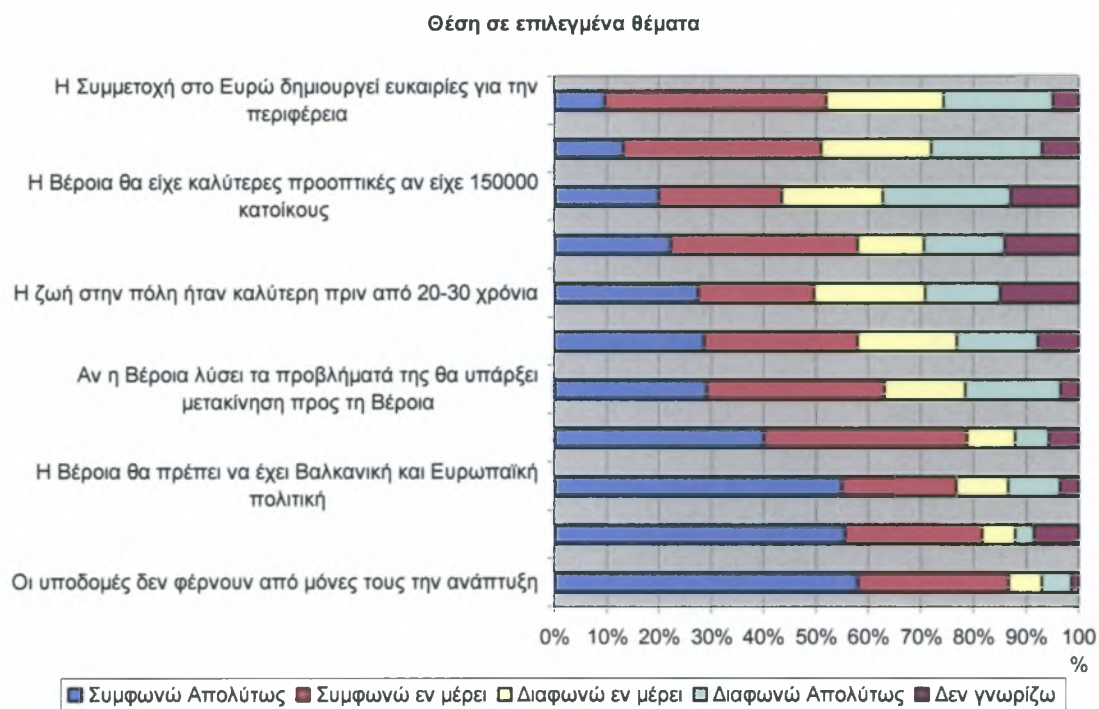
Στη συγκεκριμένη κατηγορία ερωτήσεων, δόθηκε η ευκαιρία στους κατοίκους να εκφράσουν το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σχετικά με διάφορα θέματα. Στις περισσότερες από τις ερωτήσεις παρατηρήθηκε συσπείρωση των απόψεων των ερωτηθέντων.

Οι κάτοικοι έχουν συνειδητοποιήσει ότι οι υποδομές, από μόνες τους, δεν φέρνουν την ανάπτυξη και συμφωνούν ότι οι πόλεις μεσαίου μεγέθους, όπως και η Βέροια, πρέπει να αναπτύξουν τη δική τους σαφή ταυτότητα. Επιπλέον, θεωρούν ότι η Βέροια πρέπει να υιοθετήσει Βαλκανική και ευρωπαϊκή πολιτική και ότι η ανάπτυξή της θα είναι καλύτερη εάν συνεργαστεί με άλλες πόλεις.

Μεγάλο ποσοστό (58,1%) συμφωνεί με το ότι θα υπάρξει μετανάστευση προς την Αθήνα εάν αυτή λύσει τα βασικά της προβλήματα αλλά μεγαλύτερο (63,2%) θεωρεί ότι θα υπάρξει εισροή κατοίκων προς την Βέροια αν λύσει τα δικά της.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το 49,7% του πληθυσμού θεωρεί ότι η ζωή στην πόλη ήταν καλύτερη 20-30 χρόνια πριν έναντι 35% που διαφωνεί.

Γράφημα 12: Θέση σε επιλεγμένα θέματα

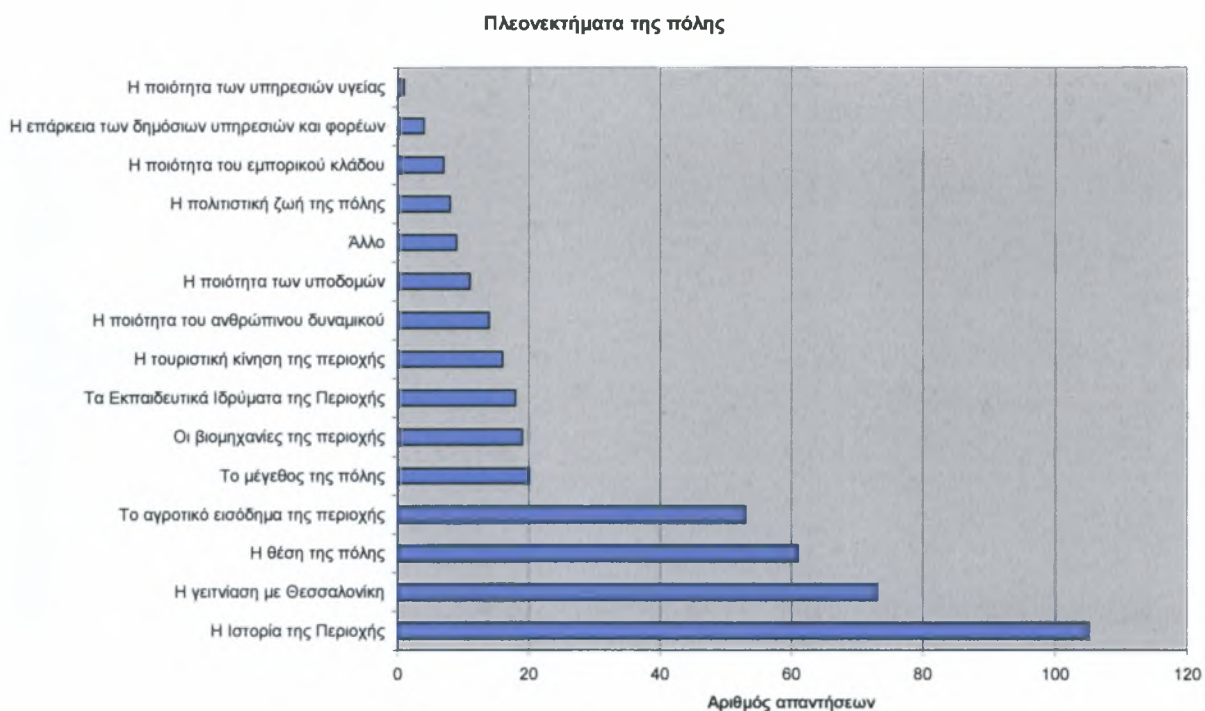
B.11.4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της πόλης

Στις επόμενες δύο ερωτήσεις, ρωτήθηκαν οι κάτοικοι σχετικά με το ποια πιστεύουν ότι αποτελούν τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της πόλης, με δυνατότητα επιλογής έως τρεις απαντήσεις.

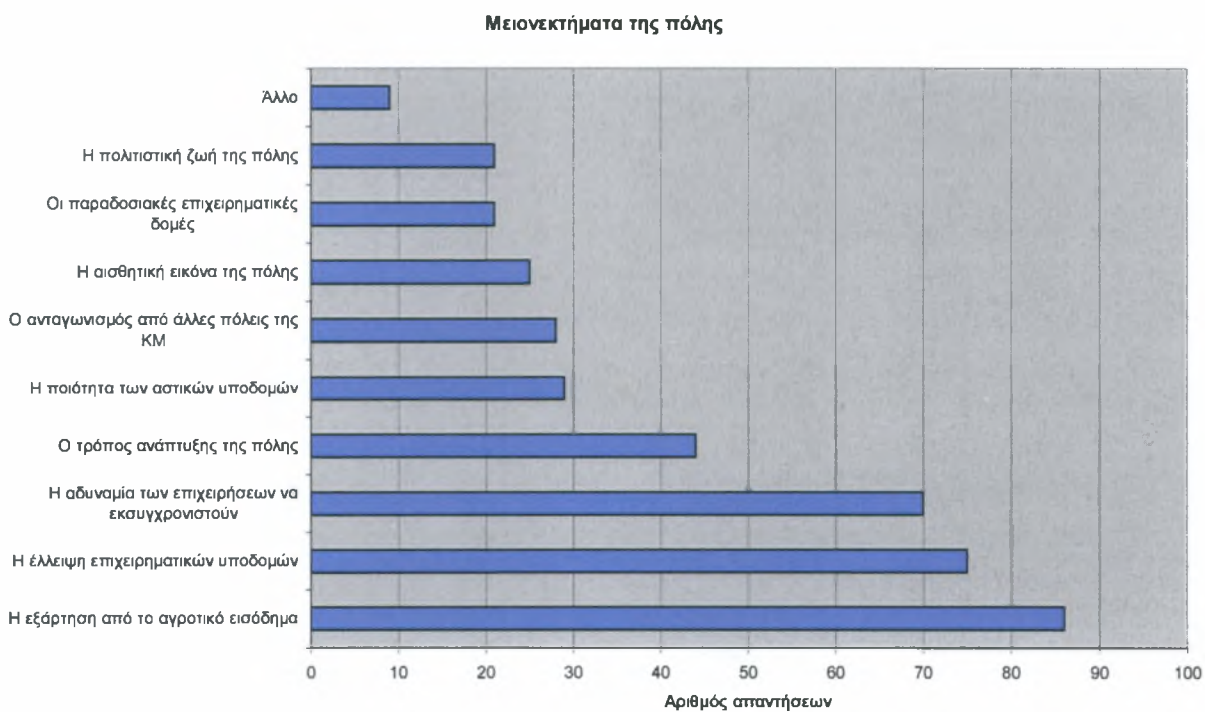
Η ιστορία της περιοχής θεωρήθηκε ως το σημαντικότερο από το 71,92% των ερωτηθέντων. Το 50% των ερωτηθέντων θεωρεί τη γειτνίαση με την Θεσσαλονίκη και το 41,8% την γεωγραφική θέση της πόλης. Ως τέταρτο, παρουσιάζεται το αγροτικό εισόδημα της περιοχής, ενώ όλα τα υπόλοιπα ακολουθούν με σημαντική διαφορά.

Η εξάρτηση από το αγροτικό εισόδημα (58,9% των ερωτηθέντων), αποτελεί και το σημαντικότερο μειονέκτημα κατά τους κατοίκους αφού έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν την πτωτική πορεία της αγροτικής οικονομίας και την ανάγκη διαφοροποίησης της παραγωγικής βάσης της πόλης τους. Ακολουθεί η έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών (51,37%) και η αδυναμία των επιχειρήσεων να εκσυγχρονιστούν (47,95%). Από την ιεράρχηση αυτή γίνεται φανερό και η μεγάλη σημασία που δίνεται από τους κατοίκους στις τοπικές βιομηχανίες για την ανάπτυξη της περιοχής. Ο τρόπος ανάπτυξης της πόλης θεωρήθηκε μειονέκτημα από το 30,14% ενώ όλες οι άλλες επιλογές συγκέντρωσαν ποσοστό κάτω του 20% η καθεμιά.

Γράφημα 13: Πλεονεκτήματα της πόλης

Γράφημα 14: Μειονεκτήματα της πόλης

B.11.5. Σημαντικές κατηγορίες πολιτικών για το μέλλον της πόλης

Στη συνέχεια, παρατέθηκαν εννέα ομάδες πολιτικών και ζητήθηκε από τους κατοίκους να τις αξιολογήσουν σε μια κλίμακα από 1 «η λιγότερο σημαντική» έως 5 «η περισσότερο σημαντική». Για την ιεράρχηση των αποτελεσμάτων, πολλαπλασιάστηκε η συχνότητα της κάθε απάντησης με το «βάρος» που δόθηκε από τους κατοίκους. Η ιεράρχιση που προέκυψε μ' αυτόν τον τρόπο παρουσιάζεται στον πίνακα 40. Η φύση και μόνο της ερώτησης την καθιστά ιδιαίτερα βαρύνουσα διότι οι απαντήσεις που δόθηκαν εκφράζουν και τις προτεραιότητες που δίδονται από τους ίδιους τους πολίτες.

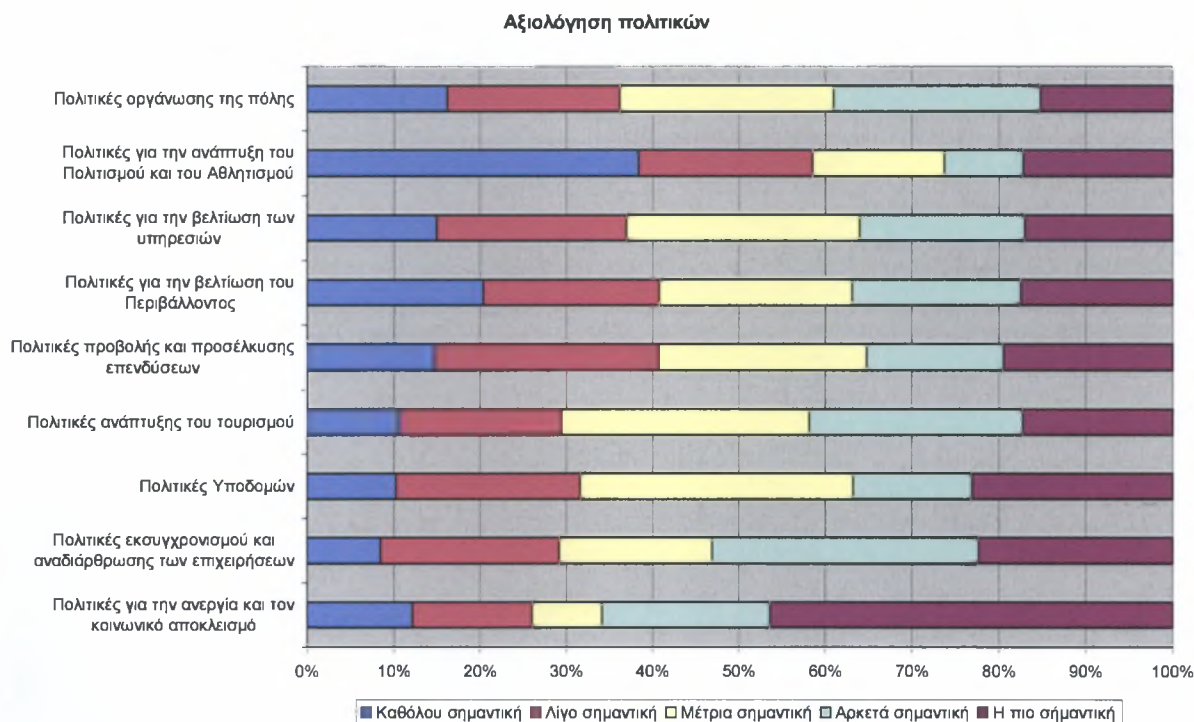
Πίνακας 40: Αξιολόγηση πολιτικών για την πόλη

Πολιτικές	Σύνολο "βαθμών"	Ποσοστό "βαθμών"
Για την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό	460	14,6%
Εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων	439	13,9%
Ανάπτυξης του τουρισμού	389	12,4%
Υποδομών	372	11,8%
Προβολής και προσέλκυσης επενδύσεων	323	10,3%
Οργάνωσης της πόλης	317	10,1%
Βελτίωσης του Περιβάλλοντος	302	9,6%
Βελτίωσης των υπηρεσιών	301	9,6%
Ανάπτυξης του Πολιτισμού και του Αθλητισμού	244	7,8%

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ως σημαντικότερες προβάλλουν οι πολιτικές για την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό, οι οποίες συγκεντρώνουν το 46,3% στην απάντηση «η πιο σημαντική». Ακολουθούν οι πολιτικές εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων και αρκετά πιο κάτω οι πολιτικές ανάπτυξης τουρισμού (παρόλο που ο τουρισμός δεν θεωρείται πλεονέκτημα από τους κατοίκους) και υποδομών.

Ως λιγότερο σημαντικές αξιολογούνται οι πολιτικές για την ανάπτυξη του αθλητισμού και του πολιτισμού, αφού το 38,4% πιστεύει ότι δεν είναι καθόλου σημαντικές. Λιγότερο σημαντικές παρουσιάζονται οι πολιτικές για την βελτίωση του περιβάλλοντος και των υπηρεσιών, ενώ μέτρια σημαντικές εμφανίζονται οι πολιτικές οργάνωσης της πόλης και προβολής και προσέλκυσης επενδύσεων.

Γράφημα 15: Αξιολόγηση πολιτικών

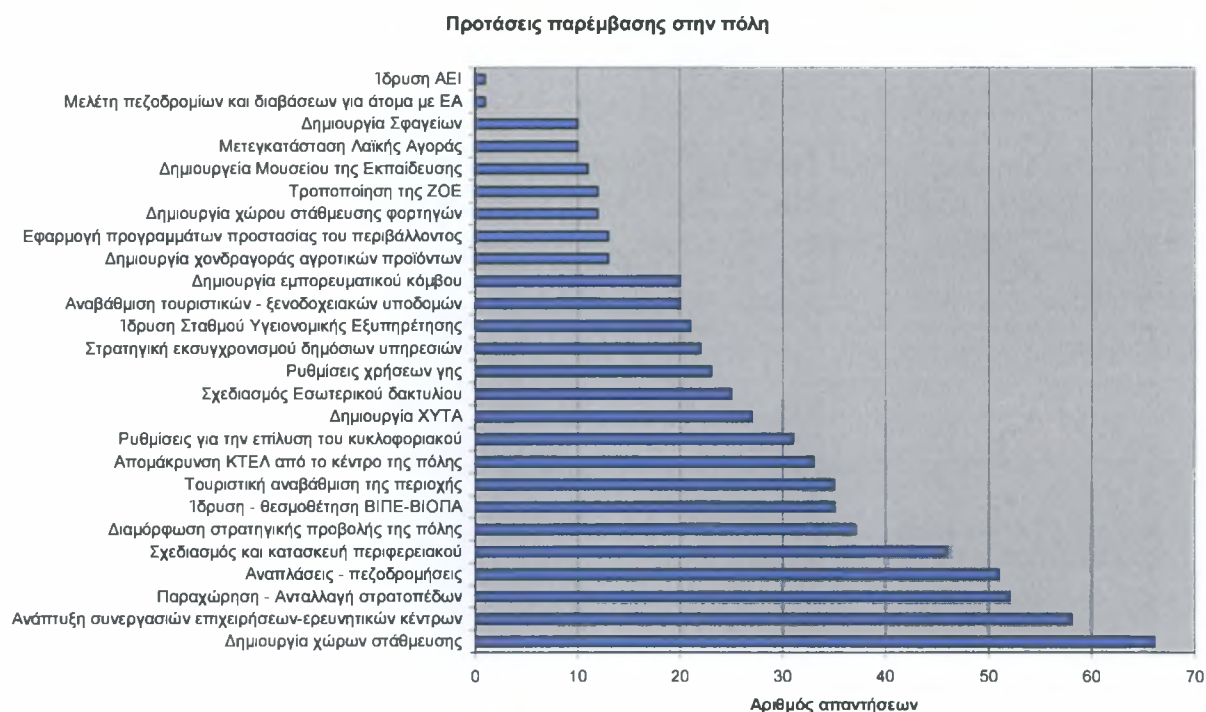
Β.11.5. Αξιολόγηση προτάσεων για την πόλη

Η επόμενη ερώτηση, αφορούσε κάποιες προτεινόμενες παρεμβάσεις για την ανάπτυξη της πόλης και ζητήθηκε η ιεράρχησή τους από τους κατοίκους.

Ως πιο σημαντικές (45,21% των ερωτηματολογίων) θεωρήθηκαν προτάσεις για τη δημιουργία χώρων στάθμευσης, κάτι που δείχνει και το έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η πόλη. Ακολουθεί η ανάπτυξη συνεργασιών επιχειρήσεων – ερευνητικών κέντρων (39,73%), η παραχώρηση – ανταλλαγή στρατοπέδων (35,62%) και παρεμβάσεις αναπλάσεων – πεζοδρομήσεων (34,93%). Την πεντάδα των προτεραιοτήτων συμπληρώνει ο σχεδιασμός και κατασκευή του περιφερειακού (31,51%).

Η διαμόρφωση στρατηγικής για την πόλη είναι προτεραιότητα για το 25,34% των ερωτηθέντων ενώ οι προτάσεις ίδρυσης – θεσμοθέτησης ΒΙΠΕ – ΒΙΟΠΑ και τουριστικής αναβάθμισης της περιοχής εμφανίζουν ποσοστό 27,78% η καθεμιά. Στην ένατη και δέκατη θέση βρίσκεται η απομάκρυνση του ΚΤΕΛ από το κέντρο της πόλης και ρυθμίσεις για την επίλυση του κυκλοφοριακού (21,23% και 22,60% αντίστοιχα). Τέλος η δημιουργία ΧΥΤΑ βρίσκεται στην ενδέκατη θέση και προβληματίζει το 18,49% των κατοίκων.

Γράφημα 16: Προτάσεις παρέμβασης στην πόλη

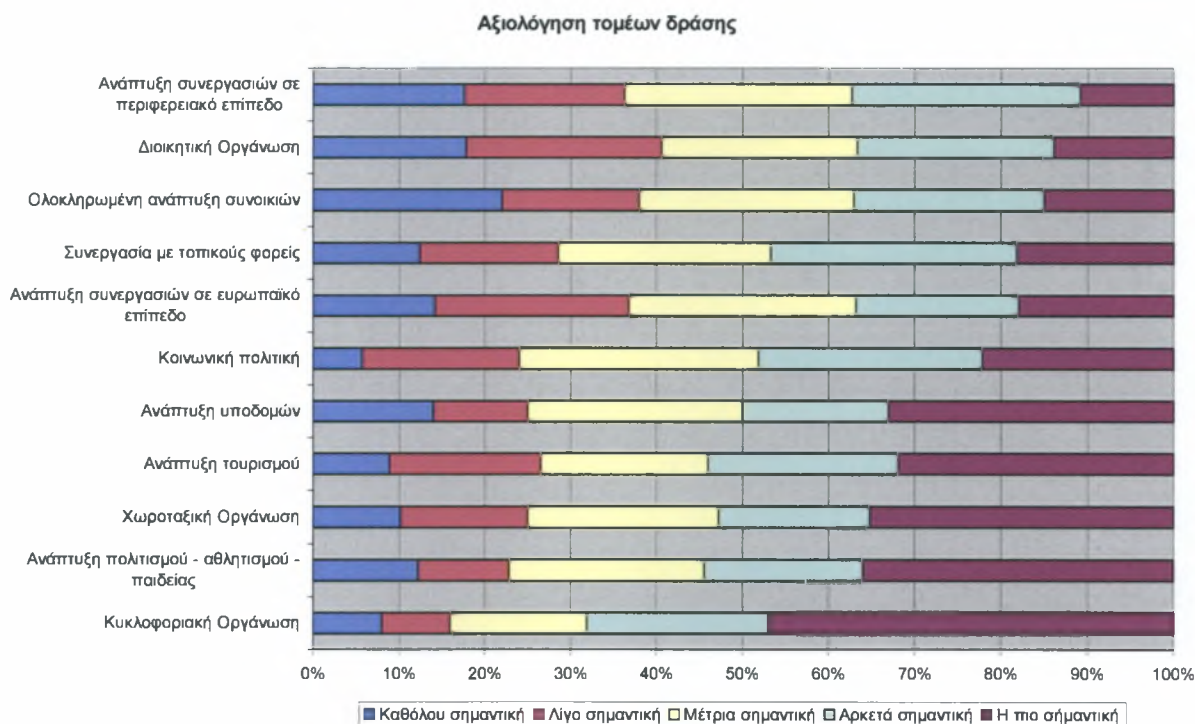
Β.11.6. Αξιολόγηση τομέων δράσης για τον Δήμο Βέροιας

Πολύ σημαντική ερώτηση είναι αυτή που αφορά στην αξιολόγηση τομέων δράσεις για τον Δήμο της Βέροιας. Συνολικά, παρατέθηκαν έντεκα τομείς δράσεις και ζητήθηκε η αξιολόγησή τους από τους πολίτες σε μια κλίμακα από «καθόλου σημαντική» έως «η πιο σημαντική». Σταθμίζοντας το σύνολο κάθε απάντησης από 1 έως 5 (1 στη λιγότερο σημαντική και 5 στην περισσότερο σημαντική) έγινε εκτίμηση των προτεραιοτήτων δράσεις από τους πολίτες. Την ιεράρχηση δείχνει ο παρακάτω πίνακας.

Πίνακας 41: Αξιολόγηση τομέων δράσης για την πόλη

Τομείς δράσεις	Σύνολο "βαθμών"	Ποσοστό "βαθμών"
Κυκλοφοριακή Οργάνωση	442	11,4%
Ανάπτυξη πολιτισμού – αθλητισμού – παιδείας	405	10,5%
Ανάπτυξη τουρισμού	396	10,2%
Χωροταξική Οργάνωση	381	9,8%
Κοινωνική πολιτική	354	9,1%
Ανάπτυξη υποδομών	344	8,9%
Συνεργασία με τοπικούς φορείς	340	8,8%
Ανάπτυξη συνεργασιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο	322	8,3%
Ανάπτυξη συνεργασιών σε περιφερειακό επίπεδο	300	7,7%
Διοικητική Οργάνωση	295	7,6%
Ολοκληρωμένη ανάπτυξη συνοικιών	292	7,5%

Γράφημα 17: Αξιολόγηση τομέων δράσης

Πρώτος με διαφορά έρχεται ο τομέας της κυκλοφοριακής οργάνωσης στον οποίο άλλωστε το 46,9% των απαντήσεων τη θεωρούν ως την «πιο σημαντική». Στη δεύτερη και τρίτη θέση, έρχονται δράσεις ανάπτυξης πολιτισμού – αθλητισμού – παιδείας και τουριστικής ανάπτυξης. Η χωροταξική οργάνωση κατατάσσεται τέταρτη και στις δράσεις κοινωνικής πολιτικής και ανάπτυξης υποδομών που ακολουθούν δεν αποδίδεται μικρότερη σημασία. Λίγο σημαντικές εμφανίζονται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των συνοικιών και η διοικητική οργάνωση της πόλης.

B.12. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η ανάλυση SWOT, αποτελεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο με σκοπό να συγκεντρώσει και να κωδικοποιήσει τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προήλθαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Η μέθοδος πρωτοχρησιμοποιήθηκε στον χώρο των επιχειρήσεων προκειμένου να συνταχθούν με αποτελεσματικότερο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές που πρέπει να ακολουθήσει η επιχείρηση ανάλογα με τις δυνατότητές τους και τα δεδομένα του εξωτερικού τους περιβάλλοντος.

Στο χωρικό και οικονομικό σχεδιασμό, η ανάλυση SWOT εξετάζει τις μεταβλητές που συνθέτουν το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλοντος του χώρου αναφοράς οι οποίες συμβάλουν στην αναπτυξιακή του πορεία. Πιο συγκεκριμένα, διερευνώνται:

- Τα δυνατά σημεία του συστήματος υπό εξέταση.
- Τα αδύνατα σημεία του συστήματος υπό εξέταση.
- Οι ευκαιρίες που απορρέουν από τα δεδομένα του εξωτερικού περιβάλλοντος.
- Οι απειλές – κίνδυνοι που απορρέουν από τα δεδομένα του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Οι δύο πρώτες παράμετροι (Δυνατά και Αδύνατα Σημεία) καθορίζονται από την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος, δηλαδή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εξεταζόμενης περιοχής, και αφορούν αποκλειστικά τον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων που πηγάζουν από την υφιστάμενη υποδομή και τα στοιχεία που αποτυπώνουν το κοινωνικό-οικονομικό της προφίλ. Στο εσωτερικό περιβάλλον περιλαμβάνονται: δημογραφικά και γεωμορφολογικά στοιχεία, πολιτικοί παράγοντες σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, παράγοντες Τοπικής Διοίκησης, ο χαρακτήρας και η φύση της τοπικής αγοράς, υποδομές μεταφορών, κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, τοπική οικονομία, η ποιότητα ζωής, το φυσικό περιβάλλον, οι ζώνες πρασίνου, χώροι ελεύθερου χρόνου, ο πολεοδομικός και χωροταξικός σχεδιασμός, το επίπεδο και ο χαρακτήρας εκπαίδευσης του πληθυσμού, το πολιτιστικό περιβάλλον και η ιστορικότητα του τόπου, τουρισμός κ.α (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Οι ευκαιρίες και οι απειλές, αποτελούν παραμέτρους του εξωτερικού συστήματος της πόλης οι οποίες όμως έχουν άμεση επίπτωση στην ανάπτυξή της. Έτσι, αφορούν θέματα γενικότερων οικονομικών εξελίξεων, πολιτικές (χωροταξικές, τουριστικές κλπ) που εφαρμόζονται από ανώτερα επίπεδα διοίκησης και σχεδιασμού και γενικότερα από παράγοντες που καθορίζουν το ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού. Στόχος του αναπτυξιακού σχεδίου είναι η μέγιστη αξιοποίηση των ευκαιριών ανάπτυξης καθώς και η πρόληψη ή ελαχιστοποίηση των κινδύνων που μελλοντικά ενδέχεται να αντιμετωπίσει η πόλη.

Στον πίνακα 42 φαίνονται τα σημαντικότερα σημεία της ανάλυσης SWOT για την πόλη και το Δήμο Βέροιας και στη συνέχεια ακολουθεί συνοπτική περιγραφή τους.

Πίνακας 42: Ανάλυση SWOT

<p>Δυνατά Σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γεωγραφική Θέση – Δίκτυα • Ένταξη στον αναπτυξιακό πόλο Θεσσαλονίκης • Ποιοτικά αγροτικά προϊόντα – αγροτική παράδοση • Καλή ποιότητα ζωής της πόλης • Αφθονοι τουριστικοί πόροι • Ιστορία και σύγχρονος πολιτισμός της πόλης • Ποιοτικό περιαστικό φυσικό περιβάλλον 	<p>Αδύνατα Σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνθήκες απασχόλησης – ανθρώπινο δυναμικό • Έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών • Εξάρτηση από αγροτικό εισόδημα – αγροτικές υποδομές • Προβλήματα πολεοδομικής οργάνωσης (Κυκλοφοριακό – στάθμευση, έλλειψη ελεύθερων χώρων) • Προβλήματα χωροταξικής οργάνωσης (Μη ολοκλήρωση ΖΟΕ - έλλειψη χωροταξικού σχεδίου νομού) • Περιβαλλοντικά προβλήματα (Έλλειψη ΧΥΤΑ – αποψίλωση στα ορεινά) • Απουσία ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής – ελλείψεις σε σύγχρονες τουριστικές υποδομές • Προβλήματα οικιστικής διασποράς, προβλήματα ύδρευσης – αποχέτευσης στα ορεινά χωριά • Έλλειψη πολιτικής place marketing
<p>Ευκαιρίες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασία με αστικά κέντρα • Ίδρυση Πανεπιστημίου • Μεταφορικές υποδομές (Αεροδρόμιο Cargo στην Αλεξάνδρεια – Εγνατία οδός) • Ενιαία αγορά και διεύρυνση της ΕΕ • Ευρωπαϊκά προγράμματα στο δήμο • Ανάπτυξη δικτύου φυσικού αερίου • Πόροι από Γ' και Δ' ΚΠΣ • Δημιουργία διαμετακομιστικού κέντρου • Ανάπτυξη ποικίλων μορφών τουρισμού 	<p>Απειλές</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναθεώρηση ΚΑΠ • Ενιαία αγορά και διεύρυνση της ΕΕ • Τάσεις συρρίκνωσης α-γενούς τομέα • Γειτνίαση με Θεσ/νικη • Περιβαλλοντικά προβλήματα (Έλλειψη ΧΥΤΑ – αποψίλωση στα ορεινά) • Εισροή αλλοδαπών

B.12.1 Δυνατά Σημεία

Η γεωγραφική θέση της Βέροιας αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα στην αναπτυξιακή της πορεία. Η πόλη βρίσκεται σε κομβικό σημείο και μεταξύ πολλών αστικών κέντρων όπως η Νάουσα, η Αλεξάνδρεια, η Έδεσσα, η Σκύδρα, τα Γιαννιτσά. Αυτή η αστική συγκέντρωση μπορεί να αποφέρει πολλά πλεονεκτήματα για όλες τις πόλεις εφόσον αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούν να αλληλοσυμπληρώνονται και να μοιράζονται κοινές υποδομές (παραγωγικές, μεταφορικές – συγκοινωνιακές, ενεργειακές κλπ), υπηρεσίες, να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τους κοινούς πόρους και να αναπτύσσουν κοινές στρατηγικές ανάπτυξης.

Σημαντική επίπτωση στην εξέλιξη της πόλης έχει και η γειτνίασή της με τη Θεσσαλονίκη. Και εδώ πάλι, οι απόψεις για τις επιδράσεις είναι αντικρουόμενες. Σύμφωνα με τη θεωρία των πόλων ανάπτυξης, η ανάπτυξη ενός σημαντικού αναπτυξιακού πόλου διαχέει τις θετικές επιπτώσεις και στο σύνολο των γειτονικών περιοχών. Η μέτρηση των επιπτώσεων αυτών είναι εξαιρετικά δύσκολη και αμφίβολης σημαντικότητας. Η Θεσσαλονίκη με την ευρύτερη περιοχή αποτελεί το δεύτερο αναπτυξιακό πόλο της χώρας. Η σταδιακή διάχυση της αναπτυξιακής δυναμικής έχει ήδη συμπεριλάβει στον πόλο ανάπτυξης ένα ολοένα διευρυνόμενο αριθμό αστικών περιοχών, μεταξύ των οποίων και το Νομό Ημαθίας. Είναι βέβαιο ότι οι αντικοινωνικές που μεγεθύνονται όλο και περισσότερο στη Θεσσαλονίκη (π.χ. υψηλό κόστος γης και κατοικίας, περιβαλλοντικά προβλήματα και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, στενότητες στη χωροθέτηση νέων μεταποιητικών μονάδων) ωθούν κατοίκους και επιχειρήσεις σε αναζήτηση πιο ελκυστικών τόπων εγκατάστασης. Ωστόσο, το δυνητικό μειονέκτημα μιας τέτοιας γειτνίασης είναι η δημιουργία εξάρτησης από τα αναπτυξιακά κέντρα καθώς και ο κίνδυνος απομύζησης τοπικών παραγωγικών πόρων (κατοίκων, επενδύσεων, υπηρεσιών κλπ) εάν δεν ακολουθηθεί αποτελεσματική τοπική αναπτυξιακή πολιτική.

Το συγκριτικό πλεονέκτημα που δυνητικά μπορούν να αποκτήσουν οι μικρότερες πόλεις είναι, κατά κανόνα, η καλύτερη ποιότητα ζωής και το μικρότερο κόστος διαβίωσης που προσφέρουν. Σύμφωνα με τους κατοίκους της πόλης, η ποιότητα ζωής στη Βέροια κρίνεται σε γενικές γραμμές στοιχείο που αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης νέων κατοίκων. Η αύξηση του πληθυσμού δημιουργεί πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και αυξάνει τη ζήτηση, εφόσον βέβαια συνοδεύεται και από ικανοποιητικά εισοδήματα. Από την ανάλυση άλλωστε φάνηκε ότι η Βέροια αποτελεί ελκτικό τόπο εγκατάστασης κατοίκων. Ακόμη, πολλές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να την επιλέξουν εκμεταλλεζόμενες την γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη.

Τόσο οι αγροτικοί οικισμοί του Δήμου, όσο και η ευρύτερη περιοχή, διαθέτει μια πλούσια παράδοση σε δυναμικές καλλιέργειες. Παρόλο που ο δυναμισμός αυτός έχει ατονήσει, υπάρχουν δυνατότητες μέσα από κατάλληλες πρωτοβουλίες και πολιτικές να αποκτήσει και πάλι τη τον παλιό δυναμισμό της. Επίσης, παρά τη μείωση του εξαγωγικού προσανατολισμού της γεωργικής παραγωγής, η εμπειρία των επιχειρηματιών της περιοχής και οι σχέσεις τους με διεθνή εμπορικά δίκτυα αποτελούν ένα κεφάλαιο το οποίο προσφέρεται για αξιοποίηση.

Η αφθονία τουριστικών πόρων στην περιοχή μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του τουρισμού, του τοπικού εισοδήματος και της απασχόλησης. Η αξιοποίησή τους είναι απαραίτητη μέσα βέβαια στα πρότυπα της αειφόρου ανάπτυξης και με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες και δυνατότητες της περιοχής. Το ότι ο Δήμος δεν αποτελεί κατ' εξοχήν τουριστική περιοχή, προσδίδει στον τουρισμό συμπληρωματικό χαρακτήρα όσον αφορά την ανάπτυξη. Κύριο βάρος, όπως προαναφέρθηκε πρέπει να δοθεί στην τοπική παραγωγή του πρωτογενούς τομέα και στην επεξεργασία των προϊόντων του από τις μονάδες του δευτερογενούς.

Το σημαντικότερο πλεονέκτημα κατά τους κατοίκους της πόλης αποτελεί η ιστορία της περιοχής. Αναμφίβολα, η από αρχαιοτάτων χρόνων εξέλιξη επηρέασε και σημάδεψε την περιοχή δίνοντάς της μια ξεχωριστή ταυτότητα. Η προβολή αυτή της ταυτότητας μπορεί να αποτελέσει αναπτυξιακό παράγοντα μέσω μιας αποτελεσματικής πολιτικής place marketing.

Το πλούσιο και ποιοτικό περιαστικό περιβάλλον (π.χ. βουνά, ποτάμια, χιονοδρομικά) αναβαθμίζει το αστικό και περιαστικό τοπίο και σφραγίζει την εικόνα της πόλης. Προσφέρει αναπτυξιακές δυνατότητες π.χ. για αναψυχή των κατοίκων, για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. μονοπάτια, θέσεις θέας, δασικά χωριά, κέντρα περιβαλλοντικής προστασίας) αλλά και για τη δημιουργία ποιοτικής κατοικίας με στόχο την προσέλκυση κατοίκων από το ευρύτερο αστικό σύστημα της Κεντρικής Μακεδονίας.

B.12.2 Αδύνατα Σημεία

Η ανεργία, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Βασικό αποτέλεσμα η απώλεια των νέων κυρίως εργαζομένων οι οποίοι αναγκάζονται να αναζητήσουν εργασία στα μεγάλα αστικά κέντρα. Το γεγονός αυτό αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη, αφού παραχωρεί τις παραγωγικές δραστηριότητες στις μεγαλύτερες ηλικίες, οι οποίες είναι λιγότερο αποδοτικές και συντηρητικές.

Η έλλειψη νέων πτυχιούχων επιτείνει και το υπάρχων πρόβλημα του χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης των κατοίκων, αποτρέποντας έτσι την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που απαιτούν υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό και προσφέρουν βέβαια καλύτερα εισοδήματα.

Η έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών αποτελεί σοβαρότατο μειονέκτημα για την ανάπτυξη. Παρόλο που στην ευρύτερη περιοχή συναντάται πληθώρα βιομηχανιών και ΜΜΕ, βλέψεις για δημιουργία υποδομών ΒΙΠΕ ή ΒΙΟΠΑ υπάρχουν μόνο στα χαρτιά. Η

μεταφορά των επιχειρήσεων στις περιοχές αυτές ακόμη και όταν (και αν) δημιουργηθούν θα απαιτήσει χρόνο και χρήμα, ωστόσο, τα οφέλη που θα προκύψουν θα είναι πολλά χάρη στις οικονομίες κλίμακας που θα προκύψουν αλλά στην γενικότερη χωρική οργάνωση και περιβαλλοντική εξυγίανση της περιοχής.

Στον αγροτικό τομέα, σημαντικό πολύ σημαντικό είναι το πρόβλημα της άρδευσης, ζήτημα που λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις αν αναλογιστούμε ότι η γεωργία απασχολεί μεγάλο αριθμό κατοίκων. Αυτή η εξάρτηση του τοπικού πληθυσμού από τις αγροτικές δραστηριότητες αποτελεί επιπρόσθετο κίνδυνο για το εισόδημα των κατοίκων. Η εξάρτηση αυτή εκφράζει την μονοδιάστατη παραγωγική βάση της περιοχής, η οποία όμως, σε περίπτωση αρνητικών συγκυριών, θα επιφέρει συνολική οικονομική ύφεση. Η διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης και η ανεξάρτησή από τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος ούτως ή άλλως διέρχεται περίοδο συρρίκνωσης, κρίνονται απαραίτητες.

Η ανάπτυξη του τουρισμού θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση αλλά παρόλο που η περιοχή πληροί όλες τις προϋποθέσεις, υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής και ανεπαρκής ποσότητα σύγχρονων τουριστικών κλινών.

Σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα για την περιοχή αποτελεί και η έλλειψη χώρου για την διάθεση και επεξεργασία των απορριμμάτων. Οι αλληπάλληλες προσπάθειες για ανεύρεση χώρου οδήγησαν σε αδιέξοδο, ιδιαίτερα μετά την τελική απόφαση για την επικρατούσα, έως τότε, θέση «12». Το ζήτημα απαιτεί λύση το συντομότερο δυνατό διότι μέχρι τότε είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα συνεχίσει η ανεξέλεγκτη διάθεση των απορριμμάτων στις υφιστάμενες χωματερές. Κίνδυνος περιβαλλοντικής υποβάθμισης και έλλειψης χωρικής συνοχής ελλοχεύει στην ορεινή ζώνη του δήμου, καθώς παρατηρείται συνεχής αποψίλωση. Οι τάσεις φυγής οφείλονται και στα προβλήματα βασικών υποδομών (ύδρευση – άρδευση) που υπάρχουν στα χωριά.

Το γεγονός ότι ο δήμος εμφανίζει μεγάλη οικιστική διασπορά, αυξάνει και το κόστος εξυπηρέτησης όλων των δημοτικών διαμερισμάτων σε βασικές υπηρεσίες και το ίδιο συμβαίνει και στην συντήρηση των υποδομών.

Σε πολεοδομικό επίπεδο, το σοβαρότερο πρόβλημα σύμφωνα και με τους κατοίκους της πόλης, αποτελεί το κυκλοφοριακό. Η μεγάλη αύξηση των ΙΧ αυτοκινήτων δημιουργεί πολλά προβλήματα κυκλοφορίας και στάθμευσης στην πόλη. Υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών προκαλείται και από την έλλειψη επαρκών οργανωμένων χώρων πρασίνου μέσα και γύρω από την πόλη. Ιδανικοί χώροι για τον σκοπό αυτό υπάρχουν και αυτό που απομένει είναι η αξιοποίησή τους.

Σε ζητήματα χωρικής οργάνωσης, υπάρχουν άλλα δύο ακόμη αδύνατα σημεία που υπονομεύουν την αναπτυξιακή πορεία της περιοχής. Το πρώτο αποτελούν οι αναποτελεσματικές, για τα σημερινά δεδομένα, ρυθμίσεις της υφιστάμενης ΖΟΕ, οι οποίες όμως έχουν ήδη αρχίσει να αναθεωρούνται. Η ΖΟΕ της Βέροιας θα πρέπει να διευρυνθεί καταλαμβάνοντας όλη την έκταση του Δήμου. Δεύτερη έλλειψη χωρικής οργάνωσης παρατηρείται σε επίπεδο νομού, καθώς δεν υφίσταται ανάλογο χωροταξικό σχέδιο. Η υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου πρέπει να επισπευσθεί από τους αρμόδιους φορείς, καθώς η συμβολή του στην ανάπτυξη του νομού θα είναι πολύ μεγάλη.

Τέλος, η έλλειψη πολιτικής place marketing της πόλης μπορεί να θεωρηθεί μειονέκτημα αφού με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να προβληθεί η πόλη επιτυχέστερα και να προσελκύσει επενδύσεις, τουρίστες και κατοίκους.

B.12. 3. Ευκαιρίες

Όπως αναφέρθηκε, σημαντική ευκαιρία λόγω της θέσης της πόλης είναι η συνεργασία με τα υφιστάμενα αστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής. Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξίας και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2000) εντοπίζει αυτή τη δυναμική και προτείνει την δημιουργία δικτύου μεταξύ της Βέροιας και τα Έδεσσας στα πλαίσια ενθάρρυνσης της πολυκεντρικής δομής και ανταγωνιστικότητας του εθνικού χώρου.

Η εγκατάσταση αεροδρομίου cargo στη Αλεξάνδρεια, είναι σίγουρο ότι θα επηρεάσει την χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη της περιοχής καθώς θα συγκεντρώσει πληθώρα δραστηριοτήτων. Σε συνδυασμό με τον χαρακτηρισμό της Βέροιας ως ανεξάρτητο διαμετακομιστικό κέντρο γίνεται κατανοητό ότι η ευρύτερη περιοχή πρόκειται να αποτελέσει κομβικό σημείο μεταφορών και πόλο έλξης επιχειρήσεων.

Επιπλέον, η Βέροια βρίσκεται πάνω στην Εγνατία οδό, τον άξονα που συνδέει την Κεντρική Μακεδονία με τη Δυτική. Βέβαια, η δημιουργία οδικών υποδομών υπερτοπικής σημασίας δεν σημαίνει την αυτόματα και τοπική ανάπτυξη διότι δεν συνεπάγεται αναγκαστικά και την προσέλκυση επενδύσεων, κάτι που είναι το κύριο ζητούμενο. Φυσικά, η περιοχή θα γίνει περισσότερο προσβάσιμη για επισκέπτες και θα διευκολυνθούν οι εξαγωγικές της δραστηριότητες. Από την άλλη πλευρά όμως, θα είναι ευκολότερη και η διείσδυση άλλων αγορών οι οποίες ενδεχομένως να υπερκαλύψουν τις τοπικές. Οι απόψεις που συναντώνται στη βιβλιογραφία για το θέμα αυτό ποικίλουν, το σίγουρο όμως είναι ότι οι οδικές μεταφορικές υποδομές, σε μια σχετικά αναπτυγμένη κοινωνία, μπορούν να λειτουργήσουν μόνο συμπληρωματικά για την ανάπτυξη ενός τόπου.

Η λειτουργία του πανεπιστημίου στην πόλη δεν μπορεί παρά να έχει θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις. Εκτός βέβαια από την προέγκυση φοιτητών οι οποίοι θα τονώσουν την τοπική ζήτηση και θα αυξηθεί το γόητρο της πόλης. Εκτός αυτού, λόγω του επιστημονικού του αντικειμένου, το νεοϊδρυθέν τμήμα («Χωροταξίας και Ανάπτυξης») είναι σίγουρο ότι θα συμβάλει στην ανάπτυξη όχι μόνο της πόλης αλλά και του νομού και της ευρύτερης περιοχής μέσω διάφορων μελετών αλλά και με την συνεργασία του με τις τοπικές επιχειρήσεις.

Από τα σημαντικότερα έργα υποδομής που προβλέπονται από το ΧΣΠ Κεντρικής Μακεδονίας, είναι η επέκταση δικτύου φυσικού αερίου στο νομό. Με τον τρόπο αυτό, θα καλυφθούν σε μεγάλο βαθμό οι ενεργειακές ανάγκες της περιοχής και θα αποτελέσει παράγοντα έλξης βιοτεχνιών και βιομηχανιών.

Η λειτουργία της Ενιαία Αγοράς μπορεί δυνητικά να συμβάλει στην αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της περιοχής αλλά και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων προϊόντων δηλαδή των φρούτων (κυρίως των ροδάκινων) και των προϊόντων επεξεργασίας τους, η οποία, σήμερα, δεν είναι δεδομένη. Η εξαγωγική δραστηριότητα της περιοχής μπορεί να αυξηθεί και από την διεύρυνση της Ε.Ε. η οποία δημιουργεί νέες αγορές.

Στην αναπτυξιακή πορεία του δήμου μπορούν να συμβάλλουν και τα κοινοτικά προγράμματα και οι πρωτοβουλίες που εφαρμόζονται εντός των ορίων του. Οι στόχοι και οι δράσεις των προγραμμάτων αναλύθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο και αναδεικνύουν τους τομείς παρέμβασης στην περιοχή. Η σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των προσφερόμενων δυνατοτήτων μπορεί να συμβάλλει ποικιλοτρόπως στην σφαιρική ανάπτυξη της περιοχής.

Οι πόροι του τρίτου κοινοτικού πλαισίου αποτελούν ευκαιρία χρηματοδότησης αν και οδεύουμε προς το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Ωστόσο, με το Δ΄ ΚΠΣ ανοίγονται νέες δυνατότητες υλοποίησης έργων.

Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τις δυνατότητες αξιοποίησης του τουρισμού και ιδιαίτερα πολλών μορφών εναλλακτικού τουρισμού (θρησκευτικός, ορεινός, οινoturισμός, αρχαιολογικός κλπ) μιας και υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις στην περιοχή.

B.12.4. Απειλές

Όπως επισημάνθηκε, ένα από τα αδύνατα σημεία της περιοχής είναι η εξάρτηση από το αγροτικό εισόδημα. Ο κίνδυνος για την περιοχή λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις αν

αναλογιστούμε δύο ακόμη δεδομένα. Αρχικά, η αναθεώρηση της ΚΑΠ σύμφωνα με την οποία η επιδότηση δεν γίνεται πλέον βάση του όγκου της παραγωγής αλλά ανάλογα με το αν τηρούνται περιβαλλοντικά και άλλα πρότυπα στις καλλιέργειες. Η αναθεώρηση αυτή φέρνει σε δύσκολη θέση τους παραγωγούς οι οποίοι επαναπαύονταν στην εύκολη λύση της παραγωγής μεγάλου όγκου αλλά χαμηλής ποιότητας προϊόντων και της απόσυρσης. Οι αγρότες, για να είναι ανταγωνιστικοί, θα είναι πλέον αναγκασμένοι να παράγουν ποιοτικότερα προϊόντα τηρώντας τα πρότυπα της ΕΕ, κάτι όμως που θα απαιτήσει και το ανάλογο κόστος και ενδεχομένως να οδηγήσει σε μείωση του εισοδήματος. Αναγκαία κρίνεται και η αναδιάρθρωση των αγροτικών καλλιεργειών με δυναμικά και ανταγωνιστικά προϊόντα.

Η ενιαία αγορά και η διεύρυνση θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό στις εξαγωγές των αγροτικών και των μεταποιημένων προϊόντων, κίνδυνος που ήδη έχει αρχίσει να υφίσταται αφού η εμπορία ροδάκινων διέρχεται περίοδο κρίσης λόγω του έντονου ανταγωνισμού κυρίως από την Ισπανία (Δήμου, 1995: 55).

Από την άλλη πλευρά, η γενική τάση συρρίκνωσης του πρωτογενή τομέα, ως συνειδητή επιλογή και αναπάντεχη εξέλιξη της οικονομίας, είναι επόμενο να οδηγήσει στην απώλεια θέσεων εργασίας στον αγροτικό τομέα και στην περιοχή της Βέροιας.

Η γειτνίαση με το ΠΣ Θεσ/νικης, εκτός από ευκαιρία, μπορεί να αποτελέσει και πιθανή απειλή για την πόλη καθώς δεν τίθεται θέμα σύγκρισης των υποδομών που διαθέτει κάθε περιοχή για την προσέλκυση επιχειρήσεων. Το στοιχείο αυτό, επιτάσσει ακόμη περισσότερο την άμεση δημιουργία κάθε δυνατής παρέμβασης για την προσέλκυση επενδύσεων και επιχειρήσεων στην περιοχή.

Δύο ακόμη θέματα τα οποία παρουσιάστηκαν ως αδύνατα σημεία μπορεί να εξελιχθούν σε απειλές για την περιοχή. Η επιδείνωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στο Δήμο, και σε μικρότερο βαθμό στην πόλη, σίγουρα, αποτελεί απειλή για την ανάπτυξη της περιοχής όπως επίσης απειλή εγκυμονούν και οι τάσεις εγκατάλειψης των ορεινών οικισμών από τους κατοίκους, συμβάλλοντας στην απερήμωση του αγροτικού ορεινού χώρου και την υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Τέλος, υπαρκτός είναι και ο κίνδυνος εμφάνισης κοινωνικών προβλημάτων με την εισροή αλλοδαπών, αφού σύμφωνα με τους κατοίκους η οικονομική τους κατάσταση δεν είναι ιδιαίτερα καλή.

B.13. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Αναπόσπαστο μέρος κάθε σχεδίου αποτελεί η διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων ανάπτυξης. Στη συγκεκριμένη διπλωματική, η διατύπωση των εναλλακτικών σεναρίων έγινε υπό το πρίσμα της δυνατότητας (οργανωτικής χρηματοδοτικής κλπ) υλοποίησης των προτάσεων ανάπτυξης. Δηλαδή, δε θεωρήθηκε σκόπιμο τα εναλλακτικά σενάρια να περιγράφουν παρεμβάσεις όπου θα διατυπώνονται διαφορετικές αναπτυξιακές προτάσεις μιας και οι δυνατότητες της περιοχής είναι, έως ένα σημείο, δεδομένες. Τα σενάρια που ακολουθούν περιγράφουν την εξέλιξη της περιοχής στην περίπτωση μη υλοποίησης του σχεδίου, σε μια σχετικά ήπια παρέμβαση και στην πλήρη εφαρμογή των προτάσεων.

B.13.1. Μηδενικό Σενάριο

Στο σενάριο αυτό εξετάζεται η μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής εφόσον δεν θα υλοποιηθεί το σχέδιο και η εξέλιξη της περιοχής ακολουθήσει τις σημερινές τάσεις ανάπτυξης. Σε αυτήν την περίπτωση, τα βασικά προβλήματα θα παραμείνουν, πιθανότατα για μεγάλο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της επίτευξης ρυθμών μέγιστης ανάπτυξης σύμφωνα με τις δυνατότητες του τόπου.

Όσον αφορά την οικονομία, στον πρωτογενή τομέα, θα συνεχιστεί η καλλιέργεια προϊόντων με σχετικά μειωμένη ανταγωνιστικότητα και το πρόβλημα της άρδευσης θα συνεχίζει να υφίσταται, επιβαρύνοντας το εισόδημα των αγροτών. Η δημιουργία ΒΙΠΕ ή ΒΙΟΠΑ δεν προβλέπεται σύντομα, με αποτέλεσμα την διατήρηση της διασποράς των παραγωγικών μονάδων του δευτερογενούς τομέα με όσα προβλήματα αυτή συνεπάγεται (περιβαλλοντικά, δυσχέρεια στη συνεργασία των επιχειρήσεων κλπ). Τέλος, στον τουριστικό τομέα, αναμένεται αύξηση των προσφερόμενων καταλυμάτων τουλάχιστο σε αστικό επίπεδο, η οποία όμως μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα, αν γίνει απρογραμματίστα.

Η ανάπτυξη της υπαίθρου και τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής αναμενόμενο είναι να ενταθούν. Από τη μία πλευρά η χαμηλή ποιότητα και οι περιορισμένες δυνατότητες απασχόλησης στα ορεινά, γεγονός που συμβάλει στην αποψίλωσή τους, θα οδηγήσουν στην εγκατάλειψη του ορεινού χώρου με δυσμενείς επιπτώσεις στο υπαίθριο περιβάλλον (φυσικό, πολιτιστικό, οικιστικό). Από την άλλη, η έλλειψη χώρου για την εγκατάσταση της μονάδας επεξεργασίας των απορριμμάτων θα εντείνει τις περιβαλλοντικές πιέσεις στις υφιστάμενες χωματερές.

Εντός της πόλης, το κυκλοφοριακό μπορεί μεν να λυθεί, εφόσον η τελευταία μελέτη του ΑΠΘ πραγματοποιηθεί και ο σταθμός των ΚΤΕΥΛ απομακρυνθεί από τη ημερινή θέση, αυτό όμως δεν σημαίνει και την επίλυση των αστικών προβλημάτων αφού πολλοί χώροι πρασίνου εντός και εκτός της πόλης πιθανότατα θα παραμείνουν αναξιοποίητοι.

Γενικά, οι αναπτυξιακές επιπτώσεις της μη υλοποίησης του σχεδίου δεν θα είναι οι καλύτερες δυνατές και το πρόβλημα της ανεργίας ενδεχομένως να αυξηθεί αφού δεν θα βρεθούν ουσιαστικές διέξοδοι απασχόλησης. Αποτέλεσμα θα είναι η περαιτέρω μετανάστευση, κυρίως των νέων, από την πόλη χειροτερεύοντας έτσι ακόμη περισσότερο την υφιστάμενη κατάσταση του ανθρώπινου δυναμικού.

B.13.2. Σενάριο ήπιας παρέμβασης

Στο σενάριο αυτό, υιοθετούνται «ήπιες» παρεμβάσεις. Αναγνωρίζονται οι πρακτικές δυσκολίες υλοποίησης των προτάσεων (χρηματοδοτικές, οργανωτικές κλπ), κι έτσι υιοθετούνται ηπιότερες δράσεις, με αποτέλεσμα όμως το σχετικά μικρό εύρος παρέμβασης σε όλους τους υπό εξέταση τομείς. Τα στοιχεία αυτά, δίνουν το χαρακτηρισμό στο σενάριο ως «ρεαλιστικό» μιας και η εμπειρία δείχνει ότι στην υλοποίηση σχεδίων, τις περισσότερες φορές, τα αποτελέσματα είναι κατώτερα των αρχικών, φιλόδοξων, προσδοκιών. Αποτέλεσμα είναι βέβαια τα βασικά και φλέγοντα ζητήματα που απαιτούν «μεγάλες» δράσεις να εξακολουθούν να υφίστανται.

Στην οικονομία και ειδικότερα στον πρωτογενή τομέα, σε ένα τέτοιο σενάριο, θα αναμενόταν soft ενέργειες, όπως η πραγματοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης του αγροτικού πληθυσμού, οι οποίες όμως θα απάλυναν προσωρινά τα προβλήματα του συγκεκριμένου τομέα. Στις παραγωγικές μονάδες του δευτερογενούς, η δημιουργία ΒΙΠΕ – ΒΙΟΠΑ δύσκολα θα υλοποιούνταν και απλώς θα μπορούσαν να γίνουν προγράμματα ενημέρωσης των τοπικών επιχειρηματιών για τις δυνατότητες χρηματοδότησης και εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεών τους. Παρόμοιες εξελίξεις αναμένονται και στον τουρισμού η ανάπτυξη του οποίου θα παραχωρείται στις πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον, θα μπορούσαν να υιοθετηθούν μέτρα για ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Η κατασκευή των αναγκαίων έργων υποδομής (ύδρευση – αποχέτευση) στα ορεινά θα καθυστερούσε, ωστόσο θα μπορούσε να ενισχυθεί η πολυαπασχόληση κυρίως μέσω των αγροτουριστικών προγραμμάτων. Ως αποτέλεσμα, η αποψίλωση των ορεινών περιοχών θα συνεχιζόταν, αν και με μικρότερους ρυθμούς από ότι σήμερα. Το θέμα της

διαχείρισης των απορριμμάτων και πάλι δύσκολα θα επιδεχόταν αποτελεσματικής λύσης, εντείνοντας την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

Σε αστικό επίπεδο, τα βασικό πρόβλημα του κυκλοφοριακού θα λυνόταν, ενώ θα μπορούσαν να γίνουν και κινήσεις αξιοποίησης των χώρων αστικού πρασίνου. Ακόμη, για την ορθότερη χωρική οργάνωση του δήμου, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και διεύρυνση της υφιστάμενης ΖΟΕ σε όλη την έκτασή του.

Οι επιπτώσεις της υιοθέτησης αυτού του σεναρίου θα ήταν, σίγουρα θετικές όσον αφορά την απασχόληση και την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ωστόσο, δύσκολα θα επιτυγχάνονταν ριζική ανατροπή της οικονομικής ύφεσης που χαρακτηρίζει γενικότερα την περιοχή, προσδίδοντας στην πόλη ένα μετριοπαθή αναπτυξιακό χαρακτήρα.

B.13.3. Σενάριο έντονα παρεμβατικό

Στο σενάριο αυτό γίνεται σχεδιασμός για την μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής, στα πλαίσια πάντα της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Στόχος, η οικονομική ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, στοιχεία που θα συμβάλλουν στην μακροπρόθεσμη αύξηση της ανταγωνιστικότητας της πόλης και της περιοχής δημιουργώντας τις βάσεις για αειφόρο, ποιοτική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Βαρύτητα δίδεται στην η οικονομική ανάπτυξη λόγω της αναπτυξιακής, κυρίως, φύσης του σχεδίου.

Οι παρεμβάσεις στην οικονομία στοχεύουν στην ανάπτυξη και των τριών τομέων παραγωγής. Προτεραιότητα δίδεται στην αγροτική και βιομηχανική – βιοτεχνική ανάπτυξη, οι οποίες έως ένα σημείο είναι αλληλένδετες, αφού η δεύτερη στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πρώτη. Έτσι, προωθείται η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών με ανταγωνιστικά προϊόντα όπως επίσης και η πιστοποίησή τους. Επιπλέον, τα αναγκαία έργα υποδομής, με βασικότερο αυτό της άρδευσης, επιδιώκεται να λυθούν. Η δημιουργία ΒΙΠΕ – ΒΙΟΠΑ επισπεύδεται και παρουσιάζονται μέτρα για τη συνεργασία και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων. Για την αξιοποίηση των πλούσιων τουριστικών πόρων, προτείνεται η ανάπτυξη ποικίλων μορφών τουρισμού, η αναβάθμιση της ποιότητας και η αύξηση του αριθμού των καταλυμάτων. Επιπλέον, προτείνονται πρόσθετα μέτρα για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Η ανάπτυξη της υπαίθρου αναμένεται να ενισχυθεί μέσω της ενίσχυσης του αγροτικού τομέα και του εναλλακτικού τουρισμού συγκρατώντας, έως ένα σημείο, τον τοπικό πληθυσμό, αρκεί να λυθούν και τα προβλήματα υποδομής (ύδρευση –

αποχέτευση). Η εύρεση χώρου για την επεξεργασία απορριμμάτων πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα.

Σε αστικό επίπεδο, εκτός από τις κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, η υλοποίηση του σχεδίου θα συμβάλει και στην αξιοποίηση των χώρων πρασίνου συμβάλλοντας στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, προτείνεται η διεύρυνση της ΖΟΕ σε όλο το Δήμο προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις χρήσεων γης.

Οι επιπτώσεις της υλοποίησης του σχεδίου στην απασχόληση αναμένεται να είναι οι μέγιστες δυνατές, μειώνοντας την ανεργία και την τάση φυγής, ιδιαίτερα των νέων ανθρώπων, από την πόλη. Βάση αυτού του σεναρίου, η περιοχή θα αποκτήσει διαφοροποιημένη οικονομική βάση και θα καταστεί ελκυστικότερη στην προσέλκυση επενδύσεων και μελλοντικών κατοίκων. Θα αυξήσει δηλαδή την ανταγωνιστικότητά της.

Το σενάριο αυτό υιοθετήθηκε για εφαρμογή και περιγράφεται αναλυτικά στην τρίτη ενότητα της διπλωματικής.

B.14. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Ο πληθυσμός και η απασχόληση αποτελούν κρίσιμες μεταβλητές που επηρεάζουν την ανάπτυξη ενός τόπου. Η πρόβλεψή τους, βάση των τάσεων και της εκτίμησης των επιπτώσεων του σχεδίου, βάση του τρίτου σεναρίου, είναι χρήσιμη για τη διεξαγωγή προτάσεων αλλά και για την εκπόνηση μελλοντικών μελετών οι οποίες θα είναι περισσότερο εξειδικευμένες (πχ για τον υπολογισμό των αναγκών σε κατοικία, υποδομές κλπ).

B.14.1 Πληθυσμός

Η πρόβλεψη του πληθυσμού του Δήμου γίνεται με ορίζοντα το έτος 2021. Στηρίζεται στην μέχρι τώρα εξέλιξη του πληθυσμού και σε εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων στην περιοχή.

Το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας προέβλεπε τον πληθυσμό του Δήμου στους 146.336 κατοίκους το έτος 2001 και στους 166.684 το έτος 2011. Η πρώτη πρόβλεψη δεν απείχε πολύ από την πραγματικότητα καθώς σύμφωνα με την απογραφή, ο συγκεκριμένος πληθυσμός ήταν 143.618 κάτοικοι. Ωστόσο, η δεύτερη θεωρείται υπερβολικά αισιόδοξη. Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη την μεταβολή του πληθυσμού του νομού την τελευταία εικοσαετία, η οποία είναι πιο μακροχρόνια και εκφράζει δύο περιόδους με διαφορετικούς ρυθμούς αύξησης, καταλήγουμε σε πληθυσμό της τάξης των 148.821 κατοίκων για το έτος 2011 και 154.214 κατοίκων το 2021.

Σε κανένα σημείο του ΧΣΠ δεν γίνεται αναφορά στο Δ. Βέροιας. Υπολογίζοντας τον ΜΕΡΜ της τελευταίας εικοσαετίας και στο Δήμο, μπορούμε να κάνουμε προβλέψεις για τον πληθυσμό του τα έτη 2011 και 2021. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 43: Προβολές πληθυσμού Δ. Βέροιας.

Χωρικό επίπεδο	Έτος					ΜΕΡΜ 81 - '01
	1981	1991	2001	2011	2021	
Ν. Ημαθίας	133750	139934	143618	148821,8	154214,1	0,36%
Δ. Βέροιας	41336	42910	47411	50775,53	54378,82	0,69%
% Δήμου στο νομό	30,91%	30,66%	33,01%	34,12%	35,26%	-

Πηγές: Χωροταξικό Σχέδιο Κ.Μακεδονίας, απογραφές ΕΣΥΕ

B.14.2. Απασχόληση

Ο πίνακας 44 δείχνει τα ποσοστά απασχόλησης στο Ν. Ημαθίας, το Δ. Βέροιας και την πόλη της Βέροιας για τις χρονιές όπου υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία. Τα δεδομένα αυτά είναι χρήσιμα για την πρόβλεψη της απασχόλησης μελλοντικά στο δήμο.

Το ΧΣΠ Κ. Μακεδονίας προέβλεψε για το Ν. Ημαθίας για το έτος 2001 ποσοστά απασχόλησης 22,60%, 33,44% και 43,96% για τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα. Ωστόσο, βάση της απογραφής του 2001, τα στοιχεία αυτά απέχουν πολύ από τα πραγματικά. Έτσι, οι προβλέψεις για το 2011 που αντιστοιχούν σε 17,66%, 35,37% και 46,97% για κάθε τομέα μπορούν να ληφθούν υπόψη ως τάσεις μεταβολής και όχι ως απόλυτα μεγέθη. Τα μεγέθη αυτά δεν απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 44: Απασχόληση ανά τομέα στο Ν. Ημαθίας, το Δ. Βέροιας και τη Βέροια

Χωρικό επίπεδο / έτος	Απασχολούμενοι ανά τομέα		
	α-γενής	β-γενής	γ-γενής
Ν. Ημαθίας (1981)	43,47%	29,10%	27,42%
Ν. Ημαθίας (1991)	36,48%	25,24%	38,28%
Ν. Ημαθίας (2001)	30,34%	23,21%	46,45%
Δ. Βέροιας (2001)	11,33%	22,70%	65,97%
Βέροια (1981)	13,42%	36,49%	45,76%
Βέροια (1991)	11,00%	26,51%	58,68%
Βέροια (2001)	8,76%	21,99%	66,78%

Πηγές: απογραφές ΕΣΥΕ, Βελώνη Νηνηράκη 1997.

Η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στην απασχόληση βαίνει μειούμενη τόσο στο νομό όσο και στην πόλη. Το ποσοστό αυτό, λογικά, θα συρρικνωθεί ακόμη περισσότερο τα επόμενα χρόνια με μικρότερους όμως ρυθμούς. Η κατάσταση στον δευτερογενή τομέα είναι παρόμοια αν και το ποσοστό μείωσης είναι αναλογικά μικρότερο. Ωστόσο, τα στοιχεία του Εμπορικού Επιμελητηρίου αν και δείχνουν μείωση των βιομηχανιών και βιοτεχνιών σε επίπεδο νομού, στο Δήμο Βέροιας εμφανίζεται σταθερότητα η οποία λογικά θα οδηγήσει σε άνοδο μετά την προβλεπόμενη πραγματοποίηση της ΒΙΠΕ ή του ΒΙΟΠΑ. Τέλος, ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει διαρκή αύξηση η οποία θα συνεχιστεί με μικρότερους όμως ρυθμούς στο δήμο από ότι στην πόλη της Βέροιας.

Πίνακας 45: Πρόβλεψη απασχόλησης στο Δ. Βέροιας

Χωρικό Επίπεδο / έτος	Απασχολούμενοι ανά τομέα		
	α-γενής	β-γενής	γ-γενής
Δ. Βέροιας (2011)	9,0%	21,0%	70,0%
Δ. Βέροιας (2021)	7,0%	22,0%	71,0%

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄ : ΠΡΟΤΑΣΗ - ΑΞΙΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Στο τρίτο τμήμα της εργασίας, παρουσιάζονται οι προτάσεις παρέμβασης του σχεδίου. Οι παρεμβάσεις αυτές οργανώνονται σε στρατηγικούς στόχους, άξονες προτεραιότητες και ειδικότερους στόχους. Για την επίτευξη των στόχων διατυπώνονται μέτρα, πολλά από τα οποία έχουν αναζητηθεί και «δανειστεί» από Επιχειρησιακά Προγράμματα του Γ΄ ΚΠΣ. Οι προτάσεις, αφορούν την αντιμετώπιση των βασικότερων προβλημάτων που συναντώνται στην περιοχή, όπως προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και από την έρευνα ερωτηματολογίων των κατοίκων.

Οι παρεμβάσεις αφορούν την οικονομία (κατά κύριο λόγο, λόγω της φύσης του σχεδίου), και έχουν ως απώτερους, στρατηγικούς, στόχους:

- Την προσέλκυση επενδύσεων – ενδυνάμωση τοπικής οικονομίας.
- Την καταπολέμηση της ανεργίας.
- Την διαφοροποίηση οικονομικής βάσης της περιοχής.
- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης.
- Την προστασία περιβάλλοντος – ανάπτυξη της υπαίθρου.

Έτσι, οι άξονες παρέμβασης που υιοθετήθηκαν είναι:

1. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας.
2. Η ενίσχυση μεταποίησης.
3. Η ανάπτυξη του τουρισμού.
4. Η ενίσχυση και στήριξη της επιχειρηματικότητας.
5. Η ενίσχυση της απασχόλησης.
6. Αστικές παρεμβάσεις.
7. Η ταυτότητα – προβολή της πόλης.
8. Η δι-αστική συνεργασία.

Η σειρά με την οποία αναφέρονται οι άξονες, αποτελούν και ενδεικτική ιεράρχισή τους. Τόσο ο πρωτογενής τομέας όσο και η μεταποίηση αποτελούν σημαντικές πηγές πλούτου για την περιοχή και επιβάλλεται να στηριχθούν. Ο τουρισμός θα έχει όλες τις δυνατότητες να αναπτυχθεί, αλλά ο ρόλος του θα είναι, κατά κύριο λόγο, συμπληρωματικός για το εισόδημα των κατοίκων. Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης αποτελούν οριζόντιους στόχους. Από αυτούς ο πρώτος (ενίσχυση και στήριξη επιχειρηματικότητας), αποτελεί προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των προαναφερθέντων, ενώ ο δεύτερος (αύξηση της απασχόλησης) αναμένεται να εκπληρωθεί σε μεγάλο βαθμό από την πραγματοποίηση των τεσσάρων πρώτων. Οι αστικές παρεμβάσεις είναι απαραίτητες για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, η

ανάπτυξη της ταυτότητας και προβολή της πόλης μπορεί να συμβάλει στην προσέλκυση επενδύσεων, ενώ με τη διαστική συνεργασία μπορούν να λυθούν αποτελεσματικότερα τα προβλήματα της ευρύτερης περιοχής.

Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην δυνατότητα υλοποίησης των προτάσεων, σημαντικότερο τμήμα της οποίας αποτελεί η εύρεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων. Για τον λόγο αυτό αναζητήθηκαν, όπου ήταν δυνατό, πηγές χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας καθώς και από τα υφιστάμενα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Στο μέλλον, δηλαδή στο Δ΄ ΚΠΣ, η χρηματοδότηση των προτάσεων θα μπορεί να γίνει από ανάλογα μέτρα.

Πολλά από τα μέτρα που παρουσιάζονται δεν αποτελούν αρμοδιότητα του δήμου αλλά άλλων οργανισμών / φορέων ή και αποκλειστικά δυνατότητες των ιδιωτών. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, ο ρόλος του Δήμου είναι να ασκήσει πίεση στους αρμόδιους φορείς και να συμβάλει στην ενημέρωση των ιδιωτών. Επιπλέον, αρκετά από τα μέτρα μπορούν να εφαρμοστούν από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις.

Το σχέδιο έχει μακροχρόνιο χαρακτήρα και οι προτάσεις πρέπει να ιδωθούν υπό αυτό το πρίσμα. Ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησής τους άλλωστε ποικίλει ανάλογα με το πεδίο και του είδους δράσης. Το ζητούμενο είναι η βελτίωση του συνόλου των δεικτών ανάπτυξης της περιοχής και η παροχή ποιοτικότερων συνθηκών διαβίωσης στους πολίτες. Στη συνέχεια, ακολουθεί η περιγραφή κάθε άξονα παρέμβασης.

Γ.1. ΑΥΞΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους της περιοχής, όχι μόνο για τους αγρότες αλλά και για μεγάλο μέρος της βιοτεχνικής / βιομηχανικής δραστηριότητας. Η ενίσχυσή του αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της συνολικής οικονομίας στην περιοχή ιδιαίτερα σήμερα, όπου οι συνθήκες ανταγωνισμού δημιουργούν ολοένα και περισσότερες απαιτήσεις για την ποιότητα και την τιμή των διακινούμενων προϊόντων. Επιπλέον, στις ορεινές περιοχές, η στήριξη του αγροτικού τομέα συνδέεται άμεσα τόσο με την συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού όσο και με τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Οι προτάσεις του άξονα αυτού αφορούν:

- Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών.
- Ενίσχυση επενδύσεων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.
- Έργα αγροτικής υποδομής.
- Παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων.
- Κατάρτιση και πληροφόρηση των αγροτών.
- Προσέλκυση νέων αγροτών.
- Στήριξη της ανάπτυξης της αγροτικής υπαίθρου και των ορεινών περιοχών.
- Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου τοπικών προϊόντων.
- Διαχείριση βοσκοτόπων-βελτίωση κτηνοτροφικών υποδομών.
- Ενοποίηση – συγχώνευση των συνεταιρισμών του Δήμου.

Γ.1.1. Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών

Η αλλαγή της ΚΑΠ που συνίσταται σε βαθμιαία περικοπή των επιδοτήσεων και σε σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου αγροτικών προϊόντων, δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για αναδιάρθρωση του αγροτικού χώρου. Από την τάση αυτή δεν θα μπορούσαν να εξαιρεθούν οι αγρότες της Βέροιας, οι οποίοι βλέπουν τις επιπτώσεις της πολιτικής αυτής να επηρεάζουν αρνητικά το εισόδημά τους, ιδιαίτερα όταν αυτό προέρχεται από καλλιέργειες που στο παρελθόν είχαν μια πολύ προνομιακή μεταχείριση, όπως σκληρό σιτάρι και βαμβάκι. Αποτελεί όμως κοινή διαπίστωση ότι όλο το φάσμα της αγροτικής παραγωγής πλήττεται από ένα διαρκώς αυξανόμενο κόστος παραγωγής χωρίς όμως να παρατηρείται μια αντίστοιχη ή μεγαλύτερη αύξηση των τιμών πώλησης των παραγόμενων προϊόντων. Με βάση τα παραπάνω, η αύξηση του πραγματικού γεωργικού εισοδήματος μπορεί να προέλθει μέσα από μια τιθάσευση του κόστους παραγωγής, με την

εξυγίανση των φορέων εμπορίας και τελευταία μέσα από μια σταδιακή αναδιάρθρωση καλλιεργειών.

Οι παράμετροι που σήμερα επηρεάζουν τη διαδικασία λήψης απόφασης για το τι θα καλλιεργηθεί είναι αρκετά δύσκολο να ελεγχθούν από το υπουργείο και σχετίζονται ολοένα και περισσότερο με τις διαμορφούμενες τάσεις στην αγορά. Η τελική λοιπόν απόφαση είναι η συνισταμένη των τάσεων αυτών και της ύπαρξης των αναγκαίων φυσικών πόρων που να μπορούν να αποτελέσουν τις αναγκαίες εισροές για την παραγωγή του ζητούμενου προϊόντος. Αυτός ο νέος τρόπος λειτουργίας όμως είναι από τη φύση του πιο δύσκολος να εφαρμοστεί, σε σχέση με τις οριζόντιες λύσεις του παρελθόντος, αλλά και δύσκολα εφαρμόζεται από παραγωγούς που μέχρι πριν λίγο περίμεναν το υπουργείο να καθορίσει τη διάρθρωση της γεωργικής παραγωγής σε κάθε περιοχή. Σε αυτή τη διαδικασία βέβαια την ευθύνη για την τελική απόφαση την έχει ο παραγωγός, αλλά ο Δήμος μπορεί καθοριστικά να βοηθήσει μέσα από τη παροχή πληροφόρησης για τις τάσεις που διαμορφώνονται στην αγορά, έτσι ώστε η σύνθετη λειτουργία της να γίνεται όσο το δυνατό πιο κατανοητή από τους παραγωγούς.

Γ.1.2. Ενίσχυση επενδύσεων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις

Η δημιουργία νέων επενδύσεων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, την αύξηση του εισοδήματος των αγροτικών οικογενειών και τη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις ορεινές κυρίως περιοχές.

Πολύ σημαντική είναι η ενθάρρυνση της εισαγωγής στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις καινοτόμων δράσεων, που θα αποσκοπούν κυρίως στη μείωση του κόστους παραγωγής, στη βελτίωση της ποιότητας, στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, με στόχο, στην περίπτωση επιτυχημένων αποτελεσμάτων, τη διάδοσή τους στον ευρύτερο αγροτικό χώρο.

Εξίσου σημαντικές είναι και οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και καινοτόμες ενέργειες που αποσκοπούν στη δημιουργία προτύπων αγροκτημάτων, στοχεύοντας στη διάδοση των ορθών γεωργικών πρακτικών, τη διασύνδεση του αστικού πληθυσμού και κυρίως των νέων με τη γεωργία καθώς και τη γνωριμία και εξοικείωση με το αγροτικό πολιτιστικό περιβάλλον. Το πρότυπο αγρόκτημα αφορά Αυτό αφορά ήδη καλλιεργούμενα προϊόντα ή νέες προωθούμενες καλλιέργειες (π.χ. λαχανικά ή ψυχανθή).

Ο ρόλος του Δήμου είναι, σε συνεργασία με την ΑΝΗΜΑ, να προχωρήσει στην ενημέρωση των αγροτών για τις δυνατότητες που του παρέχονται. Επιπλέον, ο Δήμος θα

μπορούσε να αξιοποιήσει τις εκτάσεις του, πραγματοποιώντας πρώτος καινοτόμες ενέργειες όπως η δημιουργία πρότυπου αγροκτήματος. Μέτρα από το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας και το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαίθρου» που ενισχύουν τέτοιου είδους δράσεων είναι:

- **Μέτρο 4.1.** του ΠΕΠ: «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις κύριας παραγωγικής κατεύθυνσης φυτικής παραγωγής», όπου επιδιώκεται:
 1. Καθεστώς ενισχύσεων για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
 2. Καθεστώς ενισχύσεων για την ενθάρρυνση της δημιουργίας πρότυπων αγροκτημάτων.
 3. Καθεστώς ενισχύσεων για την προώθηση καινοτόμων δράσεων.
- **Μέτρο 1.1.** «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις» του ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαίθρου», όπου δίδονται ενισχύσεις για:
 1. Την ενθάρρυνση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (κυρίως στη κτηνοτροφία).
 2. Την ενίσχυση στις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις (για ορεινές και μειονεκτικές περιοχές).
 3. Καθεστώς ενισχύσεων για την ενθάρρυνση της δημιουργίας πρότυπων αγροκτημάτων.
 4. Την προώθηση καινοτόμων δράσεων.

Γ.1.3. Έργα αγροτικής υποδομής

Ο Δήμος διαθέτει ένα μεγάλο δίκτυο αγροτικών δρόμων και ένα ικανοποιητικό αριθμό αρδευτικών γεωτρήσεων. Λόγω των μεγάλων κλίσεων στα βόρεια και Δυτικά του Δήμου, το δίκτυο αυτό των δρόμων απαιτεί μια συνεχή συντήρηση που είναι αρκετά δαπανηρή. Προκειμένου να βελτιωθεί η βατότητα των δρόμων αυτών πρέπει, πέρα από την αξιοποίηση των κονδυλίων που διατίθενται από την Περιφέρεια και από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, στα πλαίσια λειτουργίας του ΤΟΕΒ και του Δήμου να εκπονηθεί ένα σχέδιο συντήρησης του δικτύου, ακόμα και αν είναι μερικώς ανταποδοτικό, προκειμένου να είναι πιο εύκολη η πρόσβαση στα κτήματα.

Η κακή κατάσταση του αρδευτικού δικτύου στην περιοχή απαιτεί άμεση αντιμετώπιση, προκειμένου να μειωθεί η σπατάλη νερού, να ελαχιστοποιηθεί το κόστος ποτίσματος των καλλιεργειών και να καταστεί πιο εύκολη η άρδευση.

Τα έργα αυτά είναι αρμοδιότητα του ΤΟΕΒ και όχι του Δήμου. Πόροι για την χρηματοδότηση έργων άρδευσης μπορούν να βρεθούν τόσο από το ΠΕΠ όσο και από το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαίθρου»:

- **Μέτρο 4.2. του ΠΕΠ:** «Εγγειοβελτιωτικά έργα - Διαχείριση υδατικών πόρων της γεωργίας».

Στα πλαίσια αυτού του μέτρου, χρηματοδοτούνται, μεταξύ άλλων, έργα οδικής υποδομής και έργα εγγείων βελτιώσεων.

Γ.1.4. Παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων

Η παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Οι διεθνείς συνθήκες ανταγωνισμού άλλωστε έχουν οδηγήσει στην ανάγκη παραγωγής ολοένα και ποιοτικότερων προϊόντων τα οποία θα πρέπει να πληρούν ορισμένες προδιαγραφές, προκειμένου να προωθηθούν αποτελεσματικότερα στην αγορά.

Τέτοιου είδους προϊόντα μπορεί να είναι:

- Τα βιολογικά προϊόντα.
- Τα προϊόντα ΠΟΠ, ΠΓΕ.
- Τα προϊόντα τα οποία πιστοποιούνται με βάση αναγνωρισμένες προδιαγραφές ή πρότυπα (π.χ. ISO).
- Τα προϊόντα που παράγονται από προωθούμενα είδη ή ποικιλίες όπως αυτά καθορίζονται από το Υπουργείο Γεωργίας με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης της εσωτερικής και διεθνούς αγοράς, τόσο για νωπή χρήση όσο και για πρώτη ύλη για την μεταποίηση, καθώς και εκείνα, που στα πλαίσια ειδικής τομεακής ή χωρικής μελέτης – έρευνας αγοράς - που πραγματοποιείται από το Υπουργείο Γεωργίας ή για λογαριασμό του Υπουργείου Γεωργίας ή της Περιφέρειας και γίνεται αποδεκτή από το Υπουργείο Γεωργίας, δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης.

Στην κατεύθυνση της δημιουργίας ποιοτικών προϊόντων και στην ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος, μπορεί να βοηθήσει η δημιουργία ολοκληρωμένης και βιολογικής καλλιέργειας.

Για την διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας, εξίσου σημαντική είναι και πιστοποίηση των τοπικών προϊόντων. Η συντριπτική πλειοψηφία των προϊόντων που παράγονται στην περιοχή είναι κατά τη διεθνή ορολογία “no name”, στερούνται δηλαδή όλων εκείνων των πιστοποιητικών που βεβαιώνουν τόσο την ασφάλεια του προϊόντος, όσο και την ποιοτική του υπεροχή. Η κατοχύρωση ποιότητας μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως σήμανση κάποιων παραδοσιακών σαν ΠΟΠ ή ΠΓΕ, με την απόκτηση πιστοποιητικών ποιότητας που δίνονται από πιστοποιητικούς οργανισμούς ή με την άσκηση σε ένα ποσοστό βιολογικής γεωργίας

Γ.1.5. Κατάρτιση και πληροφόρηση των αγροτών

Η κατάρτιση των αγροτών είναι πολύ σημαντική για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Η ανάπτυξη των δυνατοτήτων του τοπικού πληθυσμού αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την εισαγωγή καινοτομιών και στον αγροτικό χώρο. Η επαρκής επαγγελματική κατάρτιση είναι άλλωστε αναγκαία και για την δυνατότητα ανάληψης δράσεων από τα μέτρα των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Παράλληλα, μέσω της ενημέρωσης του πληθυσμού για τις δυνατότητες αναδιάρθρωσης αλλά και αξιοποίησης των ευκαιριών των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι τοπικοί γεωργοί θα καταστούν πολύ πιο ανταγωνιστικοί. Σημαντικότερη πηγή ενημέρωσης για τον Ελλαδικό χώρο αποτελεί η ιστοσελίδα του ΥΠΓΕ με διεύθυνση <http://www.minagric.gr> όπου αναφέρονται όλες οι νέες εξελίξεις στο χώρο. Μία ακόμη ενδιαφέρουσα ιστοσελίδα είναι αυτή της ΕΕ με διεύθυνση <http://europa.eu.int> όπου στην 6^η Διεύθυνση παρουσιάζονται οι νέες εξελίξεις στο χώρο της γεωργίας. Σε εθνικό επίπεδο, γίνεται προσπάθεια δημιουργίας και εκσυγχρονισμού κέντρων πληροφόρησης, βιβλιοθηκών, αγροτικών εκπαιδευτηρίων κλπ δράσεις τις οποίες θα μπορούσε να διεκδικήσει ο Δήμος Βέροιας. Από των μέτρων του ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαιθρου» μπορούν να αξιοποιηθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- **Μέτρο : 4.1.:** «Αξιοποίηση προηγμένων μέσων επικοινωνιών και πληροφορικής για τη βελτίωση της διάδοσης των πληροφοριών στον αγροτικό πληθυσμό».

Το μέτρο αυτό προβλέπει την εγκατάσταση «συστήματος πληροφόρησης» σε 20.000 τελικούς αποδέκτες-χρήστες κατ' ανώτερο όριο, μεταξύ των οποίων και έδρες των Καρποδιστριακών Δήμων. Μέσω του συστήματος αυτού, οι αγρότες θα μπορούν να ενημερώνονται για κάθε είδους θέμα που τους απασχολεί.

- **Μέτρο: 4.2.:** «Αναβάθμιση της υποδομής ενημέρωσης, πληροφόρησης, εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης πληθυσμού».

Το μέτρο έχει στόχο αφενός την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό εκπαιδευτικών δομών του Υπουργείου Γεωργίας (ίδρυση – αναβάθμιση εκπαιδευτηρίων) και αφετέρου την ανάπτυξη δικτύου γεωργικών βιβλιοθηκών, το οποίο θα καλύψει τις ανάγκες της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Υπουργείου Γεωργίας και των αγροτικών βιβλιοθηκών όλης της χώρας.

Γ.1.6. Προσέλκυση νέων αγροτών

Ένα από τα βασικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας είναι η γήρανση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές. Η εγκατάσταση νέων γεωργών σε συνδυασμό με τα μέτρα που αφορούν την πρόωρη συνταξιοδότηση και τα οποία θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των Συνοδευτικών Μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης, εκτός από την αναζωογόνηση της υπαίθρου, θα επιδράσει θετικά και στη μεγέθυνση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Μέσω του τρίτου άξονα του ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαίθρου» και των μέτρων του, θα διασφαλισθεί ότι οι νέοι γεωργοί θα είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι αλλά και θα έχουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις οικονομικής βιωσιμότητας για την άσκηση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων τηρώντας τις ελάχιστες απαιτήσεις, που αφορούν το περιβάλλον, την υγιεινή και καλή διαβίωση των ζώων. Ο άξονας προβλέπει δύο μέτρα προς αυτήν την κατεύθυνση. Τα μέτρα αυτά αφορούν νέους γεωργούς και είναι:

- **Μέτρο 3.1.:** «Εφάπαξ πριμοδότηση πρώτης εγκατάστασης».
- **Μέτρο 3.2.:** «Αντιμετώπιση δαπανών πρώτης εγκατάστασης».

Γ.1.7. Στήριξη της ανάπτυξης της αγροτικής υπαίθρου και των ορεινών περιοχών

Οι ορεινές περιοχές καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα της έκτασης του Δ. Βέροιας. Όπως και σε όλον τον ελληνικό χώρο, αντιμετωπίζουν προβλήματα γήρανσης πληθυσμού, εγκατάλειψης, ανεπαρκών υποδομών (τεχνικών και κοινωνικών), μειωμένης οικονομικής δραστηριότητας, χαμηλού ύψους νέων επενδύσεων κ.λπ. Η βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων, η αξιοποίηση και ανάδειξη του ποιοτικού φυσικού περιβάλλοντος που συνήθως τα χαρακτηρίζει για την ανάπτυξη του τουρισμού, καθώς και οι όποιες δυνατότητες αγροτικών δραστηριοτήτων είναι απαραίτητες για την αναζωογόνηση των περιοχών αυτών.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων και την πλήρη εκμετάλλευση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων - με σεβασμό πάντα στο περιβάλλον - των ορεινών περιοχών του Δήμου, εφαρμόζεται το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ορεινού Όγκου Ανατολικού Βερμίου». Το πρόγραμμα αυτό αξιοποιεί τα μέτρα του 6^{ου} άξονα προτεραιότητας «Ανάπτυξη του ορεινού όγκου, των εσωτερικών ζωνών και των

μειονεκτικών / προβληματικών περιοχών» του ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας. Οι στόχοι και τα μέτρα του προγράμματος έχουν περιγραφεί στην φάση της ανάλυσης.

Οι άξονες προτεραιότητας του προγράμματος πρέπει να διατηρηθούν, δηλαδή να δοθεί έμφαση στην αναβάθμιση των υποδομών των χωριών (ιδιαίτερα για ύδρευση – άρδευση – αποχέτευση), στην ενίσχυση και αξιοποίηση (τυποποίηση – επεξεργασία – εμπορία) της γεωργικής παραγωγής και στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Πρόσθετες πηγές χρηματοδότησης μπορούν να αποτελέσουν και τα ακόλουθα μέτρα του ΕΠ “Αγροτική Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμό της Υπαίθρου”, τα οποία προορίζονται για την ενίσχυση των ορεινών περιοχών:

- **Μέτρο 7.4.:** «Βασικές Υπηρεσίες για την Αγροτική Οικονομία και τον Αγροτικό Πληθυσμό» .

Το μέτρο αφορά ενίσχυση για την παροχή βασικών υπηρεσιών προς τον αγροτικό πληθυσμό και την αγροτική οικονομία των περιοχών εφαρμογής. Οι συγκεκριμένες παρεχόμενες υπηρεσίες, θα πρέπει να έχουν μακροχρόνια προοπτική και απώτερο στόχο την βελτίωση του επιπέδου ποιότητας εργασίας και διαβίωσης των κατοίκων της υπαίθρου, έτσι ώστε να καταστεί αυτή ελκυστικός τόπος διαβίωσης και εργασίας.

- **Μέτρο 7.5. :** «Ανακαίνιση και Ανάπτυξη Χωριών – Προστασία και Διατήρηση της Αγροτικής Κληρονομιάς» .

Το μέτρο αφορά ενισχύσεις για την προώθηση της προστασίας και ανάδειξης του παραδοσιακού και τοπικού οικιστικού περιβάλλοντος του αγροτικού χώρου και της προστασίας και διατήρησης της αγροτικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σε πλήρη όμως συμβατότητα με την προώθηση του στόχου της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

- **Μέτρο 7.6.:** «Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων ή απόκτησης εναλλακτικών εισοδημάτων».

Με το μέτρο αυτό ενισχύονται επενδύσεις που διαφοροποιούν τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο παραγωγός μέσα στην εκμετάλλευσή του, προς δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με την γεωργία, και ενδεικτικά έχουν τη μορφή του αγροτουρισμού, χειροτεχνικών επιχειρήσεων, κλπ.

- **Μέτρο 7.9. :** «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων».

- **Μέτρο 7.11. :** «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων».

Το μέτρο χρηματοδοτεί επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που στοχεύουν στη μείωση του κόστους παραγωγής, στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων της

εκμετάλλευσης, της προστασίας του περιβάλλοντος και στη βελτίωση της υγιεινής και διαβίωσης των ζώων, καθώς και στη διαφοροποίηση της υφιστάμενης διάρθρωσης της παραγωγής της εκμετάλλευσης.

- **Μέτρο 7.12.:** «Επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων».

Το μέτρο περιλαμβάνει επενδύσεις μικρού προϋπολογισμού και έως 100 εκατομμυρίων, που στοχεύουν κατά προτεραιότητα στη διασφάλιση των όρων υγιεινής και προστασίας της δημόσιας υγείας. Παράλληλα στη προστασία του περιβάλλοντος από την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και σε περιοχές που δεν υπάρχει επαρκής μεταποιητική δραστηριότητα για την τοπική αγροτική παραγωγή για την ίδρυση νέων μονάδων.

- **Μέτρο 7.14.:** «Παροχή βασικών υπηρεσιών για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό».

Γ.1.8. Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου τοπικών προϊόντων

Για την προώθηση των τοπικών προϊόντων χρήσιμη θα ήταν και η δημιουργία ενός εκθεσιακού κέντρου όπου θα πραγματοποιούνται εκθέσεις με την συμμετοχή των αγροτών της ευρύτερης περιοχής ή/και όλου του νομού. Η κατασκευή του κέντρου θα γίνει κατόπιν συνεννόησης των ενδιαφερόμενων δήμων (μεταξύ των οποίων και ο Δ. Βέροιας) με την Νομαρχία.

Γ.1.9. Ενοποίηση – συγχώνευση των συνεταιρισμών του Δήμου

Στο Δήμο Βέροιας, καλλιεργούνται και παράγονται μια σειρά προϊόντων που χαρακτηρίζονται σαν υψηλού ρίσκου και απαιτούν πολύ προσεκτικούς χειρισμούς τόσο κατά την παραγωγική διαδικασία, όσο και κατά τη διάρκεια της μετασυλλεκτικής τους μεταχείρισης. Προκειμένου να αυξηθεί η διαπραγματευτική ισχύς των παραγωγών, να βελτιωθεί η ποιότητα των τελικών προϊόντων και να επιτευχθεί ένας πιο ολοκληρωμένος σχεδιασμός χρήσεων φυσικών πόρων και χρήσεων γης, επιβάλλεται η ενοποίηση των υφιστάμενων συνεταιρισμών. Κάτι τέτοιο, μπορεί να δημιουργήσει αντιδράσεις, αλλά η εμμονή στη διατήρηση του status δεν δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και εμπορίας αγροτικών προϊόντων.

Γ.1.10. Διαχείριση βοσκοτόπων-βελτίωση κτηνοτροφικών υποδομών

Στο Δήμο, υπάρχει πρόβλημα στην κάλυψη των αναγκών των αιγοπροβάτων για βόσκηση. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην παγίωση μιας πρακτικής που θέλει τους εναπομείναντες

βοσκότοπους να υπερβόσκονται, πρακτική που τους υποβάθμισε, λαμβάνοντας υπόψη και τις αντίξοες καιρικές συνθήκες των τελευταίων ετών. Το θέμα, πέρα από την καθαρά περιβαλλοντική του διάσταση, πήρε και οικονομική, αφού οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΚΟΓΠ) επιβάλλουν την τήρηση κάποιων κανόνων όσον αφορά στη Βοσκοϊκανότητα (1ΖΜ ανά 10 στρέμματα), προκειμένου να λάβουν τις κοινοτικές επιδοτήσεις. Για τους λόγους αυτούς επιβάλλεται η εφαρμογή διαχειριστικών προγραμμάτων που θα έχουν σαν στόχο την αναβάθμιση των υπάρχοντων βοσκοτόπων και η αυστηρή τήρηση των ΚΟΓΠ ώστε να μην δημιουργηθεί πρόβλημα στο μέλλον όσον αφορά στη λήψη επιδοτήσεων. Τα προγράμματα αυτά αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες χρηματοδότησης στο ΠΕΠ, αλλά και σε ειδικά προγράμματα που τα διαχειρίζεται απευθείας το ΥΠΓΕ, στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ. Από τη μεριά του, ο Δήμος πρέπει να βελτιώσει τις υποδομές στους βοσκότοπους που βρίσκονται στο χώρο ευθύνης του.

Γ.2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

Στο Δ. Βέροιας, ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από τάσεις συρρίκνωσης, τουλάχιστον σε όρους απασχόλησης. Οι τοπικές βιομηχανίες και βιοτεχνίες είναι ως επί το πλείστον μικρομεσαίες και στηρίζονται περισσότερο στην επεξεργασία του πρωτογενούς αγροτικού προϊόντος. Το σημαντικότερο πρόβλημα που συναντάται είναι η έλλειψη οργανωμένων χώρων παραγωγικής υποδομής. Οι προτάσεις για τον τομέα αυτό αφορούν:

- Τη δημιουργία επιχειρηματικών υποδομών.
- Τον εκσυγχρονισμό *και την* αναδιάρθρωση των τοπικών παραγωγικών μονάδων.
- Την έκδοση αναλυτικού οδηγού τοπικής βιομηχανίας.
- Την θεσμοθέτηση εβδομάδας τοπικής βιομηχανίας.
- Την ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων στη βιομηχανία.

Γ.2.1. Δημιουργία επιχειρηματικών υποδομών

Όπως επισημάνθηκε στη φάση της ανάλυσης, η έλλειψη οργανωμένων χώρων υποδοχής των παραγωγικών επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα αποτελεί σοβαρό πρόβλημα της περιοχής. Η δημιουργία ΒΙΠΕ στα όρια της πόλης ή ΒΙΟΠΑ στην ευρύτερη περιοχή πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα, διότι θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων της περιοχής και στην προσέλκυση νέων.

Η εγκατάσταση επιχειρήσεων σε οργανωμένους χώρους επιτρέπει ομαλότερες και οικονομικότερες συνθήκες λειτουργίας, απλοποιεί σημαντικά τις διαδικασίες αδειοδότησης ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Επιπλέον, διευκολύνεται η δημιουργία και ανάπτυξη δικτύων και συνεργασιών μεταξύ των εγκατεστημένων επιχειρήσεων καθώς και κοινών υποδομών για μεταφορά τεχνολογίας, διαχείριση αποβλήτων και παροχή υπηρεσιών πρόληψης και ασφάλειας της εργασίας.

Παράλληλα, θα μπορούσε να προωθηθεί η ανακαίνιση και επαναχρησιμοποίηση για βιομηχανική χρήση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων, δράση η οποία επίσης χρηματοδοτείται από το ΕΠΑΝ.

Στα όρια της Βέροιας, υπάρχει περιοχή η οποία χαρακτηρίζεται ως ΒΙΠΕ αλλά μόνο σε επίπεδο χρήσεων γης αφού δεν έχουν υλοποιηθεί τα στοιχειώδη έργα υποδομής. Ο Δήμος, σε συνεργασία με το επιμελητήριο, τη Νομαρχία και τους εμπλεκόμενους φορείς θα πρέπει να κινηθεί στην πραγματοποίηση σχετικής μελέτης το συντομότερο δυνατό.

Όπως επισημαίνεται στο ΕΠΑΝ, η χρηματοδότηση τέτοιας κατηγορίας ενεργειών (ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ) χρηματοδοτείται από το αντίστοιχο ΠΕΠ. Το αντίστοιχο μέτρο είναι:

- **Μέτρο 3.4. του ΠΕΠ:** Παροχή υποδομής για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Το μέτρο προβλέπει τύπους δράσεων όπως:

- Συμπλήρωση και ολοκλήρωση υφιστάμενων ΒΙΠΕ.
- Ανάπτυξη ιδιωτικών - μικτών βιομηχανικών και επιχειρηματικών υποδομών, με βάση το θεσμικό πλαίσιο του Ν. 2545/97 περί ΒΕΠΕ, με συγκεκριμένο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης βιομηχανικών υποδομών.
- Ενίσχυση και ανακαίνιση εγκαταλειμμένων βιομηχανικών κτιρίων για βιομηχανική χρήση.

Γ.2.2. Εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση τοπικών παραγωγικών μονάδων

Οι τοπικές επιχειρήσεις, προκειμένου να αυξήσουν τη ανταγωνιστικότητά τους, οφείλουν να εκσυγχρονιστούν τόσο σε όρους κεφαλαίου όσο και ανθρώπινου δυναμικού. Το ΕΠΑΝ τονίζει την ανάγκη αυτή ως βασικό στόχο του δεύτερου άξονά του. Ειδικότερα, αναφέρεται: «Ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων σε όλο το φάσμα των λειτουργιών τους αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της δυνατότητά τους να ανταποκρίνονται επιτυχώς σε μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, να αναζητούν την επιχειρηματική αριστεία, να βελτιώνουν σταθερά τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις, να εστιάζουν στις δεξιότητες που διαθέτουν, να δημιουργούν δίκτυα συνεργασίας, να στοχεύουν σε "νησίδες" της αγοράς, να επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη και να επιχειρούν την έξοδό τους στη διεθνή αγορά. Προκειμένου να επιτευχθούν τέτοιοι στόχοι με σταθερότητα, οι συνεργασίες των επιχειρήσεων έχουν καθοριστική σημασία».

Στο θέμα αυτό ο Δήμος Βέροιας θα μπορούσε, σε συνεργασία με το Επιμελητήριο, να προχωρήσει στην ενημέρωση και ενθάρρυνση των τοπικών επιχειρήσεων για να υιοθετήσουν τις αντίστοιχες ενέργειες. Κάποια από αυτά τα μέτρα μπορούν να αξιοποιηθούν και από τις δημοτικές επιχειρήσεις (π.χ. το μέτρο 3.2 του ΕΠΑΝ από τη Δημοτική Επιχείρηση τουρισμού). Μέτρα του ΕΠΑΝ και του ΠΕΠ τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων είναι:

- **Μέτρο 2.3. του ΕΠΑΝ:** Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων ν.2601/98 τομέα μεταποίησης.

Το μέτρο αφορά στην ενίσχυση μέσω των κινήτρων του Ν.2601/98 νέων ιδιωτικών επενδύσεων και ενδεχομένως σε επεκτάσεις υφιστάμενων επιχειρήσεων όλων των βιομηχανικών κλάδων, εφόσον αποδεικνύεται ότι οι επενδύσεις αυτές πρόκειται να αυξήσουν σημαντικά και συστηματικά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και την απασχόληση.

- **Μέτρο 2.7. του ΕΠΑΝ:** Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ και ΠΜΕ

Η υλοποίηση του μέτρου στοχεύει σε δύο δράσεις:

- a) Στην ενίσχυση πολύ μικρών και μικρών μεταποιητικών επιχειρήσεων που απασχολούν έως 50 εργαζόμενους, με στόχο τη βελτίωση των ανταγωνιστικών τους χαρακτηριστικών, μέσω της υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου επιχειρηματικού σχεδίου 2 (δύο) ετών, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού.
- b) Στην προώθηση της δικτύωσης των ΜΜΕ (clustering). Ιδιαίτερα θα ενισχυθούν ενέργειες που οδηγούν σε συγκεκριμένο επιχειρηματικό αποτέλεσμα δηλαδή είτε εκτέλεση κοινού έργου, είτε δημιουργία μόνιμων επιχειρηματικών συνεργασιών.

- **Μέτρο 1.5. του ΠΕΠ:** Ενίσχυση επενδύσεων καινοτομίας του αναπτυξιακού νόμου στον τομέα της μεταποίησης.

Το μέτρο αφορά στην ενίσχυση μέσω των κινήτρων του Ν.2601 (και των ενδεχομένων μεταγενέστερων τροποποιήσεων του) των ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης που στοχεύουν στην παραγωγή καινοτομικών προϊόντων ή στην ενσωμάτωση καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία, κατά την έννοια του σχετικού άρθρου 3 του Ν.2601 (και τις ενδεχομένως διάδοχες διατάξεις).

Στόχος των επενδύσεων αυτών είναι να προωθήσουν σε παραγωγική κλίμακα καινοτόμες δράσεις, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα και παράλληλα και την απασχόληση του βιομηχανικού τομέα.

- **Μέτρο 1.3. του ΠΕΠ:** Υποστήριξη καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.

Ο εντοπισμός των αδυναμιών των επιχειρήσεων, η τεχνολογική στήριξη και ο εκσυγχρονισμός τους είναι ένα σημαντικό μέτρο που θα επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη. Έτσι τα παραγωγικά συστήματα θα αποκτήσουν χαρακτηριστικά και μορφές οργάνωσης μεγαλύτερης ευελιξίας και ευφυΐας, θα αποκτήσουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και θα γίνουν ανταγωνιστικότερα.

- **Μέτρο 3.2. του ΕΠΑΝ:** Προώθηση επιχειρηματικής αριστείας στις μεταποιητικές και τουριστικές επιχειρήσεις.

Η επιχειρηματική αριστεία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής των επιχειρήσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους στις σημερινές παγκοσμιοποιημένες συνθήκες της αγοράς, αλλά και παράγοντα βελτίωσης του περιβάλλοντος της εργασίας και ενίσχυσης της απασχόλησης.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 του ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας, στοχεύει στην προώθηση της επιχειρηματικής αριστείας με έμφαση στην περιβαλλοντική μέριμνα, την καινοτομία και την Επιχειρηματική Κοινωνική Ευθύνη.

Στόχος του μέτρου είναι η ενθάρρυνση των μεταποιητικών, εμπορικών, τουριστικών και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών στην παροχή ολοκληρωμένων και αναβαθμισμένων υπηρεσιών και η προώθηση της επιχειρηματικής αριστείας. Ως επιχειρηματική αριστεία ορίζεται το μοντέλο λειτουργίας μιας επιχείρησης, που οδηγεί σε ισόρροπη ικανοποίηση των αναγκών όλων των εμπλεκόμενων σε αυτήν (πελάτες, εργαζόμενοι, προμηθευτές, μέτοχοι και κοινωνία), με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της.

Γ.2.3. Έκδοση αναλυτικού οδηγού τοπικής βιομηχανίας

Ο οδηγός αυτός, ο οποίος θα διανέμεται δωρεάν στα μέλη του Επιμελητηρίου θα περιλαμβάνει όλες τις σημαντικές μονάδες της περιοχής, δίνοντας πληροφορίες για τα προϊόντα που κατασκευάζουν. Η ενημέρωση αυτή, πέρα από το γεγονός ότι μπορεί να αξιοποιηθεί και για άλλους σκοπούς, όπως η παρουσίαση του παραγωγικού δυναμικού του Νομού στο promotion plan, ενδεχομένως επιτρέψει σε μικρές μονάδες ή ομάδες τοπικών επιχειρηματιών να υποβάλλουν ολοκληρωμένες προτάσεις συνεργασίας (ή ιδέες) που να έχουν σαφή οικονομικά ή ποιοτικά πλεονεκτήματα (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Γ.2.4. Θεσμοθέτηση εβδομάδας τοπικής βιομηχανίας

Στην ίδια λογική, προτείνεται η θεσμοθέτηση εβδομάδας τοπικής βιομηχανίας, κατά την διάρκεια της οποίας θα γίνονται διάφορες ενημερωτικές εκδηλώσεις, είτε με θεματικό περιεχόμενο (π.χ. πιστοποίηση), είτε με κλαδικό περιεχόμενο (π.χ. βιομηχανίες ξύλου) και θα λειτουργεί έκθεση με τα προϊόντα των τοπικών βιομηχανιών. Η οργάνωση και το περιεχόμενο θα πρέπει να κινούνται στην λογική των γνωστών και μεγάλων εκθέσεων (π.χ. Έκθεση Θεσσαλονίκης) και θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια συμμετοχής όχι μόνο των τοπικών επιχειρήσεων αλλά και των επιχειρήσεων της ευρύτερης περιοχής. Ο στόχος της έκθεσης αυτής (όπως και κάθε άλλης) είναι η πληροφόρηση των επιχειρηματιών και η ενίσχυση των ευκαιριών για συνεργασίες. Στον βαθμό που η έκθεση

οργανωθεί σωστά και καθιερωθεί, είναι δυνατόν να αποκτήσει απήχηση και να προσελκύσει επιχειρήσεις από την ευρύτερη περιοχή, δημιουργώντας ένα πρόσθετο πλεονέκτημα για την περιοχή (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Γ.2.5. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων στη βιομηχανία

Η ανάπτυξη της ποιότητας των ανθρώπινων είναι πολύ σημαντική και μπορεί να οδηγήσει στην προσέλκυση νέων επιχειρήσεων στην περιοχή. Οι επιχειρήσεις της περιοχής πρέπει να διαθέτουν προσωπικό υψηλού επιπέδου γνώσης για να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις που προέρχονται από το νέο, ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον. Στο ΕΠΑΝ υπάρχει σχετικό μέτρο, το μέτρο 8.2. «Ανθρώπινοι πόροι στη βιομηχανία». Ο Δήμος σε συνεργασία με το Επιμελητήριο μπορεί να πληροφορήσει τις επιχειρήσεις προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που τους δίνονται.

Γ.3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ανάπτυξη του τουρισμού, αποτελεί πια αναπόσπαστο τμήμα κάθε αναπτυξιακού σχεδίου. Ο τουρισμός αποτελεί ένα σύμπλεγμα δραστηριοτήτων και με επιπτώσεις στην οικονομία, την τοπική κοινωνία και το περιβάλλον. Βέβαια, ο τουρισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί πανάκεια στην οικονομία ενός τόπου εκτός αν πρόκειται για περιοχή με εξαιρετικούς τουριστικούς πόρους που προσελκύουν μαζικό τουρισμό (παραλιακές κυρίως περιοχές). Στις υπόλοιπες, μπορεί και πρέπει να ιδωθεί ως δυνατότητα διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης, δημιουργίας συμπληρωματικού εισοδήματος για τους κατοίκους και να αναπτυχθεί με σεβασμό στην τοπική κοινωνία και το περιβάλλον.

Οι ειδικότεροι στόχοι που τίθενται για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής είναι:

- Ανάπτυξη ποικίλων μορφών τουρισμού.
- Τουριστική προβολή του Δήμου.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα τουρισμού.
- Αναβάθμιση ποιότητας τουριστικών καταλυμάτων.
- Εισαγωγή τοπικών προϊόντων στο τουριστικό κύκλωμα.

Γ.3.1. Ανάπτυξη ποικίλων μορφών τουρισμού

Από τη φάση της ανάλυσης, έγινε σαφές ότι η περιοχή διαθέτει πληθώρα τουριστικών πόρων η αξιοποίηση και προβολή των οποίων είναι αναγκαία για την ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι, αναμφίβολα, ο αρχαιολογικός χώρος της Βεργίνας και το χιονοδρομικό κέντρο στο Σέλι.

Η αφθονία των πόρων είναι δυνατό να επιτρέψει τη ανάπτυξη πολλών ειδών τουρισμού διαφόρων, όπως:

- Αγροτουρισμός

Αγροτουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει ως κύριο στοιχείο τη διαμονή σε καταλύματα που διαθέτουν αγρότες. Η ανάπτυξή του στο δήμο μπορεί να αποτελέσει συμπληρωματική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών. Με τον τρόπο αυτό, θα έχουμε αύξηση του τοπικού εισοδήματος και συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού πραγματοποιείται μέσω της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER PLUS, η οποία περιγράφηκε στη φάση της ανάλυσης.

- Ορεινός τουρισμός, τουρισμός στην ύπαιθρο, φυσιολατρικός τουρισμός.

Η πλούσια φυσική κληρονομιά που συναντάται στα χωριά του δήμου στο όρος Βέρμιο, αποτελεί πόλο έλξης τουριστών που επιθυμούν να δραπετεύσουν από τις μεγάλες πόλεις

και να απολαύσουν τις ομορφιές της φύσης και του βουνού. Η ανάδειξη των τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, η διάνοιξη μονοπατιών που θα διευκολύνουν την προσπέλασή του βουνού, η ίδρυση παρατηρητηρίων, μπορούν να συντελέσουν στην αύξηση της επισκεψιμότητας των περιοχών.

- Αθλητικός τουρισμός

Στο Δήμο και στην ευρύτερη περιοχή υπάρχει σημαντική αθλητική υποδομή η οποία μπορεί να αποτελέσει και χώρο προετοιμασίας ομάδων ποδοσφαίρου και καλαθοσφαίρισης.

- Πολιτιστικός τουρισμός

Στην πόλη υπάρχουν υποδομές οι οποίες μπορούν να υποστηρίξουν μεγάλο εύρος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η πολιτιστική δραστηριότητα της πόλης άλλωστε είναι πλούσια και θα μπορούσε, με την περαιτέρω αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πόλης, να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο.

- Εκπαιδευτικός τουρισμός

Τα στοιχεία της Δημοτικής Τουριστικής Επιχείρησης δείχνουν ότι η πόλη αποτελεί τόπο επίσκεψης μαθητών. Πολλά σχολεία άλλωστε εφαρμόζουν συχνά εκδρομές με προορισμό τη Βέροια τη Νάουσα και την Έδεσσα. Η αξιοποίηση και προβολή των πολιτιστικών κυρίως υποδομών (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, κλπ) θα μπορούσε να αποτελέσει επιπρόσθετο παράγοντα έλξης μαθητικού τουρισμού.

- Θρησκευτικός τουρισμός.

Το πλήθος των βυζαντινών εκκλησιών της πόλης, των ναών της ευρύτερης περιοχής καθώς και το Βήμα του Αποστόλου Παύλου είναι ισχυρά στοιχεία προσέκλυσης τουριστών. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι ο θρησκευτικός τουρισμός της πόλης είναι ιδιαίτερα αυξημένος.

- Χειμερινός τουρισμός.

Το χιονοδρομικό κέντρο στο Σέλι είναι άρτια εξοπλισμένο και κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών δέχεται πολύ μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Τμήμα αυτής αυξημένης κίνησης μπορεί να αξιοποιήσει και η πόλη της Βέροιας πληροφώντας και προβάλλοντας τα αξιοθέατα της πόλης στους επισκέπτες του χιονοδρομικού.

- Συνεδριακός τουρισμός.

Στη Βέροια, υπάρχει ήδη χώρος (στο «Χώρο Τεχνών») για συνεδριακές δράσεις. Η δημιουργία του πανεπιστημίου από την ακαδημαϊκή χρονιά 2004 - 2005 φετινή χρονιά θα τονώσει την πραγματοποίηση συνεδρίων στην περιοχή.

- Αρχαιολογικός τουρισμός.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα της ευρύτερης περιοχής, με κορυφαία το Ανάκτορο και τους Τάφους της Βεργίνας, τους Μακεδονικούς Τάφους των Λευκαδίων και τη Σχολή του Αριστοτέλη στη Νάουσα, δίνουν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης του αρχαιολογικού τουρισμού.

Τόσο από το ΕΠΑΝ όσο και το ΠΕΠ, παρέχουν μέτρα για στήριξη συγκεκριμένων μορφών τουρισμού πολλές από τις οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τις επιχειρήσεις στη Βέροια. Τα μέτρα αυτά είναι:

- **Μέτρο 5.1. του ΕΠΑΝ:** Ενίσχυση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής – ΠΟΤΑ.

Το παρόν μέτρο χρηματοδοτεί, μεταξύ άλλων, ιδιωτικές επενδύσεις σε εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής για την ανάπτυξη των θεματικών μορφών τουρισμού όπως συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα αθλητικού-προπονητικού τουρισμού κ.ά. Ο Δήμος Βέροιας θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί ατού του είδους τα μέτρα για ανάπτυξη κάποιων μορφών τουρισμού που προαναφέρθηκαν.

- **Μέτρο 3.5. του ΠΕΠ:** Αναβάθμιση της τουριστικής υποδομής κυρίως για την υποστήριξη ειδικών μορφών θεματικού τουρισμού.

Στο μέτρο αυτό, προτείνονται τύποι δράσεων όπως:

- Δημόσιες επενδύσεις: διευθέτησης υποδομών και δημιουργίας ειδικών εγκαταστάσεων για θεματικό τουρισμό, ως κίνητρο για την προσέλκυση περαιτέρω ιδιωτικών επενδύσεων και για την κινητοποίηση του τοπικού δυναμικού.
- Δράσεις εφαρμογής σεναρίων ανάπτυξης "ήπιου" τουρισμού.

Γ.3.2. Τουριστική προβολή του Δήμου

Η τουριστική προβολή ενός τόπου επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την τουριστική του ανάπτυξη, καθώς αποτελεί σημαντικό παράγοντα αύξησης της ζήτησης για το τουριστικό προϊόν που προσφέρει. Η συστηματική προβολή της περιοχής (συμμετοχή σε εκθέσεις, διαφημιστικές εκστρατείες, συνεργασία με tour – operators, απευθείας πωλήσεις, δημόσιες σχέσεις, ηλεκτρονική διαφήμιση), είναι αναγκαία σε ένα περιβάλλοντος διαρκούς ανταγωνισμού. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να προβάλλει συγκεκριμένους πόρους της περιοχής συνθέτοντας την «διαφημιστική ταυτότητα» της περιοχής. Επιπλέον, με την ανάπτυξη διαφορετικών μορφών τουρισμού, διευρύνεται και ο δυναμικός πληθυσμός

επισκεπτών, συνεπώς και τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες τους, στοιχεία τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη στην υλοποίηση του σχεδίου (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001: 106).

Επιπλέον, προτείνεται η δημιουργία Γραφείου Πληροφοριών (Info Point) το οποίο μπορεί να είναι και το περίπτερο της δημοτικής επιχείρησης τουρισμού στην Ελλά. Το γραφείο θα δίνει στους επισκέπτες όλες τις πληροφορίες τις σχετικές με τα δρώμενα της πόλης, τις δυνατότητες φιλοξενίας, καθώς και θα παρέχει εισιτήρια για όλες τις εκδηλώσεις. Το γραφείο θα έχει συνεχή συνεργασία με τις επιχειρήσεις ψυχαγωγίας και τα ξενοδοχεία-ενοικιαζόμενα δωμάτια, ενώ θα διαθέτει και τα διαφημιστικά τους φυλλάδια. Εκτός από αυτό, πληροφορίες θα παρέχονται από οθόνες touch screen (και στα αγγλικά) τοποθετημένες σε διάφορα σημεία-κλειδιά. Σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι καταρχήν η συνεργασία Δήμου Βέροιας και Νομαρχίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Τέλος, μπορούν να αναληφθούν και κάποιες συμπληρωματικές δράσεις όπως η ανάρτηση χαρτών με πληροφορίες για τουριστικά ενδιαφέροντα στην πόλη (ως διαφημίσεις) σε διάφορα σημεία (και στα αγγλικά). Γύρισμα διαφημιστικού για την πόλη με στόχο την προβολή στα ΜΜΕ (2 λεπτά). Έκδοση έγχρωμου οδηγού (και στα αγγλικά). Έκδοση διαφημιστικού φυλλαδίου με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις στα αγγλικά (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Στα πλαίσια του μέτρου 5.3. ΤΟΥ ΕΠΑΝ.: «Τουριστική προβολή - μείωση της εποχικότητας», ο ΕΟΤ θα συμμετέχει στην εφαρμογή σχεδίων τουριστικής προβολής, που προωθούνται από τον ιδιωτικό τομέα ή σχεδίων τουριστικής προβολής, που χρηματοδοτούνται παράλληλα από τον ιδιωτικό τομέα. Τα εν λόγω σχέδια θα αφορούν είτε σε συγκεκριμένες τουριστικές περιοχές, είτε σε συγκεκριμένα τουριστικά προϊόντα, που απευθύνονται σε «τμήματα» των αγορών (π.χ. προϊόντα εναλλακτικών μορφών τουρισμού). Επίσης, το μέτρο αφορά στην χρηματοδότηση της πολιτείας στην εφαρμογή δράσεων προσέλκυσης ζήτησης εκτός τουριστικής περιόδου σε περιοχές της χώρας, οι οποίες έχουν εξασφαλίσει (ή εξασφαλίζουν) ένα ολοκληρωμένο χειμερινό τουριστικό προϊόν και με την κατάλληλη για τους χειμερινούς μήνες τουριστική υποδομή, τις συμπληρωματικές υπηρεσίες εστίασης και αναψυχής, προγράμματα σχετικά με τα ειδικά ενδιαφέροντα των τουριστών, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου κλπ. Ο Δήμος Βέροιας, σε συνεργασία με τη Νομαρχία μπορούν να αξιοποιήσουν το μέτρο αυτό προχωρώντας στην περαιτέρω διαφήμιση τόσο του εναλλακτικού όσο και του χειμερινού τουρισμού.

Γ.3.3. Εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα τουρισμού

Η εκπαίδευση και κατάρτιση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα τουριστικής ανάπτυξης είναι πολύ σημαντική όσον αφορά τον τουρισμό. Τέτοιου είδους προγράμματα μπορούν να αφορούν όχι μόνο όσους εργάζονται στον τουριστικό τομέα, είτε σε μικρές είτε σε μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και όλους τους κατοίκους μιας περιοχής (οι οποίοι αποτελούν και τους μελλοντικούς επιχειρηματίες) με στόχο την ενημέρωσή τους για τις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες και εξελίξεις στον τουρισμό. Αυτές οι ενέργειες, θα αυξήσουν την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες και θα καταστήσουν την περιοχή ανταγωνιστικότερη τουριστικά. Οι επιχειρήσεις (ιδιωτικές και η δημοτική) μπορούν να εκμεταλλευτούν το μέτρο 8.1. του ΕΠΑΝ:

- **Μέτρο 8.1. του ΕΠΑΝ:** Εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα του τουρισμού.

Στόχος του μέτρου είναι η αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων του τουριστικού τομέα, μέσω της αναδιάρθρωσης και ριζικής αναμόρφωσης της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε σύνδεση με τις ανάγκες της αγοράς και η αύξηση της απασχόλησης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να επιτευχθεί η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε κάθε κλάδο του τουρισμού, ο εμπλουτισμός της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος και κατ' επέκταση η μείωση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας.

Γ.3.4. Αναβάθμιση ποιότητας τουριστικών καταλυμάτων

Για να είναι δυνατή η ανάπτυξη του ποιοτικού τουρισμού, οποίος είναι και ο κατ' εξοχήν κερδοφόρος, βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη τουριστικών καταλυμάτων υψηλής ποιότητας. Βέβαια, στην περίπτωση του αγροτουρισμού, του υπαίθριου, ορεινού κ.λπ. τουρισμού, οι απαιτήσεις των επισκεπτών δεν είναι τόσο αυστηρές. Ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις, επαγγελματικός - συνεδριακός, θρησκευτικός, εκπαιδευτικός κ.λπ. τουρισμός, η ύπαρξη ικανοποιητικού επιπέδου καταλυμάτων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επίσκεψη στον τόπο. Ανάλογες ενέργειες χρηματοδοτούνται από μέτρα του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝ. Ο Δήμος, μπορεί να προχωρήσει στην ενημέρωση των τουριστικών επιχειρήσεων της περιοχής σε συνεργασία με τους σχετικούς φορείς. Επιπλέον, τα μέτρα μπορούν να αξιοποιηθούν και από την Δημοτική Τουριστική Επιχείρηση.

- **Μέτρο 2.2. του ΕΠΑΝ:** Αναβάθμιση καταλυμάτων & ενίσχυση μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων.

Στόχος του μέτρου είναι ο ποιοτικός εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων ξενοδοχείων, campings, ενοικιαζομένων δωματίων και διαμερισμάτων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ όλων των κλάδων του τουρισμού.

Το Μέτρο θα υλοποιηθεί μέσω τριών (3) κατηγοριών δράσεων:

- a) Ποιοτικός εκσυγχρονισμός καταλυμάτων, που εντάσσονται στο Νόμο 2601/98 (ξενοδοχεία και κάμπινγκς άνω της Γ τάξης) και διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
 - b) Ποιοτικός εκσυγχρονισμός καταλυμάτων, που δεν εντάσσονται στο Νόμο 2601/98 (ξενοδοχείων και κάμπινγκς χαμηλών τάξεων, ενοικιαζομένων δωματίων, ενοικιαζομένων επιπλωμένων διαμερισμάτων).
 - c) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ όλων των κλάδων του Τουριστικού Τομέα. Προβλέπεται να ενισχυθούν επιχειρηματικά σχέδια ΜΜΕ, που θα περιλαμβάνουν συνδυασμένες οργανωτικές δράσεις (συνενώσεις και συνεργασίες, βελτίωση της σχετικής θέσης των ΜΜΕ στην αγορά τους, διείσδυση σε νέες αγορές κλπ).
- **Μέτρο 3.7. του ΠΕΠ:** Παροχή κινήτρων για αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων.

Στόχος του μέτρου είναι να ενισχυθούν οι τοπικές τουριστικές ΜΜΕ και ΠΜΕ, να εκσυγχρονιστούν και να αναπροσανατολιστούν και να παρασχεθεί στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα την αναγκαία χρηματοδοτική ενίσχυση για:

- a) Ενίσχυση επενδύσεων εκσυγχρονισμού όλων των λειτουργικών μορφών τουριστικών επιχειρήσεων στα πλαίσια του Αναπτυξιακού νόμου και των κατευθύνσεων του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα».
- b) Προσανατολισμό σε έργα «ήπιου» τουρισμού και συγκρότηση ενός δικτύου παραδοσιακών καταλυμάτων.

Γ.3.5. Εισαγωγή τοπικών προϊόντων στο τουριστικό κύκλωμα (τοπική καθετοποίηση τουριστικού προϊόντος)

Στην Βέροια και στην ευρύτερη περιοχή παράγονται πολλά αξιόλογα προϊόντα. Η παραγωγή αυτή θα πρέπει να είναι συνδεδεμένη με την κατανάλωση στο τουριστικό τομέα. Το πρόβλημα είναι περισσότερο θέμα αλληλοενημέρωσης και διασύνδεσης των τομέων (τουρισμού και πρωτογενή ή δευτερογενή), παρά στενά οικονομικό. Η εμπειρία από διάφορες πιλοτικές εφαρμογές στη Θεσσαλία έδειξε εξαιρετικά θετική υποδοχή των τοπικών προϊόντων από τους τουρίστες. Ενέργειες στην κατεύθυνση αυτή θα βοηθήσουν

και τους δύο τομείς. Αυτές θα μπορούσαν να συνδυαστούν με μια καμπάνια για τυποποίηση των τοπικών προϊόντων και καλλιέργειας ή παραγωγής κατόπιν συμφωνίας με τους ενδιαφερόμενους ξενοδόχους, εστιατόρες, κλπ. (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Γ.4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η ενίσχυση και στήριξη της επιχειρηματικότητας αποτελεί οριζόντια δράση, αφού αφορά όλους τους παραγωγικούς τομείς της περιοχής. Η εκπλήρωση αυτού του στόχου, μπορεί να επιφέρει σημαντικά αναπτυξιακά οφέλη μεταφραζόμενα σε νέες θέσεις εργασίας και δημιουργία εισοδημάτων. Οι ειδικότεροι στόχοι που υιοθετούνται είναι:

- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.
- Κοινωνία της πληροφορίας.

Γ.4.1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας

Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αποτελεί επίσης βασικό στόχο του άξονα 2 «Στήριξη και ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας» του ΕΠΑΝ αφού αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την αύξηση του ρυθμού δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Στο ΕΠΑΝ, στο ΠΕΠ και στο ΕΠ «Απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση» υπάρχουν συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας για όλες τις ομάδες του πληθυσμού.

- **Μέτρο 2.8. του ΕΠΑΝ:** Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας ομάδων πληθυσμού.

Ιδιαίτερη προσοχή για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας δίδεται στις ομάδες πληθυσμού των νέων, των γυναικών αλλά και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Αυτές αφορούν:

- a) Ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας. Η δράση αφορά στην ενίσχυση νέων ηλικίας έως 35 ετών για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στους τομείς της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τη μεταποίηση.
- b) Ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Η παρέμβαση αφορά στην ενίσχυση και προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας μέσω της υποστήριξης της δημιουργίας επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τη μεταποίηση, των οποίων η απόλυτη πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου θα ανήκει σε γυναίκες, και ταυτόχρονα αποδεδειγμένα η διοίκηση ασκείται από γυναίκες επιχειρηματίες.
- c) Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Η παρέμβαση αφορά στην ενίσχυση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες για την άσκηση ή έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας και θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με δημόσιους ή/και άλλους φορείς που έχουν εξειδικευμένη εμπειρία σε σχετικά θέματα.

- **Μέτρο 1.4. του ΠΕΠ:** Συνδυασμένη ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.

Η συνδυασμένη ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, με αξιοποίηση όλων των πιθανών τομέων εξειδίκευσης και αριστείας μπορεί να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων. Μεγάλες ευκαιρίες αναδύονται στον κλάδο της αγροβιοτεχνολογίας, καθόσον η αγροτική παραγωγή και η βιομηχανία μεταποίησης αγροτικών προϊόντων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία της περιοχής.

Ο άξονας 4, «Ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού», του ΕΠ «Απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση» παρέχει 4 μέτρα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην εκπλήρωση αυτού του στόχου. Από αυτά, τα δύο πρώτα εναπόκεινται σε πρωτοβουλίες των ιδιωτών αλλά ο Δήμος, σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, μπορεί να συμβάλει στην ενημέρωσή τους. Το τρίτο πρέπει να γίνει σε συνεργασία με το Εμπορικό Επιμελητήριο ενώ το τέταρτο αφορά αποκλειστικά τους απασχολούμενους στον δημόσιο τομέα. Πιο συγκεκριμένα, τα μέτρα αυτά είναι:

- **Μέτρο 4.1.:** Ενίσχυση ανέργων για αυτοαπασχόληση και σύσταση νέων Επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο του μέτρου αυτού προβλέπονται δράσεις ενίσχυσης για ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ανέργους, είτε με συνεργασία και απασχόληση άλλων ανέργων, είτε αποκλειστικά και μόνο για την αυτοαπασχόλησή τους με την έναρξη επιτηδεύματος, ενώ προβλέπονται ιδιαίτερες δράσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, με δεσμευμένα ανάλογα κονδύλια.

Ιδιαίτερα μέτρα ενίσχυσης και στήριξης προβλέπονται για τις άνεργες γυναίκες, οι οποίες θα ιδρύσουν ανάλογες ατομικές ή συνεργατικές επιχειρήσεις. Επίσης ιδιαίτερα κριτήρια και κίνητρα θα εφαρμοσθούν για τους ανέργους μεγάλης ηλικίας ή/και για άτομα πληθυσμιακών ομάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προκειμένου τα κίνητρα αυτά να τύχουν της ανάλογης αποδοχής από τους εν δυνάμει δικαιούχους.

- **Μέτρο 4.2.:** Ενίσχυση και υποστήριξη της συμμετοχής των αυτοαπασχολούμενων σε προγράμματα αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους.

Η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων των αυτοαπασχολούμενων, τόσο εκείνων με προσωπικό, όσο και εκείνων χωρίς προσωπικό, σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς εργασίας, αποτελεί βασικό παράγοντα διατήρησης ή/και αύξησης των θέσεων απασχόλησης. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται οι δράσεις του συγκεκριμένου

μέτρου, προβλέποντας επιπρόσθετη ενίσχυση της τεκμηρίωσης και διάγνωσης των αναγκών των αυτοαπασχολούμενων (στον α -γενή, β -γενή και γ -γενή τομέα), ενίσχυση της οργάνωσης / σχεδιασμού εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, καθώς επίσης και αυτή καθ' αυτή την κατάρτιση αυτοαπασχολούμενων και ιδιοκτητών μικρών επιχειρήσεων.

- **Μέτρο 4.3.:** Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων σε επιχειρήσεις.

Με δεδομένη την αναγκαιότητα βελτίωσης και προσαρμογής των δεξιοτήτων των εργαζόμενων στις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών και κλάδων στις νέες συνθήκες παραγωγικής και διοικητικής λειτουργίας και στην εφαρμογή / ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών, στο μέτρο αυτό προβλέπονται οι ανάλογες δράσεις κατάρτισης σε αντίστοιχα / ανάλογα αντικείμενα, τα οποία δεν θα αναφέρονται αποκλειστικά στις εξειδικευμένες ανάγκες κάθε επιχείρησης, αλλά σε θέματα τα οποία προσιδιάζουν στις ανάγκες ενός ευρύτερου φάσματος επιχειρήσεων.

- **Μέτρο 4.4.:** Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων στο Δημόσιο Τομέα.

Γ.4.2. Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών

Με βάση την διεθνή εμπειρία αλλά και τις ανάγκες των τοπικών επιχειρήσεων όπως έχουν καταγραφεί από μια σειρά μελέτες, κρίνεται αναγκαία η δημιουργία ενός μηχανισμού υποστήριξης των ΜΜΕ ο οποίος θα παρέχει στους επιχειρηματίες ουσιαστική υποστήριξη σε θέματα προετοιμασίας επιχειρηματικών πλάνων και τεχνοοικονομικών μελετών, αξιοποίηση επενδυτικών κινήτρων, πρόσβασης σε δίκτυα εμπειρογνομόνων, πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης, ενημέρωσης και βραχυχρόνιας κατάρτισης σε ειδικά θέματα διοίκησης και οργάνωσης, οικονομικής, φορολογικής αστικής, τραπεζικής, κλπ νομοθεσίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Ο μηχανισμός αυτός ο οποίος θα πρέπει να αποτελεί το κύριο συστατικό στοιχείο της στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης πρέπει να έχει λειτουργική αυτοτέλεια για να αναλάβει ένα δυναμικό πλησίασμα της επιχειρηματικής δημιουργίας, αναζητώντας ελπιδοφόρες και καινοτόμες ιδέες και σχέδια και παρέχοντας στους επιχειρηματίες ένα πλήρες φάσμα αναγκαίων υπηρεσιών (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002). Η ίδρυση του Κέντρου Υποδοχής Επενδυτών (ΚΥΕ) Ν. Ημαθίας αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Γ.4.3. Κοινωνία της πληροφορίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002)

Οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών επηρεάζουν θεμελιωδώς σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Δεν υπάρχει πεδίο δράσης στο οποίο να μην βρίσκουν εφαρμογή αυτές οι νέες τεχνολογίες. Η προσαρμογή στις τεχνολογίες αυτές της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας είναι όρος αναγκαίος για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» προσφέρει το χρηματοδοτικό πλαίσιο προκειμένου η περιοχή αναφοράς να αξιοποιήσει τις νέες τεχνολογίες. Ειδικότερα, δύνανται να αξιοποιηθούν οι δράσεις του Προγράμματος στους τομείς της παιδείας και του πολιτισμού (π.χ. απόκτηση υπολογιστικού εξοπλισμού και δικτύωση σχολικών μονάδων, τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού), της εξυπηρέτησης του πολίτη, της ανάπτυξης γεωγραφικών πληροφοριακών συστημάτων για την υποστήριξη των εφαρμογών, των αστικών μεταφορών, της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού για την ανάπτυξη εξειδικευμένων δεξιοτήτων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, της προώθησης της απασχόλησης νέων ερευνητών στις επιχειρήσεις και της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε ψηφιακό περιβάλλον, της οργάνωσης και της διάθεσης της πληροφορίας, της ανάπτυξης πληροφοριακών συστημάτων για ηλικιωμένους και ΑΜΕΑ, της ανάπτυξης, ενίσχυσης και επέκτασης δικτύων για την Ε&ΤΑ, της ενδυνάμωσης δομών στήριξης ΜΜΕ, της ενίσχυσης ΜΜΕ για την εισαγωγή τους στο ηλεκτρονικό επιχειρείν (e-business) και τη διαχείριση της ηλεκτρονικής πληροφορίας, της ανάπτυξης δικτύων τοπικής εμβέλειας, της ανάπτυξης της τηλεματικής και τηλε-εργασίας κ.α.

Για την τοπική οικονομία, οι νέες τεχνολογίες αποτελούν ευκαιρία και πρόκληση. Η τοπική ανάπτυξη δύναται να ενισχυθεί με την αξιοποίηση των τηλε-υπηρεσιών (π.χ. εργασίας, εκπαίδευσης, συναλλαγών, κοινών ερευνών), οι οποίες μειώνουν τις αποστάσεις μεταξύ κέντρου – περιφέρειας. Η ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων (π.χ. πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών, εκπαίδευσης) αυξάνει το εισόδημα και την απασχόληση. Η χρήση των νέων τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις της περιοχής βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά τους. Η ανάπτυξη τοπικών δικτύων συμβάλλει στη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων, δημόσιας διοίκησης, φορέων και ερευνητικών μονάδων. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και αυτοδιοίκησης αυξάνει την παραγωγικότητα της εργασίας και βελτιώνει την εξυπηρέτηση του πολίτη και των επιχειρήσεων. Η δημιουργία τοπικών τραπεζών πληροφοριών, τοπικών συστημάτων πληροφοριών και η τοπική εφαρμογή κεντρικά σχεδιασμένων πρωτοβουλιών

(π.χ. κτηματολόγιο, περιουσιολόγιο, δασολόγιο) συμβάλλουν καθοριστικά στην ταχύτητα απόκτησης και διάδοσης των πληροφοριών και στις εφαρμογές.

Για όλους τους παραπάνω λόγους καθίσταται σαφής η αναγκαιότητα αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών του Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας από όλους τους τοπικούς διοικητικούς, εκπαιδευτικούς, επιχειρηματικούς, πολιτιστικούς κλπ. φορείς.

Γ.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η ανεργία, αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα και στο δήμο Βέροιας, απόρροια της γενικότερης οικονομικής ύφεσης που παρατηρείται στην περιοχή. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι οι πολιτικές για αύξηση της απασχόλησης κρίνονται ως οι σημαντικότερες, σύμφωνα με τους κατοίκους. Σύμφωνα με στοιχεία σε επίπεδο νομού, οι ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία είναι οι ηλικίες από 20 – 24 ετών με τις γυναίκες να είναι σε λίγο δυσχερέστερη θέση.

Το πρόβλημα της ανεργίας εντοπίζεται σε εθνικό επίπεδο. Για την καταπολέμησή του καταρτίστηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση». Ως κυρίαρχος στόχος τίθεται η προώθηση της απασχόλησης και η άμβλυνση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας, προς την κατεύθυνση της πρόληψης της ανεργίας, της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών και των μειονεκτουσών ομάδων, με παράλληλη μείωση της ανεργίας ορισμένων ομάδων του εργατικού δυναμικού, οι οποίες συντελούν κατά μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση της συνολικής ανεργίας της χώρας. Όλες οι δράσεις που περιλαμβάνονται στα επιμέρους μέτρα και Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος, έχουν ως στόχο την αύξηση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού, την προώθηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας, (με κυρίαρχο άξονα την πρόληψη της ανεργίας) Η μέγιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του τοπικού εργατικού δυναμικού αποτελεί πρόκληση για το αναπτυξιακό σχέδιο και αναμένεται να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της περιοχής. Οι στόχοι που τίθενται στο ζήτημα αυτό είναι:

- Κατάρτιση εργατικού δυναμικού.
- Προώθηση απασχόλησης γυναικών

Γ.5.1. Κατάρτιση εργατικού δυναμικού.

Η κατάρτιση του τοπικού εργατικού δυναμικού είναι απαραίτητη για τη εύρεση εργασίας. Για να υπάρχουν όμως ουσιαστικά αποτελέσματα θα πρέπει να γίνεται κατόπιν έρευνας ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες και απαιτήσεις της περιοχής αλλά και το προφίλ (ηλικία, εκπαίδευση, φύλλο κλπ) των ανέργων. Ο άξονας 1, «Ανάπτυξη & προώθηση ενεργών πολιτικών για την καταπολέμηση & την πρόληψη της ανεργίας, για την αποφυγή της μακροχρόνιας ανεργίας & τη διευκόλυνση της επανένταξης των μακροχρόνια ανέργων», του ΕΠ «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» παρέχει μέτρα που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου. Τα μέτρα αποτελούν αρμοδιότητα κυρίως του ΟΑΕΔ και άλλων σχετικών φορέων και τα οποία είναι:

- **Μέτρο 1.1.:** Ενίσχυση των υποδομών των υπηρεσιών απασχόλησης, παρακολούθησης και υποστήριξης των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο του παρόντος Μέτρου εντάσσεται κατά κύρια προτεραιότητα η ανάπτυξη των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ) του ΟΑΕΔ, καθώς επίσης και η αναγκαία υποδομή για τη δημιουργία της ειδικής μονάδας υποστήριξης των ΚΠΑ και του δικτύου διασύνδεσής τους (ένα μέρος του συνολικού αναγκαίου αριθμού των ΚΠΑ δημιουργήθηκε και άρχισε να λειτουργεί στα πλαίσια εφαρμογής του Β΄ ΚΠΣ).

- **Μέτρο 1.3.:** Ενίσχυση και αναβάθμιση των παρεμβάσεων και ενεργειών υπέρ των ανέργων για την προσαρμογή των δεξιοτήτων τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας

Στο συγκεκριμένο μέτρο περιλαμβάνονται δράσεις εξειδικευμένης κατάρτισης κατόπιν εξατομικευμένης προσέγγισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όλες οι επιμέρους κατηγορίες των ανέργων, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους άνεργους πριν συμπληρώσουν έξι μήνες ανεργίας και σε ενήλικες άνεργους πριν τη συμπλήρωση 12 μηνών ανεργίας.

Στο πλαίσιο του μέτρου αυτού θα εφαρμοσθούν επίσης δράσεις σύνδεσης κατάρτισης και απασχόλησης, με ιδιαίτερη προσέγγιση των αναγκών ανά κατηγορία ανέργων, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

- **Μέτρο 1.5.:** Ανάπτυξη των δεξιοτήτων και προώθηση της απασχόλησης ανέργων στους τομείς φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Οι προγραμματιζόμενες δράσεις του συγκεκριμένου μέτρου έχουν στόχο την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων και την προώθηση στην απασχόληση ανέργων στους τομείς του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, προβλέπονται δράσεις κατάρτισης ανέργων σε θέματα πολιτισμού και περιβάλλοντος συνδεδεμένα κατά κανόνα με την απασχόλησή τους, η οποία θα είναι κυρίως εποχική, για φύλαξη, προστασία, βελτίωση και συντήρηση φυσικών πόρων (δάση, δρυμοί, οικοσυστήματα, σπήλαια κλπ.), όπως επίσης λειτουργία και συντήρηση αποχετευτικών συστημάτων, βιολογικών καθαρισμών, λειτουργία και διαχείριση ΧΥΤΑ κλπ. Όσον αφορά στην προώθηση της απασχόλησης στον τομέα του πολιτιστικού περιβάλλοντος, ενδεικτικά αναφέρονται ως δράσεις η εποχική ή σταθερή επίσης απασχόληση ανέργων για φύλαξη και προστασία αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, μουσείων και η συντήρηση / ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και κτισμάτων, κάστρων, αλλά και σε άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες ή επιχειρήσεις.

Γ.5.2. Προώθηση απασχόλησης γυναικών

Οι γυναίκες, αποτελούν μια ομάδα πληθυσμού που αντιμετωπίζει ξεχωριστά προβλήματα στην αγορά εργασίας είτε λόγω περιορισμένων ευκαιριών ανάπτυξης των εργασιακών τους δυνατοτήτων είτε λόγω πρακτικών δυσκολιών (φροντίδα παιδιών κλπ). Ο άξονας 5, «Βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας» του ΕΠ «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» περιέχει μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των δυσκολιών:

- **Μέτρο 5.2.:** Στήριξη της λειτουργίας και της ποιοτικής αναβάθμισης των μονάδων και υπηρεσιών εξυπηρέτησης παιδιών, ηλικιωμένων και λοιπών πληθυσμιακών ομάδων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας

Βασικός σκοπός του μέτρου είναι η στήριξη της ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας, η επαγγελματική τους ανέλιξη σε εσωτερικές αγορές εργασίας των επιχειρήσεων μέσω της ελάφρυνσής τους από τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις φύλαξης παιδιών, βρεφών, νηπίων, ηλικιωμένων και λοιπών πληθυσμιακών ομάδων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας και η προώθηση της απασχόλησης του γυναικείου εργατικού δυναμικού στον τομέα κοινωνικών υπηρεσιών.

Οι δράσεις του μέτρου αυτού αναφέρονται στην ενίσχυση της λειτουργίας των δομών που έχουν στόχο την υποστήριξη των συγκεκριμένων ομάδων ατόμων (πχ παιδιά, βρέφη, νήπια). Οι δράσεις αυτές απευθύνονται σε υφιστάμενους σχετικούς φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, επιχειρήσεις, καθώς και σε άλλους κοινωνικούς φορείς που εξυπηρετούν τους στόχους του μέτρου. Παράλληλα η ενίσχυση υπηρεσιών προς άτομα που χρήζουν βοήθειας και υποστήριξης, όπως ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ κλπ.

Οι δράσεις του μέτρου αναφέρονται και στην ενίσχυση της λειτουργίας υπηρεσιών φύλαξης παιδιών σε εγκαταστάσεις επιχειρήσεων, στις οποίες θα παρέχεται φροντίδα στα παιδιά των εργαζόμενων γυναικών. Παράλληλα, στο μέτρο εντάσσονται και ενέργειες ποιοτικής αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών των προαναφερόμενων δομών, ώστε να έχουν κατά το δυνατόν καλλίτερα αποτελέσματα επί του στόχου τους.

- **Μέτρο 5.3.:** Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών (Εξειδικευμένη κατάρτιση, συμβουλευτική, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, επιχειρηματικότητα, δίκτυα, ευαισθητοποίηση/ πληροφόρηση φορέων και δομών).

Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο μέτρο αναφέρονται σε παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης των γυναικών προκειμένου να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό, να αποκτήσουν τις αναγκαίες δεξιότητες και να διεκδικήσουν θέσεις απασχόλησης είτε με

εξαρτημένη σχέση εργασίας, είτε ως αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, είτε μέσω της δημιουργίας συνεταιρισμών. Οι δράσεις αυτές αναφέρονται στην εξειδικευμένη πληροφόρηση, συμβουλευτική υποστήριξη, προκατάρτιση και κοινωνική στήριξη, καθώς επίσης και στην υποστήριξη της ανάπτυξης της γυναικείας επιχειρηματικότητας (βοήθεια στην εκπόνηση επιχειρηματικού σχεδίου για γυναίκες που επιθυμούν να δημιουργήσουν δικές τους επιχειρήσεις) και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.

Επίσης στο μέτρο αυτό περιλαμβάνονται δράσεις πληροφόρησης / ευαισθητοποίησης φορέων και δομών, δικτύωσης των γυναικών και στήριξης της ανάπτυξης πρωτοβουλιών γυναικών.

Γ.6. ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του δήμου αποτελεί βασικό στόχο του αναπτυξιακού σχεδίου εφόσον αποτελεί και αναπτυξιακή συνιστώσα της περιοχής. Προκειμένου να επιτευχθεί, είναι απαραίτητες οι παρεμβάσεις σε αστικό επίπεδο και όσον αφορά στα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι, όπως εντοπίστηκαν από την ανάλυση και από την διεξαγωγή έρευνας μέσω των ερωτηματολογίων. Οι παρεμβάσεις αφορούν τα βασικά προβλήματα της πόλης και κυρίως τις υποδομές, τόσο τις τεχνικές όσο και τις κοινωνικές.

Γ.6.1. Τεχνικές υποδομές

Κυκλοφοριακή οργάνωση

Σύμφωνα με τους κατοίκους, η κυκλοφοριακή οργάνωση αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα της πόλης. Η οποιαδήποτε είδους παρέμβαση θα πρέπει να δίνει προτεραιότητα στον πεζό καθιστώντας τις μετακινήσεις του ευκολότερες και ασφαλέστερες. Από τις προτάσεις που ήδη έχουν κατατεθεί από το ΑΠΘ, το στρατηγικό σχέδιο υιοθετεί τη 1^η δηλαδή τη δημιουργία ήπιου πεζοδρόμου στην οδό Μητροπόλεως.

Όσον αφορά τις θέσεις στάθμευσης, προτείνεται η μείωση των θέσεων στάθμευσης στο κέντρο, προκειμένου να αποθαρρυνθεί η χρήση αυτοκινήτου. Αντί των ΙΧ, θα μπορούσε να γίνει ανασχεδιασμός των διαδρομών των αστικών λεωφορείων για να εξυπηρετούν αποτελεσματικότερα τους κατοίκους του κέντρου. Από εκεί και πέρα, θέσεις στάθμευσης θα πρέπει να δημιουργηθούν σε περιοχές έξω από το κέντρο όπως στις θέσεις οι οποίες προτείνονται από το ΓΠΣ και στις μελέτες του ΑΠΘ. Ο Δήμος μπορεί να υποβοηθήσει στην κατασκευή ιδιωτικών χώρων στάθμευσης, εφόσον υπάρξει αντίστοιχη διάθεση, με τον χαρακτηρισμό των προτεινόμενων χώρων.

Όσον αφορά τις αστικές συγκοινωνίες, προτείνεται επέκταση των γραμμών και των στάσεων για να καλύπτουν το σύνολο του αστικού χώρου σημαντικό τμήμα του οποίου δεν εξυπηρετείται σήμερα.

Πράσινο - ελεύθεροι χώροι

Η αναμόρφωση, εξυγίανση και αξιοποίηση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου εντός και εκτός των ορίων της πόλης είναι απαραίτητη για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Η έκτασή τους κρίνεται αρκετή για τις ανάγκες της πόλης, αρκεί βέβαια να είναι σε θέση να χρησιμοποιηθούν. Οι χώροι αυτοί είναι:

- Το Άλσος Παπάγου.

- Οι όχθες Τριποτάμου.
- Οι Σαραντόβρυσες.
- Ο λόφος Βικέλα.
- Ο λόφος προφήτη Ηλία.

Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς

Οι όχθες του ποταμού Τριπόταμου εντός των ορίων της πόλης, είναι αναγκαίο να προστατευθούν κάτι άλλωστε που αναφέρεται και στην πρόταση της ΖΟΕ. Άλλωστε, από το ΓΠΣ ορίζονται ως περιοχές περιβαλλοντικής εξυγίανσης – αναβάθμισης:

- Ολόκληρη η ζώνη Τριποτάμου.
- Ο λόφος προφήτη Ηλία.
- Ο λόφος Βικέλα.
- Η διαδρομή ρέματος από το νότιο άκρο της Κυριώτισσας (οδός Θωμαΐδου), μέχρι και την περιοχή της Κυψέλης.

Αξιοποίηση στρατοπέδων

Η απομάκρυνση του Β΄ Σώματος στρατού, η οποία έχει ήδη αρχίσει από τα στρατόπεδα, ελευθερώνει μεγάλες εκτάσεις για την ανάπτυξη κοινόχρηστων και κοινωφελών εγκαταστάσεων ανάλογα με τις ανάγκες της πόλης και των γύρω περιοχών (πάρκα, υγεία, πρόνοια, αθλητισμός, πολιτισμός) κατόπιν εκπόνησης σχετικών μελετών.

Απομάκρυνση ΚΤΕΥΛ

Η απομάκρυνση του σταθμού του ΚΤΕΥΛ προβλέπεται και από το σχέδιο τροποποίησης του ΓΠΣ. Η μετεγκατάστασή τους χωροθετείται στην περιοχή του σιδηροδρομικού σταθμού και καλό είναι να πραγματοποιηθεί το συντομότερο δυνατό.

«Συμπαγής» πόλη

Η ιδέα της «συμπαγούς» πόλης, αναφέρεται στο ΣΑΚΧ ως επιθυμητός στόχος για την προστασία του περιαστικού χώρου. Η εντατική επέκταση των πόλεων πρέπει να υπερισχύσει της εκτατικής για την προστασία της γεωργικής γης και στην περίπτωση της Βέροιας.

Εύρεση χώρου επεξεργασίας απορριμμάτων

Η διαχείριση των αστικών απορριμμάτων αποτελεί ένα από τα μεγάλα προβλήματα που αφορούν την πόλη της Βέροιας. Μετά τον αποκλεισμό της θέσης «12» ως σημείου χωροθέτησης της μονάδας επεξεργασίας των απορριμμάτων, η πραγματοποίηση μελέτης για την εύρεση νέας θέσης είναι απαραίτητη.

Ολοκλήρωση περιφερειακής οδού

Η ολοκλήρωση της περιφερειακής οδού της πόλης είναι απαραίτητη για την αποσυμφόρηση των κεντρικών αρτηριών και την ορθή κυκλοφορία στην πόλη. Το τμήμα που απομένει για την ολοκλήρωσή της είναι το ανατολικό.

Ύδρευση – αποχέτευση

Η πόλη διαθέτει δίκτυα ύδρευσης – αποχέτευσης σε καλή κατάσταση και χρειάζονται μόνο τοπικές βελτιώσεις. Δεν συμβαίνει τι ίδιο με τα χωριά όπου το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο και πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα.

Υλοποίηση αιολικού πάρκου

Η υλοποίηση του αιολικού πάρκου στην προβλεπόμενη θέση θα είναι έργο με αναπτυξιακά οφέλη για την περιοχή. Η πραγματοποίησή του είναι αποδεκτή από το σύνολο των τοπικών φορέων και απομένει και η πολιτική σύμπνοια όσον αφορά το καθεστώς υλοποίησής του.

Μελέτη για δημιουργία ποδηλατοδρόμων

Το φυσικό ανάγλυφο της πόλης της Βέροιας μπορεί να επιτρέψει την κίνηση με ποδήλατο. Τα οφέλη από τη χρήση ποδηλάτου είναι πολλαπλά καθώς συμβάλει στην διατήρηση ενός καθαρότερου περιβάλλοντος, στην αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας και σε μια περισσότερο ανθρώπινη εικόνα της πόλης. Η δημιουργία δικτύου ποδηλατοδρόμων στις περιοχές όπου το φυσικό ανάγλυφο το επιτρέπει θα προσέφερε όλα τα παραπάνω οφέλη.

Διεύρυνση της ΖΟΕ

Η υφιστάμενη ΖΟΕ καλύπτει μόνο την περιαστική περιοχή της πόλης της Βέροιας. Η σύνταξη μελέτης η οποία θα προβλέπει την επέκτασή της σε όλο τον Δήμο είναι απαραίτητη για την ομαλή χωρική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων.

Γ.6.2. Κοινωνικές υποδομές

Εκπαίδευση

Η καθιέρωση ολοήμερων σχολείων θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα όσον αφορά την εκπαίδευση στην πόλη. Το μέτρο αυτό θα απαιτήσει αύξηση του αριθμού των αναγκαίων κτιρίων και αναμένεται να βοηθήσει και στην απασχόληση των γυναικών με μικρά παιδιά. Στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει και η αύξηση των βρεφονηπιακών σταθμών εφόσον κρίνεται αναγκαίο.

Με την ίδρυση και λειτουργία του πανεπιστημίου, ο Δήμος, θα μπορούσε να στηρίξει τους φοιτητές της πόλης στην εύρεση κατοικίας μέσω προγραμμάτων υποδοχής πρωτοετών και κοινών εκδηλώσεων με τους φοιτητές.

Τρίτη ηλικία

Στη δήμο Βέροιας υπάρχουν και θα λειτουργήσουν ΚΑΠΗ τα οποία αναμένεται να καλύψουν τις ανάγκες. Επιπλέον στην πόλη υπάρχει και ΚΗΦΗ Ακόμη, πολλοί συνταξιούχοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από το Δήμο στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελοντικής εργασίας στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα.

Υπηρεσίες για τις ειδικές ομάδες του πληθυσμού

Υπάρχουν ειδικές ομάδες πληθυσμού που χρήζουν ειδικής μέριμνας. Στις ομάδες αυτές συγκαταλέγονται τα ΑΜΕΑ, οι μετανάστες, οι τοξικομανείς, οι πρώην φυλακισμένοι κ.α. Για κάθε ομάδα ξεχωριστά απαιτείται ειδική πολιτική. Για παράδειγμα, τα έργα υποδομών και κατασκευών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ΑΜΕΑ. Το ίδιο ισχύει για τα προγράμματα απασχόλησης και αθλητισμού. Έναντι των μεταναστών απαιτείται η χάραξη και εφαρμογή δημοτικής μεταναστευτικής πολιτικής για την καλύτερη ενσωμάτωσή τους. Ειδικά προγράμματα απαιτούνται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρήσης ναρκωτικών και την αποτοξίνωση των χρηστών. Τέλος, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η κοινωνική και εργασιακή επανένταξη των πρώην φυλακισμένων. Στην κατεύθυνση αυτή ο Δήμος, σε συνεργασία με άλλους φορείς της πόλης, θα πρέπει να καταγράψει τις ομάδες αυτές του πληθυσμού και στη συνέχεια να επιχειρήσει την ένταξη ειδικών δράσεων στα κατάλληλα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Σχέδιο χρήσης χρόνου

Αναφορικά με τις κοινωνικές υποδομές, έχει ιδιαίτερη σημασία η διαμόρφωση και η εφαρμογή μιας πολιτικής για το χρόνο, σε συνάρτηση πάντοτε με τις πολιτικές για το χώρο. Βασικός στόχος είναι η αναδιάρθρωση των ρυθμών της πόλης, η οποία θα έχει σημαντική συμβολή στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τα βασικά προβλήματα του χρόνου σε σχέση με το χώρο είναι ότι είναι πεπερασμένος (π.χ. η διάρκεια της ημέρας, η διάρκεια της ζωής ενός ατόμου) και δεν μπορεί να αγοραστεί (ωστόσο, μπορεί να ανταλλαχθεί) (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Προτείνεται η εκπόνηση ενός Σχεδίου Χρήσης Χρόνου (ΣΧΧ), η εφαρμογή του οποίου μπορεί να συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη. Τα βασικά αντικείμενα του ΣΧΧ είναι η καταγραφή των ωραρίων, των αστικών υποδομών και η έρευνα χρήσης του χρόνου έτσι ώστε να υπάρχει βέλτιστη κατανομή του χρόνου σε σχέση με τις δραστηριότητες των κατοίκων (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Οργανισμός υλοποίησης Στρατηγικού Σχεδίου

Για την τελική υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης απαραίτητη είναι η δημιουργία αρμόδιου οργανισμού από τον δήμο με όλες τις απαραίτητες ειδικότητες προκειμένου να οργανωθεί η εφαρμογή του και οι αναγκαίες τροποποιήσεις / αναθεωρήσεις ανάλογα με τα νέα δεδομένα που θα προκύπτουν και τα προβλήματα που θα εμφανίζονται.

Γ.7. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ - ΠΡΟΒΟΛΗ

Γ.7.1. Πολιτικές place marketing – marketing plan της πόλης

Η πόλη χρειάζεται να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις της σε θέματα place marketing. Στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου σχεδίου προβολής απαιτείται η εξεύρεση και η υιοθέτηση ενός συμβόλου και ενός «σλόγκαν» για την πόλη που θα μπορούν να αξιοποιηθούν ως εργαλεία εθνικής και διεθνούς προβολής.

Σύμβολο και εικόνα της πόλης

Η Βέροια, θα πρέπει να προάγει την εικόνα της ως πόλη με την κατασκευή ενός συμβόλου και ενός «σλόγκαν», τα οποία στην συνέχεια θα χρησιμοποιήσει με κατάλληλες μεθόδους για την προβολή της. Η Ευρωπαϊκή εμπειρία δείχνει ότι πολλές πόλεις μικρού ή μεσαίου μεγέθους κατάφεραν να δημιουργήσουν μια ταυτότητα (image) με αυτό τον τρόπο. Για να έχει αποτέλεσμα αυτή η προσπάθεια, θα πρέπει να γίνει με σοβαρό τρόπο. Μια μέθοδος είναι να προκηρυχθεί ένας πανελλήνιος διαγωνισμός για το σύμβολο και το σλόγκαν και να επιλεγούν οι προτάσεις με την μεγαλύτερη ικανότητα προβολής της πόλης. Το σύμβολο θα μπορούσε να είναι ένα στοιχείο της ιστορίας της ή κάτι το καινούργιο. Το Bilbao της Ισπανίας, γνωστό κατά το παρελθόν με αρνητικό τρόπο ως έδρα της Βασκικής οργάνωσης ETA και ως περιοχή που διέρχεται έντονη βιομηχανική κρίση, άλλαξε την εικόνα του και έγινε παγκοσμίως γνωστό λόγω της επιλογής του να κατασκευάσει ένα σύγχρονο Μουσείο μοντέρνας τέχνης (Guggenheim). Πολλές πόλεις της Ευρώπης έχουν υιοθετήσει σλόγκαν που έχουν σχέση με υπαρκτά ή επιδιωκόμενα (σπάνια όμως ανύπαρκτα) πλεονεκτήματα, όπως η παραγωγική τους εξειδίκευση, η γεωγραφική τους θέση, η ιστορία τους, κλπ. Για να έχει αποτέλεσμα αυτή η προσπάθεια, θα πρέπει να γίνει με σοβαρό τρόπο. Στην ίδια κατεύθυνση θα συνέβαλε το γύρισμα ενός επαγγελματικού βίντεο για την πόλη που να απευθύνεται όχι μόνο σε τουρίστες αλλά και σε επιχειρηματίες (20-30 λεπτά) (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Ιστοσελίδα πόλης

Δημιουργία ή εμπλουτισμός της υφιστάμενης ιστοσελίδας ώστε να περιλαμβάνει χάρτες, χωροθέτηση λειτουργιών, ξενοδοχείων, υπηρεσιών, πληροφορίες, επενδύσεις, κλπ. Η δημιουργία ιστοσελίδας για την πόλη πρέπει να αποτελέσει «πακέτο» με το σύμβολο και το σλόγκαν, όσον αφορά στο «ύφος», αλλά να γίνει σε συνεργασία και με φορείς της πόλης όσον αφορά στα περιεχόμενα. Μπορούν να παρουσιάζονται πληροφορίες για το

Δήμο (επιχειρήσεις και οργανισμούς, οργανόγραμμα, υπηρεσίες, συνοικίες και συνοικιακά συμβούλια, κλπ), οι εκδηλώσεις σε εβδομαδιαία βάση και το πρόγραμμά τους, το πρόγραμμα των κινηματογράφων και του θεάτρου, να φιλοξενούνται διαφημίσεις, να παρέχονται πληροφορίες για την ιστορία της πόλης, να πωλούνται εισιτήρια για εκδηλώσεις του Δήμου ή για αθλητικές συναντήσεις, να υπάρχει forum συζητήσεων για θέματα της πόλης, παρουσίαση των θεμάτων και των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, προώθηση ενημερωτικών εκστρατειών για διάφορα θέματα όπως η καθαριότητα, η ανακύκλωση, η μέρα χωρίς αυτοκίνητο, ο εθελοντισμός, κλπ. Επίσης, θα μπορούσε να προωθηθεί η ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών, από τη συμπλήρωση αιτήσεων για έγγραφα μέχρι την υποβολή αιτημάτων για τις υπηρεσίες (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Γ.7.2. Promotion Plan

Η Βέροια, στα πλαίσια της άσκησης μιας πιο εξωστρεφούς πολιτικής θα πρέπει να οργανώσει ένα δυναμικό πρόγραμμα προβολής των πλεονεκτημάτων της με στόχο την προσέλκυση του επενδυτικού και τουριστικού ενδιαφέροντος. Το πρόγραμμα δεν θα εξαντλείται μόνο στην έκδοση έντυπου υλικού και διαφημίσεων στον εθνικό και διεθνή τύπο, αλλά θα έχει μια συνέχεια και θα στηρίζεται σε ένα μηχανισμό ο οποίος (α) θα προσεγγίζει επιχειρηματίες τους οποίους θα ενημερώνει για τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και θα βολιδοσκοπεί τις διαθέσεις τους για επενδύσεις στην περιοχή, (β) θα τροφοδοτεί το πρόγραμμα προβολής με τα νέα θετικά στοιχεία που προκύπτουν για την περιοχή όπως η ίδρυση ενός Ερευνητικού Εργαστηρίου ή Κέντρου ή η εγκατάσταση κάποιας νέας μονάδας στην περιοχή, και (γ) θα προβάλλει με ιδιαίτερο τρόπο τις υπάρχουσες υποδομές και υπηρεσίες υποστήριξης (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Εδώ θα πρέπει να γίνουν δύο επισημάνσεις. Πρώτον, το promotion plan της πόλης θα πρέπει να γίνεται αντιληπτό περισσότερο ως μηχανισμός και λιγότερο ως έντυπο υλικό προς διανομή. Ασφαλώς το έντυπο υλικό θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και προσεκτικά διατυπωμένο ώστε να προβάλλει με τον καλύτερο τρόπο τα πλεονεκτήματα της περιοχής. Μεγαλύτερη σημασία όμως έχουν οι προσωπικές επαφές τοπικών στελεχών με μεγάλες επιχειρήσεις επιλεγμένων κλάδων παραγωγής που διαθέτουν ένα δυναμισμό και βρίσκονται σε φάση επέκτασης των δραστηριοτήτων τους (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2002).

Γ.8. ΔΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Σήμερα, η συνεργασία μεταξύ των πόλεων αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξή τους. Όπως επισημάνθηκε στην ανάλυση, η Βέροια βρίσκεται σε χώρο με σημαντική αστική συγκέντρωση και η δημιουργία δικτύου συνεργασίας με την Έδεσσα ήδη έχει προβλεφθεί από το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Από εκεί και πέρα βέβαια συνεργασία σε πολλούς τομείς θα μπορούσε να επιτευχθεί και με τους διπλανούς Δήμους και πόλεις με την διεξαγωγή περιοδικών συναντήσεων των επιμέρους τοπικών αρχών και φορέων.

Ήδη, στο θέμα της διάθεσης των απορριμμάτων, οι δήμοι του ν. Ημαθίας έχουν προχωρήσει στη δημιουργία του ΕΣΔΑ για την από κοινού διαχείρισή τους. Ανάλογες κινήσεις μπορούν να γίνουν και σε θέματα κοινών υποδομών όπως η κατασκευή δρόμων, η δημιουργία κέντρων έκθεσης αγροτικών προϊόντων, αρδευτικών έργων και άλλων αναγκών που ενδέχεται να προκύψουν.

Συνεργασία μπορεί να προκύψει και στο θέμα του τουρισμού με τη δημιουργία σχεδίων σε συνεργασία με τις κατά τόπους δημοτικές αρχές. Η υιοθέτηση κοινών στόχων και πολιτικών προβολής, η αλληλοδιαφήμιση των πόλεων, η διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων σε ταυτόχρονες χρονικές περιόδους, θα οδηγήσει στην συνολική τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Κοινές πολιτικές μπορούν να υιοθετηθούν και στην αγροτική παραγωγή και διάθεση των προϊόντων. Οι επιμέρους δήμοι, μπορούν να ενθαρρύνουν τη συνεργασία των παραγωγών και συνεταιρισμών πραγματοποιώντας ανάλογα προγράμματα. Παρόμοιες δράσεις μπορούν να υιοθετηθούν και για ζητήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, στον αγροτικό, και όχι μόνο, τομέα.

Επιπλέον, η πόλη θα μπορούσε να διερευνήσει τις δυνατότητες συμμετοχής της σε κάποιο διεθνές δίκτυο πόλεων κάτι που θα της αποφέρει όχι μόνο χρηματικά οφέλη αλλά και σημαντική τεχνογνωσία στην για την επίλυση των προβλημάτων της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της εργασίας ήταν η κατάστρωση αναπτυξιακής στρατηγικής της πόλης και του Δήμου Βέροιας στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδιασμού και της βιώσιμης ανάπτυξης. Βασικός στόχος είναι η παραγωγή μιας διαφοροποιημένης και ισχυρής, τοπικά, οικονομικής βάσης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Έτσι, εξετάστηκαν τα σημαντικότερα ζητήματα που καθορίζουν το αναπτυξιακό πλαίσιο της περιοχής και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν αφορούν δράσεις οι οποίες μπορούν να αναληφθούν τόσο από τις δημοτικές αρχές όσο και από τον ιδιωτικό τομέα.

Η Βέροια αποτελεί την πρωτεύουσα του νομού Ημαθίας και πόλη με μεγάλη πολιτιστική παράδοση. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι έχει χαρακτηριστεί «βυζαντινή» πόλη. Τις τελευταίες δεκαετίες σημείωσε πληθυσμιακή αύξηση με μεγαλύτερο ρυθμό από την αντίστοιχη του νομού με αποτέλεσμα ο πληθυσμός της πόλης να ανέρχεται σήμερα στους 42.794 κατοίκους (ΕΣΥΕ, 2001). Η δημογραφική πυραμίδα του δήμου εμφανίζεται σχετικά γηρασμένη, ωστόσο, η ηλικιακή κατανομή δείχνει ότι η πόλη της Βέροιας αποτελεί πόλο έλξης οικογενειών με μικρά παιδιά. Αρνητικό χαρακτηριστικό για την ανάπτυξη του δήμου αποτελεί το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του δήμου.

Όσον αφορά την οικονομική διάρθρωση της περιοχής, χαρακτηρίζεται από διαχρονικές τάσεις τριτογενοποίησης (65,15% της απασχόλησης) ακολουθώντας τις γενικότερες τάσεις της οικονομίας. Παρόλ' αυτά, ο πρωτογενής τομέας (10,51% της απασχόλησης) έχει σημαντική συμβολή στο εισόδημα των κατοίκων της περιοχής, σε έναν νομό που χαρακτηρίζεται αγροτικός. Τέλος, ο δευτερογενής στηρίζεται σε μεγάλο ποσοστό στην επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων και περιλαμβάνει το 21,88% των απασχολούμενων. Η ανεργία αποτελεί πολύ σημαντικό πρόβλημα για την πόλη και τον Δήμο καθώς αγγίζει το 15%, παραμένοντας όμως κάτω από τον μέσο όρο του νομού. Η ανάπτυξη της απασχόλησης πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα για τον Δήμο Βέροιας και αυτό μπορεί να συμβεί κυρίως μέσω της τόνωσης της τοπικής οικονομίας.

Η τοπική οικονομία, στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην αγροτική παραγωγή και κυρίως στο ροδάκινο. Η ενίσχυση του αγροτικού τομέα είναι απαραίτητη και μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη δημιουργία επενδύσεων και καινοτόμων δράσεων, την παραγωγή και πιστοποίηση ανταγωνιστικών προϊόντων της τοπικής οικονομίας, την κατάρτιση και εκπαίδευση των αγροτών και τη δημιουργία εγγειοβελτιωτικών έργων που αποτελεί και ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα των γεωργών της περιοχής.

Ο δευτερογενής τομέας, χαρακτηρίζεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται διάσπαρτες στον αστικό ιστό ή στο δήμο. Η δημιουργία ΒΙΠΕ ή ΒΙΟΠΑ στα όρια του διευρυμένου δήμου ή της ευρύτερης περιοχής είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλιστεί ο αναγκαίος χώρος για την υποδοχή των υφιστάμενων αλλά και νέων βιοτεχνιών και βιομηχανιών στην πόλη. Περιοχή που προορίζεται για δημιουργία ΒΙΠΕ ήδη υπάρχει και το ζητούμενο είναι η δημιουργία και των απαραίτητων έργων υποδομής.

Ο τουρισμός, μπορεί να αποτελέσει συμπληρωματική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους, καθώς η περιοχή πληροί όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του. Τόσο οι αρχαιολογικοί χώροι, με κύριο τη Βεργίνα, το χιονοδρομικό κέντρο στο Σέλι όσο και οι φυσικές ομορφιές του τόπου με και το πλούσιο πολιτιστικό περιβάλλον, είναι σε θέση να προσελκύσουν πληθώρα τουριστών με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Σε αυτή την κατεύθυνση, απαραίτητη είναι η δημιουργία σύγχρονων τουριστικών καταλυμάτων, αφού η τα υφιστάμενα είναι πολύ λιγότερα από τις δυνατότητες της περιοχής.

Επιπλέον δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης μπορούν να αποτελέσουν προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης του ΟΑΕΔ και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ειδικότερα των νέων, με την υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων.

Σε αστικό επίπεδο, η ποιότητα ζωής στην πόλη αξιολογείται από τους ίδιους τους κατοίκους σε γενικές γραμμές καλή. Το μεγαλύτερο πρόβλημα φαίνεται να αποτελεί το κυκλοφοριακό και η στάθμευση, εφόσον η ανάλυση έδειξε ότι η πόλη δεν έχει σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές. Η υλοποίηση των υφιστάμενων κυκλοφοριακών μελετών πρέπει να αρχίσει το συντομότερο δυνατό προκειμένου να δοθεί λύση στο πρόβλημα.

Η αξιοποίηση των χώρων πρασίνου τόσο εντός όσο και εκτός των ορίων της πόλης είναι απαραίτητη για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και την ανάπτυξη αστικού τουρισμού. Φλέγοντα θέματα αποτελούν και η απομάκρυνση των λεωφορείων των ΚΤΕΥΛ από την σημερινή τους θέση, η ολοκλήρωση του Περιφερειακού της πόλης και η αξιοποίηση των στρατοπέδων μετά την αποχώρηση του Β' Σώματος Στρατού.

Στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης θα βοηθήσει σημαντικά η δημιουργία ενός "promotion plan", όπου θα διαφημίζονται οι πόροι (οικονομικοί, τουριστικοί, κλπ) της περιοχής με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών, επιχειρηματιών, κατοίκων κλπ.

Τέλος, μία ακόμη αναπτυξιακή ευκαιρία προσφέρεται μέσω της αστικής συνεργασίας με τα διπλανά αστικά κέντρα (Εδεσσα, Νάουσα, Αλεξάνδρεια), έτσι ώστε να βρίσκονται λύσεις σε θέματα κοινών υποδομών (τεχνικών, κοινωνικών, πολιτιστικών κλπ) και προβλημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αγγέλης Ε., Γιαννάκου Α., Θερμός Κ., Νατσίνας Θ. (2004), *Μελέτη Τροποποίησης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Βέροιας – Φάση Γ' Πρόταση*, Βέροια.
- Αραβαντινός Αθ. (1997), *Πολεοδομικός σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία.
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών – Εργαστήριο Συγκοινωνιακής Τεχνικής (2004), *Διερεύνηση των αναγκαίων συνοδευτικών κυκλοφοριακών ρυθμίσεων για την αμφιδρόμηση της οδού Μητροπόλεως*, Θεσσαλονίκη.
- Βελώνη Μ. και Νινιράκη Μ. (1997), *Μεσαίες πόλεις: προοπτικές ανάπτυξης – διαφανείς τάσεις στο ελληνικό αστικό σύστημα*, διπλωματική εργασία του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης,, Βόλος.
- Γούσιος Δ. και Γκέσκου Ι. (2003), *Τοπική ανάπτυξη και αυτοδιοίκηση*, πανεπιστημιακές σημειώσεις τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Δήμου Μ. (1999), *Οικονομία και υποδομές στο ν. Ημαθίας*, διπλωματική εργασία του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
- Δήμος Λαμιέων (1994), *Στρατηγικό Σχέδιο Λαμίας : Η πόλη στην πρόκληση του 2000+*, Αθήνα: EDP Μελετητική Σχεδιασμού Αναπτύξεως και Επενδύσεων Α.Ε.
- Διεύθυνση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (2004), επιτόπια συλλογή στοιχείων
- Διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (2004), επιτόπια συλλογή στοιχείων
- Εμπορικό Επιμελητήριο ν. Ημαθίας (2004), συλλογή στοιχείων
- Επίκαιρα (2004), ηλεκτρονική εφημερίδα του ν. Ημαθίας στο www.explo.gr και www.epikaira.gr
- ΕΣΥΕ, απογραφές 1981.
- ΕΣΥΕ, απογραφές 1991.
- ΕΣΥΕ, απογραφές 2001.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), *Ευρώπη 2000+, Συνεργασία για τη χωροταξία στην Ευρώπη*», Λουξεμβούργο.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1990), *Ευρώπη 2000*, Λουξεμβούργο.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1999), *Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου*, Πότσνταμ.

- Κοκκώσης Χ. και Τσάρτας Π. (2001), *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβαλλον*, Αθήνα: Κριτική
- Κότιος Α. (1999), «Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον Αστικό Χώρο» στο Οικονόμου και Πετράκος (επ), *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας - Gutenberg, σ.σ. 553-582.
- Λουκίσσας Φ. (2001), *Θεωρίες και πρακτικές προγραμματισμού*, πανεπιστημιακές σημειώσεις τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Μαλούτας Θ. (επ.) (2000), *Οι πόλεις – κοινωνικός και οικονομικός άτλας της Ελλάδας*, Αθήνα – Βόλος: Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών – Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Μαρδάκης Π. και Πετράκος Γ. (1999), «Οι πρόσφατες μεταβολές στο ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων», στο Οικονόμου και Πετράκος (επ), *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας - Gutenberg, σ.σ. 45-64.
- Μέγα Β. (1999), «Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους και το κινήγι της βιωσιμότητας» στο Μπίθας Κ. (επ.) (2001), *Βιώσιμες πόλεις – θεωρία πολιτική*, Αθήνα : Τυπωθήτω σ.σ.165-215.
- Μπεριάτος Η. (1999), «Η σημασία των δικτύων συνεργασίας στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών και ελληνικών πόλεων», στο Οικονόμου και Πετράκος (επ), *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας - Gutenberg, σ.σ. 559-551.
- Μπίθας Κ. (2001α), «Βιώσιμες πόλεις – Κριτική θεώρηση» στο Μπίθας Κ. (επ.) (2001), *Βιώσιμες πόλεις – θεωρία πολιτική*, Αθήνα : Τυπωθήτω, σ.σ. 35-61.
- Μπίθας Κ. (2001β), «Η δημιουργία συστήματος δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης για τους ελληνικούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.)» στο Μπίθας Κ. (επ.) (2001), *Βιώσιμες πόλεις – θεωρία πολιτική*, Αθήνα : Τυπωθήτω, σ.σ. 115-163.
- Οικονόμου Δ. (2002), *Πολεοδομία III*, πανεπιστημιακές σημειώσεις τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. (1999), «Διεθνοποίηση και Διαρθρωτικές Αλλαγές στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Αστικών Κέντρων», στο Οικονόμου και Πετράκος (επ), *Η*

Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας - Gutenberg, σ.σ. 13-44.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας - Τμήμα Μηχανικών χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης – Εργαστήριο Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης (2002), *Στρατηγικό Σχέδιο Λάρισας*, Βόλος.

Παπαθανασίου Α. (1994), *Μεσαίες πόλεις και δίκτυα συνεργασίας : καταγραφή δικτύων συνεργασίας με συμμετοχές ελληνικών πόλεων μεσαίου μεγέθους*, διπλωματική εργασία του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.

Πάπαρη Αν. & Συνεργάτες (-τριες) (2003), *Διερεύνηση της αναγκαιότητας τροποποίησης της οικιστικής ζώνης της Βέροιας*, Βέροια.

Παρθενούδου Σ. (2004), εισήγηση για την τουριστική ανάπτυξη στο ν. Ημαθίας, πρακτικά συνεδρίου «Χωροταξία και Ανάπτυξη για την Ημαθία του μέλλοντος», Βέροια.

Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι. (2003), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα* πανεπιστημιακές σημειώσεις τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Σαρσέντης Ν. (1996), *Επιχειρησιακή στρατηγική και πολιτική*,^{2η} έκδοση, Αθήνα: Ευγ. Μπένου.

Σκάγιαννης Π. (1994), *Πολιτική προγραμματισμού των υποδομών*, Αθήνα-Πειραιάς: Σταμούλης Α.

ΤΜΧΠΠΑ (2003), Παραδόσεις στο μάθημα Χωροταξία IV: *Στρατηγική Χωροταξία*

Τουριστική Επιχείρηση Δήμου Βέροιας (2004), τουριστικά φυλλάδια

ΥΠΕΧΩΔΕ (1997), *Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας*, Αθήνα

ΥΠΕΧΩΔΕ (2000), *Γενικό Πλαίσιο χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης*, Αθήνα.

ΥΧΟΠ (1984), *Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Βέροια – Βεργίνα – Παλατίτσα*, Γ' φάση μελέτης, Θεσσαλονίκη.

Χριστοπούλου Ο. (2001), *Η Περιβαλλοντική Προστασία του Αγροτικού Χώρου στην Ε.Ε.*, Προστασία Αγροτικού Χώρου, ΠερΔικ 1/2001.

Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Ημαθίας (2003), Τμήμα τουρισμού, τουριστικά φυλλάδια.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Begg I. (1999), *Cities and competitiveness*, Urban studies, vol. 36, Nos 5-6, p. 795 -809.
- Blair J. and Kumar R. (1997), “Is local economic development a zero – sum game?” in Bingham R. and Mier R. (ed) (1997), *Dilemmas of Urban Economic Development*, USA : SAGE.
- Davidoff P. and Reiner Th. (1962), “A choice theory of planning” in Andreas Faludi *A Reader in Planning Theory*, “Urban and Regional Planning Series” vol. 5, Oxford: Pergamon
- Faludi A. (1967), “Planning Theory”, “Urban and Regional Planning Series” vol. 7, Oxford: Pergamon
- Hall P., and Landry H. (1997), *Innovative and sustainable cities*, Luxembourg : Office for official publications of the european communities.
- Kresl and Singh (1999), *Competitiveness and the Urban Economy: Twenty - four Large U.S. Metropolitan Areas*, Urban studies, vol. 36, Nos 5-6, p. 1017-1027.
- Lever W. (1999), *Competitive cities in Europe*, Urban studies, vol. 36, Nos 5-6, p. 1029-1044.

Συνεντεύξεις

- Γιαννουλάκης Β. (2004), αντιδήμαρχος οικονομικών Δ. Βέροιας.
- Γουλάρας (2004), Διευθυντής Νομαρχιακού Νοσοκομείου.
- Κηριμκιρίδης Ι. (2004), Σύμβουλος ανάπτυξης ΤΕΔΚ Ημαθίας.
- Κούτρας Α. (2004), διευθυντής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Νεδέλτσος Θ. (2004), Πρόεδρος ΤΟΕΒ.
- Ουλσουτζόγλου – Γεωργιάδου Χ. (2004), Υπεύθυνη Δ/σης Προγραμματισμού Επικοινωνίας του «Χώρου Τεχνών».
- Σουλιώτης Κ. (2004), Τομεάρχης Δικτύου ΔΕΗ.
- Σπανός Α. (2004), προϊστάμενος τεχνικής υπηρεσίας ΔΕΥΑΒ.

Διαδίκτυο

- <http://www.anhma.gr> (08/2004)
- <http://www.imathia.gr> (08/2004)
- <http://www.imathia1.gr> (09/2004)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΩΝ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώνεται ανώνυμα. Απευθύνεται σε εκπροσώπους φορέων και κοινωνικών ομάδων της Βέροιας, σε εκπροσώπους της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, αλλά και σε πολίτες με θεσμικό ρόλο και μια σημαντική συμμετοχή στον διάλογο για το μέλλον της πόλης. Επιδιώκει να καταγράψει τις στάσεις, αντιλήψεις και προτάσεις όσων έχουν – λόγω θέσης – διαμορφώσει απόψεις ή θέσεις για την ανάπτυξη της πόλης. Τα ερωτηματολόγια θα ομαδοποιηθούν και θα χρησιμοποιηθούν μόνο στατιστικοί μέσοι όροι

1. Αξιολογήστε την υφιστάμενη κατάσταση στην πόλη της Βέροιας και εκφράστε τον βαθμό ικανοποίησής σας σε σχέση με κάθε ένα από τους παρακάτω τομείς.

	ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΚΗ	ΠΟΛΥ ΚΑΚΗ
• Ποιότητα ζωής στην πόλη*					
• Ποιότητα αστικών υποδομών (δρόμοι, πλατείες, ελεύθεροι χώροι, δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, κλπ)					
• Ποιότητα κοινωνικών υποδομών (εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, κλπ.)					
• Εικόνα της πόλης (αισθητική των κτιρίων, των γειτονιών, κλπ.)					
• Ανταγωνιστικότητα τοπικής βιομηχανίας (να οριστεί ή να εξηγηθεί)					
• Ανταγωνιστικότητα μικρών μεταποιητικών επιχειρήσεων					
• Ποιότητα προϊόντων από τις παραγωγικές μονάδες της περιοχής					
• Σχέση τιμής – ποιότητας των προϊόντων των εμπορικών επιχειρήσεων (ακριβή ή φθηνή αγορά)					
• Σχέση τιμής – ποιότητας των υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα					
• Σχέση τιμής – ποιότητας των υπηρεσιών του τομέα αναψυχής - ψυχαγωγίας					
• Σχέση τιμής – ποιότητας των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων					
• Ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών από δημόσιες υπηρεσίες					
• Δυνατότητα εύρεσης εργασίας ως ανειδίκευτος (εργάτης ή υπάλληλος)					
• Δυνατότητα εύρεσης εργασίας ως ειδικευμένος (με σπουδές ή εμπειρία ή και τα δύο)					
• Η οικονομική κατάσταση της μέσης οικογένειας στη Βέροια					
• Η Αξιοποίηση των πόρων της ΕΕ κατά την τελευταία δεκαετία προς όφελος της πόλης					
• Η οικονομική κατάσταση ομάδων που κινδυνεύουν με αποκλεισμό (άνεργοι, αθίγγανοι, μετανάστες) στη Βέροια					

*Εξαρτάται κυρίως από τον 'χαμένο' χρόνο σε μετακινήσεις, το επίπεδο ασφάλειας, ρύπανσης, ηχορύπανσης αλλά και τις δυνατότητες που παρέχει η πόλη για αναψυχή και πολιτιστικές δραστηριότητες.

2. Εκφράστε τις προσδοκίες σας για την επόμενη 5ετία σε σχέση με τους παρακάτω τομείς:

	ΜΕΓΑΛΗ ΒΕΤΙΩΣΗ	ΒΕΤΙΩΣΗ	ΚΑΜΙΑ ΒΕΤΙΩΣΗ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΕΥΣΗ	ΜΕΓΑΛΗ ΧΕΙΡΟΤΕΡΕΥΣΗ
• Το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της πόλης					
• Το βιοτικό επίπεδο της χώρας					
• Η δυνατότητα των νέων να εξασφαλίζουν απασχόληση στη Βέροια					
• Η ποιότητα ζωής της πόλης					
• Η θέση της Βέροιας στον Ελληνικό χώρο και στο χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας					
• Η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της περιοχής					

3. Δηλώστε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις.

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΩΣ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΕΝ ΜΕΡΕΙ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΕΝ ΜΕΡΕΙ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΩΣ	ΔΕΝ ΙΣΧΥΕΙ
• Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ζώνη του Ευρω δημιουργεί <u>κυρίως</u> ευκαιρίες για την Ελληνική οικονομία και την περιφέρεια					
• Οι αλλαγές της τελευταίας δεκαετίας στα Βαλκάνια δημιουργούν για την χώρα <u>περισσότερες</u> ευκαιρίες παρά κινδύνους					
• Η στρατηγική της ανάπτυξης στην Ελληνική Περιφέρεια προϋποθέτει την ενδο-περιφερειακή συνεργασία σε επίπεδο πόλεων. Συνεπώς, η ανάπτυξη της Βέροιας θα είναι πιο γρήγορη αν οι πόλεις συνεργαστούν στενά.					
• Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους, για να ανταγωνιστούν στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον θα πρέπει να διαμορφώσουν μια σαφή ταυτότητα με βάση υπάρχοντα και νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα					
• Η ζωή στην πόλη ήταν καλύτερη πριν από 20-30 χρόνια					
• Η Βέροια θα είχαν καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης αν ο πληθυσμός της πλησίαζε τις 150 χιλιάδες κατοίκους					
• Αν η Αθήνα λύσει τα βασικά της προβλήματα, θα υπάρξει πάλι μετανάστευση προς την Αθήνα από όλες τις πόλεις (και τη Βέροια)					
• Αν η Βέροια λύσει τα βασικά της προβλήματα, θα υπάρξει μετακίνηση από την Αθήνα και άλλες πόλεις προς τη Βέροια					
• Θα συνεχίσει η πόλη της Βέροιας να δέχεται ομάδες πληθυσμών από τον υπόλοιπο Νομό τα επόμενα 10 –15 χρόνια.					
• Οι υποδομές είναι απαραίτητες, αλλά από μόνες τους δεν αρκούν για να φέρουν την ανάπτυξη.					
• Η Βέροια απέχει από τα σύνορα πολύ λιγότερο από ότι απέχει από την Αθήνα. Θα πρέπει συνεπώς να διαθέτει μια Ευρωπαϊκή αλλά και μία Βαλκανική πολιτική.					

4. Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αποτελούν ισχυρά πλεονεκτήματα της Βέροιας (έως 3 επιλογές)

• Το μέγεθος της πόλης	
• Η θέση της πόλης στον Ελλαδικό χώρο, και στο χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας	
• Η γειτνίαση με την Θεσσαλονίκη	
• Η ιστορία της περιοχής και τα αρχαιολογικά της ευρήματα	
• Οι βιομηχανικές μονάδες της περιοχής	
• Το αγροτικό εισόδημα της περιοχής το οποίο καταλήγει σε ένα μεγάλο ποσοστό στην πόλη	
• Τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της περιοχής (υπό ίδρυση)	
• Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της πόλης	
• Η ποιότητα των υποδομών της πόλης	
• Η ποιότητα, ποικιλία και σχέση τιμής-ποιότητας του εμπορικού κλάδου της πόλης	
• Η πολιτιστική ζωή της πόλης	
• Η τουριστική κίνηση της περιοχής	
• Η ποιότητα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις (σύμβουλοι επιχειρήσεων, σύμβουλοι πληροφορικής, τεχνικοί, νομικοί, οικονομικοί σύμβουλοι, κλπ.)	
• Η επάρκεια δημόσιων υπηρεσιών και φορέων στην πόλη	
• Η ποιότητα των υπηρεσιών Υγείας	
• Άλλο	

5. Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αποτελούν σοβαρά μειονεκτήματα της Βέροιας (έως 3 επιλογές)

• Η ποιότητα των αστικών υποδομών	
• Η αισθητική εικόνα της πόλης και οι ελεύθεροι χώροι	
• Η εξάρτηση της οικονομίας από τα αγροτικά εισοδήματα	
• Ο ανταγωνισμός από τις άλλες πόλεις της Κεντρικής Μακεδονίας	
• Οι παραδοσιακές επιχειρηματικές δομές	
• Η αδυναμία των επιχειρήσεων να εκσυγχρονιστούν και να αναπτυχθούν	
• Η πολιτιστική ζωή στην πόλη	
• Ο τρόπος ανάπτυξης της πόλης	
• Η έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών (π.χ. ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ)	
• Άλλο	

6. Πόσο σημαντικές ή αναγκαίες είναι οι παρακάτω κατηγορίες πολιτικών για το μέλλον της Βέροιας; Αξιολογήστε την σημασία τους σε μια κλίμακα από το **'1 = η λιγότερο σημαντική'** έως το **'5 = η πιο σημαντική'**. – Απαγορεύεται η χρήση του ίδιου αριθμού περισσότερο από 2 φορές.

• Πολιτικές υποδομών (δρόμοι, πλατείες, πάρκινγκ, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, αποχέτευσης, ομβρίων, κλπ)	
• Πολιτικές για την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό (κατάρτιση ανέργων και νέων στην αγορά εργασίας, ενίσχυση ανέργων, επιδότηση επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων, προγράμματα για ομάδες υψηλού κινδύνου, κλπ)	
• Πολιτικές εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης των μεταποιητικών επιχειρήσεων (κίνητρα τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, ενίσχυση μηχανισμών υποστήριξης μικρών επιχειρήσεων, ενίσχυση δομών και μηχανισμών πιστοποίησης και ποιοτικού ελέγχου, νέες βιομηχανικές υποδομές, ΒΙΟΠΑ, κλπ.)	
• Πολιτικές ανάπτυξης του Τουρισμού (ενίσχυση ξενοδοχειακών υποδομών με μονάδες 4-5*, δημιουργία συνεδριακού κέντρου, παροχή τουριστικών υπηρεσιών, ανάπτυξη, διαφοροποίηση και διαχείριση τουριστικού προϊόντος του νομού Ημαθίας κλπ).	

<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικές οργάνωσης της πόλης (διαμόρφωση ελεύθερων χώρων, αναπλάσεις, παρεμβάσεις αισθητικής κτιρίων και συνοικιών, νέα μέσα μαζικής μεταφοράς, αναβάθμιση δημοσίων υπηρεσιών και δημοσίων κτηρίων κλπ.) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικές Προβολής της πόλης και Προσέλκυσης νέων επενδύσεων (Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο προβολής, δημιουργία εξειδικευμένου γραφείου προβολής, δημιουργία γραφείου ή φορέα εξυπηρέτησης νέων επενδυτών: one-stop-shop, κλπ) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικές για τη βελτίωση των Υπηρεσιών προς τον Πολίτη (αναβάθμιση Δημοτικών Υπηρεσιών) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικές για τη βελτίωση του Περιβάλλοντος (Καθαρισμός – Προστασία και Διευθέτηση των χειμάρρων, περιβαλλοντική εκπαίδευση, δράσεις ανακύκλωσης) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικές για την ανάπτυξη του Πολιτισμού και του Αθλητισμού 	

7. Επιλέξτε τις 5 πιο σημαντικές από συγκεκριμένες προτάσεις που έχουν γίνει για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάπτυξη της πόλης

➤ Σχεδιασμός και Κατασκευή Περιφερειακής Οδού	
➤ Σχεδιασμός Εσωτερικού Δακτυλίου	
➤ Δημιουργία Χώρων Στάθμευσης (Parking) στο Κέντρο	
➤ Αναβάθμιση υπαρχόντων Τουριστικών – Ξενοδοχειακών Υποδομών και δημιουργία νέων ξενοδοχείων 4-5*	
➤ Ίδρυση – θεσμοθέτηση ΒΙΠΕ ή/και ΒΙΟΠΑ προς αντιμετώπιση του προβλήματος των οχλουσών χρήσεων στην πόλη και προσέλκυση επενδυτών,	
➤ Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων της Βέροιας με ανώτατα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα (κυρίως της Θεσσαλονίκης).	
➤ Παραχώρηση – Ανταλλαγή των στρατοπέδων και αξιοποίηση των εκτάσεων τους σε άλλες χρήσεις (εμπορικά κέντρα, συνεδριακό κέντρο, πάρκα – χώρους πρασίνου, κατοικίες σύγχρονων αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών προδιαγραφών κ.α)	
➤ Αναπλάσεις, πεζοδρομήσεις και παρεμβάσεις αισθητικής αναβάθμισης (είσοδοι πόλης, κέντρο, ποτάμι, περιοχές γύρω από την πόλη).	
➤ Ρυθμίσεις των χρήσεων γης γύρω από την πόλη για προστασία από ακατάλληλες χρήσεις	
➤ Διαμόρφωση στρατηγικής, πολιτικών και δράσεων με στόχο την αποτελεσματική προβολή και υποστήριξη της 'εικόνας' της Βέροιας σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο.	
➤ Διαμόρφωση στρατηγικής εκσυγχρονισμού και βελτίωσης των υπηρεσιών του Δήμου, της Νομαρχίας και των υπολοίπων Φορέων διοίκησης	
➤ Απομάκρυνση ΚΤΕΛ από το κέντρο της πόλης	
➤ Μετεγκατάσταση - Αναβάθμιση Λαϊκής Αγοράς	
➤ Δημιουργία Εμπορευματικού Κόμβου	
➤ Δημιουργία Χονδραγοράς αγροτικών Προϊόντων	
➤ Δημιουργία Σφαγείων	
➤ Δημιουργία χώρου στάθμευσης φορτηγών – απομάκρυνσή τους από την πόλη	
➤ Ρυθμίσεις για επίλυση του κυκλοφοριακού	
➤ Τροποποίηση της ΖΟΕ	
➤ Εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος	
➤ Δημιουργία ΧΥΤΑ	
➤ Δημιουργία Μουσείου της Εκπαίδευσης	
➤ Τουριστική Αναβάθμιση της Περιοχής	
➤ Ίδρυση Σταθμού Υγειονομικής Εξυπηρέτησης	

8. Αν σας ζητούσαν να χαρακτηρίσετε τη Βέροια, ποιόν από τους παρακάτω χαρακτηρισμούς θα επιλέγατε; (επιλέγεται δυο μόνο επιλογές)

➤ Σύγχρονη Ευρωπαϊκή πόλη	
➤ Παραδοσιακή Ελληνική πόλη	
➤ Σύγχρονη Ελληνική πόλη	
➤ Πόλος ανάπτυξης στην Κεντρική Μακεδονία	
➤ Ιστορική και Πολιτιστική Πόλη	

9. Αξιολογήστε την σημασία των παρακάτω τομέων δράσης που πρέπει να ακολουθήσει ο Δήμος Βέροιας σε μια κλίμακα από το '1 = η λιγότερο σημαντική' έως το '5 = η πιο σημαντική'.

➤ Διοικητική Οργάνωση	
➤ Χωροταξική Οργάνωση – Πολεοδόμηση – Χρήσεις Γης	
➤ Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των συνοικιών	
➤ Κυκλοφοριακή οργάνωση – Στάθμευση	
➤ Ανάπτυξη Πολιτισμού – Αθλητισμού – Παιδείας	
➤ Κοινωνική Πολιτική	
➤ Ανάπτυξη του Τουρισμού	
➤ Ανάπτυξη Υποδομών (Δίκτυα μεταφορών, Σχολεία, Αντλιοστάσιο, ΧΥΤΑ, Βιολογικός Καθαρισμός κλπ)	
➤ Ανάπτυξη Συνεργασιών σε περιφερειακό επίπεδο με τους άλλους μεγάλους Δήμους για την προώθηση κοινών αιτημάτων	
➤ Ανάπτυξη Συνεργασιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο με αντίστοιχους Δήμους για την ανταλλαγή εμπειριών	
➤ Συνεργασία με τοπικούς φορείς (Νομαρχία, Επιμελητήριο, κ.α.) για την προώθηση των θεμάτων της πόλης	

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΑ:

➤ ΗΛΙΚΙΑ: 18 - 25 26 - 40 41- 55 56- 65 άνω των 65

➤ ΦΥΛΟ: ΑΡΡΕΝ ΘΗΛΥ

➤ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: Α' ΒΑΘΜΙΑ Β'ΒΑΘΜΙΑ Γ' ΒΑΘΜΙΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

➤ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____

Σε ποια ομάδα περιοχών – συνοικιών από τις παρακάτω κατοικείτε;

- Κέντρο Πόλης
- Συνοικία
- Συνοικισμός
- Άλλη περιοχή:

Ευχαριστούμε θερμά για την συμμετοχή σας

Ιούνιος 2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 1 : Θέση του νομού Ημαθίας

Χάρτης 2: Ο νομός Ημαθίας

Πηγή: www.imathia.gr

Χάρτης 3. Οδικό δίκτυο ν.Ημαθίας

- 1 ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-ΒΕΡΟΙΑ)
- 2 ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ (ΤΜΗΜΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΒΕΡΟΙΑ-ΚΟΖΑΝΗ)
- 3 ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- 4 ΠΑΛΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-ΒΕΡΟΙΑΣ
- 5 ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ-ΚΟΖΑΝΗΣ
- 6 ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ-ΝΑΟΥΣΑΣ-ΕΔΕΣΣΑΣ
- 7 ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ-ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Χάρτης 4.: Μορφολογία ν.Ημαθίας

- ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (600–2052)
- ΗΜΙΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (200–600)
- ΠΕΔΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (0–200)

Πηγή: www.imathia.gr

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ, Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΦΩΦΟΣ ΤΡΟΦΙΜΑ ΕΥΝΤ ΚΑΙΜΑΚΑΣ
 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ
 ΕΠΙΒΕΒΛΗΝ ΣΙΑΦΟΠΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ, αρχιτέκτονας μηχανικός
 ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΜΑΡΟΥΛΛΑ, τοπογράφος μηχανικός

ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ			
3299 1	3299 2	3390 1	3390 2
3299 3	3299 4	3390 3	3390 4
3299 5	3299 6	3390 5	3390 6
3299 7	3299 8	3390 7	3390 8
4209 1	4209 2	4300 1	4300 2

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
 ΘΕΡΜΟΣ ΚΙΜΩΝ, αρχιτέκτονας μηχανικός
 ΠΑΝΝΑΚΟΥ ΑΘΗΝΑ, τοπογράφος μηχανικός
 ΑΓΓΕΛΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, αρχιτέκτονας μηχανικός
 ΝΑΤΣΙΝΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, τοπογράφος μηχανικός
 ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
 ΠΑΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, τοπογράφος μηχανικός
 ΤΑΣΟΥΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, αρχιτέκτονας μηχανικός

ΦΑΣΗ Β : ΠΡΟΤΑΣΗ
 ΧΑΡΤΗΣ
Π-1.1 β ΖΩΝΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ Ζ.Ο.Ε

ΚΑΙΜΑΚΑΣ 1:10.000 ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
 ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 2001 ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΥΠΟΜΗΜΑ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ, Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΑ ΔΑΤΑΜ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗ ΣΥΝΤ ΚΛΙΜΑΚΑΣ
 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ
 ΕΠΙΒΛΕΠΗ ΣΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ
 ΔΕΣΦΩΝΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΜΑΡΟΥΛΑ

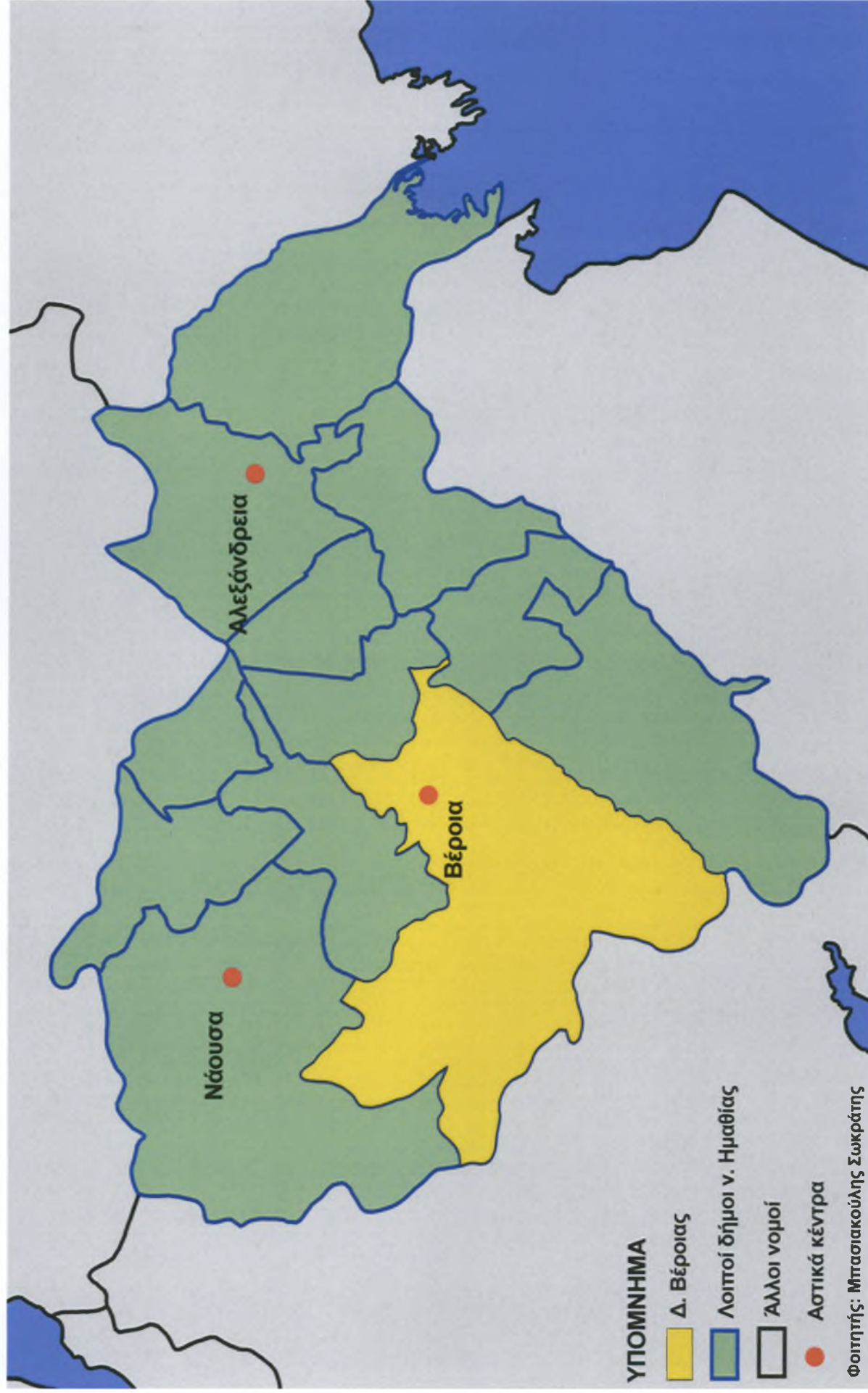
ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ			
3299 1	3299 2	3390 1	3390 2
3299 3	3299 4	3390 3	3390 4
3299 5	3299 6	3390 5	3390 6
3299 7	3299 8	3390 7	3390 8
4205 1	4205 2	4300 1	4300 2

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
 ΘΕΡΜΟΣ ΚΙΜΩΝ
 ΠΑΝΝΑΚΟΥ ΑΘΗΝΑ
 ΑΓΓΕΛΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
 ΝΑΤΣΙΝΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
 ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
 ΠΑΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
 ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΦΑΣΗ Β : ΠΡΟΤΑΣΗ
 ΧΑΡΤΗΣ
Π -1.1 β
ΖΩΝΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ Ζ.Ο.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 10.000 ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
 ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 2001 ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

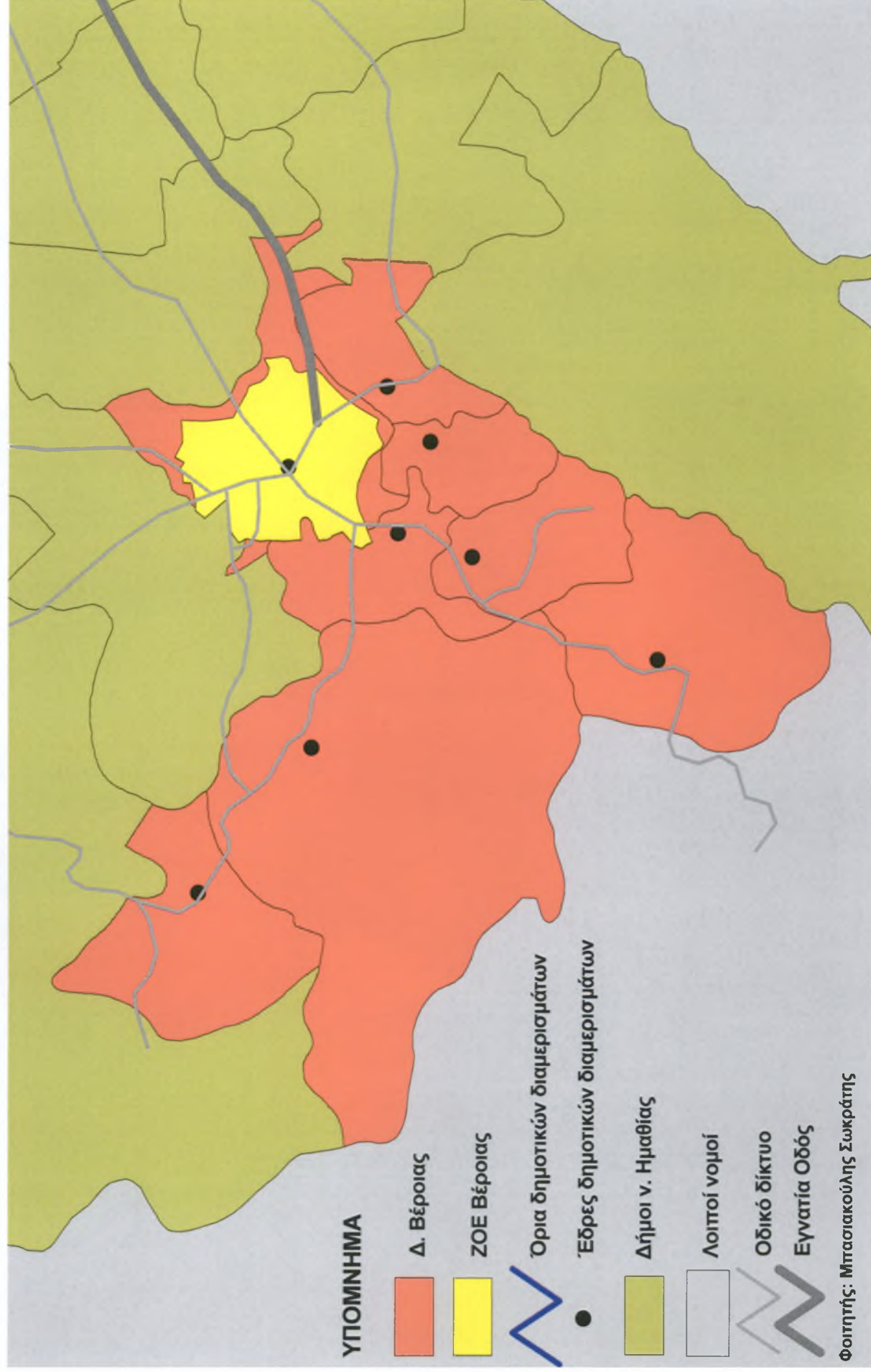
Χάρτης 5 : Θέση του Δ. Βέροιας

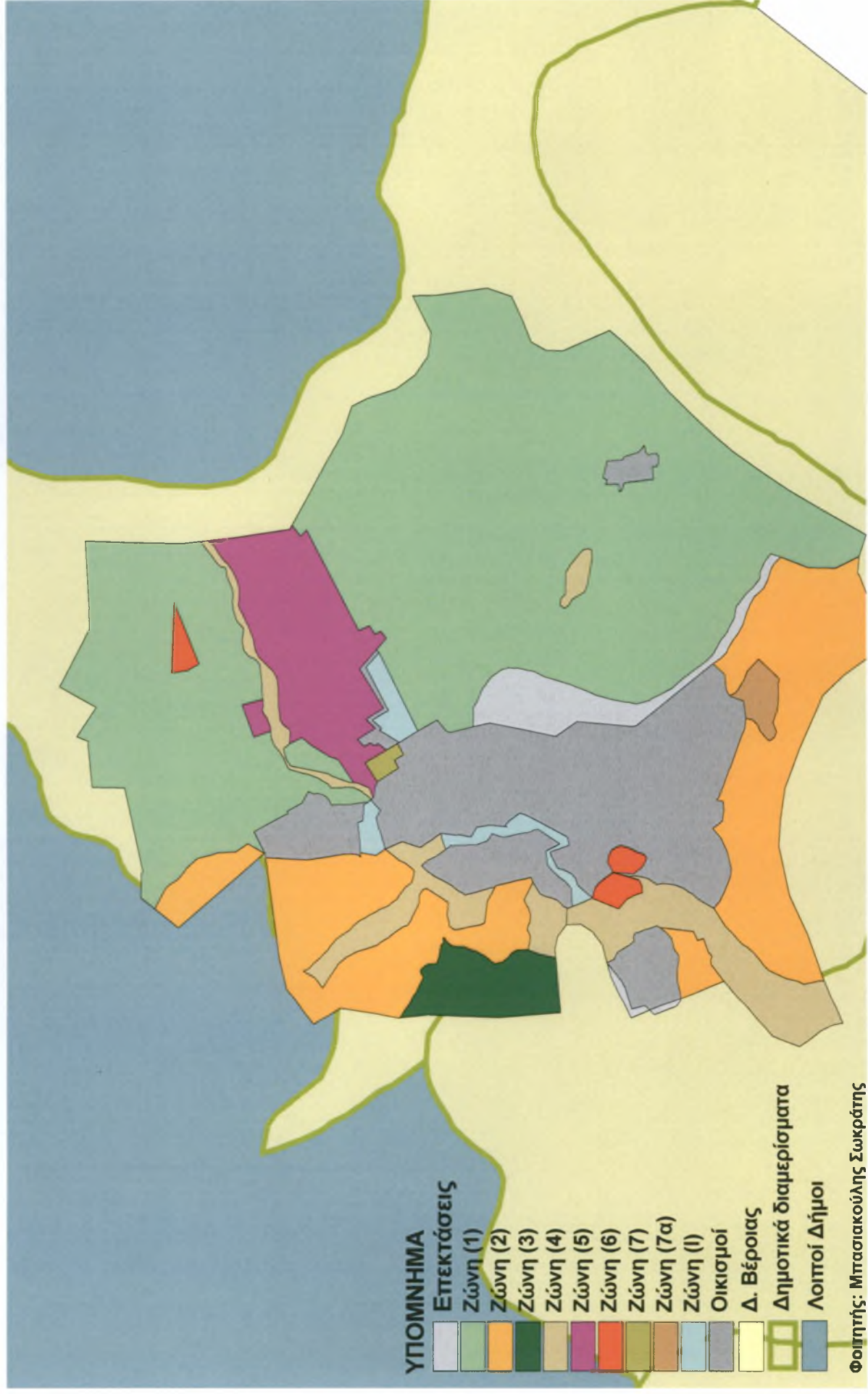
Χάρτης 6 : Δημοτικά διαμερίσματα Δ. Βέροιας

Χάρτης 7 : Θέση της ΖΟΕ Βέροιας

Χάρτης 8 : Θεσμοθετημένες χρήσεις γης της ΖΟΕ Βέροιας

Χάρτης 9. Η πόλη της Βέροιας

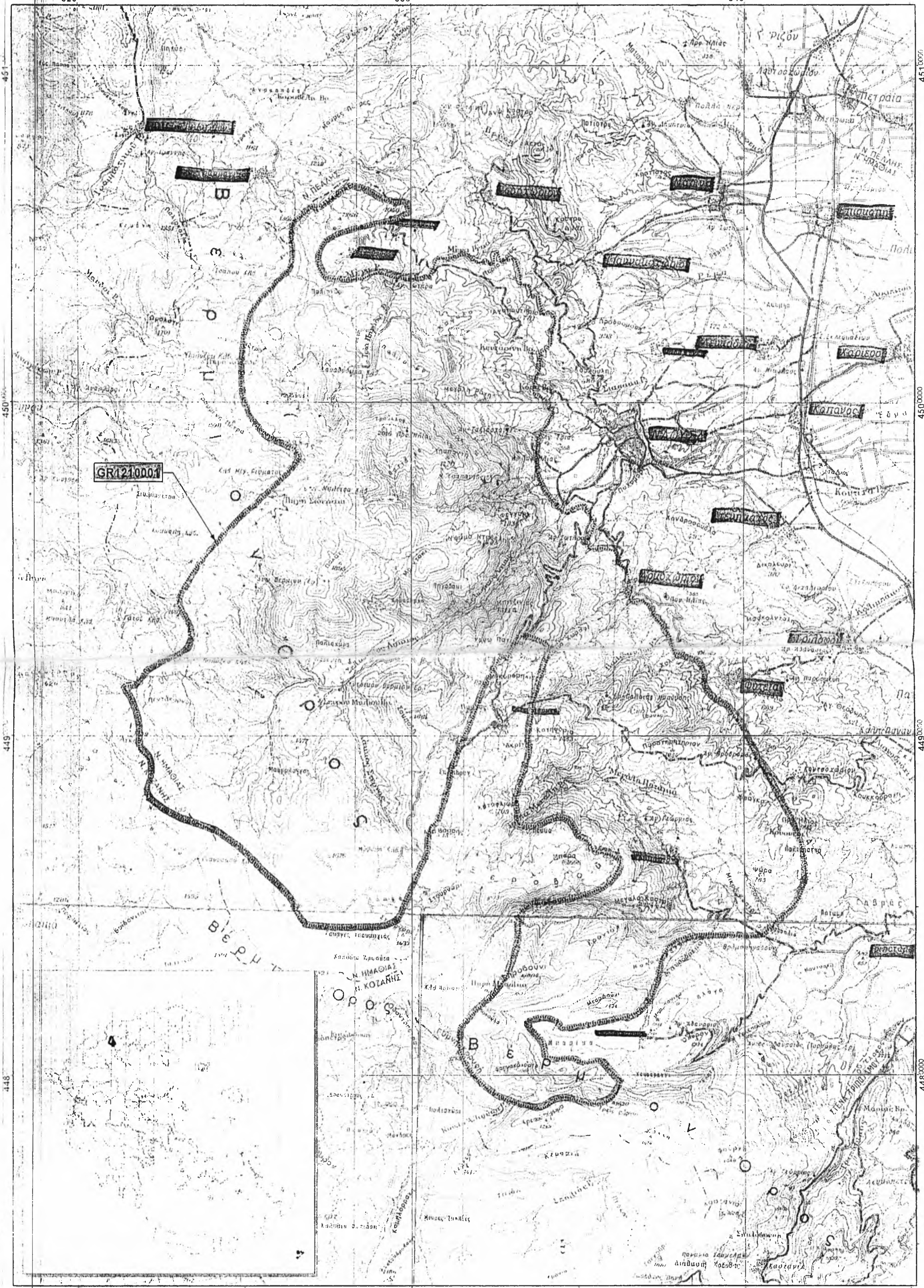
Πηγή: www.imathia.gr

Χάρτης 10: Οι πολυεδομικές ενότητες της Βέροιας με βάση την μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ

Πηγή: Αγγέλης κ.α., 2004

GR1210001

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100.000

Οριογραμμή Τοπίου Κοινοτικής Σημίας (SCI)

Οριογραμμή Ζώνης Ειδικής Διατήρησης (SPA)

Κοινή Οριογραμμή Τόπου Κοινοτικής Σημίας & Ζώνης Ειδικής Διατήρησης (SCI - SPA)

340000

350000

360000

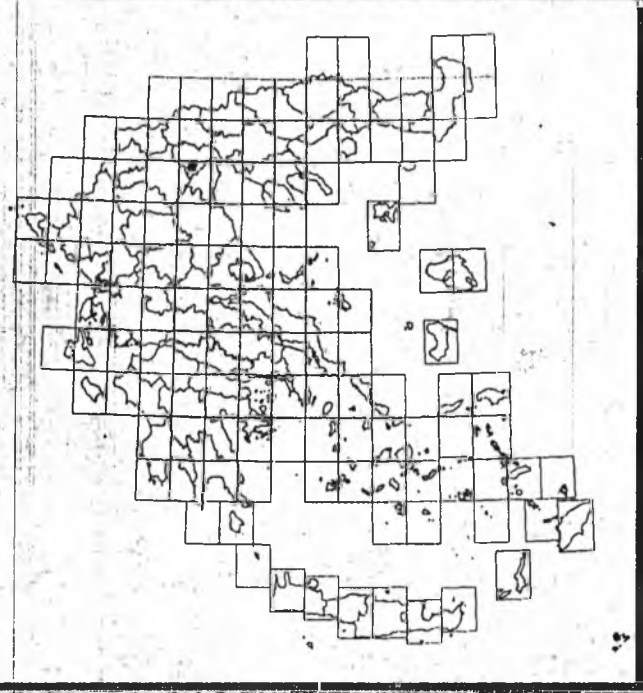
4490000
4480000
4470000
4460000

4490000
4480000
4470000
4460000

GR1210001

GR1210002

GR1250002

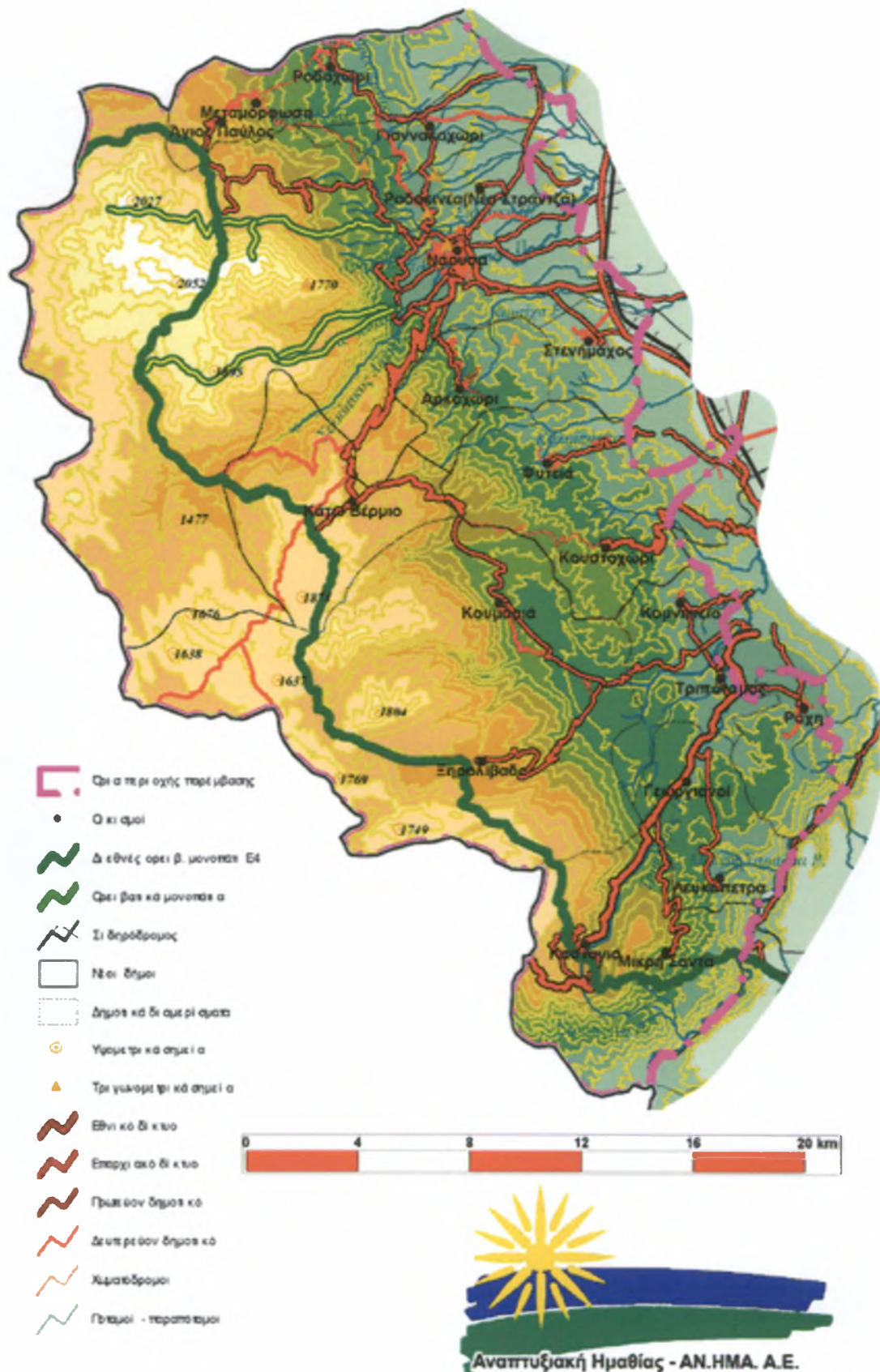
2 1 0 2 4 Χλμ.

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100.000

ΚΑΡΤΕΣΙΑΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ: ΕΓΙΑ87

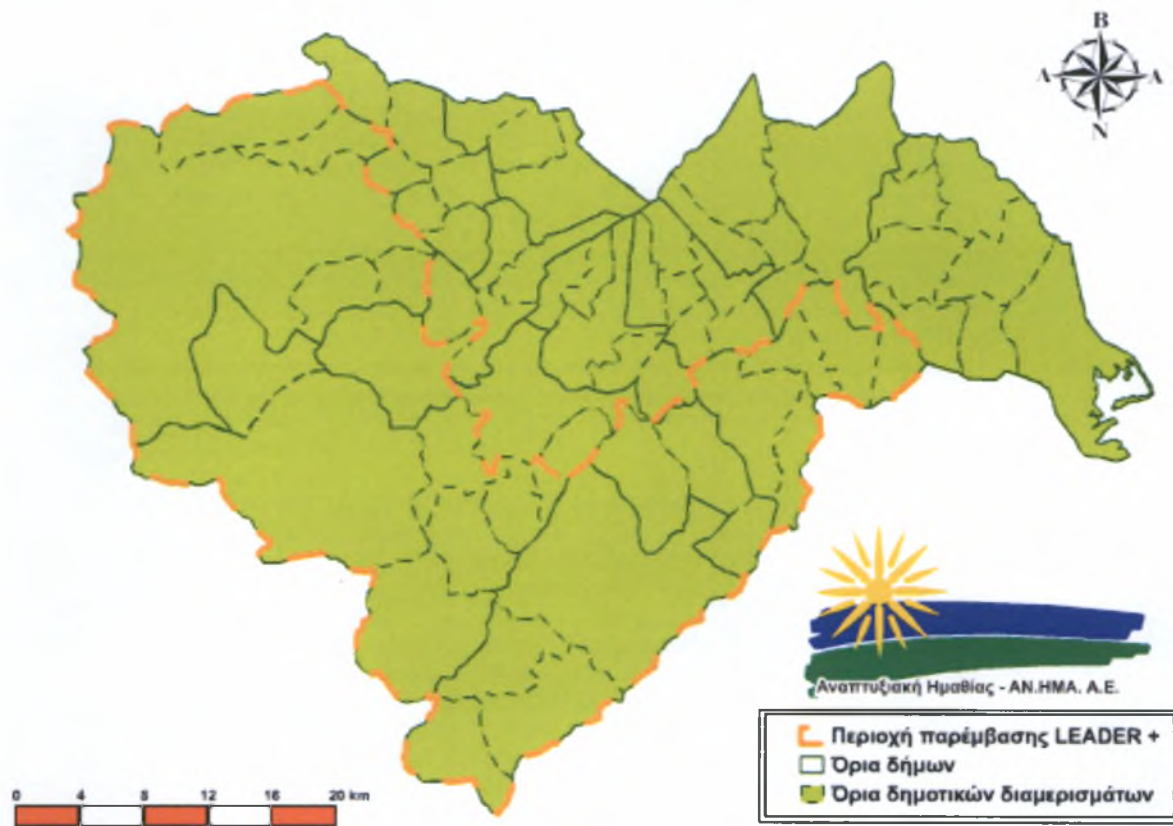
..... Οριογραμμή Τόπου Κοινοτικής Σημασίας (SCI) - - - - - Οριογραμμή Ζώνης Ειδικής Διατήρησης (SPA) - - - - - Κοινή Οριογραμμή Τόπου Κοινοτικής Σημασίας & Ζώνης Ειδικής Διατήρησης (SCI - SPA)

Χάρτης 13: Περιοχή Εφαρμογής Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου

Χάρτης 14: Περιοχή εφαρμογής κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER PLUS

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER PLUS ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

Πηγή: www.anhma.gr